

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

İLM-İ HÂL
(GİRİŞ – İNCELEME – METİN – DİZİNLER- TIPKIBASIM)

AYŞE BAKIRCI BİLGİN

YÜKSEK LİSANS

DANIŞMAN
PROF. DR.
ABDURRAHMAN ÖZKAN

KONYA-2019

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ KONYA SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
--	---	---

Öğrencinin	Adı Soyadı	AYŞE BAKIRCI BİLGİN		
	Numarası	168107011008		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	İLM-İ HÂL (Giriş – İnceleme – Metin – Dizinler – Tıpkıbasım)			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Ayşe BAKIRCI BİLGİN

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ KONYA SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
--	---	---

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ayşe BAKIRCI BİLGİN
	Numarası	168107011008
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
	Programı	Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Abdurrahman ÖZKAN
	Tezin Adı	İlm-i Hâl (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler-Tıpkıbasım)

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan İlm-i Hâl (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler-Tıpkıbasım) başlıklı bu çalışma 12/09/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Prof. Dr.	Abdurrahman ÖZKAN	
2	Prof. Dr.	Mustafa TOKER	
3	Doç. Dr.	Mehmet YASTI	

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	--	---

Öğrencinin	Adı Soyadı	AYŞE BAKIRCI BİLGİN		
	Numarası	168107011008		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	PROF. DR. ABDURRAHMAN ÖZKAN		
Tezin Adı	İLM-İ HÂL (Giriş - İnceleme - Metin - Dizinler - Tıpkıbasım)			

ÖZET

Bu çalışmanın konusunu; Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi 42 Kon 5397/9 numarada kayıtlı sade bir Türkçe ile yazılmış dini konulu İlm-i Hâl adlı yazma oluşturmuştur.

Çalışma; Giriş, İnceleme, Metin, Dizinler ve Tıpkıbasım olmak üzere 5 bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde eser, eserin yazarı ve yazıldığı dönem hakkında bilgi verilmiştir. Eserin dil hususiyetleri İnceleme kısmında işlenmiştir.

Metin bölümünde İlm-i Hâl çeviri yazı alfabesi ile Latin harflerine aktarılmıştır.

Çalışmanın son bölümünü dizin oluşturmaktadır. Metinde geçen kelimeler metindeki anlamları ile açıklandıktan sonra metnin hangi varlığında ve hangi satırında olduğu yazılmıştır. Metnin dizini kelime ve ekler olarak hazırlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Eski Anadolu Türkçesi, Klasik Osmanlı Türkçesi, Ses bilgisi, Dudak Uyumu, Dizin

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	--	---

Author's	Name and Surname	AYŞE BAKIRCI BİLGİN		
	Student Number	168107011008		
	Department	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	PROF. DR. ABDURRAHMAN ÖZKAN		
Title of the Thesis/Dissertation	İLM-İ HÂL (INTRODUCTION - REVIEW - TEXT - INDEXES -FACSMİLE)			

ABSTRACT

The subject of this study is about Konya Regional Manuscript Library_ subject 42 registred under the number 5397/9, written in a sipmle Turkish about a religious theme wich is written under the name of Ilm-i Hâl.

This Work; is based on 5 chapters: Introduction, Review, Text, Indexes and fascimile.

In the introduction chapter, the informations about the work, the author of the work and the period in which it was written are given. The language characteristics of the work are covered in the review section.

In the text section, Ilm-i Hâl was translated into Latin characters with an alphabetical translation.

The last section of the workbook is indexed. After the words in the text are explained with their meanings in the text, it is mentionned which text and which line is in the text. The index of the text is prepared as words and inserts.

Keywords: Old Anatolian Turkish, Classical Ottoman Turkish, Phonetics, Labial Harmony, Index

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	V
ÖN SÖZ.....	Viii
KISALTMALAR	X
ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ.....	Xi
GİRİŞ.....	1
I.Eserin Müellifi ve Telif Tarihi	1
II. Eserin Meydana Getirilişi, Adı ve Yazılış Sebebi	1
III. Eserin Nüshaları	2
IV. Eserin Konusu	3
V. Eserin Dili	3
İNCELEME	4
1.YAZILIŞ ÖZELLİKLERİ	4
1.1. ÜNLÜLERİN YAZILIŞLARI.....	4
1.2. ÜNSÜZLERİN YAZILIŞLARI.....	8
1.2.1. /ç/ ünsüzünün yazılışı.....	8
1.2.2. /p/ ünsüzünün yazılışı.....	9
1.2.3. /t/ ünsüzünün yazılışı.....	9
1.2.4. /s/ ünsüzünün yazılışı	10
1.2.5. /ñ/ ünsüzünün yazılışı.....	10
1.3. BAZI EK VE ŞEKİLLERİN YAZILIŞLARI.....	10
2. SES BİLGİSİ ÖZELLİKLERİ.....	12
2.1. ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ.....	12
2.1.1. i/e veya e/i değişmesi	12
2.1.2. u/i veya ü/i değişmesi.....	13
2.1.3. ı/u veya ü/ü değişmesi.....	13
2.1.4. u/o veya ü/ö değişmesi	14
2.1.5. e/ö değişmesi	14
2.1.6. ı/i değişmesi	14
2.1.7. u/a değişmesi.....	14
2.1.8. u/ü değişmesi.....	14
2.1.9. a/e değişmesi	14
2.1.10. Yabancı kelimelerde ünlü değişmeleri	14
2.2. ÜNLÜ KISALMASI	15
2.3. ÜNLÜ TÜREMESİ.....	16
2.4. ÜNLÜ DÜŞMESİ	16

2.5. BİRLEŞME	17
2.6. ÜNLÜ UYUMU	18
2.6.1. Dil Uyumu (Kalınlık-İncelik Uyumu).....	18
2.6.2. Dudak Uyumu (Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu)	19
2.6.2.1. Kelime Tabanlarında Dudak Uyumu	19
2.6.2.1.1. Dudak uyumu bulunmayan kelime tabanları.....	19
2.6.2.1.2. Dudak uyumu bulunan kelime tabanları	19
2.6.2.1.3. İkili şekilli kelime tabanları.....	19
2.6.2.2. Eklerde Dudak Uyumu.....	20
2.6.2.2.1. Düz Ünlülü Ekler	20
2.6.2.2.2. Yuvarlak Ünlülü Ekler	26
2.7. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ	33
2.7.1. Tonlulaşma.....	33
2.7.1.1. Ön seste tonlulaşma.....	33
2.7.1.1.1. k- / g- değişmesi	33
2.7.1.1.2. t- / d- değişmesi.....	33
2.7.1.2. Kelime içinde ve sonunda tonlulaşma	34
2.7.1.2.1. -t- / -d-, -t / -d.....	34
2.7.1.2.2. -K- / -G-.....	35
2.7.1.2.3. -ç- / -c-, -ç / -c.....	35
2.7.2. Tonsuzlaşma.....	35
2.7.2.1. b/p değişmesi.....	35
2.7.2.2. d/t değişmesi	35
2.7.3. Süreklileşme.....	35
2.7.3.1. k/ğ değişmesi.....	35
2.7.3.2. b/v değişmesi.....	36
2.7.3.3. d/y değişmesi.....	36
2.8. ÜNSÜZ DÜŞMESİ	36
2.9. ÜNSÜZ TEKLEŞMESİ	37
2.10. ÜNSÜZ TÜREMESİ	38
2.11. ÜNSÜZ İKİZLEŞMESİ	38
2.12. ÜNSÜZ UYUMU	38
2.13. HECE DÜŞMESİ	40
METİN	41
DİZİNLER	91
I.KELİMELER DİZİNİ	92
II.EKLER DİZİNİ.....	233
SONUÇ	275
KAYNAKÇA	277

ÖZ GEÇMİŞ	283
TIPKIBASIM.....	284

ÖN SÖZ

Batı Türkçesinin gelişmesinde Klasik Osmanlı Türkçesi büyük önem arz etmektedir. Bu dönemle ilgili çalışmalar sınırlı olduğu için bu döneme ait bir eseri çalışmaya karar verdik.

Bu sebeple bu döneme ait olan İlm-i Hâl kitabı çalışmamızın malzemesini oluşturmaktadır. Klasik Osmanlı Türkçesi dönemi olarak nitelendirdiğimiz İlm-i Hâl dinî nitelikli bir eserdir. İlm-i Hâl isimli eserin mensur ve harekeli olması metnin bir dil çalışması için aranan nitelikleri taşıdığını göstermektedir.

Çalışmamız “Giriş - İnceleme - Metin - Dizinler – Tıpkıbasım” bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde eserin müellifi hakkında bilgi verildikten sonra eserin meydana getirilişi, adı, yazılışı, eserin nüshaları, konusu ve dili hakkında bilgiler yer almıştır.

İnceleme bölümü, Yazılış Özellikleri ve Ses Bilgisi Özellikleri olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Yazılış özellikleri bölümünde, eserde geçen kelime tabanlarındaki ve eklerdeki ünlülerin yazılışları, bazı ek ve şekillerin yazılışları incelenmiştir.

Ses Bilgisi Özellikleri bölümünde eserdeki ses özellikleri örnekleriyle ele alınmıştır. Ses özellikleri verilirken Eski Anadolu Türkçesi ve günümüz Türkiye Türkçesi ile karşılaştırma yapılmış olup Eski Türkçe dönemine de başvurulmuştur.

Metin bölümünde, metin çeviri yazılı bir şekilde latin harfli olarak yazıya aktarılmıştır. Çeviri yazılı metin, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi 42 Kon 5397/9’da İlm-i Hâl ismiyle kayıtlı bulunan eserin tek nüshasından yararlanılarak meydana getirilmiştir. Metnin yazımında noktalama işaretlerine yer verilmiştir. Metinde yer alan kelimelerdeki imla hataları ve farklılıkları dipnotlarda gösterilmeye çalışılmıştır. Arapça olan kısımlar ve ayetler özgün biçimleriyle yazılarak gerekli açıklamalara dipnotta yer verilmiştir.

Dizin bölümünde, Kelimeler Dizini ve Ekler Dizini olmak üzere iki ayrı dizin bulunmaktadır. Kelimeler Dizini’nde eserde geçen bütün kelimeler alfabetik bir şekilde sıralanmıştır. Kelimelere anlam verilirken metindeki kullanılışları esas alınmıştır. İki şekilli kelimeler ayrı maddeler olarak yazılmış olup ve birbirlerine bk. (bakınız)

kısaltmasıyla göndermeler yapılmıştır. Metinde yer alan kelimelerin hangi varak ve satırda geçtiği belirtilmiştir.

Ekler Dizini'nde metnimizde geçen bütün yapım ve çekim eklerinin örnekleri yer almıştır. Eserde geçen ekler, dizinlerde gösterildiği için çalışmamızda ayrıca şekil bilgisi bölümüne ihtiyaç duyulmamıştır.

Çalışmamızın son bölümü Tıpkıbasım'dan oluşmaktadır.

Bu çalışmada ele alınan konular İlm-i Hâl isimli eserin sunduğu malzemeyle sınırlıdır. İncelemede yer alan verilerin sonuçlarının Osmanlı Türkçesi döneminin anlaşılmasına katkı sağlayacağını umuyoruz.

Bu çalışmanın hazırlanışı sırasında ilgi ve yardımlarını benden hiçbir zaman esirgemeyen kıymetli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Abdurrahman ÖZKAN'a, lisans dönemimden yüksek lisans dönemimin sonlarına değin yetişmemde katkıları olan Doç. Dr. Mehmet YASTI'ya ve Doç. Dr. Talip DOĞAN'a, manevi desteklerini ve yardımlarını hiç eksik etmeyen aileme, her daim yanımda olan biricik kızıma ve eşim İbrahim BİLGİN'e teşekkür ederim.

AYŞE BAKIRCI BİLGİN

KONYA, 2019

KISALTMALAR

age.	Adı geçen eser
agm.	Adı geçen makale
Ar.	Arapça
Bk.	Bakınız
Bulg.	Bulgarca
C	Cilt
ET	Eski Türkçe
EAT	Eski Anadolu Türkçesi
Far.	Farsça
Hz.	Hazreti
İt.	İtalyanca
öl.	Ölüm tarihi
S	Sayı
s.	Sayfa
şa.	Şahıs adı
TDAY	Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
TDK	Türk Dil Kurumu
vb.	ve benzeri
ya.	Yer Adı
Yay.	Yayını, yayınları
Yun.	Yunanca
yy.	Yüzyıl

ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ

a	ا, ه	ñ	ئڭ
ā	ا, آ	o	و, او, ا
b	ب	ö	و, او, ا
c	ج	p	پ, ب
ç	چ, چ	r	ر
d	د	s	س
ḍ	ض	š	ص
e	ا, ه	š	ش
f	ف	t	ت
g	گ	ṭ	ط
ġ	غ	u	و, او, ا
h	ه	ū	و, او
ḥ	ح	ü	و, او, ا
ḫ	خ	v	و
ı	ا, ای, ی, ی	y	ی
i	ا, ای, ی, ی	z	ز
ī	ای, ی, ی	ž	ض
k	ك	z̄	ذ
ḵ	ق	ż	ظ
l	ل	ʿ	ع
m	م	ع	ع
n	ن		

GİRİŞ

I.Eserin Müellifi ve Telif Tarihi

*İlm-i Hâl*¹, isimli eserin müellifi, müstensihisi, yazılış tarihi ve istinsah tarihi belli değildir. Müellifin ismi eserin hiçbir yerinde zikredilmemiştir. Ayrıca eserin bulunduğu Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi katalogunda da eserin müellifi ya da müstensihisi hakkında bilgiye ulaşılamamıştır.

II. Eserin Meydana Getirilişi, Adı ve Yazılış Sebebi

İlm-i Hâl, isimli eser müellifin çeşitli dinî konuları ele aldığı bir eserdir. Yazma eser 176 varaklık bir risale içinde yer almaktadır. Üzerinde çalıştığımız bu eser risalede 9. sırada yer almaktadır. Risalede bulunan eserlerin isimleri şunlardır:

1. Risâle-i Akaid-i İslam, Ahmed Rumî Efendi (1b-6b)
2. Vasiyet-nâme, Birgili Mehmed Efendi b.Pir Ali (6b-46a)
3. Risâle fî Sıfat-ı İlahiye, Kadı zade-i Rûmî Ahmed b.Abdullâh (48b-59b)
4. Risâle fî Sıfat-ı İlahiye (63b-65b)
5. Risâle fi'l-İmân (66a-70a)
6. Erbaa ve Hamsüne Farîza (70b-74b)
7. Şurût-u İslâm (74b-120a)
8. Risâle fî Salât (120b-126b)
9. İlm-i Hâl (127b- 176b)

Üzerinde çalıştığımız eser 127b-176b varakları arasında yer almaktadır.

Çalışmamıza konu olan İlm-i Hâl mensur bir eserdir.

¹ Sözlükte ilm-i hâl “davranış bilgisi” anlamına gelir. Terim olarak “inanç, ibadet, muâmelât (günlük yaşayış), ahlâk konuları, yer yer büyük peygamberler, ayrıca Resûl-i Ekrem’in hayatına dair özlü bilgileri içeren el kitabı” diye tanımlanabilir. (Hatice Arpaguş Kelpetin, “İlmihal” , Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C.22 s.139.)

Eserin bazı bölümlerinde ayetlere ve hadislere yer verilmiştir. Müellif konuları karışık bir şekilde, tasnif etmeden, rastgele kaleme almıştır. Eserin muhtevası incelendiğinde günümüz ilmihâl kitaplarından farklı bir şekilde kaleme alındığı tespit edilse de bir ilmihal kitabı olduğu kanaatine varılmıştır.

III. Eserin Nüshaları

Tespit ettiğimiz ve üzerinde çalıştığımız nüsha Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi 42 Kon 5397/9 numarada kayıtlıdır. Yazma eser 49 varaktan oluşmaktadır. Eserin başka bir nüshasının olup olmadığı tespit edilmemiştir.

Çalıştığımız eserin özellikleri şu şekildedir:

Eser Adı : İlm-i Hâl.

Arşiv No: 42 Kon 5397/9.

Müellif – Müstensih: Belli değil.

Yazılış Tarihi: Eserin yazılış ve telif tarihi belli değildir. Ancak eserde geçen dil hususiyetleri, özellikle dudak uyumu ile ilgili örneklerden yola çıkarak, eserin Klasik Osmanlı Türkçesi dönemine ait olduğu söylenebilir.

Varak Sayısı: Çalışmaya konu olan eser 127b-176b varakları arasında yer alır. Ancak eser incelendiği zaman eserin birkaç sayfasının eksik olduğu ve bazı sayfalarının ise yerlerinin değiştiği tespit edilmiştir. Bu noktada bağlamdan ve eserde yer alan çobandan yola çıkarak bir düzenlemeye gidilmiş ve konu bütünlüğü dikkate alınarak varaklar numaralandırılmıştır.

Satır Sayısı: Eserin tamamı birinci ve sonuncu varak hariç 13 satırdan oluşmaktadır. Birinci varakta 12, sonuncu varakta ise 14 satır bulunmaktadır.

Dil: Eserin dili Türkçedir. Eserde ayet ve hadislere de yer verilmiştir. Bu kısımlar Arapçadır. Yazar eserde yer verdiği bazı ayet ve hadisleri kendisi açıklamış, bazısını ise sadece Arapça şekliyle kaydetmiştir. Arapça olarak kaydedilen ayetlerin ve hadislerin anlamları tespit edilmiş ve dipnotta gerekli açıklamalara yer verilmiştir. Eserin dili, bazı Arapça ve Farsça kelimeler dışında sade ve anlaşılırdır.

Eser Klasik Osmanlı Türkçesi dönemi özellikleri yanı sıra Eski Anadolu Türkçesi dönemi özelliklerini de bünyesinde barındırmaktadır.

Yazı: Harekeli nesih hatla okunaklı bir şekilde yazılmıştır. Eserin harekeli bir biçimde yazılması, eserin döneminin, müellifinin ya da müstensihinin ağız özelliklerinin ve dönemin ağız özelliklerinin belirlenmesinde etkili olmuştur.

Ölçü: 202 x 135 – 152 x 83 mm.

Kağıt: Arma Filigranlı.

Cilt: Çaharkuşe vişnerengi meşin mukavva.

Eser incelendiğinde; nüshanın cildinin dağıldığı ve birkaç varlığının eksik olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra eserde bazı sayfaların yerlerinin değiştiği görülmüştür. Eserin 148b sayfasından sonra sayfa numaraları karışmıştır. Değişen sayfaların düzeni Tıpkıbasım üzerine yeni numaraların verilmesiyle sağlanmıştır. Bu noktada bağlamdan ve eserde yer alan çobanlardan yola çıkarak sayfalar düzenlenmiştir.

IV. Eserin Konusu

İlm-i Hâl, dinî bir eserdir. Değişik dinî konuların yer aldığı eserde Ramazan ayı, oruç, zikir, cennet, cehennem, namaz, abdest, hac, sevap, günah, haram, helal gibi muhtelif konular misallerle genişletilerek ele alınmıştır.

V. Eserin Dili

Eserin yazılış tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte eserde geçen bazı dil hususiyetleri eserin Klasik Osmanlı Türkçesi dönemine ait olduğunu göstermektedir.

İNCELEME

1.YAZILIŞ ÖZELLİKLERİ

1.1. ÜNLÜLERİN YAZILIŞLARI

1.1.1. /a/ ünlüsü

/a/ ünlüsü için ön seslerde üstünlü elif (أ) ; iç seslerde üstün (ا), üstünlü elif (أ), üstünlü he (ه) kelime sonunda üstünlü elif (أ) veya üstünlü he (ه) kullanılmıştır.

Ön seste	İç seste	Son seste
دَحَى daħı 11a/11	أُورُتَه سِي ortalası 16b/4	أَنْدَه anda 20b/5
أَنْلَرِي anları 2a/3	بُغَازِينَه boğazına 16a/5	أَشَاغَه aşığa 3a/5
أَي ay 39a/10	أَنْلَايُوبْ añlayup 33a/2	قَالْسَه qalsa 20a/3
أَيَاغُنْ ayağın 11b/5	أَشَاقْلَارُفْ aşaklarıñ 14a/12	أَاña 34b/3
أَجْمُقْ açmak 10a/1	يَازَالُمْ yazalum 11a/2	بَاña 22a/11

1.1.2. /e/ ünlüsü

Ön ses durumunda olan /e/ ünlüsü üstünlü elif (أ) ile yazılmıştır. İç ses durumunda olan /e/ ünlüsü genellikle üstün (ا) ile; son ses durumundaki /e/ ünlüsü üstünlü he (ه) ile karşılanmıştır.

Ön seste	İç seste	Son seste
أَيْدِي eyitdi 5b/3	كَزَرْ gezer 5a/1	أَيْشَلَرَه işlere 8a/1
يَرِي yeri 1b/7	كِمَسْنَه kimesne 6a/1	شَيْلَرَه şeylere 25b/8
سَنْ sen 2a/3	أُؤْكَرْدُورْ öğredür 34b/12	كِيجه gice 5b/1
نَدُرْ nedür 6b/10	أُؤْدَنُورْ ödenür 32a/5	يَرَه yere 9a/2
سَنْكْ senün 2b/10	كُورَه گُورَه لرْ göreler 26b/13	شُؤِيلَه şöyle 4a/11

1.1.3. /ı/ ünlüsü

/ı/ ünlüsü ön ses durumunda esreli elif ye (ای) veya esreli elif (إ) ile yazılmıştır. İç ses durumundaki /ı/ ünlüsü esre (ِ) veya esreli ye (ي) ile; sos ses durumundaki /ı/ ünlüsü ise esreli ye (ي) ile yazılmıştır.

Ön seste	İç seste	Son seste
اشِقْلُرُوكْ ışıqlaruñ 4a/12	أَغْرِيْسِنْ ağrısın 40a/3	فُورِي kıurı 34b/13
إِسِيْجَقْدَنْ ısıcaqdan 5a/12	أَرَأْسِنْدَه arasında 22a/6	أَعَاچِي ağacı 20b/5
إِرْمَقْلَر ırmaqlar 20b/9	قَالْمِشْ qalmış 2a/6	فُورْدِي kıordı 20a/10
إِصْمَرْلَادِي ısmarladı 30b/9	بُغَازِينَه boğazına 16a/5	بُيُورْدِي buyurdı 2a/4

1.1.4. /i/ ünlüsü

/i/ ünlüsü ön ses durumunda esreli elif ye (ای) veya esreli elif (إ) ile yazılmıştır. İç ses durumundaki /i/ ünlüsü esre (ِ) veya esreli ye (ي) ile; sos ses durumundaki /i/ ünlüsü ise esreli ye (ي) ile yazılmıştır.

Ön seste	İç seste	Son seste
إِمَامُكْ imāmuñ 38a/4	يِرْ yir 19b/3	إِمْدِي imdi 34b/1
إِيدُوبْ idüp 45a/6	بَشِينْجِي beşinci 2a/13	دِيدِي didi 34a/1
إِچْمَه içme 6b/2	بِزَه bize 49a/7	دِيدِي didi 34a/4
إِتْمَكْ itmek 47a/1	إِنْجِئْمَه incitme 34b/3	إِكِي iki 37a/4

1.1.5. /o/ ünlüsü

Metnimizde /o/ ünlüsü kelime başında ya ötreli elif vav (أو) ya da ötreli elif (أ) ile yazılmıştır. /o/ ünlüsü iç seslerde ötreli vav (و) veya ötre (ُ) ile karşılanmıştır.

Ön seste	İç seste	Son seste
أودالِقْ odalık 12a/1	أويونچاق oyuncaq 2a/2	يوقدُر yokdur 1b/3
أو o 39b/2	أوننجي onuncı 2b/5	أوطوغمادي toğmadı 1b/5
أولورسه olursa 1b/10	أوموزي omuzı 18a/10	بوزسه bozsa 2b/12
أولدوغي olduğu 2a/12	أوتورُر oturur 20a/7	شوندا 2b/8

1.1.6. /ö/ ünlüsü

Metnimizde /ö/ ünlüsü kelime başında ya ötreli elif vav (أ) ya da ötreli elif (إ) ile yazılmıştır. /ö/ ünlüsü iç seslerde ötreli vav (ؤ) veya ötre (ؤ) karşılanmıştır.

Ön seste	İç seste	İç seste
أودنمز ödenmez 2a/7	أودرنجي dördüncü 2a/12	أولمش ölmüş 28a/7
أودنور ödenür 32a/5	أورره göreler 26b/13	أوسوز söz 20a/9
أولدمك öldürmek 4b/4	أورتيور dört yüz 27a/8	أوبيله böyle 26b/13
أوكرودر öğredür 34b/12	أيله öyle 12b/8	أوشيله şöyle 4a/11
أوكرندم öğrendüm 30b/13	أوكوز öküz 28a/7	أوتوري ötüri 5b/8

1.1.7. /u/ ünlüsü

Metnimizde /u/ ünlüsü kelime başında ya ötreli elif vav (أ) ya da ötreli elif (إ) ile yazılmıştır. /u/ ünlüsü iç seslerde ötreli vav (ؤ) veya ötre (ؤ) ile kelime sonunda ise ötreli vav (ؤ) ile karşılanmıştır.

Ön seste	İç seste	Son seste
أورمق urmaq 8a/2	أالدرمز kaldıruramaz 4a/8	أوغرو toğru 22b/9
أويمق uymaq 3a/12	أوندرسه unudursa 12a/6	أولو ulu 26a/7
أوزاده uzada 14a/5	أيموشاعي yumuşağı 18a/9	أورچلو oruçlu 14b/13
أورورسه urursa 8a/4	أصندوقلر sanduklar 26b/1	أوقرو yukaru 28b/11
أويوز uyuz 6b/9	أوقروده yukaruda 26b/10	أبو bu 3b/3

1.1.8. /ü/ ünlüsü

Metnimizde /ü/ ünlüsü kelime başında ya ötreli elif vav (أ) ya da ötreli elif (إ) ile yazılmıştır. /ü/ ünlüsü iç seslerde ötreli vav (و) veya ötre (ؤ); son seslerde ise ötreli vav (و) ile karşılanmıştır.

Ön seste	İç seste	Son seste
أوشه گله üşe gele 4a/9	دوردنچی dördünci 2a/12	ديؤ diyü 30a/10
تؤكرك tükrük 16a/3	دگؤلدز degüldir 2b/10	اچرؤ içerü 30b/2
بؤتؤن bütön 13a/3	أؤتؤري ötüri 5b/8	ايدؤب idüp 2b/4
أؤجؤچی üçünci 2a/11	كؤدؤكي kendüni 5b/11	ديؤ deyü 2a/4
دؤشز düşer 2a/12	اؤجؤه eyüce 5b/2	دؤرلؤ dürlü 2a/9

1.2. ÜNSÜZLERİN YAZILIŞLARI

Arap harfli metinlerin imlasında bazı ünsüzlerin aynı harfle karşılanması sebebiyle yazılışlarındaki farklılık bir imla meselesi olarak değerlendirilebileceği gibi, fonolojik bir mesele olarak da kabul edilebilir. /b/-/p/, /c/-/ç/, /k/-/g/ gibi ünsüzlerin aynı harfle yazılmaları sebebiyle eski imlada bu ünsüzlerin belirlenmesi imkânsız olmuştur. Arap alfabesinde bulunmayan /p/ve /ç/ sesleri için Farsça pe (پ) ve çim (چ) harflerinin alfabeye katılması, bu seslerin ayırt edilmesi için bir imkân sağlamışsa da bu harflerin kullanımı pek düzenli olmamıştır. Batı Türkçesi metinlerinde be (ب) ve cim (ج) harfleri hem /b/ ve /c/ hem de /p/ ve /ç/ seslerini; pe (پ) ve çim (چ) harfleri ise yalnızca /p/ ve /ç/ seslerini karşılamışlardır. Kef (ك) harfi de birden fazla sese karşılık gelmektedir. Kef (ك) harfi /k/, /g/, /ñ/ sesleri için kullanılmıştır. Metnimizde de /k/, /g/, /ñ/ sesleri kef (ك) ile karşılanmıştır.²

1.2.1. /ç/ ünsüzünün yazılışı

İncelediğimiz eserde /ç/ ünsüzü bazen çim (چ) bazen cim (ج) ile yazılmıştır. Ön seste bulunan /ç/ ünsüzünün yazılışında genel olarak düzenlilik görülürken son seste bulunan /ç/ ünsüzünün yazılışında karmaşık bir durum görülür. Bazı kelimelerde son ses durumundaki /ç/ ünsüzü cim (ج) ile bazılarında çim (چ) ile, bazılarında ise bazen cim (ج) bazen de çim (چ) ile karşılanmıştır.

Metnimizde ön seslerde bulunan ç ünsüzü çoğunlukla çim (چ) harfi ile yazılmıştır:

çağırtdı 13a/11, çağırup 33b/6, çaķmak 28b/12, çalup 2a/2, çatlar 3a/5, çalışdılar 6b/4, çalışagör 22b/5, çok 3b/11.

² Abdurrahman Özkan, *Netâyicü'l- A'mâl ve Menâhicü'l- Ebrâr, (Giriş - İnceleme - Metin- Dizinler - Tıpkıbasım)*, Palet Yayınları, Konya, 2015 s.30.

İç ve son ses durumunda bulunan /ç/ ünsüzü bazen cim (چ) bazen çim (چ) ile yazılmıştır. Bu kelimeler (ç)'li okunmuştur: *ağça 18b/7 ~ ağcamuz 12b/1, Şuc 19a/10 ~ Şuç 24a/10, üçüncü 36b/6, üç 41a/7, on üçinde 42b/10 ~ üç 5b/1, üçü 6a/5, oruc 40a/10 ~ oruç 7a/11.*

Metnimizde “küçük, gerçek, alçak, geç-, geçir-, seçmek, alçak, kaç-, aç-, niçün, kaç.” kelimelerindeki /ç/ ünsüzü için daima çim (چ) harfi kullanılmıştır: *küçük 27a/13, niçün 5b/4, gerçek 6b/8, gerçekten 30a/6, geçürüp 32b/8, seçmek 18b/4, seçmez 49a/12, kaç 41a/9.*

1.2.2. /p/ ünsüzünün yazılışı

Kelime tabanlarındaki /p/ ünsüzü, genellikle pe /پ/ harfi ile karşılanmıştır: *kapısından 36b/10, top 8a/1, toprak 14b/13, pek 39a/8.*

Bazı kelimelerde ise /p/ ünsüzü, be (ب) harfi ile yazılmıştır: *toptolu 5a/1, köpekler 4a/3, hep 34b/12, 36a/4, 41a/1, yapıldılar 42b/2, şapka 43a/1.*

Hep kelimesi bir örnekte pe /پ/ harfi ile kullanılmıştır.

Metnimizde –Up zarf-fiil ekinin sonundaki ünsüz daima be (ب) harfi ile yazılmıştır. Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesi eserlerinde –Up zarf-fiil ekinin ünsüzünün genellikle be (ب) ile yazılmasını bir imla kalıplaşması olarak düşünebiliriz.

1.2.3. /t/ ünsüzünün yazılışı

Metnimizde ince ünlülü kelimelerin başındaki /t/ ünsüzü te (ت) harfi ile yazılmıştır. Kalın ünlülü kelimelerin başında ise /t/ ünsüzü(ط) harfi ile yazılmıştır.

tayan-, tağıl-, tart-, tap-, tanış-, tağ, toğru, toldur-, ton, toyur-, toközuncü, tur-, taş, taşra, talğa, toptolu.

tayandı 13a/10, taparın 1b/2, tabul 2a/2, talğasına 3a/5, tarafda 3b/10, tağıldılar 4a/5, taşralara 6a/13, taş 13b/13, tartılır 19b/2, tartsañ 26b/8.

1.2.4. /s/ ünsüzünün yazılışı

Metnimizde kelime başında /s/ ünsüzü için ince ünlülü kelimelerde sin (س), kalın ünlülü kelimelerde (saña kelimesi hariç) sad (ص) kullanılmıştır: *söv-, sehel, sen, senden, sev-, söyle-, söz, sivri siñek, sevgülü, saña; şöñra, şarmaş-, şarıl-, şar-, şu, suç, şubay, şöñi, şağ, şakla-, şuvar-aşıl-, baş-*.

Eklerin bünyesinde bulunan /s/ ünsüzü sin (س) ile yazılmıştır: *imānsuz 6a/9,10, ‘ağılsuz 14a/13, 14b/2,4; oynarlarsa 2a/3, olursa 1b/10, yoğsa 2b/9, bozsa 2b/12, olsa 3a/1, kılsa 5a/4.*

1.2.5. /ñ/ ünsüzünün yazılışı

Metnimizde /k/, /g/ ve /ñ/ sesleri kef (ك) harfi ile karşılanmıştır.

1.3. BAZI EK VE ŞEKİLLERİN YAZILIŞLARI

1.3.1. Bazı kelimelerde –I belirtme hâli eki, esreli hemze (ة) ile gösterilmiştir.

kimseyi 18b/1, 3b/3, şeyi 1b/9, nesneyi 6b/3, mes’eleyi 7a/6, dizgeyi 13b/4, cāriyeyi 14b/9, deliyi 18b/4, besmeleyi 18b/11, sūreyi 19a/11, efendiyi 29a/2, hārāmīyi 34a/10, ferāceyi 37a/11, kimesneyi 48a/5.

1.3.2. “da/de, kadar, ki, kim, şöñra “ gibi kelimeler kendisinden önceki kelimeye bazen bitişik olarak yazılmışlardır.

şol kadar 9b/2, idüp de 24a/8, olup da 5a/2, deyüp de 4b/7, görmeyüp de 5b/9, çeküp de 25a/13, sen de 11b/1, hemān ki 31b/6, dimedim ki 33a/13, bilürsin ki 38a/3, kıordum ki 40a/6, bilürsin kim 24a/6, olduğdan şöñra 11b/11, geldükden şöñra 3a/2, toydukdan şöñra 7a/1.

1.3.3. **Şeddenin kullanımı:** Şedde, Arap yazısında ikiz ünsüzü göstermek için kullanılan bir işarettir. Bu işaret bazen Türkçe yapılarda da bulunur.

Metnimizde Őeddenin kullanıldığı kelimesler Őunlardır: *rasűllerden* رَسُوْلُرْدَنْ 12b/13, *ellerine* اَللْرِيْنِه 40b/3, *māllarıñuz* مَالْلِرِيْكُوْز 29a/3, *teĳayyüdden* تَقْيُيْدَنْ 9b/6, *radde* رَدَّه 12a/8, *Őiddet* Őِيْدَتْ 39b/13, *telli* تَلِّي 18b/6, *kerre* كَرَّه 15a/6, *zerre* ذَرَّه 1b/10.

2. SES BİLGİSİ ÖZELLİKLERİ

2.1. ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ

Türkçede bazı kelime köklerinde ve eklerde bulunan ünlüler, çeşitli sebeplerin tesiri ile muhtelif değişikliklere uğramışlardır. Türkçenin her devresinde gördüğümüz bu tür değişikliklere metnimizde de rastlanmıştır.

2.1.1. i/e veya e/i değişmesi

Türkçede i/e meselesi oldukça karışıktır. Bu konuda çeşitli araştırmalar yapılmış ve bu araştırmalar sonucunda çeşitli görüşler ortaya çıkmıştır. Bazı araştırmacılar bazen aynı kelimenin hem /i/'li hem de /e/'li şekillerde bulunmasını göz önünde tutarak her iki sesin birleştiği temel bir sesin yani kapalı /e/ sesinin varlığını kabul etmiş ve bu sesin sonradan /e/ ve /i/ şeklinde ortaya çıktığını ileri sürmüşlerdir.³

Eski anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesi dönemine ait Arap harfli eserlerde, kapalı /e/ sesinin tespitini zorlaştıran en önemli husus, yazıda bu sesi gösteren belirli bir işaretin bulunmayışıdır. Bu bakımdan bazı araştırmacılar, Batı Türkçesi metinlerinde bazı kelimelerdeki esre, esreli ye veya ye ile gösterilen sesi kapalı /e/ olarak okumayı benimserken, bazı araştırmacılar da bu konuda kuvvetli bir delilin bulunmayışı yüzünden metinlerde esre, esreli ye veya ye ile yazılan bu sesi yazılışına bağlı kalarak /i/ şeklinde okumayı tercih etmişlerdir.⁴ Biz /i/'li ve /e/'li kelimeleri metindeki imlayı esas alarak okumayı tercih ettik.

a) Hem metnimizde hem de standart Türkiye Türkçesinde /e/'li olan kelimeler: *ben 30b/12, beñze- 43a/1, berü 40a/5, beş 41a/3, çek- 45a/6, degin 46a/3, deve 25a/10, degül 45b/3, eyle 45a/9, erler 6b/1, egil- 19a/13, gel- 6b/13, gerçek*

³ Faruk Kadri Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi*, İstanbul 1994, s. 19.

⁴ Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, İstanbul 2013, s.99-100

6b/8, getir- 8b/12, gezdür- 13b/5, kendüye 8a/10, pek 39a/8, sevgülü 9a/9, yetiş- 25a/4, yedi 25b/12.

b) Bugün standart Türkiye Türkçesinde /i/'li olup metnimizde /e/'li olan kelimeler: *eyülük* “*iyilik*” 7b/7, *eylükler* 16b/11.

c) Metnimizde /i/'li standart Türkiye Türkçesinde /e/'li kelimeler: *gice* 9b/5, *idinmek* 18a/13, *it-* 2a/8, *vir-* 19b/13, *viril-* 13b/13.

ç) Hem metnimizde hem de standart Türkiye Türkçesinde /i/'li olan kelimeler: *bil-* 6b/3, *git-* 9b/11, *bile* 2b/6, *birdür-* 39b/1, *biñ* 5a/4, *bir* 5b/2, *birle* 25a/11, *bize* 6b/8, *dile-* 5b/5, *diñle-* 23a/5, *gibi* 5b/9, *gir-* 8a/10, *iç-* 6b/2, *içinde* 7b/1, *iki* 5b/12, *ile* 10a/11, *ilet-* 33b/4, *in-* 48a/13, *iste-* 10b/9, *incit-* 12b/4, *işi* 5b/12, *işle-* 5b/12, *işit-* 8b/2, *kim* 7a/4, *kimesne* 6a/1, *kişi* 19b/12, *sivri* 19b/3, *siñek* 19b/4, *siz* 6b/8, *yigirmi* 14b/2.

d) Günümüz yazı dilinde /e/'li olan bazı kelimeler metnimizde hem /i/'li hem /e/'li şekilleriyle kullanılmıştır: *den-* 12a/11 (2) ~ *din-* 6b/5 (3), *deyü* 5a/9 (58) ~ *diyü* 3a/8 (5), *deye* 10a/10 (10) ~ *diye* 10a/9 (1), *gerü* 47b/1 (1) ~ *girü* 41b/9 (5), *yer* 7a/13 (56) ~ *yir* 32a/3 (7), *ye-* 34a/9 (6) ~ *yi-* 34a/1 (1).

2.1.2. u/i veya ü/i değişmesi

Eski Türkçede /u/, /ü/ sesini taşıyan bazı kelimelerin bu ünlüleri Batı Türkçesinde /ı/ ve /i/'ye dönüşmüştür. Bu değişiklik metnimizde birkaç kelimedede görülmektedir:

gümiş (< *kümüş*) “*gümüş*” 44b/13, *içün* (< *üçün* < *uçun*) “*için*” 5a/2, *işte* (< *uşda*, *uşta*) 23b/3, *dibinde* (<*tüp*) 28b/13

2.1.3. ı/u veya ı/ü değişmesi

Eski Türkçede dudak uyumuna aykırı olan bazı kelimelerin ikinci hecesindeki /ı/ ünlüsü metnimizde dudak uyumuna bağlı olarak /u/ sesine dönmüştür: *oğu-* (<

oğı-) 7a/2, *uyu-* (< *udı-*) 31a/7, *yürü-* (< *yorı-*) 8b/8, *ķuru* (< *ķurı-ğ* / *ķuru-ğ*)
ķuruya: 33b/1.

2.1.4. u/o veya ü/ö değişmesi

Arap harfli metinlerde /o/, /ö/, /u/, /ü/ seslerini ayırt etmek mümkün değildir. Bu sebeple imladan doalyı u/o ve ü/ö değişmesi hakkında kesin bir şey söylemek mümkün değildir. Şu kelimeleri dar ünlü olarak okumayı tercih ettik: *büyük* 23a/6, *güzel* 24a/13, *uğra-* 32a/7, *uy-* 18b/13, *uyan-* 19b/8, *yuķaru* 26b/10, 13, *yürü-* 27b/1. Şu kelimeleri ise geniş ünlü okuduk: *boynına* 23a/7, *boş* 2a/6.

2.1.5. e/ö değişmesi

Çok az görülen bir ses değişliğidir. Metnimizde *eyle* kelimesinde ikili bir kullanım vardır: *eyle* “*öyle, o şekilde*” 10a/7, 36a/10 ~ *öyle* 12b/8.

2.1.6. ı/i değişmesi

ı-i değişikliği Türkçede /ı/ ünlüsünün normalden kısa olması dolayısıyla ortaya çıkmıştır. Bu değişiklik pek eski değildir. Metnimizde *inan-* fiilini i’li olarak okumayı tercih ettik: *inan-* (< *inan-*) *inanmazlar* 4b/12, *inanmayan* 8a/12.

2.1.7. u/a değişmesi

Metnimizde *orta* kelimesinde bir değişiklik görölmektedir: *orta*(< *ortu*)
“*orta, ara*” 4a/1, 32b/8, *ortası* 16b/4.

2.1.8. u/ü değişmesi

içün (< *üçün* < *uçun*) “*için*” 6b/3, 7b/4, 33a/6.

2.1.9. a/e değişmesi

yeñi (< *yangı*) 15a/8,9

2.1.10. Yabancı kelimelerde ünlü değişmeleri

Metnimizde Farsça kökenli bir kelimedede ünlü değişmesi söz konusudur.

Yabancı kökenli kelimelerdeki farklılıkları bir imla yanlışı olarak değil, bir ses değişikliği olarak görmek gerekir.

a/ı değişmesi

kāğıdın (< *kāğaz* : *Far.*) 11b/13

e/a değişmesi

bahā (< *behā* : *Far.*) 18b/6, *sarāy* (< *serāy* : *Far.*) 22b/6, *zamān* (< *zemān* : *Ar.*)

1b/8(2)

i/e değişmesi

gerçe (< *gerçi* : *Far.*) 8a/4 ~ *gerçi* 37b/6, 5b/6.

e/ü değişmesi

pehlivān (< *pehlevān* : *Far.*) 47a/7

2.2. ÜNLÜ KISALMASI

Batı Türkçesinde genel olarak kısalma olayı, alıntı kelimelerde bulunan uzunlukları da etkiler. Bugün konuşma ve yazı dilinde pek çok alıntı kelimedeki uzun ünlüler uzunluklarını kaybetmiştir. Alıntı kelimelerdeki elif, vav, ye harflerinin yazılmamasını ünlü kısalması olarak değerlendiriyoruz. Buradaki kısaltmalar bu durumun Klasik Osmanlı Türkçesi merhalesini gösterir.⁵

Standart Türkiye Türkçesinde birçok alıntı kelimedeki uzun ünlüler uzunluklarını kaybetmiştir. Metnimizde geçen bazı alıntı kelimelerdeki *elif*, *vav*, *ye* harflerinin yazılmamasını ünlü kısalmasının yazıda gösterilmesi olarak değerlendirdik. Metnimizde bir alıntı kelimedeki uzun ünlü tamamen kısalmıştır: *peygamber* (< *peygāber* : *Far.*) “*peygamber, nebi*”: *peygamber* 2b/2, 25b/1, 45a/11, 47b/9, 48b/12; *peygamberlerden* 30a/9.

⁵ Abdurrahman Özkan, *Mehkū'l-İlim ve'l-'Ulemâ, Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler-Tıpkıbasım*, Isparta 2009, s.127.

2.3. ÜNLÜ TÜREMESİ

Ünlü türemesi kelimenin aslında olmayan bir ünlünün ortaya çıkması hadisesidir.

Metnimizde iç seste ünlü türemesi görülen örnekler şunlardır: *tizicek 44a/2, tizücek 47b/4.*

Metnimizde yabancı kökenli bazı kelimelerde iç seste ünlü türemesine rastlanır. İç seste ünlü türemesi görülen alıntı kelimeler ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında türeyen ünlü düşer.

Metnimizde iç seste ünlü türemesi olan kelimeler şunlardır: *‘aķıl (<aķl: Ar.) 28b/10, aķıl (<aķl: Ar.) 23a/11, fıķıh (<fıķh: Ar.) 27b/9, ķatıl (<ķatıl: Ar.) 25b/5, ķavüm (<ķavm: Ar.) 2a/3, kibir (<kibr: Ar.) 28b/3, küfür (<küfr: Ar.) 17b/4, ‘ömr (<‘ömr: Ar.) 16b/10, ‘ilim (<‘ilm: Ar.) 49a/9, emir (<emr: Ar.) 9a/7, fikir (<fıkr: Ar.) 45a/9, sehel (<sehl: Ar.) 46a/1, vitir (<vitr: Ar.) 36a/1, ĥayır (<ĥayr: Ar.) 2b/9, Şabır (<Őabr: Ar.) 5a/8, Şükür (<Őükr: Ar.) 5a/8, ĥüküm (<ĥukm: Ar.) 37a/2 vb.*

Metnimizde iç seste ünlü türemesi olan bazı kelimelerin aynı zamanda asli şekilleri de kullanılmıştır: *zülüm (<zulm: Ar.) 25b/1 ~ zulm 5a/11, vaķıtıda (<vaķt: Ar.) 20a/4 ~ vaķtda 10a/10 vb.*

Sonda ünlü türemesi az sayıda örnekte görülür. Metnimizde sonda ünlü türemesi görülen örnekler şunlardır: *ba‘zı (<ba‘z: Ar.) 9a/4, ĥayırı (<ĥayr: Ar.) 9b/12.*

2.4. ÜNLÜ DÜŞMESİ

Ünlü düşmesi bazen geçici bazen de kalıcı olabilir. Genellikle kelime içinde ünlü düşmesi görülür. Türkçede vurgusuz orta hece ünlüsünün düşmesi, eskiden beri görülen bir ses hadisesidir. Ünlü düşmesinin metnimizdeki örnekleri şunlardır: *aĥız (aĥzına 9a/11, aĥzından 45b/11), beñize- (beñzer 1b/6, beñzetdi 38b/11), boyun (boynına 23a/7, boynın 43a/1), buyuruk (buyruĥına 24a/2), eyit- ~ eyt- (eydür 3b/12,*

eydivirsem 30b/13, eydesin 47a/2), eyü (eylükler 16b/11), için (hakkı-çun 26a/3, rızası-çun 47a/1, hâtırı-çun 17b/3, anuñ-çun 18b/12, anuñ-çundur 33a/13), karın (karnı 7a/10, karnına 31b/13), oğulan (oğlanı 30b/7), karşı (karşı 14a/4, 22b/8, 26b/6, 30a/4, karşısına 25a/12, karşusunda 27a/9, 49b/2).

i- fiilinin idi, imiş, ise, iken şekillerinde bazı örneklerde i- düşer: *idi (itmişlerdi 44a/4, yerlerdi 6a/11, iderlerdi 6a/12, severdi 9a/9), imiş (çekermişsin 40a/4), ise (dirseñ 11b/2, 37b/2, gelürse 26b/12, söylerse 4b/1, olursa 25a/4, şanursa 25a/4 vb.), -iken (giderken 3b/2, 5a/12, 7b/1, giderlerken 3a/12, iderken 10a/8,12, açarken 15b/12, 16b/6, yurken 30a/4, yerken 33b/12)*

Metnimizde *yalñuz, tükürük* ve *omuz* kelimelerinde ünlü düşmesi görülmez: *yalñuz 21b/1,5, 22b/8; tükürük 16a/3, omuzı 18a/10.*

2.5. BİRLEŞME

Türkçe kelimelerde iki ünlü yan yana bulunmaz. Ünlü ile sona eren bir kelime ile ünlü ile başlayan bir kelime yan yana geldiğinde, ünlülerden biri düşüp bir birleşme hadisesi meydana gelebilir. Bu birleşme geçici veya kalıcı olabilir. Ancak birleşme bir kelimenin ünsüzle bitip diğer kelimenin ünlüyle başladığı durumlarda da görülür.⁶

Birleşme hadisesinin metnimizdeki örnekleri şunlardır: *bura < bu ara: buraya 35a/11, burasından 32b/4; böyle < bu + eyle: 3a/11; degül, degil < tağ + ol: degül 12b/8 ~ degildir 41b/4; bile < bir + ile: bile 2b/6; birle < bir + ile: birle 25a/11; kimesne < kim + ise + ne < kim + erse + ne: 35b/5, 11, 36a/11; nere < ne + ara: nereye 18a/2, 29a/10; nesne < ne + ise + ne < ne + erse + ne: 34a/3, 13b/3; yalñuz < yalñ +*

⁶ Abdurrahman Özkan, *Netâyicü'l- A'mâl ve Menâhicü'l- Ebrâr, (Giriş - İnceleme - Metin- Dizinler - Tıpkıbasım)*, Palet Yayınları, Konya, 2015 s.41.

öz: *yalıñuz* 21b/1,5, 22b/8; *yoğsa* < *yoğ* *erse*: 2b/9; *niçün* < *ne içün*: 34a/2; *ol ara* “*ora*” *oradan*: 33b/12; *şol* < *uşol* < *uş* + *ol*: *şol* 2b/8, 4b/9.

Bazı örneklerde birleşme olmamıştır: *ne aşıl* < “*nasıl*” 23a/11.

2.6. ÜNLÜ UYUMU

2.6.1. Dil Uyumu (Kalınlık-İncelik Uyumu)

Metnimizde Türkçe kelime köklerinde ve eklerde, genellikle kalınlık-incecik bakımından ünlü uyumu tamdır.

Günümüz yazı dilinde dil uyumuna uymayan bazı kelimeler metnimizde uyuma uyarlar: *dahı* “*dahi*” 11a/7, *anası* “*annesi*” 27a/7, *ñarındaşlara* “*kardeşlere*” 28a/13.

-ki /-ğı aitlik eki, “*şoñrağı ve arkañdağı*” kelimelerinde -ğı şeklindedir. Aitlik eki diğer örneklerde daima ince ünlülü kelimelerle -ki şeklinde kullanılmıştır: *evvelki* 29b/7, *evvelkisi* 49b/9, *göksümdeki* 28b/8, *bizümkiler* 38a/8, *şoñrağı* 17b/12, *arkañdağı* 21b/9.

-ken zarf-fiil eki, günümüz yazı dilinde olduğu gibi metnimizde de daima ince ünlülüdür: *oruçlu iken* 14b/13, *şâ'im iken* 15a/11, *rukū'da iken* 19a/12, *kerim iken* 24a/7, *giderken* 3b/2, 5a/12, 7b/1, *giderlerken* 3a/12, *iderken* 10a/8,12, *açarken* 15b/12, 16b/6, *yurken* 30a/4, *yerken* 33b/12.

-lik isimden isim yapma eki, ince sıradan alıntı bir kelimeye kalın sıradan getirilmiştir. Bu şekilde alıntı kelime dil uyumuna uydurulup Türkçeleştirilmiştir. Metnimizde -lik ekini alan alıntı kelime şudur: *hastalıkda* (<*haste*: *Far.*) 26a/4

Bazı alıntı kelimeler ünlü uyumuna bağlı olarak aktarılmıştır. *adam* (<*ādem*: *Ar.*) 29b/1 (55), ‘*avrat* “*kadın*” (<‘*avret*: *Ar.*) 43a/9 (36), *zamān* (<*zemān*: *Ar.*) 1b/8(2)

2.6.2. Dudak Uyumu (Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu)

2.6.2.1. Kelime Tabanlarında Dudak Uyumu

Eski Anadolu Türkçesinde bazı kelime tabanlarında yuvarlaklaşma meydana gelmiş ve bu yuvarlaklaşma sonucunda da dudak uyumu bozulmuştur. Bazı kelime tabanlarındaki uyumsuzluk Osmanlı Türkçesi döneminde de devam etmiştir.

Metnimizde bazı kelime tabanlarında dudak uyumu bulunmazken bazı kelime tabanlarında ise ikili şekillerle karşılaşılır.

2.6.2.1.1. Dudak uyumu bulunmayan kelime tabanları

altun 5a/2, 22b/7, 39b/11, altını 18b/5, altunluk 27a/8, altuna 48a/5, eksük 18b/4 (2), eyü 5b/7 (9), eyüce 5b/2, için 5a/2 (36), kapusından 36b/10, karşı 14a/4 (6), niçün 5b/4 (6), ötüri 5b/8 (6), yarusı 13b/11, yukarı 4a/4 (8), degül 6b/2 (47), delü 33b/9, kendü 4b/12 (38), yalıñuz 21b/1 (3), yatsu 37a/11, ayruca 42b/12, ayruk 12a/11.

2.6.2.1.2. Dudak uyumu bulunan kelime tabanları

buyur- 36b/5 (50), bütün 38a/13 (6), çalış- 42a/3 (8), gönülde 45a/13, karındaşlara 28a/13, kişi 42b/7(13), koyun 4a/1 (5), küçük 27a/13 (4), omuz 18a/9 (2), okun- 7b/10 (5), otur- 7b/3 (20), otuz 15a/3 (5), şakın- 32a/8 (2), toközuncı 2b/3, tokun- 8a/2, ulu 26a/7 (2), uzun 16b/9 (3), yakın 10a/13, yürü- 53b/1 (5), altı 13a/7 (15), altıncı 2b/1, bağışla- 14a/11 (6), degin 14b/5 (4), deñiz 28b/13 (3), pazar irtesi 42b/10, irta 12a/6, işit- 17b/2 (3), köpek 4a/3, kulağı 18a/8, unud- 12a/6 (6), toprak 14b/13 (2).

2.6.2.1.3. İkili şekilli kelime tabanları

35b/3, oku- 7a/2 (44) ~ okı- 37a/8 (2), deli 18b/3 ~ delü 33b/9, kendü 4b/12 ~ kendi 2a/6, degül 12b/8 ~ degildir 7b/6, kıru 34b/13 ~ kıru 33b/1, zehir 4b/10, zehür 4b/11.

2.6.2.2. Eklerde Dudak Uyumu

Eski Anadolu Türkçesinde dudak uyumuna aykırı olan pek çok ek vardır. Bu dönemde kullanılan eklerin birçoğu yuvarlak ünlüdür. Eski Anadolu Türkçesindeki yuvarlaklıkların bir kısmı eskiden beri görülen, bir kısmı ise sonradan oluşan yuvarlaklıklardır. Osmanlı Türkçesi döneminde de uyumsuzluk bir süre devam etmiştir.

Araştırmamıza konu olan bu eserde Eski Anadolu Türkçesinden farklı olarak düzleşmeye veya yuvarlaklaşmaya bağlı olarak yeni uyumsuzluklar görülür. Eserde Eski Anadolu Türkçesinde başlayıp Klasik Osmanlı Türkçesi metinlerinde artan yeni uyumsuzluklar ve düzensizlikler tespit edilmiştir.⁷Bu düzensizlikler /I/ sınıfı eklerin düz ünlülü tabanlardan sonra yuvarlaklaşması, /U/ sınıfı eklerin ise yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra düzleşmesi sonucunda ortaya çıkmıştır.⁸ Eski Anadolu Türkçesindeki yuvarlak ünlülü eklerin düzleşmesi, düz ünlülü eklerin yuvarlaklaşmaya başlamasıyla meydana gelen yeni uyumsuzluklar *tersine uyumsuzluk* olarak adlandırılır.⁹

Eklerde dudak uyumu, düz ünlülü ekler ve yuvarlak ünlülü ekler olmak üzere iki bölümde incelenmiştir.

2.6.2.2.1. Düz Ünlülü Ekler

Bu bölümde, Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinde düz ünlülü olan ekler incelenmiştir. Buradaki düz ünlülü eklerin bir kısmı Eski Türkçeden beri düz ünlülü olan ekler, bir kısmı ise Eski Anadolu Türkçesinde ünlüsü düzleşen eklerdir. Osmanlı

⁷ Abdurrahman Özkan, “Tersine Uyumsuzluk”, *Türk Dil Bilgisi Toplantıları 2: Türkiye Türkçesi Ses ve Şekil Bilgisi Bildiriler (Ankara, 31 Ekim – 1 Kasım 2014)*, TDK Yay., Ankara 2017, s. 187.

⁸ Hayati Develi, *Evlîya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar*, TDK Yayınları., Ankara 1995, 62.

⁹ Abdurrahman Özkan, *age.*, s. 187.

Türkçesi döneminde yuvarlaklaşmaya başlayan düz ünlülü ekler her zaman dudak uyumuna bağlı olarak kullanılmamış, bazen tersine uyumsuzluk¹⁰ göstermiştir.

2.6.2.2.1.1. -AyIm teklik birinci şahıs emir eki: Metnimizde ekin ikinci ünlüsü daima düzdür: *bırağayım 3b/5, şarılayım 3b/5, tutayım 7a/11, kırtılayım 24b/6, yatayım 31b/5, yazayım 45b/13, ideyim 9a/5, 15a/6, 36a/4, getüreyim 12a/3, vireyim 27b/9.*

2.6.2.2.1.2. -cI isimden isim yapma eki: Ek düz ünlülü kullanılmıştır. *yardımcı 1b/3, şekvâcı 9a/7, yalancıya 17a/4, yalancı 17a/5, yalancıdur 30a/8, da' vâcı 32a/1, yolcular 33b/13, yolcıya 3a/12.*

2.6.2.2.1.3. -cIK isimden isim yapma eki: *sâ' atcik 25b/13, oğlancık 30b/2, kadıncık 31a/6, kadıncıka 31a/11, mancacık 33b/13.*

Ek bir örnekte yuvarlak ünlülü kullanılmıştır: *karıncacuk 5b/4*

2.6.2.2.1.4. -dİ görülen geçmiş zaman üçüncü şahıs eki: Metnimizde hem düz ünlülü tabanlarda hem yuvarlak ünlülü tabanlarda düz ünlülüdür: *toğurmadı 1b/5, toğmadı 1b/5, olmadı 1b/7, buyurdu 2a/1, bozmazdı 3a/1, tağıldılar 4a/5, uymadı 4b/3, başdı 5a/13, başladı 9a/10, çağırdılar 34a/1, oldu 5b/2, şakladı 5b/7, yoğ-ıdı 6a/13, varurlardı 6a/13, çalışdılar 6b/4, buyurdılar 6b/8, açardı 8b/11, açdı 8b/11, atdı 8b/12, batdı 8b/12, var ıdı 8b/13, didi 13b/5, yimediler 6b/2, atardı 9a/12, ağladı 9b/3, kaldı 9b/6, korkdılar 11b/11, oldılar 11a/7, yazdılar 11a/13, kıldırmadılar 12a/12, turmazdı 13a/9, tayandı 13a/10, çağırttı 13a/11, aldı 13b/5, vardı 13b/6, uyandı 20a/6, kırdı 20a/11, oturlardı 21a/6, olundu 22a/9, kalmadı 23a/4, yutdı 25a/11, kıor-ıdı 25b/12, yakdı 27a/12, bıraktılar 27a/13, ısmarladı 30b/9, olamazdı 31a/1, olurdu 31a/2, başladı 31b/7, hazırlandılar 31a/13, bakarlardı 31b/1, şaşdı*

¹⁰ Abdurrahman Özkan, age., s. 187.

31b/1, uyudu 31b/4, çoğ-ıdı 32a/2, bulmadı 32b/3, buldı 32b/3, gıtdı 33b/10, öldürdü 33b/10, oturdu 34a/1, tıtdılar 34a/11, kıldı 37b/2, oğudu 38b/8, ağırdı 39b/13.

2.6.2.2.1.5. –I belirtme hâli eki: EAT’de daima düz ünlülüdür. Belirtme hâli eki, metnimizde de genellikle düz ünlülüdür: *belini 10a/5, kalbini 11a/12, Qur’ân’ı 35b/5, Allâh’ı 30a/7, kulu 11b/12, a’zâsını 34b/5.*

Bir düz ünlü kelime tabanında ise uyumsuz olarak kullanılmıştır: *haberü 40a/4*

2.6.2.2.1.6. –I / -U, -sI teklilik üçüncü şahıs iyelik eki: Metnimizde ekin düz ünlülü şekli (-I/-sI) düz ünlülü tabanlarda uyuma bağlı, yuvarlak ünlülü tabanlarda ise uyumsuzdur: *şoñında 2b/8, sözine 38a/6, farzına 10a/9, belini 10a/5, kalbini 11a/12, hürmeti 15b/10, korğusından 20b/8, du’âsını 10a/2, tevbesin 23b/5, borcın 28a/8, borcu 29a/7, öksürüğü 21b/1, çözgüsü 41a/10, güninde 15a/3, yüzinde 26a/4 vb.*

Ekin yuvarlak ünlülü şekline 3 yerde rastlanmış olup dudak uyumuna bağlıdır: *düşünde 5b/3, vücūduna 9a/2, yoluna 19a/5.*

Yedi örnekte ek yığılması söz konusudur: *birisi 13a/13, kadınısına 30b/8, adamısı 41a/4, Rabbisi 23b/5, uğrusu 18b/2, bunusına 46b/2, şunusına 46b/1.*

Çokluk üçüncü şahıs iyelik ekinde 2 örnekte -IArU şeklinde dudak uyumuna aykırı olarak yuvarlaklaşma görülür: *bunlaru 39b/1, bilenlerü 18a/5.*

2.6.2.2.1.7. –IcAK zarf-fil eki: Metnimizde ekin birinci ünlüsü daima düzdür.

Ek 13 örnekte uyumlu kullanılmıştır: *acablayıcaktır 39b/11, başıcağ 22a/1, başlayıcak 23b/1, çıkıcağ 41b/1, gidicek 46a/6, diyicek 3b/12, gelicek 14b/1, eyidicek 20a/11, işidicek 23a/7, uymayıcak 18b/13, varıcağ 33b/5, viricek 29b/3.*

Ek 4 örnekte ise uyumsuzdur: *oğuyıcak 7a/2, olıcağ 40a/1, toğrulıcağ 22a/6, göricek 34a/2.*

2.6.2.2.1.8. –**ınca** / -**unca** zarf-fiil eki: Metnimizde ekin 2 örneğine rastlanmıştır ve uyuma bağlıdır: *kalınca* 39a/8, *olunca* 3b/9.

2.6.2.2.1.9. –(I)n **vasıta hâli** eki: Metnimizde bir örneği bulunmaktadır: *degin* 12a/7 (3)

2.6.2.2.1.10. –**In** teklîk birinci şahıs eki: *taparım* 1b/2.

2.6.2.2.1.11. –**ki aitlik** eki: Sadece düz ünlülü tabanlarda kullanılan örnekleri tespit edilmiştir: *evvelki* 15a/4 (7), *evvelkisi* 49b/9, *göksümdeki* 28b/8.

2.6.2.2.1.12. –(I) l/-(U)l **fiilden fiil yapma** eki: Ekin düz ünlülü 30 örneği vardır “*boğulurlar* 3b/4, *düzilir* 39a/2” örnekleri dışında diğer örnekleri uyuma bağlıdır: *açıldı* 26b/6, *aşılmış* 4a/1, *atılan* 8a/1, *atılanı* 41a/11,12, *ayrılma* 36b/8, *derilürler* 22b/11, *dikilür* 20b/5, *dikilirse* 22b/8, *dikilüp* 45b/10, *dinilmez* 17a/10, 35a/2, *dinilmiş* 43a/13, *egile* 14a/6, *egilerek* 19a/13, *ezilür* 49b/10, *kırla* 11a/1, *kırlur* 15a/9, *şarılayım* 3b/5, *şarılup* 3b/4, 23a/8, *şuvarılsa* 29b/12, *tağıldılar* 4a/5, *varılmaz* 13b/5, *yaşılmış* 30a/3, *yaradılmış* 30a/10, *yazılır* 45a/5, *yeñilmeyüp* 9b/4.

Ekin yuvarlak ünlülü tabanlarda uyumlu 2 örneği vardır: *döküldi* 32a/1, *boğulup* 3b/1

Ekin, 5 fiil tabanında hem düz ünlülü hem yuvarlak ünlülü örnekleri vardır: *ıtılır* 4b/8, 28a/2,6 ~ *ıtulduğı* 37a/4,9, *ıtulmazsa* 4b/9, *bozılır* 15a/12, 14b/13 ~ *bozular* 15a/9, *bozulmaz* 15a/8, *ıtılır* 19b/2 ~ *ıtıldığı* 26b/9, *virilen* 13b/11 ~ *virülür* 47b/3 (2), *kırtılmağ* 10b/1, *kırtılır* 23b/6, 36b/12, *kırtılayım* 24b/6 ~ *kırtulurum* 24a/8.

2.6.2.2.1.13. –**IİK/-IUK isimden isim yapma** eki: Ek, metnimizde hem düz ünlülü hem de yuvarlak ünlülü kullanılmıştır: Ekin düz ünlülü şekli 8 örnekte düz ünlülü tabanlara getirilirken 2 örnekte düz ünlülü tabana yuvarlak ünlülü getirilmiştir: *dünyâlık* 17a/7, *odalık* 24b/7, *hastalıkda* 26a/4, *vezîrlik* 13b/13,

azādlıkdır 16b/5, sipāhlık 11b/11, pāşālık 11b/11, yaramazlıklardan 34b/9; eyelükler 16b/10, aḥmaqlıkdır 24b/6.

Ekin yuvarlak ünlülü şekli bir örnek dışında uyumsuzdur: *eyülük 7b/7; altunlık 27a/8, hırsuzlıkla 45a/2, kullık 12a/7, körlük 22a/9.*

2.6.2.2.1.14. –mİ soru eki: Ek, metnimizde daima düz ünlülüdür: *sen mi bilürsin 28b/5, zekāt mı 29a/7, sekiz mi oldı 37b/13, yigirmi mi oldı 37b/13, yazayım mı 45b/13, ḥayır mı 2b/9, ‘iḳāb mı 2b/9, yanına mı 3a/10, bulmaduğundan mı 6b/2, var mı 11b/2.*

2.6.2.2.1.15. –mİş öğrenilen geçmiş zaman eki: Ek Eski Türkçede de olduğu gibi düz ünlülüdür: *aşılmış turur 4a/1, itmiş olursın 5a/11, olmuşdur 7a/5, gerek imiş 8a/11, indirmemişdir 10a/5, unutmuşsa 12a/9, etmişdür 12b/13, esnemiştir 13a/1, bulmuş 13a/13, bulamamış 13a/13, bağışlanmışdır 14a/11, çiyenmiş 15a/8, kalmış 20a/1, çıkmış 20b/12, dimişler 22a/4, itmişler 24a/9, eylemiş 24b/1, komuşdur 24b/11, geymiş 27a/9, idinmiş 32a/6, delü olmuş 33b/9, görmüş 34a/7, öldürmüş 34a/11, oğumış 47a/6, itmemiş 47a/7, yaturmuşlar 49b/2, değımiş 47a/7, dimişler 43b/13.*

2.6.2.2.1.16. –mİş/ -muş sıfat-fiil eki: Metnimizde ek 8 örnekte uyumluyken 1 örnekte uyumsuzdur: *kalmış namāz 2a/6 (4), yıllanmış aḳçası 29b/3, yağılmış yere 30a/3, yaradılmış 30a/10, oğumuşa 27b/9; ölmüş faḳīre 28a/7, ölmüşlerüñ 46b/13.*

2.6.2.2.1.17. –(I)n-/(U)n- fiilden fiil yapma eki: Metnimizde ekin ünlüsü olın- örneği dışında uyumludur: *kaçınmak 1b/11, gezinelim 3b/13, alınmayan 8b/8, alınsa 11b/8,9 (4), şalınan 15b/3, kılınmaz 12a/11, idinmiş 32a/6, şaḳınmaḳ 32a/8, kılınmasa 46b/4, kılınsa 37b/6, kılınur 35b/10 (5), bulunsa 16a/7.*

Metnimizde ek ol- fiili ile 9 örnekte uyumlu 3 örnekte uyumsuz kullanılmıştır: *olunmaz 13a/2, olunduğdan 13a/3, olunmaya 24b/12, olundı 22a/9,*

olunduğ 22a/10, olunur 29b/1, 39a/6; olınacağıın 39b/7, olunan 33a/10, olunur 9b/12, 19a/3, 49b/5.

2.6.2.2.1.18.–IncA/-UncA zarf-fiil eki: Ek uyumlu kullanılmıştır: *buyurmayınca 12b/6, bağışlanmayınca 14a/11, dolmayınca 22b/10, varıncadır 43a/12, varınca 43a/12, olunmayınca 45a/1, alınca 49b/4, olunca 5b/7 (3).*

2.6.2.2.1.19. –(I)ncI/-(U)ncI isimden isim yapma eki: Ekin yardımcı ünlüsü dudak uyumuna bağlı iken ekin sonundaki ünlü daima düzdür: *altıncı 2b/1, ikinci 2a/10, beşinci 2a/13, yedinci 2b/1, sekizinci 2b/3, beşinciye 19b/12, ikinci 38a/10 (10), toközuncı 2b/5, onuncı 2b/5, üçüncü 36b/6, dördüncü 19b/12, dördüncüye 38a/10, dördüncüde 44a/8.*

2.6.2.2.1.20. –nI belirtme hâli eki: Ek daima düz ünlülüdür: *anı 3b/1 (14), bunu 26b/11 (6), şunu 13b/2.*

2.6.2.2.1.21. –sIn teklik ikinci şahıs bildirme eki: Ek düz ünlülüdür: *sensin 23a/8, adamsın 24a/12.*

2.6.2.2.1.22. –sIn teklik ikinci şahıs eki: Ek daima düz ünlülüdür. *söylersin 20a/13, diñleyesin 23a/5, bilürsin 24a/12, istersin 24b/9, idesin 45b/2, tutasın 45b/3, eydesin 47a/2.*

2.6.2.2.1.23. –sİz çokluk ikinci şahıs eki: Metnimizde sadece düz ünlülü olarak kullanılmıştır. Ek 2 örnek dışında uyuma bağlı olarak kullanılmıştır: *aldanasız 19b/11, bilmezsiniz 23b/2, çekişesiz 19b/10, indüresiz 4a/8, kullanasız 19b/11, tutarsız 4a/7; bulursuz 26b/2, buyurursuz 6b/8.*

2.6.2.2.1.24. –(I)ş- fiilden fiil yapma eki: Metnimizde ek düz ünlülü olarak kullanılmıştır: *yetişse 36a/4, yetişmiş 25a/3, yetişmedüm 36a/13, irişe mi? 3b/11, çekişesiz 19b/10.*

2.6.2.2.1.25. **-(I)t- fiilden fiil yapma eki:** Metnimizde ek düz ünlülü kullanılmıştır: *eyitdi 6b/8*.

2.6.2.2.2. Yuvarlak Ünlülü Ekler

2.6.2.2.2.1. **-AlUm çokluk birinci şahıs emir eki:** EAT'den farksız örneklerine rastlanırken düz ünlülü kullanımlarla da karşılaşılmıştır: *yiyeüm 33a/3, yazalum 11a/2, oynayalum 33a/3, umamayalum 45a/1, vireüm 12b/2, idelüm 21a/13, görelüm 46a/1*.

Düz ünlülü 6 örneğe rastlanmıştır: *içelim 33a/3, olalım 12b/5,9, yıçalım 41b/13, gezinelim 3b/13, gülelim 33a/3*.

2.6.2.2.2.2. **-ArÜ yön gösterme eki:** Ekin ikinci ünlüsü yuvarlaktır ve dudak uyumuna uymaz: *yuşaru 26b/10 (3), yuşaruda 26b/10, içeri 9a/8 (2)*.

2.6.2.2.2.3. **-dU-K / -dI-K görülen geçmiş zaman çokluk birinci şahıs eki:** Ek 3 örnek dışında uyumludur: *itdürdük 23a/12, kıldık 38a/3, olduk 36a/9, olduk 22a/10, kılduk 38a/3, gönderdik 40a/5, varduk 20a/1*

2.6.2.2.2.4. **-dUK / -dIK sıfat-fiil eki:** Metnimizde ekin ünlüsü bir örnek dışında yuvarlaklığını korumuştur: *itdikleri 8a/8, virdükden 21a/8, bildükleri 33a/2, didükleri 42b/3, toydukdan 7a/10, oldukdan 11b/11, olundukdan 13a/3, okudukdan 18a/1, kodukları 34b/7, döşediği 19a/7, eylediği 1b/10, itdüğü 2a/8, didüğü 12a/3, didüğimiz 14b/3, istediği 39a/5, söyleşdüğün 23b/1, itdüğüünüz 25b/6, çıkardığı 25a/9, söylediği 28b/4, gömdüğün 29a/10, geldiği 34b/4, içdüğü 40b/8, emdüğü 43b/1, virdüğü 45a/10, olduğu 42a/10, ağardığı 1b/7, olduğun 9a/1, oturduğu 14a/3, kıldığı 13b/10, korkduğum 19b/10, yatdığı 22b/7, paslandığı 27a/3, uyuduğünü 31a/12, tutduğu 34a/9, turduğu 36a/2, tutulduğu 37a/4, kaldüğün 39b/9, koyduğu 45a/4, tartıldığı 26b/9, aldığı 48b/13, geldükden 3a/2, okunduğı 7b/10*.

Bir örnekte ek düz ünlülü kullanılmıştır: *kıldıkları 21b/4*.

2.6.2.2.2.5. –dUKdA zarf-fiil eki: *olduğda 36a/9, eyledükde 37b/1.*

2.6.2.2.2.6. –dU-m / -dI-m görülen geçmiş zaman teklik birinci şahıs eki: Ek 22 örnekte yuvarlak olarak kullanılmıştır. Ekin yuvarlak ünlülü şekli hem düz ünlülü kelime tabanlarında hem de yuvarlak ünlülü kelime tabanlarında görülür: *alığodum 23a/6, bağışladum 47a/3, boşatdum 22b/13, buldum 13b/2, kıodum 39b/2, kıordum 40a/6, oldum 8a/12, oğudum 8a/12, toğurdum 13a/4, beslerdüm 30b/3, bükdüm 10b/5, geldüm 26a/11, 34b/10, gördüm 10b/6, 49b/2, iderdüm 12b/10, itdirdüm 22b/13, öğrendüm 30b/13, yetişmedüm 36a/13.*

Ekin düz ünlülü şekli (-dI-m) dudak uyumuna bağlı olarak 7 örnekte geçmiştir: *dimedim 33a/13, eyledim 8a/6 (3), gösterdim 10b/7, vardım 23a/3, yetişdim 25a/4*

Ekte düzleşme görülmektedir. Fakat bu düzleşmeye bağlı olarak tersine uyumsuzluk meydana gelmiştir: *alıkodım 34b/10, bükdüm 10b/10, öldürdüm 34a/6.*

2.6.2.2.2.7. -dU-ñ görülen geçmiş zaman ikinci teklik şahıs eki: Ek metnimizde yuvarlak ünlülüdür. Yuvarlak ünlülü ek hem düz ünlülü tabanlarda hem de yuvarlak ünlülü tabanlarda kullanılmıştır: *uydurduñsa 24a/13, kılduñ 34b/9, kılduñ ise 45b/4, eyledüñ 24b/1, gördüñ 32a/6, güldüñ 34a/4, bildirmedüñ 40a/5, itdüñ 47a/2, gördüñ 4b/2.*

2.6.2.2.2.8. -dU-ñUz görülen geçmiş zaman ikinci çokluk şahıs eki: Zaman eki ve şahıs eki yuvarlak kullanılmıştır. Bu örneklerde tersine uyumsuzluk görülür: *itdüñüz 22b/12, eyledüñüz 23a/1.*

2.6.2.2.2.9. -dUr- / -tUr- / -dIr- fiilden fiil yapma eki: ET ve EAT'de yuvarlaktır. Metnimizde iki şekli de görülür. Ek 8 düz ünlülü tabana yuvarlak ünlülü olarak gelmiştir: *bildürmek 39b/1, araşdurduñ 26a/7, kızdurup 29a/13, aldurup 31a/7, yazdurup 39b/12, gezdürdi 13b/5, üleşdürdi 19a/5, geydürüp 23a/10.*

Ek 4 yuvarlak ünlülü tabana yuvarlak ünlülü olarak gelmiştir: *uydurduña* 24a/13, *ıoldurmaya* 26b/4, *öldürmek* 4b/4, *döndürüp* 11a/8.

Ek iki fiilde kalıplaşmış olarak –tUr- şeklindedir: *getür-* (<kel-tür-) *getürseñ* 5a/1, *otur-* (<ol-tur-) *oturur* 20a/7.

Ek yuvarlak ünlülü 1 kelime tabanına düz ünlülü olarak gelmiştir ve tersine uyumsuzluk söz konusudur: *soğdırmaz* 17a/6

Ek düz ünlülü 2 kelime tabanına düz ünlülü olarak gelmiştir: *indirmemişdir* 10a/5, *bildirmediñ* 40a/5.

Aynı iki kelimenin hem düz hem yuvarlak ünlülü şekline rastlanmıştır: *itdirdüm* 22b/13, *ııldırnadılar* 12a/12; *itdürmege* 10b/5, *itdürdük* 23a/12, *ıaldurmak* 36a/1.

2.6.2.2.2.10. –dır /–dür bildirme eki: Metnimizde bu ekin kullanımı düzensizdir. Düz ünlülü kelimelere bazen düz bazen yuvarlak şekilde eklenirken; yuvarlak ünlülü kelimelere de bazen yuvarlak bazen düz şekilde eklenmiştir: *benümdir* 13b/5, *budur* 19b/10, 39a/9, *câyizdir* 11b/9, *ıçündür* 15b/7, *yoğdır* 6b/6, *bağdur* 5a/8, *beyändur* 44b/3, *budur* 2a/8, *lâzımdur* 8b/7, *yoğdur* 8b/9, *ıarâmdur* 11b/4, *vardur* 12b/3, *ıayırludur* 13b/8, *zinâdur* 14b/12, *ıvağdur* 15b/3, *müstecâbdur* 16b/13, *dünyâdur* 17a/13, *farğdur* 17b/8, *ma‘nâdadur* 19b/6, *birdür* 1b/3, *vâcibdür* 1b/9, *câyizdür* 11b/4, *helâldür* 11b/5 vb.

Bildirme eki bazı kelimelerde bazen düz bazen yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır: *degüldir* 38a/8 (31), *degüldür* 21a/2; *gerekdir* 38a/12, *gerekdür* 29a/1 (7); *budur* 39a/9 (2), *budur* 18b/1 (26); *oldur* 10b/5, *oldur* 8b/3 (2). Bazı örneklerde düzleşmeye bağlı tersine uyumsuzluk görülmektedir.

2.6.2.2.2.11. –düz isimden isim yapma eki: *gündüz* 9b/5 (4).

2.6.2.2.2.12. –gü fiilden isim yapma eki: Ek EAT’de olduğu gibi metnimizde de yuvarlak ünlüdür: *sevgülü 9a/9*.

2.6.2.2.2.13. – (U)K fiilden isim yapma eki: EAT’de yuvarlak ünlüdür: *ayruk 12a/11, buyruğına 24a/2*.

2.6.2.2.2.14. –IU isimden isim yapma eki: EAT’de yuvarlak ünlüdür. Metnimizde de yuvarlak ünlüdür: *dürlü 2a/9 (11), yerlü 5a/9, sevgülü 9a/9, fâidelüdür 15a/10, yirlü 24b/3, demürlü 45a/8*.

2.6.2.2.2.15. –(I)m / -(U)m teklik birinci şahıs iyelik eki: EAT’de ekin yardımcı ünlüsü daima yuvarlaktır. Metnimizde ekin düzleşmeye başladığı ve büyük oranda dudak uyumuna girdiği görülmektedir: *namâzlarım 2a/5, cānum 3b/6, hâtırıma 9a/6, oğlanım 12a/2, veledim 13a/4, zekâtımdur 28a/9, başımda 28b/10, kadınımdan 30b/13, qarındaşım 32b/10, anacığım 43b/4, pâdişâhum 4a/6, cānum 22b/5, kulum 23a/8, suçum 24a/9, oğlum 24b/8, ‘avratuma 29a/6, borcum 29a/7, atum 31b/2, kanum 33b/8, kulağum 44b/2, habîbüm 2a/1, , belümi 10b/6, göksümdeki 28b/8, elüme 29b/6, yüzüm 34b/2, Rabbüm 40a/4, gözüm 44b/3, evlerümi 48a/11 vb.*

Teklik birinci şahıs iyelik ekinde de tersine uyumsuzluk söz konusudur: *emdüğim 43b/2, etdüğim 30b/12, gördüğim 32b/11*.

2.6.2.2.2.15. –(U)mUz, -(I)mUz, -(I)mİz çokluk birinci şahıs iyelik eki: EAT’de ekin ünlüleri yuvarlaktır. Ek, büyük ölçüde dudak uyumuna girmeye başlamıştır. Ancak ekin ünlülerinde düzleşmeye bağlı olarak yeni uyumsuzluklar görülür. Metnimizde çokluk birinci ve ikinci şahıs iyelik eklerinin yardımcı ünlüleri ile asli ünlüleri bazı örneklerde ek içi uyumsuzluk gösterir.

4 örnekte –UmUz şeklindedir: *didüğümüz 16a/9, göñlümüz 21a/12, sözümüz 24a/2, ‘ibâdetümüz 33a/4*.

9 örnekte -ImUz şeklindedir: *başımız 12b/13, namâzımız 14a/11, pâdişâhımıza 16b/9, birimiz 23a/12, elimüzden 23b/5, didüğümüz 44a/3, üzerimize 9b/8, Rabbimiz 12b/12, hâkimlerimize 16b/10.*

2 yuvarlak ünlülü tabanda uyumsuz olarak -ImIz şeklindedir: *didüğimiz 14b/3, itdüğimiz 48b/13.* Metnimizde -ImIz şeklinin uyumsuz kullanılmasının sebebi -dUK sıfat-fiil ekidir.

Ünlü ile biten kelime tabanlarına getirilen ek bazı örneklerde uyumluyken tam bir uyum sağlanamamıştır: *devemiz 6b/9, şahrâmuz 12b/3, aççamız 12b/1.*

2.6.2.2.2.16. -(U)ñ / -(I)ñ teklik ikinci şahıs iyelik eki: Ekin yuvarlak ünlülü şekli 5 örnekte uyumludur: *öküzüñ 28a/5, sözüñ 10a/5, itdügüñ 47a/3, uyuduğuñ 31a/12, diledüğüñ 47a/1.*

Ekin yuvarlak ünlülü şekli düz ünlülü tabanlarda (105 örnekte) uyuma uymaz: *‘amelüñ 22b/3, ‘azâbuñ 14b/5, ‘âlimüñ 27b/9, adamuñ 7a/9, Allâh’uñ 24a/2, aşıklarüñ 14a/12, ‘aqluñ 35a/12, ayuñ 42b/10, esbâbuñ 21b/9, farzuñ 44a/7, filânuñ 26b/11, hizmetüñ 23a/5, ‘ıvažuñ 15b/3, ‘ilmüñ 41b/7, ışıklarüñ 14a/12, ins ü cinnüñ 1b/11, insânuñ 19a/8, İsrâfil’üñ 39a/6, işlerüñ 5a/11, işüñ 2b/8, 11b/2, kuşlarüñ 39a/4, matbağuñ 4a/1, namâzuñ 17b/9, 38b/6, halkuñ 7a/3, 36b/11, ölmüşlerüñ 46b/13, sâyimüñ 16a/2, şâhidüñ 44b/9, tekbîrlerüñ 35b/11, ümmetüñ 2a/3, 2b/10, vezîrüñ 27a/6,7, vilâyetüñ 33b/10, yatanuñ 49b/3, yürüyeceğüñ 45a/9 vb.*

Ekin düz ünlülü şekli, 3 örnekte uyumludur: *ef’âliñi 24a/12, işiñ 27a/3, yanıña 34b/1.*

2.6.2.2.2.17. -(U)ñ çokluk ikinci şahıs emir eki: Metnimizde ekin ünlüsü yuvarlaktır: *araşduruñ 26a/7, çağırüñ 33b/13, kıluñ 39a/1, indirüñ 4a/2, çeküñ 4a/4, gelüñ 13a/4, görüñ 30a/6, girüñ 32b/7.*

2.6.2.2.2.18. -(U)ñUz, -(I)ñUz çokluk ikinci şahıs iyelik eki: Ek metnimizde iki şekilde kullanılmıştır. Ek düz ünlülü kelime tabanlarından sonra -(I)ñUz şekliyle kullanılmıştır: *evlādīñuz 25b/6, mallarıñuz 29a/3, hastalarıñuza 29a/4, haberiñüz 30b/8, biriñüz 45a/2.*

Ek bir örnekte yuvarlak ünlülü tabana -(U)ñUz şekliyle gelmiştir: *itdügüñüz 23b/3.*

2.6.2.2.2.19. -ñUz çokluk ikinci şahıs eki: Metnimizde yuvarlak ünlülüdür: *ķorsañuz 26b/1, itdüñüz 22b/12, eyledüñüz 23a/1, egerleyiñüz 31b/2, itmediñüz 47a/11.*

2.6.2.2.2.20. -sUn / -sUnlAr üçüncü şahıs emir ekleri: Metnimizde yuvarlak ünlülüdür: *alsun 46b/9, olsun 24b/8 (10), alsunlar 33b/8, olmasun 42b/12 (2), virsün 28a/11, işlesünler 3b/6, yesün 7a/12 (2), gelmesün 9a/7 (2), incitmesün 12b/4, eylesün 11a/12, gitmesün 13b/1, gelsün 33b/13, düşmesün 42a/2, itmesünler 42a/13, eylesmesün 44b/10.*

2.6.2.2.2.21. -sUz isimden isim yapma eki: EAT'de ekin ünlüsü yuvarlaklaşmıştır. Metnimizde de yuvarlak ünlülü kullanılmıştır: *īmānsuz 6a/9 (2), ‘aķılsuz 14a/13 (3), zārūretsüz 7b/2, dilsüz 14a/12, dinsüzlügin 14a/12, dīnsüz 14a/12, ferācesüz 37a/12, belürsüz 42a/13, ‘özürsüz 46b/6.*

2.6.2.2.2.22. -U / -I fiilden isim yapma eki: Ek metnimizde bir örnek dışında yuvarlak ünlülüdür: *diriden 46b/12, ķoķu 46a/12, ķoķusu 46a/12, ķorķusından 20b/8, ķorķu 42b/1, yazusıyla 45a/9, ķapusından 36b/10, , ölüden 46b/12, ölüm 16b/9, ölümü 27a/4, ölüye 48b/4.*

2.6.2.2.2.23. -U / -I zarf-fiil eki: *daķı (96), ötüri 5b/8 (6), ķarķu 14a/4 (7), deyü 2a/4 (43), söyleyü söyleyü 11a/6, diyü 2b/9 (5).*

2.6.2.2.2.24. –Uñ / -nUñ, -In/-İñ /-nİñ ilgi hâli eki: İlgi hâli eki büyük oranda yuvarlaklığını korumuştur. Eke yuvarlak ünlülü olarak 132 örnekte rastlanmıştır.

Ta‘ālānuñ 1b/9, ayınuñ 2a/4, haccınuñ 3a/3, anuñ 2b/12 (37), sizüñ 3b/13 (3), matbañuñ 4a/1, bunuñ 4b/9, halkuñ 7a/3, adamuñ 7a/9, oğlanınuñ 10b/5, pâdişāhuñ 8b/13, ‘avratuñ 14b/6, ramazānuñ 15a/2, ‘ıvazuñ 15b/3, cāriyenüñ 9a/12, mañbūbesinüñ 9a/11, kimsenüñ 15b/9, cümleñüñ 19a/2, kişinüñ 19b/2, birinüñ 19b/3, ferācenüñ 21b/12, senüñ 14b/8 vb.

Düz ünlülü örnekler dudak uyumuna bağlı kullanılmıştır. Bazı örneklerde damak n’si (ñ) yerine diş n’si (n) kullanılmıştır: *cāzūların 25a/8, kendülerindir 19a/10; işiñ 27a/3 vb.*

İlgi hâli ekinin *ben* ve *biz* zamirlerinde kullanılan m’li şekli daima yuvarlak ünlülüdür: *benüm 3b/6 (28), bizüm 12b/3 (10).*

2.6.2.2.2.25. –Um teklik birinci şahıs eki: Osmanlı Türkçesinde kullanılmaya başlayan ek yuvarlak ünlülüdür. Metnimizde bir örneği vardır: *ķurtulurum 24a/8.*

2.6.2.2.2.26. –Up zarf-fiil eki: Metnimizde düzleşmenin görülmediği eklerden biridir. Daima yuvarlak ünlülü kullanılmıştır: *varup 3a/2, boğulup 3b/1, şarı lup 3b/4, baķup 3b/7, ķalkup 3b/13, dileyüp 5b/7, işidüp 9a/10, görüp 9a/10, virmeyüp 9b/2.*

2.6.2.2.2.27. –Ur- fiilden fiil yapma eki: Ek metnimizde 8 örnekte yuvarlak ünlülüdür: *geçürüp 32b/8, düşüren 9b/5, toğurdum 13a/4, toğurmadı 1b/5, toyurur 43a/7, yaturmışlar 49b/2*

2.6.2.2.2.28. –Ur geniş zaman eki: EAT’de geniş zaman ekini -Ur, -Ar, -r ekleri karşılamaktaydı. EAT’de ekin dar düz ünlülü şekli yoktur. -Ur şekli hem düz ünlülü tabanlarda hem de yuvarlak ünlülü tabanlarda kullanılmıştır: *olur 2a/9, ķabarur 3a/6, şarmaşurlar 3b/1, boğılurlar 3b/4, varurlar 4a/1, incinür 2b/2, ödenür 2a/5, girür 3b/2, eydür 3b/12.*

Metnimizde düz ünlülü 2 örneği vardır: *düzilir 39a/2, şanırlar 18b/4*.

2.6.2.2.29. –Uz çokluk birinci şahıs eki: Metnimizde yuvarlak ünlülüdür.

Bir örnek dışında uyumsuzdur: *iderüz 22a/9, çekerüz 23b/10; ideyoruruz 33a/4*.

2.6.2.2.30. –vUz çokluk birinci şahıs eki: Ek daima yuvarlak ünlülüdür:

olavuz 11a/5, olmayavuz 23b/12, idevüz 11a/13.

2.7. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ

2.7.1. Tonlulaşma

2.7.1.1. Ön seste tonlulaşma

2.7.1.1.1. k- / g- değişmesi

Kelime başında k-/g- değişmesi Batı Türkçesine ait bir özelliktir. Eski Türkçede /k/ ile başlayan bazı kelimelerin başındaki /k/ sesi Batı Türkçesinde /g/ sesine dönüşmüştür. Arap harfli metinlerde /k/ ve /g/ sesleri aynı harfle gösterildiği için imladan hareketle bu değişmeyi tam olarak tespit etmek mümkün değildir.

Eski Türkçede /k/'li olan, metnimizde /g/'li olarak kabul ettiğimiz kelimeler şunlardır: *geç-, gel-, gerçek, gerü, getir-, gibi, gerek, gir-, gök, gönder-, gönül, gör-, götür-, gündüz, güç, gün, gümüş, gez-, gice, giy-*.

Metnimizde /k/'li olarak kabul ettiğimiz kelimeler şunlardır: kendi ~kendü, kes-, kişi, kim, kimesne, küçük, küçücek, kimse.

2.7.1.1.2. t- / d- değişmesi

Metnimizde ince ünlülü kelimelerde kelime başında t-/d- değişmesi olmuştur. Kalın ünlülü kelimelerde ise birkaç kelime dışında değişme olmamıştır. t-/d- kelimesinin gerçekleştiği ince ünlülü kelime “*dürlü*” kelimesi dışında d'lidir.

Metnimizde /d/'li olarak tespit edilen ince ünlülü kelimeler şunlardır: *de-, degil, degül, degin, dinil-, diñle-, deve, deyü, di-, dil, diyü, dön-, dört, dördüncü, düş,*

düş-, düşür-, dürlü, dög-, dökül-, döndert-, döndür-, döşen, dizge, debelen-, dede, deli, delü, del-, demürlü, den-, deñiz.

Metnimizde kalın ünlülü kelimeler birkaç kelime dışında /t/ sesini korumuşlardır. t-/d- değişmesi olmayan /t/’li kelimelerin çoğu günümüz Türkiye Türkçesinde /d/’lidir. Günümüzde /d/’li, metnimizde /t/’li olan kalın ünlülü kelimeler şunlardır: *taş “dağ”, talğa “dalga”, tayan- “dayanmak”, tamğa “damga”, tanış- “danışmak”, toğur- “doğurmak”, taldur- “doldur-“, ton “don”, toğ- “doğmak”, toğru “doğru”, toptolu “dopdolu”, toğun- “dokunmak”, toğuz “dokuz”, tur- “durmak”, toy- “doymak”.*

Şu kelimeler günümüzde de /t/’lidir: *tart- “tartmak”, taş “taş”, taşra “dışarı”, top “top”, toprak “toprak”, tut- “tutmak”.*

Kalın ünlülü *dahı (<tağı)* “dahi, da/de” kelimesinde t-/d- değişmesi olmuştur. Da/de bağlacı da /d/’lidir: *da “dahi, da/de” ~ de “dahi, da/de”.*

2.7.1.2. Kelime içinde ve sonunda tonlulaşma

Türkçede iki ünlü arasında bulunan /p/, /ç/, /t/, /k/, /ğ/ ünsüzleri genellikle geçici olarak tonlulaşıp /b/, /c/, /d/, /g/, /ğ/ seslerine dönerler. Böylece -p- / -b-, -ç- / -c-, -t- / -d-, -k- / -g-, -ğ- / -ğ- değişmeleri meydana gelir.

2.7.1.2.1. -t- / -d-, -t / -d

Kelime köklerinde iki ünlü arasında veya bir ünlü yanında bulunan /t/ ünsüzü, geçici olarak tonlulaşmıştır: *ardında 45b/4, ardına 14a/4, dördüncü 2a/12 (5), eydür 3b/12 (27), giderlerken 3a/12, iderler 2b/3, işidüp 9a/1, işidene 14b/6, işidicek 23a/7, yaradılmış 30a/10, unudursa 12a/6.*

Şu kelimelerde kalıcı olarak /t/ ünsüzü /d/ olmuştur: *kendi* (<kentü) 46b/9 (4), *kendü* (<kentü) 43a/4 (38), *imdi* (<<amıtı) 22b/12 (3), *şimdi* (<<uş + amıtı) 31b/9 (4), (<yiti) *yedi* 25b/12 (8).

2.7.1.2.2. -K- / -G-

/K/ ünsüzüyle biten tek veya çok heceli kelime tabanlarına ünlüyle başlayan bir ek getirildiğinde bu ses tonlulaşır. Eski Anadolu Türkçesinden itibaren Batı Türkçesinde sık görülen bir durumdur. Metnimizde tonlulaşmış kelimeler şunlardır: *giymege* 30a/13, *itmege* 30b/3, *söylemegi* 32a/6, *kulağına* 36a/2, *buyruğına* 120a/2, *ayağın* 30a/4 vb.

2.7.1.2.3. -ç- / -c-, -ç / -c

Metnimizde /ç/ ünsüzünün tonlulaşan örnekleri şunlardır: *orucı* 14b/13, *orucını* 15b/13, *orucın* 16a/3, *gücine* 9a/5, *ağacı* 20b/5.

2.7.2. Tonsuzlaşma

2.7.2.1. b/p değişmesi

pek (<berk) 9a/9 (10).

2.7.2.2. d/t değişmesi

iste- (<izde-) 46b/13.

2.7.3. Süreklileşme

2.7.3.1. k/h değişmesi

Türkçe kelimelerde asli olarak /h/ sesi yoktur. Zaman içinde Türkçe kelimelerde görülen /h/ sesi, k >h değişmesi sonucu ortaya çıkmıştır.

yohsa (<yoksa < yok ise) 2b/9 (12), *dahtı* (<tahtı) 49a/7 (96), *aşşâmdan* (<aşşam) 12a/6 (3).

2.7.3.2. b/v değişmesi

Eski Türkçedeki bazı kelimelerin başındaki /b/'ler Batı Türkçesinde /v/ sesine dönüşmüştür. Kelime başında b/v değişmesi olan kelimeler var, var-, vir- kelimeleri ve bunların türemiş şekilleridir: *var (<bar) 3b/3 (47), var- (<bar-) 31a/9, vir- (<bir-) 12b/2, viril- 13b/13.*

Kelime içinde ve kelime sonunda b/v değişmesi olan kelimeler: evi (<eb) 32b/3, evlen- 24b/9, sevgülü (<seb-) 9a/9.

Eklerde de b/v değişikliği görölmektedir. Eski Anadolu Türkçesinde bildirme ve fiil çekimlerinde kullanılan -vAn, -vUz ekleri “ben” ve “biz” şahıs zamirlerinden b/v değişmesi neticesinde oluşmuşlardır: *olavuz 11a/5, olmayavuz 23b/12, idevüz 11a/13.*

2.7.3.3. d/y değişmesi

d/y değişmesinin metnimizdeki örnekleri şunlardır: *ayağ (<adağ) 14a/7, ayır- (<adır) 41a/8, büyük (<bedük) 41a/13, koy- (<kod-) 5b/1, toy- (<tod-) 43a/7, gey- (<ked-) 41a/12, öyle (<öd) “ögle vakti” 10a/9, uyu- (<udı-) 19b/8, uyan- (<odun-) 19b/8.*

2.8. ÜNSÜZ DÜŞMESİ

Ünsüz düşmesi, kelime ve ekte var olan bir ünsüzün eriyip kaybolması hadisesidir. Bazı kelime ve eklerde asli olarak bulunan /g/ ve /ğ/ sesleri Batı Türkçesinde düşmüştür.

bulaş- (<bulğaş-) 29b/9, kulağına (<kulğak) 36a/2, ulu (<uluğ) 26a/7, yalan (<yalğan) 4b/12, elli (<elig) 5b/12.

-IcI < -GUçI (fiilden isim yapma eki): *itdürici 49a/6.*

+IU < +IIG / +IUG (isimden isim yapma eki): *oruçlu 14b/13, başlu 25a/6, bahtlı 39a/13, zararlı 46b/12, demürlü 45a/8, fāyidelü 46b/12, yırlü 48a/3, dürlü 2a/9, şevābludur 47b/2, hayırludur 1b/11.*

-IncA / -UncA < GInçA (zarf-fiil eki): *buyurmayınca 12b/6, bağışlanmayınca 14a/11, dolmayınca 22b/10, varıncadır 43a/12, varınca 43a/12, olunmayınca 45a/1, alınca 49b/4, olunca 5b/7.*

+I < +(I)G / +(U)G (belirtme hâli eki): *evlerümi 48a/11, elini 18a/8.*

-An < GAn / -KAN (sıfat-fiil eki): *olan 2b/6, kalan 4a/5, atılan 8a/1, inanmayan 8a/12, uyan 18b/12, kılan 6a/1.*

-A < GA (yönelme hâli eki): *yere 7a/13, boğazına 9a/12, şafāya 9a/10, pādişāha 10a/1 vb.*

Metnimizde /g/ ve /ğ/ düşmesi dışındaki ünsüz düşmesi örnekleri şunlardır:

l > Ø: *otur- (<oltur-) 38a/10, getir- (<keltür-) 5a/1.*

r > Ø: *i- (<er-) idi 37b/4, imiş 8a/11, ise 38a/4; pek (<berk) 39a/8.*

k > Ø: *küçücek (<küçükcek) 30b/2.*

b > Ø: *şu (<şub) 21a/8, ol- (<bol-) 39a/6.*

2.9. ÜNSÜZ TEKLEŞMESİ

Arapça alıntı kelimelerde çokça görülen fonetik olaylardan birisi de sonda bulunan ikiz ünsüzlerden birinin düşmesi olayıdır. Bugün tekleşmiş şekilleriyle standart dile yerleşmiş bulunan çok sayıda kelime tarihi metinlerde de aynı şekilde kaydedilmiştir. Tekleşme olayının görüldüğü bu kelimeler ünlü ile başlayan bir ekle veya unsurla genişlediklerinde eski çift ünsüzlü durumlarına dönerler.

Hağ (< hağğ :Ar.) 1b/9 (33), mağalde (< mağall :Ar.) 7b/10, şer (<şerr :Ar.) 26b/9 (2), kere (<kerre: Ar.) 7a/12.

2.10. ÜNSÜZ TÜREMESİ

Metnimizde Arapça hemzeli kelimelerde /y/ türemesi görülür. Ayrıca y yardımcı ünsüzü ve zamir n'si de türeme seslerdir.

/y/ türemesi

Metnimizde iç seslerde hemze bulunduran bazı Arapça kelimelerde hemzenin y'leşmesi söz konusudur. Bu kelimelerdeki hemzenin y'leşmesi hadisesinde, önce hemze düşmekte ve bunun sonucu meydana gelen iki ünlü arasında /y/ sesi türemektedir.

câyizdür (<cā'iz: Ar.) 21b/8, *kebâyir* (<kebā'ir: Ar.) 23a/12, *şâyime* (<şāim: Ar.) 15b/5, *dāyimā* (<dā'imā: Ar.) 46a/13.

2.11. ÜNSÜZ İKİZLEŞMESİ

Bir kelimedede çeşitli sebeplerle iki ünlü arasında bulunan bir ünsüzün iki defa söylenmesidir. Ünsüz ikizleşmesi kelime içinde gerçekleşir. Türkçede kelime köklerinde aynı cinsten iki ünsüz yan yana bulunmaz. Ancak Türkçenin farklı sahalarında, bazı fonetik olaylar sonucu oluşan ikizleşme örneklerine rastlanır.

elli (<elig) 5b/12.

2.12. ÜNSÜZ UYUMU

Kelime içinde yan yana gelen ünsüzlerin tonluluk-tonsuzluk bakımından gösterdikleri uyuma ünsüz uyumu denir. Ünsüz uyumu aynı zamanda ünsüz benzeşmesidir. Biz burada kök ve ek birleşmesinde tonluluk-tonsuzluk bakımından ünsüz benzeşmesi üzerinde duracağız.

Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi Klasik Osmanlı Türkçesine ait metnimizde de /d/ ile başlayan eklerin tonsuz şekilleri yani t'li şekilleri bulunmamaktadır. -dA, -dAn, -dIr/-dUr, -dI/-dU, -dUK, -dUKdA, -cek, ekleri başındaki ünsüz bakımından metnimizde genellikle tek şekillidir. Burada /D/, /C/ ses

birimiyle başlayan ekler incelenmiştir. Metnimizde tonluluk-tonsuzluk bakımından bir uyum görülmemiştir.

-cek (isimden isim yapma eki)

keklikcek 33b/5.

-dA (bulunma hâli eki)

tarafda 3b/10, şerîfde 14b/12, etrâfda 9b/7, vaqtde 10a/10, cenkde 11b/6, rek'atda 38a/10, taḥiyyâtda 44a/12, cennetde 18a/12, kıyâmetde 19b/2, sâ'atde 26a/5, nefesde 6a/9.

-dAn (ayrılma hâli eki)

tarafdan 9b/8, olduğdan 11b/11, kuşlıktan 12a/7, ısıcağdan 15a/12, okuduğdan 18a/1, barmağdan 21b/8, huşuşdan 27a/10, kılıçdan 32a/3, 'avratdan 43b/2, taḥiyyâtdan 44a/2, yatduğdan 45a/7, şerîfden 9b/13, gökden 10a/3, gerçekden 30a/6, öldürmekden 4b/5.

-dİ /-dU (görülen geçmiş zaman eki)

çalışdılar 6b/4, açdı 8b/11, atdı 8b/12, batdı 8b/12, boşatdum 22b/13, бүkdüm 10b/5, kórğdılar 11b/11, çağırtdı 13a/11, yutdı 25a/11, yağıdı 27a/12, bırağıdılar 27a/13, tutdılar 34a/11, geçdi 32a/4

-dUK (sıfat-fiil eki)

itdikleri 8a/8, döşedügi 19a/7, itdügi 2a/8, söyleşdügin 23b/1, itdügünüz 25b/6, içdügi 40b/8, kórğduğum 19b/10, yatduğı 22b/7, tutduğı 34a/9.

-dUkdA (zarf-fiil eki)

olduğda 36a/9, eyledükde 37b/1.

-dİr / -dUr (bildirme eki, fiillerde kuvvetlendirme/ihtimal eki)

kötekdür 3a/10, gerekdür 4a/10, gerekdir 16b/6, öğrenmekdir 18b/9, itmekdir 24a/10, olmağıdır 28b/4, yoğıdır 32a/5, söylemekdir 32a/6, yoğıdur 13b/3,

aḥmaḳluḳdur 24b/6, sādıḳdur 36b/13, ḳomıřdur 24b/11, olmiřdur 32a/12, almıřdur 48a/6, pādiřāhdur 27a/10, sūnnetdir 36b/6, sūnnetdür 38a/12, raḥmetdir 16b/4, ʿalāmetdür 2b/13, cennetdür 15b/3.

-dır- / -dUr- (fiilden fiil yapma eki)

arařduruñ 26a/7, üleşdürdi 19a/5, soḳdırmaz 17a/6, itdürmege 10b/5, itdürdik 23a/12.

2.13. HECE DÜŞMESİ

Hece düşmesinin metnimizdeki en önemli örneği tur- fiilinin geniş zamanının ekleşmesiyle oluşan –dUr (<durur<turur) bildirme ekidir:

ziyādedür 47b/2, maʿnādudur 19b/6, nedür 46b/11, yoḳdur 49b/8, kişidür 47a/9, gerekdür 47b/1, gibidür 48b/4, böyledür 48b/5.

METİN

[1b] (1) Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

(2) قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ¹¹

Ya' nī; “Yā Muḥammed! Allāh ki ben aña ṭaparın (3) birdür. Şeriki ve yardımcı veziri yokdur.”

اللَّهُ الصَّمَدُ¹²

(4) Ya' nī; “Allāhu Ta' ālā Ḥazretleri yemez ve içmez.”

لَمْ يَلِدْ

Ya' nī; (5) “Kimse toğurmadı.”

وَلَمْ يُولَدْ¹³

Ya' nī; “Kimseden toğmadı.” (6)

وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ¹⁴

Ya' nī; “Aña beñzer bir kimse (7) olmadı.”

Mes'ele: Ramazān bayrāmı günü şabāḥ yeri ağardığı (8) zamān şadaqa-i fitırı ol zamān virmek efdaldır ki (9) şadaqa-i fitır vācibdür.

Mev'ize: Ḥaḳ Ta' ālā'nuñ nehy (10) eyledüğü ḥarām şeyi zerre kadar da olursa andan (11) kaçınmaḳ ins ü cinnüñ 'ibādetinden ḥayırludur.

Mev'ize: (12) Ḥaḳ Ta' ālā Ḥazretleri ḥabibi Muḥammed şalla'llāhu ta' ālā 'aleyhi [2a] (1) ve sellem ḥazretlerine buyurdu ki: “Ḥabībüm bir ḳavim ki bayrāmların (2) oyuncaḳ idüp şalıncaḳlar yapup ṭabul ve zurna ve hāy çalup (3) oynarlarsa ol ḳavüm senüñ ümmetüñ degüldür. Sen anları terk (4) eyle” deyü buyurdu.

Mes'ele: Her kim Ramazān ayınuñ aḥir cum'ası (5) günü ḥuşamāri namāzını ḳılıp cümle ḳazāya ḳalmış namāzlarım ödenür (6) dise kendi kāfir ve 'avratı boş olur. Ḳalmış namāz ḳazā (7) itmeden ḡayrı bir nesneyle ödenmez.

¹¹ Kur'an-ı Kerim, İhlas Suresi, 1. ayet.

¹² Kur'an-ı Kerim, İhlas Suresi, 2. ayet.

¹³ Kur'an-ı Kerim, İhlas Suresi, 3. ayet.

¹⁴ Kur'an-ı Kerim, İhlas Suresi, 4. ayet.

Mev'ize: Bir kimse (8) Hâk Ta'âlânun nehy itdügi işi işlese ğayrı mâ'adâ (9) on dürlü müşibete mazhar olur. Evvel budur ki Hâk (10) Ta'âlâ ol kimseye 'azâb eyler. İkinci budur ki şeytân (11) 'aleyhi'l-la'ne güler, şâd olur. Üçüncü budur ki evvel (12) olduğı mertebeden alçağa düşer. Dördüncü budur ki (13) cehenneme lâyıķ olur. Beşinci budur ki qalbi kararur¹⁵ dağı [2b] (1) altıncı budur ki kendü nefesine zulüm eyler. Yedinci budur ki (2) peygamber şalla'llâhu ta'âlâ 'aleyhi ve sellem incinür. (3) Sekizinci budur ki melekler incinür, beddu'â iderler. Toķuzuncı budur ki ol (4) kabâhâti itdügi mekân ve melekler ahirinde şehâdet idüp (5) bu kişi bu kabâhâti itdi idi, diyeler. Onuncı budur ki (6) çevre yanında olan koñşılara bile zarar yetişür dağı.

(7) Mev'ize: Hâk Ta'âlâ Hâzreti buyurdu ki: “Bir kişi bir işi (8) işlemede 'acabâ şol işleyeceğim işün soñında (9) hayır mı var yoħsa 'iķâb mı var ola? ” diyü soñra (10) fikir itmese habîbüm ol senün ümmetün degüldir.

Mev'ize: (11) Bir kimse bir suçına tevbe eyleyüp birkaç zamândan (12) soñra yine tevbesin bozsa ol tevbe bozmaq anuñ (13) 'ibâdeti ve niyâzı maķbül olmaduğına 'alâmetdür. Maķbül [3a] (1) olsa tevbeyi bozmazdı.

Mev'ize: Bir kimse hacca dağı (2) varup geldükden soñra fışķ u fücürını terk itmeyüp gine (3) iderse haccınıñ maķbül olmaduğına 'alâmetdür.

Mev'ize: (4) Bu dünyâ devleti hemân fişege beñzer. Hevâya çıkar, çıkar da (5) çatlar aşığa iner ve bir de deñiz talğasına beñzer (6) kıabarur, kıabarur da gine iner. İmdi bir iş işle ki aşlâ (7) soñı aşığa inmez ola. Ol aşığa inmeyen devlet ahiret (8) devletidür.

¹⁵ Metinde: قاره دُر

Mev'ize: "Devlet devlet," dirler. "Dev" diyü şeytāna (9) dirler. "Let"diyü kötege dirler. Bir nesneye heves iderler ki (10) şeytān ile kötekdür. Ya 'aklı olan bunuñ yanına (11) mı uğrar.

Mev'ize: Cümle halk böyle iderler diyü bu halka (12) uymak neye beñzer. Bir gemiye vāfir yolcuya girürler giderler(13)ken deryāda gemidür helāk olur. Cümlesi birbirine [3b] (1) şarmaşurlar. Ol anı çeker ol anı çeker cümlesi boğulup (2) giderken içlerinden birinüñ eline bir varül girür ol varül (3) bu kimseyi bir kenāra çıkarmak ihtimāli var pes ol kimse¹⁶ (4) ya bu cümle halk birbirine şarılup boğulurlar.¹⁷ Ben dağı (5) bu varüli bırağayım da anlara şarıluyım dir mi, 'akıl olan (6) dimez. İmdi benüm cānum bu halk ne işlerlerse işlesünler (7) sen anlara baqıp anlara uyma hemān Qur'an varülünü (8) elden qoma seni cennet kenārına çıkara.

Qışsa-ı (9) Sultān Selim. Qalkup 'Acem'e sefer itmelü oluncaq vezirine (10) dir ki: " Lālā sefere gitmek isterim. Lākin bu tarafda (11) düşmān da çok 'acabā İslāmbol'a bir zarar iriše mi? (12) Niçe itsek diyicek vezir de eydür: "Pādişāhum qalkıñuz. (13) Sizüñle bir gezinelim" dir. Pādişāh dağı qalkup gezirek matbağa [4a] (1) varurlar. Matbağun orta yerine bir qoyun yüksek aşılış (2) tırur. Vezir eydür. " Şol qoyunu indirün!" Qoyunu alçağa indür (3)diler. Hemān her taraftan köpekler kediler üşe geldiler gine (4) "Yuqaru çekün!" didi yuqaru çekdiler. Köpekler kediler gine (5) tağıldılar. Pādişāh vezire eydür: " Lālā bundan ne çıkar ki?" (6) Vezir eydür: " Pādişāhum bu qoyun dīn-i islāma beñzer. Mādām ki (7) siz dīn-i islāmı yüksek tutarsız¹⁸ hiçbir düşmān (8) baş qaldurmaz. Eger siz Qur'an hükmini alçağa indüre(9)siz her taraftan düşmān üşe gele" didi. 'Akıl olan (10) qışsadan hışsa almak gerekdür.

¹⁶ Metinde: كمشه ء

¹⁷ Metinde: بُورِغُلُورُلُرْ

¹⁸ Metinde: طُوتَارُسِينْ

Mev'ize: Cehalet (11) zamânında 'ulemâ 'ilmini çok izhâr eyleyeler. Şöyle ki; (12) bir kimseden havf idüp veyâ hâtırına bakup toğru (13) söylemezse mel'undur. Allāhu Ta'ālā ve cümle melekler ve cümle de [4b] (1) hayvânât la'net iderler. Eger toğru söylese Hağ Ta'ālā (2) anı her dürlü fitneden şağlar. Mes'ele: Bir kimse gördüñ (3) "Zamân saña uymadı. Sen zamāna uy!" dise kâfir olur. (4) Mes'ele: Bir ... kâfirin öldürmek yetmiş sâyir kâfir (5) öldürmekden şevâbludur.

Mev'ize: Her 'aşırda böyledir ki (6) 'ulemâ şağih olursa cümle 'âlem şağih olur. Eger 'ulemâ (7) halka şol işi işlemeñ deyüp de kendüleri dağı (8) işlemezler ise tutilur. Eger bu halka işlemeñ deyüp de gine (9) kendüler işlerlerse tutilmazsa bunuñ mişâli şol aşçıya (10) beñzer ki halka denir ki şol aş¹⁹ yimeñ içinde zehir vardır. (11) Ammâ gine kendi tırmayup bir halk dağı eydür ki: "Eger zehür (12) olsa kendü yer miydi? Yalan söyler" deyü inanmazlar. 'Ulemâ (13) hikâyeti dağı böyledür.

Mev'ize: Hağğ'a 'asî fışk u fücürda [5a] (1) gezer bir kimseye naşihat idüp yola götürseñ bu dünyâ toptolu (2) altun olup da cümlesin Allah için taşadduk itmeden şevâblu(3)dur.

Mes'ele: Bir kimsenüñ iki rek'at şabâh namâzı kaçâyaya (4) kalsa anuñ yerine iki yüz biñ rek'at nâfile namâz kılsa anuñ (5) yerine geçüp ödenmez. Mādām ki ol kâlan namâzı kaçâ itmeyince (6) nâfile aña geçer dinse kâfir olur.

Mev'ize: Dîn-i islâm iki (7) şeyden mürekkebdür. Biri şabır ve biri şükürdür. İnsân gibidir ki; (8) şabır başdur, şükür gövdedür. Bunuñla insân olur insân.

(9) Mev'ize: 'Adil deyü her işi yerlü yerinde işlemege dirler. (10) Hattâ ... yerine kımayup raf üstine kosañ (11) zulm itmiş olursın. Ğayrı işlerüñ buña kıyās eyle dağı (12) mev'ize: Hağret-i 'Ali bir gün yolda giderken bir qarıncayı (13) görmeyüp başdı. Şoñra gördi qarınca debelenmege başladı. [5b] (1) Qarıncayı alup

¹⁹ Metinde: اشي

koynına koyup üç gün ve üç gice besledi. (2)Tâ ki eyüce oldu. Ba‘de bir gice Rasûl şalla’llâhu ta‘âlâ (3) ‘aleyhi ve sellemi düşünde gördi. Hâzret-i Rasûl eyitdi: (4) “Yâ ‘Ali niçün ayağın altına bakup yürimezsün. Ol qarınca(5)cuğ seni gine Allâhu Ta‘âlâdan dileyüp eyitdi: “Yâ (6) Rabbî gerçi beni başdı. Lâkin görmedi ve her gice (7) beni eyü olunca besleyüp şakladı. Yâ Rabbî sen ‘afv eyle” (8) didi. Yoğsa Hâk Ta‘âlâ ondan ötüri saña ‘iğâb (9) eylerdi didi. Hâzret-i ‘Ali gibi sulţâna görmeyüp de (10) qarınca basmağ-ıla böyle diyicek insân ağlatmağda sen (11) nicesin. Kendüni var muhâsebe eyle.

Mes‘ele: Bir kimse (12) bir bid‘at işi işlese şer‘i-le aña iki yüz elli degnek (13) uralar.

Mes‘ele: Bir kimse gemide namâza tursa, gemidür [6a] (1) kıbleden bir cânibe dönse ol kılan namâz kimesne ki (2) dağı kıbleden yine döni döni virse dönmek-ile namâzdan (3) çıkmaz, câyizdür.

Mev‘ize: Bir kimse zinâ eylese (4) gayrı zararından mâ‘adâ altı dürlü zararı vardır. Üçi dünyâda (5) üçi ahiretde. Dünyâda olan budur ki evvel çirkin (6) şıfatlı olur. İkinci fakîr ve zelîl olur. Üçüncü (7) ‘ömri az olur. Ahiretde olan budur ki evvel (8) Hâk Ta‘âlâ hâzreti aña gâzab ider. İkinci hisâbın elli biñ (9) yılda görür. Üçüncü şoñ nefesde imânsuz gitmek qorqusı (10) vardır. Zîrâ bir kimse zinâ ider ölse imânsuz gitmesine (11) sebeb.

Mev‘ize: Aşhâb, zamânında şöyle az yerlerdi ki (12) haftada bir kerre kazâyı hâcet²⁰ iderlerdi. Anlaruñ (13) zamânında kenîf yoğ-ıdı. Taşralara varurlardı. Haftada [6b] (1) bir gice erler ve bir gice ‘avratlar varurlardı. Meger ol (2) sulţânlar bulmaduğundan mı yimediler. Belki bu yeme ve içme evi degül(3)idüğün bilmediler.

²⁰ Metinde:: حَاجِبٌ

Anuñ için her nesneyi terk idüp (4) bekāya ne lāzım ise aña çalışdılar. ‘Ākil isen naşihat al.

(5) Mev’ize: “Meded hasta yanına varma! Marazı saña geçer” dinmek (6) aşlı yoğdır. Bir kimsenüñ derdi bir kimseye geçmez. Hattā Rasūlü’(7)llāh şalla’llāhu ta’ālā ‘aleyhi ve sellem hazretlerine bir ‘Arab su’āl (8) eyledi eyitdi: “Yā Rasūla’llāh siz gerçek buyurursız. Yā bize (9) bir devemiz uyuz olsa sāyirler hep uyuz olurlar. (10) Aşlı nedür?” didi. Rasūl ‘aleyhi’s-selām buyurdılar ki; “Ol (11) uyuz olan deveye nerden geçdi?” ‘Arab eyitdi: “ (12) “Allah’dan geldi.”. Rasūl ‘aleyhi’s-selām eyitdi: “ İmdi (13) cümlesine Allah’dan gelür. Cümle derdi Allah’dan bil! Yoğsa [7a] (1) kimsenüñ derdi kimseye geçmez buyurdılar. Mes’ele: “Surhu bād dirler (2) bir derd vardur. Ol derde surh bād du’āsın oğuyıcağ (3) geçer” demek cāyiz degüldir.

Mev’ize: Halkuñ dedisine qodusına (4) nazār itmeyüp hağ cevābı her kim söylerse Allāh Ta’ālā andan (5) hoşnūd olmışdur ‘alāmeti budur.

Mev’ize: Dīn mes’elesinden (6) bir mes’ele öğrenmek ve bir bilmeze bir mes’eleyi öğretmek biñ (7) rek’ at namāz kıılmağdan şevābludur.

Mes’ele harām li-‘aynihi bir niyet-ile (8) helāl olmaz. Şarāb gibi bir niyet-ile helāl olmaz çāre (9) yoğdur. Ammā harām li-ğayrihi niyet-ile helāl olur. Meselā bir adamuñ (10) qarnı toyduğdan soñra dağı ziyādece yise harām(11)li-ğayrihidür. Ammā yarın oruç tutayım deyü yağūd müsāfir (12) yesün deyü ziyādece bu kere ol ziyāde yemesi ‘ibādet (13) yerine geçer. ... bir hayvāna esbāb yükledüp bir yere [7b] (1) giderken yük içinde kelām-ı şerīf olsa hayvāna binmek (2) lāzım gelse binmek cāyizdür zarūret-ile. Ammā zarūretsüz kelām-ı (3) şerīf üstine otursa kāfir olur.

Mev’ize: Ümmet-i (4) Muğammed aşlā kīn tutmağ cāyiz degüldir. Ammā Allāh için (5) olursa cāyizdür. Mes’ele: Cünüp adam du’ā niyyetile sūre-i (6) Fātihayı oğumağ cāyizdür, ammā Qur’an niyyetile cāyiz degildir.

Mes'ele: (7) Bir kimesne bir kâfire bir işi işledüp yâ andan bir eyülük (8) görüp çok yaşa dise Allâh'a 'âşî olur. Eger niyeti çok (9) yaşa da müslimânlarla çok ħarâç vir demek ise 'âşî olmaz. (10)

Mes'ele: Bir kimse secde ayeti okunduğı maħalde secde idemese (11) sonra itdüğı zamân kazâ olmaz. On yıldan sonra da (12) iderse hemân gine edâdur.

Mes'ele: Ġazâda kâfire muķâbil (13) olduğı zamân kâfir 'askeri kendülerde olan müselmân [8a] (1) esirlerin şaf önüne koyup müslimânlardan atılan top tüfenk (2) bunlara toķunsun deyü müslimânlar daħı ol esirleri urmaķ (3) niyetine atarlarsa eşim olurlar ve eger kâfir atup da daħı (4) müslimâna urursa ġazâ ider. Ve 'ibâdete geçer. Gerçe kim (5) müslimân öldürdi. Ammâ niyeti kâfire idi. Niyete râci' dür.

(6) Mes'ele: Mevlevîleri ve döne döne tevĥîd idenler mi (7) ve bunuñ gibi ħilâf şer' idenleri söyleşüp bunlaruñ (8) itdükleri 'ibâdet degüldir, demek ġaybet degüldir 'ibâdetdür.

(9) Mev'ize: Yetmiş biñ kimesne su'âl ve 'azâb görmedin (10) cennete girür izn-i Ĥaķķ-ıla bir kendüye düğün ... (11) meyân ve bir daħı şöyle böyle olsa gerek imiş diyene (12) inanmayan ve kendüme fulân du'âyı okudum da eyü oldum (13) dimeyen.

Mev'ize: Şol kimse îmân dadın almaz tâ ki [8b] (1) cümle her ne olursa Allâh Ta'âlâ'dan bilmeyince. Her kimden bir zarar (2) gelürse andan bilmeyüp cümlesini Allâh Ta'âlâ'dan bile. İşte (3) îmân dadın alan oldur.

Mes'ele: Bir şâhibe 'avrata "Bire zâniye" (4) dise şer' i-le aña seksen degnek ururlar. Ve aĥiretde seksen (5) yıl 'azâb görür. Zinâ itmez arada dise gine böyledir.

(6) Mes'ele: Nâfile namâz kılar olsañ "Niyet eyledim namâza" diseñ (7) yiter. Ammâ Ramazânda terâvîĥe²¹ demek lâzımdur.

²¹ Metinde: تَرَاوِيحَة

Mes'ele: Kanı (8) alınmayan kimse baykuş olur, çağırur yürür dimek cāyiz (9) degüldir. Aşlı yokdur.

Hikāyet: Kur'an'dan fāl (10) açmak cāyiz degüldir. Meger bir pādişāh dāyimā Kur'an'dan (11) fāl açardı. Bir gün gine fāl açdı. Fālında ²²“كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيْدٍ” (12) geldi. Hemān kelām-ı şerīfi getürüp atdı. Ve ziyāde (13) eleme batdı. Ol ' aşırda bir şeyh var idi. Pādişāhuñ [9a] (1) böyle ğamġin olduġın işidüp pādişāha gelüp eyitdi: (2) “Niçün tā bu mertebe ħazīn olup ' abeş yere vücūduna (3) şiklet virürsin. Beyhüde yere ħazīn olma!” deyü ma' kûle-i (4) naşihat-āmiz ba' zı sözler söyledi. Bunuñ sözi daġı (5) pādişāhuñ gücine gelüp hemān fī'l-hāl yerinden turup (6) eyitdi ki : “Size nisbet bir şafa ideyim ki aşlā ħatırına (7) kaşāvet gelmesün” diyüp emir eyledi. “Ne kadar şekvācı gelürse (8) zinhār baña ' arz eylemeñ!” diyüp daġı içerü sarāyına (9) girdi. Bir sevgülü cāriyesi var idi. Ğāyet pek severdi. (10) Anuñla meclis görüp şafāya başladı. Pādişāh eline (11) bir enār alup dānesin bir bir maġbūbesinüñ aġzına (12) atardı. Allāh emriyle bir anār dānesi cāriyenüñ boġazına (13) turup nefes alamayup fī'l-hāl teslīm-i cān eyledi. [9b] (1) Bu kerre hiç kaşāvet çekmeyecek pādişāh aġlamaġa başladı. (2) Meyyiti daġı defin itmege virmeyüp yanında oturup şol kadar (3) aġladı ki meyit koġmaga başladı. Şehir ħalkı gördiler, olmaz ki (4) güç-ile meyti alup gömdiler. Pādişāh yeñilmeyüp mezārı (5) üstine varup gice gündüz aġlardı. Mezārından gitmeyüp (6) salţanat aġvāline taġayyüdden kaldı. Vilāyet ħalkı bir yere (7) gelüp müşāvere idüp eyitdiler: “Etrāfda olan a' dā (8) bunuñ bu ħālin tuyup her biri bir taraftan üzerimize (9) yürürse ħāl niçe olur. Buña ise olmiş olacaġ (10) bundan bize dermān yok. Hemān bir ġayrı pādişāh görmek (11) gerek bu memlekete yoġsa memleket elden gitmesi muġarrerdür (12) olunur” diyüp andan bir ġayrı pādişāh naşib idüp (13) anı öldürdiler. İmdi kışşadan ħışşa alıñuz ki kelām-ı

²² “... bütün inatçı zorbalar hüsrana uğradı.” Kur'an-ı Kerim, İbrahim Suresi, 15. ayet.

şerîfden [10a] (1) fâl açmak cāyiz degildir. Bu pādīşāha bu iş kelām-ı şerîfden (2) fâl açmak sebab-ile oldı.

Mes'ele: Bir kimse kadh du'āsını yā Nūr (3) du'āsını yā filān du'āyı Cebrā'il 'aleyhi's-selām gökden Muhammed (4) 'aleyhi's-selām'a getürdi dise yalan söyler. Cebrā'il 'aleyhi's-selām (5) Kur'an-ı 'Azîmden ğayrı bir hamā'il indirmemişdir. Bu sözüñ aşlı (6) yoğdur.

Mev'ize: Rasûl 'aleyhi's-selām buyurdılar ki: "Bir kişi (7) kendü cānına ne şanırsa müslimānlara eyle şanmasa (8) ol kişi müslimān olmaz. Mes'ele: Namāza niyet iderken (9) bugünkü şabāh namāzınıñ farzına diye ve bugünkü öyle²³ namā(10)zınıñ farzına deye. Vesāir²⁴ vağtde dağı bugünkü diyü günü (11) ile niyet ide. Zīrā każāya kalmış namāzı var ise böyle (12) dimeyince olmaz. Ve namāza niyet iderken hātırında böylece (13) ola ki Allāh'a yakın olmağ-ıçun ve şevāblar almak için [10b] (1) ve cehennem 'azābından kurtılmağ için deyü böylece hātır²⁵ (2) ile niyet ide.

Mes'ele: Bir kimesne zābit yanında namāz (3) kılsa tenhāda kılmasa kâfir olur.

Mes'ele: Karada esen yile ... (4) dirler. Deñizde esen yile kâşif dirler.

Mev'ize: Şeytān (5) 'aleyhi mā-yesteħāk didi ki: "Adem oğlanınıñ belini bükdüm fesād itdür(6)mege. Ammā anlar da benüm belümi bükdiler tevbe itmek ile. Gördüm, olmaz. (7) Bunlara hîle eyledim. Niçe nesneleri bunlara 'ibādet gösterdim. (8) Döne döne tevħid itmek gibi ve mezāra varup (9) murād istemek gibi ve niçe buncılayın nesnelere ile bunlarıñ (10) belini bükdim. Hîlemi 'ibādet yanından

²³ Metinde: أوئلة

²⁴ Metinde: وسأ

²⁵ Metinde: خاطر

göstermek-ile tevbe (11) hâtırlarına bile gelmez oldu.” Mes’ele: Bir ehl-i bid‘ atı (12) zem itmek altmış biñ ‘ibâdet itmeden efdaldür.

Mev‘ize: (13) Rasûl ‘aleyhi’s-selâm dünyâdan gidincek Aşhâb-ı Kirâm korkdılar [11a] (1) ki ğazâlarda hâfızlar kırıla dağı Qur’an bilür kimse kalmaya. Hazret-i (2) Ebû Bekr’e; bu ahvâli diyüp “Qur’an’ı muşhafa yazalum şoñra güç (3) olur” didiler. Ebû Bekir eyitdi: “Ben korkarım ki şeytân (4) bize hayır yöninden bir bid‘ at işlede. Zîrâ Rasûl hazreti itmedi.(5) Şoñra ehl-i bid‘ at olavuz” didi. Aşhâb her gün (6) Hazret-i Ebû Bekr’e söyleyü söyleyü namâz altı ay u muqayyed (7) oldılar. Ahir Hâk Ta‘âlâ Hazretleri Ebû Bekr’ün kalbini dağı (8) döndürüp anlar dağı revâ gördiler. Zeyd Bin Sâbit²⁶ (9) kağırdı didi ki: “Var Qur’an’ı muşhafa yaz!” Zeyd Bin Sâbit²⁷ (10) eyitdi: “ Ya Ebâ Bekir Rasûl Hazreti itmedi. Ben korkarım ki (11) bid‘ at ola idemezem” didi. İki ayı dağı aña muqayyed oldılar.(12) Ahir Hâk Ta‘âlâ anuñ kalbini döndürüp Qur’an-ı ‘Azîm’i (13) muşhafa yazdılar. Şâyed bir bid‘ at iş idevüz deyü [11b] (1) Qur’an-ı ‘Azîm’i muşhafa yazmada şöyle korkdılar. İmdi sen de (2) ümmet-i Muhammed’im dirseñ bid‘ at işüñ var mı kendüñi (3) yokla.

Mes’ele: Zikirî cehr-ile itmek İmâm-ı ‘Azam kavlinde (4) harâmdur. İmâm-ı şâliş kavlin der câyizdür. Ayağ üzere kalkup (5) kolın şalmazsa ayağın kımıldatmak bi’l-ittifâk harâmdur, helâldür (6) diyen kâfir olur.

Mes’ele: Bir cenkde kocasıyla bile bir (7) câriye esîr olsa ol câriye odalık olması câyiz (8) olmaz. Ammâ kocası evvel alınsa câriye şoñra alınsa yâ câriye (9) evvel alınsa kocası şoñra alınsa ol zamân câyizdir ki.(10) Mes’ele: Bir kulını sarāya virse niçe belâlar sarāyda sâkin (11) olduğdan şoñra sipâhlik yâ pāşalık ile yâ bir ğayrı (12) manşib ile çıkısa efendisi ol kulı azâd idüp (13) eline kâğıdın virmemiş olsa

²⁶ Metinde: سَابِئِي

²⁷ Metinde: سَابِئِي

ol kimse nikāh-ıla ‘avrat [12a] (1) alması veyā odalık tutması cāyiz degüldir. Mādām ki efendisi (2) azād itmeye.

Mes’ele: Bir ‘avrat meded oğlanım hasta oldu. (3) Fulān dedeye getüreyim didügi gibi kāfire olur. Tecdīd-i (4) ĩmān tecdīd-i nikāh gerekdir.

Mes’ele: Namāzda dil ile (5) niyet eylesen ammā qalbünde olmasa cāyiz degildir.

Mes’ele: Ramazānda (6) aḥşāmdan olan niyet yeter. Eger unudursa irta (7) kuşluğa degin cāyizdir. Eger kullık kuşlıqdan soñra (8) ḥāṭıra²⁸ gelse cāyiz olmaz. Ol gün yimez. Nihāyet üç kez radde (9) soñra każā ider. Eger eñ soñ niyeti unutmuşsa şimden (10) soñra ise niyet olmaz deyüp yise kefaret lāzım olur.

(11) Mes’ele: Ḥatib ḥutbeye çıkıcaq ayruq namāz qılınmaz zīra ki; (12) Cehāris’e qıldırmadılar.²⁹

Rivāyet olunur. Saqif tāifesi (13) Rasūl ‘aleyhi’s-selām ḥazretine gelüp didiler ki: “Bizden [12b] (1) ‘öşür alma ve namāzda rukū‘ itdürme ve aqçamız murabaḥaya (2) virelüm. Ḥarāmdur, dime! Ve bizden murābaḥa isteyene ḥarāmdır, (3) alma di! Ve bizüm bir şahrāmuz vardur. Vec dirler. Ger ol şahrā (4) qa‘be gibi olsun kimse anı incitmesün. Eger böyle (5) iderseñ müslimān olalım” didiler. Rasūl ‘aleyhi’s-selām da (6) buyurdılar ki: “Allāh’u Ta‘ālā buyurmayınca ben qādir degülem. (7) Ḥaḳ Ta‘ālā buyurdı ki: “Ḥabībim eger bunlaruñ (8) cevābına nola öyle olsun, deyü dil ile degül qalbüne (9) gelmiş olay-ıdı. Saña iki qat ‘azāb dünyāda, iki qat (10) ‘azāb aḥiretde iderdüm” didi.

ضِعْفَ الْحَيَاةِ وَضِعْفَ الْمَمَاتِ³⁰

²⁸ Metinde: خَاطِرُهُ

²⁹ Metinde: قُلْدِرٌ مَدْيِلُرٌ

³⁰ Kur’an-ı Kerim, İsrā Suresi, 75. ayet.

(11) buyurdu. İmdi insān hāy şöyle olsa (12) hāy böyle olsa dimemek gerekdür. Ve Rabbimiz her ne ki (13) emir etmişdür. Başımız üzere diyendür insān.

Mes'ele: Rasüllerden [13a] (1) bir rasüle ne iḥtilām olmuşdur ve ne esnemiştir. Zīrā anlara daḥı (2) şeytān irişmez.

Mes'ele: Rü'yāya 'amel olunmaz. Bir ḥāmīle 'avrat (3) olsa defin olunduḡdan soñra bütün dünyā ḥalḳı rü'yā görseler ki (4) ol 'avrat ki: “Ben mezārda toḡurdum, gelüñ veledim alıñuz!” dise (5) varılmaz. Zīrā düş ile ḥükm cāyiz degüldür. Rü'yā görmek dört (6) dürlüdür. Biri raḥmānī, biri melā'ikī, biri nefsanī, biri şeytānīdür.

(7) Mev'ize: Ḥazret-i 'Ömer raḡıya'llāhu ta'ālā anhu zamānında altı biñ (8) altı yüz altmış altı kāfir ḥiṣāri elinde bu kadar ḡazā iderdi. (9) Aşlā önine kāfir tırmazdı. Ammā bir seferde bir ḥiṣār ziyāde (10) tıyandı. Ḥazret-i 'Ömer eyitdi: “Bu kāfir bu kadar tıyandı. Var ise (11) bizde bir Ḥaḳḳ'a yaramaz iş vardır” didi. Hemān münādī çağırtdı (12) ki: “Her kim ḥarām şeyden bir iş işlemiş ise tiz tevbe eylesün” (13) didi. Meger birisi bir dizge bulmuş, şāhibin bulamamış bāri [13b] (1) yabāna gitmesün deyüp kendü dizine bağlamış bu kimse bu dizgeyi (2) alup Ḥazret-i 'Ömer'e gelüp eyitdi: “Ben şunu yabānda buldum daḥı (3) şāhibin bilmezem. Bundan ḡayrı 'asker içinde bir nesne yoḡdur” (4) didiler. Ḥazret-i 'Ömer ol dizgeyi münādī eline virdi. “Dizgeyi (5) düşüren” deyü gezdürdi. Birisi “bu benümdir” didi, aldı. (6) Hemānki dizge şāhibi āline vardı. Kāfirler ḥiṣārdan (7) “vara vara” deyü çağırdılar. İmdi zerre kadar ḥarām şeyden (8) kaçınmaḳ ins ü cin 'ibādetinden ḥayırludur. Sefer eşen (9) ḡāziler manşūr olalım, dirlerse bu naşihat yeter.

Mes'ele: Bir kimse (10) oturduḡı yerde nāfile namāz kılsa ayak üzre kılduḡı (11) zamān virilen şevābuñ yarusı virilür. Mes'ele: Farz namāzı (12) oturur kılmāḳ cāyiz degildir. Meger şol kadar ḥasta olmaḳ (13) gerekdir. Saña vezīrlük virildi

diseler. Ayak üzere kalkmağa dermānı [14a] (1) olmaya tā meger qoltuğına girüp kalduralar, tütalar kalka (2) kıla. Eger böyle de kalkmağa mecālî qalmazsa andan soñra kıla. (3) Eger oturduğı yerde secdeye vara, varamaz olursa (4) ardına bir yasduq koyalar. Aña tayana ve ayakların kıbleye qarşu (5) uzada ve öñine bir şeyi qomayalar. Hemān hevāya rukū' ve sucūd (6) ide. Rukū' dan secdeye ziyādece egile.

Mes'ele: Bir adam hasta (7) ola. Şol mertebeye varsa ki el ayak baş yüyüre kımıldamadan (8) qala, İmām A'zam kavlinde namāzı tura. İmām Şāfi' i (9) kavlinde işāret-ile kıla. İmām Züfer kavlinde göz kımıldamağa (10) dermānı qalmadısa qalb-ile kıla. İmdi göz kımıldamağa dermānı (11) qalmayan hastaya namāz bağışlanmayınca bizüm namāzımız bağışlanmışdır (12) diyen dilsüz aşaklarıñ³¹ dñsüz ışıklarıñ dñsüzlüğün (13) var fikir eyle.

Mes'ele: Bir kimse bir gün ve bir gece 'ağılsuz [14b] (1) yatsa 'aqlı gelicek namāzın qazā itmek lāzım degüldir. İmām-ı A'zam (2) ve İmām-ı Muḥammed yigirmi dört sâ'at 'ağılsuz yatarsa ki (3) didiler. Ammā bu didüğimiz afātı semāviyle olursadur. Yoḥsa (4) bir adam bir nesne yeye yā şarāb içüp 'ağılsuz yata. Eger (5) kıyāmete degin yatarsa da namāzı bağışlanmaq degül³² 'azābuñ (6) işidene müsteḥaq olur.

Mes'ele: Bir 'avratuñ bir cāriyesi (7) olsa ol 'avrat erine dise ki şol cāriyenüñ nefsi (8) senüñ kendi benüm olsun var tut dise ol er ol (9) cāriyeyi tutsa niçe oğlı ve kıızı olsa eger ol emir (10) daḥı olursa ol 'avrat anuñ oğlın ve kızın esir (11) ider satar. Aşlā eri bir nesneye qādir olmaz. Ol itdükləri (12) qul şer' i degüldir itdügi zinādur.

³¹ Metinde: أَشْقَارُكَ

³² Metinde: نَكُولُهُ

Mes'ele: Ramazān-ı şerīfde (13) bir kimesne oruçlu iken toprak yā taş yise orucu bozılır, [15a] (1) gününe gün kaçā ider, kefāret lāzım olmaz. Ammā kilermeni (2) yese kefāret lāzım olur. Mes'ele: Bir kimesne Ramazānuñ (3) bir günün yese kaçd-ıla bir kefāret ider. Otuz gününde yese (4) bir kefāret ider. Eger biri Ramazānda olursa ammā evvelki (5) Ramazāndan bir gün yese ve bu yılki Ramazāndan bir gün yese (6) bu kerre iki kefāret ider. İkisine bir ideyim dise cāyiz (7) degildir. Her Ramazāna bir kefāret ider.

Mes'ele: Bir kimse (8) Ramazānda çiyenmiş şākız çiyinese orucu bozulmaz. Ammā yeñi (9) şākız çiyinese bozuluur. Zīrā yeñi olıcağ kırılır da pāre(10)ciğleri boğazına gider. Zift şākızın çiyenmek fā'idelü(11)dür. Ve nezleye eyüdüür. Ammā şā'im iken çiyese orucu (12) bozılır. Zīrā ısıcağdan boğazına ağar.

Mes'ele: Seferī (13) namāzı dört rek' at kılsa günahkār olur. Ammā oruç [15b] (1) tutsa cāyizdir. Ammā cenk gününde yimesi farz olur tütması (2) harāmdur.

Mev'ize: Ramazāna şabır ayı dirler. Şabır ise şoñı (3) 'ıvazdur. 'ıvazuñ şoñı cennetdür.

Mev'ize: Ramazānda bir (4) kimse bir şā'ime oruç açacağ bir nesne virse bir siyāh da (5) üzüm dānesi dağı olursa Hağ Ta'ālā ol şāyime virdüğü (6) şevāb kadar ol kimseye de şevāb virür.

Mev'ize: Ramazān-ı (7) şerīfe bu kadar hürmet anuñ içündir ki; Qur'an-ı 'Azīm bu ayda (8) indi. İmdi Qur'an bu ayda indüğinden ötüri bu ayete bu (9) kadar hürmet olıcağ var sen añla ki bir kimsenüñ Qur'an-ı (10) 'Azīm kendü içinde olup da anuñla 'amel ide. Anuñ hürmeti (11) ne kadar olmağ gerekdir.

Mev'ize: Ramazānda oruç tuta(12)nuñ iki ferağı vardır. Biri oruç açarken biri ahiretde (13) cennete girmek. Mes'ele: Bir şāyim kulağına şu ağıtsa orucunu [16a] (1) bozmaz. Ammā yağ ağıtsa bozar. Her ne yağ olursa olsun. (2) Mes'ele: Bir

şāyimüñ ağızı қанаса боғазına қан gitse eger (3) tükürük ġālib olursa orucın bozmaз. Eger қан (4) ġālib olursa bozar kefāret lāzım olmaз. Günine gün қаzā (5) ider. Ammā bir adamuñ her zamān ağızı қанar olsa anuñ боғазına (6) қан gitse orucın bozmaз. Mes'ele: Bir ' avrat Ramazānda (7) hāmile bulunsa ya emzikli bulunsa. Eger şāyim olmada ma'şūmına (8) za' f gelürse şavmını yer de şoñra günine gün қаzā ider ki (9) kefāret lāzım gelmez. Ammā bu didüğümüz ma'şūma ziyāde za' f gelürse.(10) Mes'ele: Bir kimse pīr-i fānī olup oruç tūtmaġa қādir olmasa (11) orucın yer de her gün beş yüz yigirmi dirhem buġdāyı (12) fuқarāya taşadduқ eyler. Ayruқ ol kimseye қаzā lāzım olmaз. (13) Zīrā genç olmaқ iħtimāli yoқ.

Mes'ele: Bir kimse Ramazānda [16b] (1) hasta³³ olsa oruç tūtmaġa қādir olmasa orucın (2) yer de қоca gibi buġdāy virmez. Günine gün қаzā ider. Eyü (3) olıcaқ eger eyü olmayup ölürse vārişleri virürler.

(4) Mev'ize: Ramazānuñ evveli raħmetdir. Ve ortası maġfiretdür. (5) Ve aħiri cehennemden azādlıқdır. Bu mübārek aya ziyāde hürmet (6) gerekdir.

Mev'ize: Şāyim olan kimsenüñ oruç aчarken (7) du'āsı müstecāb olur. Ol zamān du'āyı şöylece itmek (8) gerekdir. “Yā Rabbī bizi Qur'an-ıla ve ĩmān-ıla hātım eyle. Ve az aġrıyla (9) ve āsān ölüm müyesser eyle ve pādişāhımuza daħı uzun (10) ' ömür ve ' adālet ve eylükler müyesser eyleyivir. Ve cümle hākimlerimüze (11) daħı eylükler müyesser eyleyivir”dimek gerekdir. Eger sen müslimānlar (12) iчün böylece du'ā iderseñ cümle melekler de senüñ iчün (13) hācet dilerler. Anlaruñ ise du'āsı müstecābdur. ' Aқlı olan [17a] (1) böylece itmek gerek.

Mev'ize: Dünyādan ferāġat mezāra girecegüñ (2) çoқ fikir itmek-ile olur. Mes'ele: Ehl-i dünyā deyü hırş ehline (3) dirler. Yoħsa bir adamuñ mālı çoқ olsa hırşı olmasa (4) aña ehl-i dünyā dinemez.

³³ Metinde: حَسَنَةٌ

Mev'ize: Dünyâsı olan adam hemân yalancıya (5) beñzer. Yalancı ehli olan yılanı oynadur. Aşlâ kendügi (6) şokdırmaz. Ammâ nâ-ehil olursa yılan şoğar, öldürür. (7) Bu dünyâlık dağı bir bilür adamuñ eline girse ol adam ol (8) mālî yerine şarf eyler. Ol māl ile niçe hayırlar ve niçe de (9) şevâblar ider ve kendüsi mağrūr olmaz. Ve 'ilm meclisine hâzır (10) olur. Böyle olan adama ehl-i dünyâ dinilmez. Ammâ bu dünyâlık (11) bir bilmez adamuñ eline girse ol mālî nâ-hağ yire şarf (12) eyler ve kendü mağrūr olur. Ve 'ilm meclisine varmaz kalur. (13) İşte böyle adam ehl-i dünyâdur. Rûz-u maşşerde ehl-i dünyâ [17b] (1) tek başına gelecekden cümle ümmet-i Muhammedi Hağ Ta'âlâ şikâlini (2) vire.

Mes'ele: Bir İmâm rukû'a varsa işitse ki bir adam namâza (3) gelür. Bilmese ki ol gelen adam büyücek kimsedür. Hâtır-ıçun (4) rukû'ı uzatsa ol imâma küfür korkusu vardur.

Mes'ele: Cenâze (5) namâzında selâm vire. Andan soñra alnı koyıvire.

Mes'ele: İftitâh (6) tekbirinde Allâhu ecel veyâhüd Allâhu 'azamu disek câyizdür. Ammâ (7) "Allâhuekber" lafzını ta'yîn eylemek vâcibdür. İftitâh tekbiri (8) kendüsi farzdur.

Mes'ele: İftitâh tekbirin itdüğün vağtin (9) kulağun işitmek gerek. Eger kulağun işitmezse namâzuñ câyiz (10) olmaz.

Mes'ele: Ta'dîl-i erkân vâcibdür. Ka'de-i ūlâ (11) vâcibdür. Evvelki iki rek'atlerde zammu sūre itmek vâcibdür. (12) Eger zammı sūreyi evvelki rek'atlerde unudup itmese soñrağı (13) rek'atlerde oğur da secde-i sehiv ider. Câyizdür.

Mes'ele: Bir [18a] (1) kimse namâzda secde ayetini oğusa eger secde ayetini oğuduğdan (2) soñra üç ayet miğdârı dağı oğuyacağ ise evvel kırâ'at secde(3)sin ider de yine kalğar namâzı nereye vardısa ol aradan (4) oğur, kılar. Aşlâ namâzına noğşân gelmez câyizdür.

Mev'ize: Kur'an-ı (5) 'Azimün ma'nâsın pek bilenlerü dîn-i islâmün sancağdârları (6) gibidür. Harb zamânında düşmân sancağdâra niçe kaçd iderse (7) şehir içinde olan Râfızîler³⁴ de 'ulemâya böyle kaçd iderler. (8) فَاتْلُهُمُ اللَّهُ³⁵ Mes'ele: İftitâh tekbirinde erler elini kulağı (9) yumuşağı berâber kalduralar. Ammâ 'avratlar omuz başına berâber (10) kalduralar. Ammâ 'avratlar barmağınun uçları omuz (11) başına berâber ola.

Mes'ele: Vâlâ gibi ince olana sündüs (12) dirler. Ve kaçayfa gibi kalın olana istebrâk dirler, cennetde.

(13) Mev'ize: Hağ Ta'âlâ bir kimseyi kendüye velî idinmek murâd itdiyse [18b] (1) ol kimseyi fâkih eyler. Ziyâde 'ilmi ve takvâsı olur. Velî budur ki (2) yoğsa bir adam câhil sûret uğrusu ola velikiñ sata. (3) Aña velî dimezler. Deli dirler. Ancak zamâne halkı velî ile deli (4) seçmek eksükleri degül de her deliyi velî şanırlar.

Mes'ele: Gümüşi (5) ve altını viresiye virseler ribâ olur câyiz degüldür. Hattâ (6) telli dülbendi viresiye virseler harâmdur. Bârî telli bahâsı (7) kadar aça alup da virmek gerek.

Mes'ele: Buluğa gelen (8) oğlana ilk farz olan şehâdet kelimesini getirüp ma'nâsın (9) öğrenmekdir.

Mes'ele: Allâhu Ta'âlâ üzerine hiçbir vâcib şey (10) yoğdur. Olmağ dağı olmaz.

Mes'ele: İmâma uyan kimse sübhaneke (11) ve e'üzuyı oğur da besmeleyi oğumaz turur. Zîrâ ol imâma (12) uyan kimse fâtiha oğumaz. Anuñ-çun besmele oğumaz. İmâma (13) uymaycağ her rek'atde Fâtiha evvelinde besmele oğur. Zammı

³⁴ Metinde: رَافِضِيَّةٌ

³⁵ “.....Allah onları kahretsin.” Kur'an-ı Kerim, Tevbe Suresi, 30. ayet.

sûre de [19a] (1) lâzım degüldir. Nâfile de zammı sûrede besmele oğursa cāyız degüldir.

(2) Mev'ize: Hâzret-i Ebū Bekr'i sevmek cümleñüñ üzerine (3) vâcibdür. Ahiretde cümleñüñ mālından hisâb olunur. Ammâ (4) Ebū Bekr'üñ mālından hisâb olunmaz. Zîrâ ol olanca (5) mālını Allâh için cümle üleşdürdi.

Mes'ele: İlim yoluna girer. (6) Hemân cennet yolına girür. Ve melekler ayağı altına kanadların (7) döşedüğü şahıhtır.

Mes'ele: İmâm ve mü'ezzin olana şabâh (8) namâzında cemâ'atı beklemek cāyızdır. Zîrâ ol maħalde insânüñ (9) suçı yoğdur. Ğaflet zamânıdır. Ammâ ğayrı namâzlarda geç gelene (10) hürmet idüp beklemek lâzım degüldir. Şuc kendülerindir ki

(11) Mes'ele: Yâliñuz kılan kimse zammı sûreyi berâber oğumağ güzeldir.

(12) Mes'ele: bir kimse namâza imâm rukû' da iken gelüp iftitâh (13) tekbîrin kıyâmda dimeyüp rukû' a egilerek dise, namâzı cāyız [19b] (1) olmaz. Yabâna gider.

Mev'ize: Rasûl 'aleyhi's-selâm buyurdılar ki (2) kıyâmetde iki kişinüñ sübhâna'llâh dimesi tartılır. Birinüñ (3) şevâbı yir ve gök ağırlığından ziyâde ve birinüñ sivri(4)siñek kanadı kadar yoğ. Meger ol ağır gelen ma'nâsı fikir (5) iderken demiş ola. Birisi ğaflet üzere demiş. Şevâb ise (6) ma'nâdadur. İmdi sen dağı 'âkil isen ğafleti def idüp (7) ma'nâyı Qur'an'ı fikir eyle.

Mes'ele: Aşhâb-ı Kehfi dağı (8) el'an uyurlar. Hâzret-i İsâ zamânında gine uyanurlar.

(9) Mev'ize: Rasûl 'aleyhi's-selâm buyurdılar ki: "Sizüñ üzeriñüze (10) ziyâde kôrğduğum budır ki; manşıb üzere çekişesiz (11) ve oğlan kullanasız ve hadîş mevzû' â aldanasız.

(12) Mes'ele: Bir kiři dördüncü rek'atde oturmağı unudup beşinciye (13) kalksa rukū' da hâtırına gelse hemân otura selâm virüp [20a] (1) secde-i sehiv ide. Namâzı tamâmdur. Eger secdeye varduğ da hâtırı (2) gelse hiç namâz olmaz.

Mes'ele: İki kimesnenüñ bir vağt namâzı (3) kazâya kalsa birbirine uyup kazâ itseler câyizdür. Ammâ birinüñ (4) bir vağtde ve birinüñ bir ğayrı vağtten kalmış. Cemâ'at (5) olup kazâ itmesi câyiz olmaz.

Mes'ele: Ka' de-i ahirede uyusa (6) selâm virse namâzı faşid olur. Uyandı taħıyyât miğdârı (7) oturur řoñra selâm virür namâzı tamâm olur.

Mes'ele: Rasûl (8) 'aleyhi's-selâm otuz altı kazâ³⁶ eylemişdir.

Mev'ize: Hâzret-i Ebü Bekir rağıya'(9)llâhu ta'âlâ anhu olur olmaz söz söylemem deyü dili³⁷ altına taş (10) kordı. Eger bir Hâkķ'a yarar söz söylemek lâzım gelürse çıkarur. (11) Söyler de gine kordı. Ol sultân ile eyidicek saña düşen (12) nedür? Var kendüñi muħasebe eyle! Gör günde ne kadar Allâh'a yarar (13) cevâb söylersin ve ne kadar mâlâya' nî söz söylersin.

Mes'ele: [20b] (1) Rabbü'l-'izzetü hâzretinden ğayrıdan meded umana fâsık dirler.

(2) Mev'ize: Aħmaķuñ hebenneķası şol kimse dir ki "Müşaf-ı şerîfi (3) meşnevî şerîfi" deyüp Allâh Ta'âlâ kelâm-ıla insân kelâmın (4) bir görür. Ne'üzübi'llâh.

Mev'ize: Cennet bir düz yerdedür. Bunda (5) Ķur'an okuduķça yemiş ağacı dikilür. Eger Ķur'an'ı okur da (6) hûkmini tutarsañ anda da yemiş ağacı tutar. Eger Ķur'an hûkmini (7) bunda tutmazsañ anda da yemiş ağacı tutmaz gine kırur ki (8) Eger bunuda Allâh korkusından gözün yaşı aķarsa anda da (9) taħtuñ altında ırmaķlar

³⁶ Metinde: غزاً

³⁷ Metinde: دلي

açar. Eger bunda gözyaşı (10) akmazsa anda da ırmaqlar akmaz. Fırşatı fevt olmadın (11) gör anda ne lâzım ise bunda kazanagör.

Mes'ele: Bir 'avrat (12) hiç 'ömrinde hamāma ve pāzāra çıkmış olmasa ol 'avrata (13) muhaṭara dirler. Anuñ şer' i-le bir da' vāsı olsa yerine vekīl [21a] (1) göndermek cāyızdır. Ammā bir 'avrat hamām³⁸ a ve pāzāra çıka ol (2) 'avrat vekīl göndermek cāyız degüldür. Şer' e kendüsi (3) vara mes'ele böyledür.

Mes'ele: Hazret-i Süleymān 'aleyhi's-şalātü (4) ve's-selām cennetden gelen kalınuñ on iki biñ arşuñ uzunı (5) ve on iki biñ arşuñ eni var idi. Cümle 'asker-ile anuñ (6) üzerine oturlardı. Yıl götürür giderdi.

Mes'ele: Teyemmümle (7) namāz kılan kimse selām virmedin namāz içinde kifāyet miḳdārı (8) şu görse namāzı fāsıd olur. Eger selām virdükden şoñra (9) görse namāzı fāşid olur. Eger selām vir.

Mev' ize: Bir adamuñ (10) kalbine yaramaz fi'l³⁹ gelse ammā ol fi' li⁴⁰ dil-ile⁴¹ söylemese (11) ve itmese Haḳ Ta' ālā dilerse 'azāb ider, dilerse bağışlar. İmdi (12) benüm cānum yaramaz fi' li⁴² el ile itmek degül⁴³ gönlümüz getürmege (13) kaşid idelüm. Şāyed bağışlamaya. Şoñra hāl müşkil olur. Fā'ide [21b] (1) bir kimsenüñ öksürügi olsa yalıñuz şuyı kaynadup bir (2) nesne katmayup ısaḳ ısaḳ içe fāyide ider.

Mes'ele: (3) Bir muḫkem izdiḫāmda diz üstine ve el üstine secde ki (4) eylemek cāyız eger kıldıqları bir namāz ise birbirinüñ arḳasına (5) da secde eylemek cāyızdır. Mes'ele: Bir imām yalıñuz bir yüksek (6) yerde olsa. Cemā' at alçaḳ da

³⁸ Metinde: جما مة

³⁹ Metinde: فَعَلٌ

⁴⁰ Metinde: فُعْطَى

⁴¹ Metinde: دَلِيلٌ

⁴² Metinde: فُعْطَى

⁴³ Metinde: نَكْوَلَةٌ

olsalar. Eger imāmuñ (7) yüksekliği on iki barmağ var ise cāyiz olmaz. Eger (8) on iki barmağdan eksük ise cāyizdür.

Mes'ele: Bir murdār (9) yerde namāz kılmalı olsañ kendü ve arkañdağı esbābuñ etegi (10) üzere secde eyleseñ cāyiz olmaz. Ammā bir ğayrı nesne (11) yazup kılsañ cāyizdür. Mes'ele: Bir kimesne ferācesin (12) yazup namāz kılmalı olsa ferācenüñ yaqasın başup etegine (13) secde ide. Zīrā ayak yiri pāk gerekdir alnı yerinden. Mes'ele: [22a] (1) Qar üstinde namāz cāyiz olur. Qarı buñca yere başıcağ. (2) Mes'ele: Pirinc üstinde namāz cāyiz olmaz. Mes'ele: Buğdāy arpa (3) üstinde cāyizdür yire başıcağ.

Mes'ele: Bir mü'min qardeşe bühtān (4) itmek küfürdür dimişler ba'zı fetāvā kitāblarında. Mes'ele: İmām A'zām (5) qavlinde vācib terk iden seksen yıl cehennemde yanar. Secde (6) arasında rukū' dan toğrulıcağ bir kerre sübhāna'llāh demek (7) miqdārı tırmağ ta' dīl-i erkāndur. Terk eylese seksen (8) yıl cehennemde yanar.

Mes'ele: Secdeyi iki itmek şeytāna nisbetdür. (9) Aña bir secde emri olundu itmedi. Biz aña körlük iki iderüz (10) böyle emir olunduğ.

Mev'ize: "Zamān şöyle itdi zamān (11) böyle itdi deyü zamāna sövmek hemān baña sövmek gibidür" (12) dir Rabbü'l-izzetü hāzreti. Zamān neye qādiridir. Cümle iden (13) kılan Allāh Ta'ālā hāzretleridür.

Mev'ize: Bir kimse ki [22b] (1) hamāma girdüğü zamān anuñla hamāma bilece ne girürse mezāra gir(2)düğü zamānda anuñla bile giren oldur. Hamāma bile giren (3) imānıñ ve 'amelüñ var ise ve eylügün ve kemligün hamāma bilece (4) giren bunlardur. İşte bunlar mezāra böylece girürler. İmdi (5) benüm cānum qalışa gör ki mezāruña eyüce nesnelere alup gide(6)sin yoğsa mezāra māl ve menāl köşk ve sarāy bağ ve bağçe (7) altun aqça girmez.

Mes'ele: Secdeye yatduğı zamān ayağı (8) barmağları kıbleye karşı dikilirse namāzı cāyiz olmaz. Yalınuz (9) dikelüp ıurmağ-ıla dağı olmaz tā kıbleye toğru barmağları (10) dolmayınca. Kışşa-ı İblīs ‘aleyhi’l-la‘ ne her ađřām dīvān idüp (11) cümle řeytānlar başına derilürler. Bunlara su’āl idüp eydür ki: (12) “Diñüz imdi! Bu gün adem oğlanına ne itdünüz?” Kimi eydür: (13) “Ben “avrat boşatdum” ve kimi eydür: “Ben zinā itdirdüm.” buyurdun [23a] (1) her biri bu söz söyler. řeytān bunlara “aferīn aferīn eyledünüz” (2) dir. Ammā bir řeytān dağı gelür eydür: “ Ben bugün bir kimseyi (3) ‘ ilim meclisine giderken vardım. Buña iđvā idüp bekle bu gün (4) řol fulān işüni gör ol geç kalmadı. Yā gün çođa (5) bir ĥidmetün olmaduğı zamān var diñleyesin deyü bu yüzden (6) iđvā idüp ‘ ilim meclisine varmadan alışodum” dir. Hemān büyük (7) řeytān bu cevābı işidicek yerinden şıçrayup bunuñ boynına (8) şarılıp öper şuçar. “Hāy iřte benüm ĥāř şulum sensin” (9) deyüp “Bire tīz řaftān ve tāc getirün” deyüp tāc ve řaftān getürdüp⁴⁴ (10) buña geydürüp tā kendü taştına oturur. Ol bir řeytānlar, (11) bunu böyle görüp birbirine dirler ki: “Bu ne aşıl işdir ki (12) bizüm her birimüz dürlü dürlü günāh-ı kebāyir itdürdük (13) bize iltifātı itmedi de bu sehil iř itmek-ile böyle ikrāmlar eyledi?” [23b] (1) deyü söyleşmege başlayıcağ büyük řeytān bunlaruñ söyleşdüğin (2) işidüp bunlara eydür : “Yā řul siz bilmezsiniz. Aşlı adem oğlanına (3) ziyāde iř iden iřte budur ol siz itdügünüz işlere adem (4) oğlanı bir gün cān-ı göñülde ve derūni dilden tevbe idüp (5) ayrış itmezse ve Rabbīsi de tevbesin řabūl iderse elimüzden (6) şurtılır. Ammā bunuñ itdüği iřte tevbe olmaz ne yüzden (7) zīrā ol adam ‘ ilim meclisine varsa diñleyerek ehli ‘ ilim olur. (8) Bizi yanına getürtmez olur. Ammā ‘ ilim meclisine varmaya varmaya (9) řur’ān ve dīn nedür bilmez olur. Andan řoñra biz anuñ řoñ (10) nefesde ĩmānını

⁴⁴ Metinde: كُيُورُتُوبُ

yağdan kıl çeker gibi çekerüz de bizümle (11) ebedî cehennemde olmağa sebep olur” didi. İmdi bu kışşadan (12) hışsa almak gerekür tã ki esîr-i şeytân olmayavuz.

Mes’ele: Cümle (13) ‘âlem oña muhtâc olavuz. Kimseye muhtâc olmaya añâ şamed dirler [24a] (1) Allâhu Ta‘âlâ hazreti kerîmdür deye. Ben anı ‘afv eylerem. ‘Aklı olana (2) bu yiter ki evvelki kavim Allâh’uñ buyruğına muhâlif iş (3) itmek-ile niçe helâk oldılar. Her biri bir dürlü ‘azâb ile dünyâda (4) helâk oldılar. Ahiretde çekeceklerini gine Allâhu Ta‘âlâ (5) bilür. Yâ anları helâk itdüğü zamân Allâhu Ta‘âlâ’nuñ gine kerîm (6) ismi isim idi. Yâ anuñ isimleri hod kadîmdür. Bilürsin kim (7) kerîm iken anları niçe helâk eyledi. Yâ sen ne ki mağrûr (8) olursın. Şenâ‘ atı idüp de Allâh kerîmdür demek-ile kurtulurum mı, (9) şanırsın. Eger dirseñ evvelki kavim suç itmişler. Benüm suçum (10) yoğa. Qur‘ân-ı ‘Azîm hükminden taşra iş itmekdir. Suç olan (11) eger dirseñ benüm Qur‘ân-ı ‘Azîmden taşra işim yoğa (12) güzel adamsın bizüm de saña sözüümüz yoğa. Eger cümle ef‘âliñi Qur‘âna (13) uydurduñsa var Haqq’a şükür eyle. Haqq Ta‘âlâ saña güzel [24b] (1) hidâyet eylemiş ve bunda ba‘zı şeyler beyân eyledüñ. Gâyet lâzım olanlardan (2) eylemiş. İmdi benüm cânım ‘âkıle lâzımdır ki evvel Haqq Ta‘âlâ Qur‘ân ‘Azîminde (3) ne emir eyledi ise emri ma‘rûf ve nehyi münkeri tamâm yirlü yerince (4) anda da Rabbîsinden kerem uma. İşte ‘âkil budur. Yoğsa bir adam (5) Allâh emrinden taşra işler işleye ve dürlü dürlü şenâ‘ati ide de (6) Allâh kerîmdür demek-ile kurtulayım deye. Bu gâyet ahmaqlıktır. Bir kimse (7) böyle demek hemân şol kimseye beñzer ki evlenmez ve odalık tutmaz da (8) dir ki: “Bir oğlum olsun”. Birisi dağı buña dir ki: Be hey adam! Sen (9) evlenmedin tırma oğul istersin hele evlen.” Şoñra işte bu (10) dir ki: “Yoğ ben evlenmedin isterim. Allâhu Ta‘âlâ kerîmdür” dir. Hoş (11) Allâh kerîmdür. Ammâ her nesneye bir sebep qomışdur. Mādām ki esbâbına (12) mübâşiret olunmaya olmaz.

Eger bir adamuñ biñ yıl ‘ömri olsa (13) oğul istese tursa oğlı olmaz. Mādām ki evlenmeye imdi.

[25a] (1) Mes’ele: Bir adam namāzda imām rukū’ da iken gelüp segirdüp (2) imām rukū’ dan kalkmadın imām-ıla rukū’ da böylece oldıysa (3) namāza yetişmiş olur. Ammā imām rukū’ dan kalkırken bu rukū’ a (4) varacağ olursa namāza yetişmiş olmaz. Eger yetişdim şanursa (5) namāzı yabāna gider. Mes’ele: İmāmdan evvel secdeye baş (6) kosa veyāhūd secdeden evvel kalksa ahiretde eşek başlı (7) olması muğarrerdür. Ve rukū’ da dağı böyledür.

Mev’ize (8) Hazret-i Mūsā ‘aleyhi’s-selām ile Fir’avn cāzūların meydana (9) çıkardığı zamān hazret-i Mūsānuñ yudup giderdüğü (10) sihir aleti yetmiş biñ deve yüki ipler ve yetmiş biñ deve yüki (11) ağaçlar idi. Bu kadar sihir aletin Kudratu’llāhi birle yutdı. (12) Ve cümle sihirleri bātil oldu. İmdi her ‘aşırda Haqq’uñ karşısına (13) bātil tırmaz. Andan bundan elem çeküp de söylemeyeñ kendüye [25b] (1) ziyāde zulüm itmek işte budur.

Mev’ize: Peyğamber şalla’llāhu ta’ālā (2) ‘aleyhi ve sellem hazretleri buyurdılar ki: “Siz baña bi’at eyleñ (3) ammā size naşihat budur ki; Allāhu Ta’ālā’ya ašlā bir şeyi şerīk (4) koşmañ ve dağı sirkat eylemeñ. Ya’nı; bir kimsenüñ rızqın hilāf-ı (5) şer’i almañ. Ve zinā eylemeñ. Ve evlādıñuz katil itmeñ. Ve dağı kimseye (6) bühtān eylemeñ. Bühtān büyük günāhdır zīrā. Cümle itdügüñüz de (7) ‘ibādeti Allāh Ta’ālā ol bühtān itdügüñüz adama virür. Ve dağı (8) baña ma’rūf olan şeylere uyun. Her kim benümle bu itdüğü (9) ‘ahde tırursa ecrini Allāhu Ta’ālā hazretleri anda virür” (10) deyü buyurdılar.

Mev’ize: Bir kimse imān-ıla gitse günāhkār (11) ölse günāhı miqdārı Haqq Ta’ālā cehennemde yağar. Ziyāde çok (12) yanan yedi biñ yıl yanar ki Allāhu Ta’ālā

çıkarur, cennetine qor-ıdı. (13) Biñ yıl degül⁴⁵ yedi gün ve gün degül⁴⁶ yedi sâ' atcik ateşe [26a] (1) tayanabilür misin? Niçedür aḥvālūñ var fikir eyle. Mes'ele: Qur'ân-ı 'Azīmūñ (2) bir ayetine muḥālif itikād itse ebedī cehennemde qalır. Mes'ele: Fulān (3) evliyā ḥaqqı-çun dimek mekrūhdır. Hürmet için dimek cāyızdır. Mes'ele: (4) Cānun yüzinde ve ḥastalıkda namāzı bir ayet-ile kılsa cāyızdır. Mes'ele: (5) Bir sâ' atde 'adālet itmek yetmiş yıl 'ibādet itmeden ḥayırludur daḥı. (6) Mev' ize: Rasūl 'aleyhi's-selām buyurdılar ki: "Siz ḥayırları (7) araşdurūñ ulu günlerde Ramazān-ı şerīfi gibi ve cum'a (8) günü ve ulu 'ilim meclislerinde ḥayırları araşdurūñ gāfil (9) olmañ!" deyü buyurdı. Mev' ize: Her gün ki yeñi olur insāna (10) nidā idüp dir ki: "Ben bir yeñi günem sizūñ üzeriñüze (11) Emru'llāh ile geldüm. Bugün benüm içimde her niçe kez işler(12)señüz ḥayırdan ve şerden yarın kıyāmet güninde ben şehādet (13) iderem" deyü her gün ve her gice böyle nidā ider. Ve her gün [26b] (1) her gice şanduklar içine niçe kez qor(2)sañuz ḥayırdan ve şerden yarın anda ḥāzır bulursız ki (3) imdi benüm cānum āķile lāzımdur ki şandukları içine bol (4) necāset tıldurmaya, yeñi cihān şandugı gibi güzel (5) libāslar ve cevherler ve Qur'ân-ı 'Azīm nūrı ve imān nūrı tıldura (6) tā ki dosta ve düşmāna qarşu şandukları açıldıgı (7) zamān yüzi aķ ola.

Mev' ize: Bu dünyāda terazū ile (8) bir nesne tartsañ ağır gelen aşıga gider. Ammā kıyāmet (9) güninde ḥayr u şer tartıldıgı zamān ağır gelen (10) yuqaru gider. Bir kimsenūñ ḥayrı ağır gelse yuqaruda (11) çıkar. Tā ki bunu cümle ḥalk göreler. Fulān bin filānuñ (12) ne çok ḥayrı var. Gör ki diyeler günāhı ağır gelürse (13) ol daḥı böyle yuqaru çıkar. Cümle ḥalk göreler. "Filānuñ [27a] (1) ne çok günāhı

⁴⁵ Metinde: نكولة

⁴⁶ Metinde: نكولة

vardur” diyeler. İmdi benüm cānum ‘ākıl isen yukaru (2) çıķup da cümle evvelinüñ ve ahırünün cem‘iyeti içinde ne ola(3)cağun fikir eyle de işiñ işle.

Mev‘ize: Kılıçlar paslanduğı (4) gibi kalbler de paslanur. Qur‘ān’ı tedebbürle okuyup ve ölümü çok (5) añmağ-ıla kalbün pası silinür. Hikāyet zamāni mazīde bir pādişāh(6)uñ bir vezīri var idi. Bu vezīrün şol kadar mālı vardır ki (7) hisābın bilmezdi. Bu vezīrün anası büyük bayrām günü arķasına (8) dört yüz biñ altunlık bir kaftān geyüp de dört yüz (9) cāriye dağı bu minvāl üzre geymiş. Karşusunda el kavuşdu(10)rup tırurlar. Pādişāhdur bir huşuşdan ötüri (11) bu vezīre hışım idüp eski haşıra şarup neft yağıyla (12) ateşe yakdı. Ve cümle rızķın mīriye aldılar. Ve annesin (13) ‘uryān ve giryān şokağa bıraktılar. Hattā küçük bayrām günü [27b] (1) şokaqlarda ķurbān derisin düşürdi yürüdi. İmdi (2) benüm cānum kışşadan hışsa al! Büyük bayrāmda bu kadar ker ü (3) fer ile salınan küçük bayrāmda ķurbān derisine muhtāc (4) oldı. İmdi aşlā dünyāya bir vech-ile ‘itimād yokdır ki (5) bu fenā dünyāya yeter çalışduñ ol vezīrden ziyāde māl (6) cem‘ idemezsin. Ne kadar çalışsañ ‘ākıbeti gör neye ne (7) oldı. İmdi bākī kalacağa çalışa gör.

Mes‘ele: Zekātı (8) şol kimseye virmek gerekdir ki iki biñ aķçaya kādır olmaya. (9) Bir okumuşa zekāt vireyim diseñ ol ‘ālimün fıķıh (10) kitāblarından biraz kat tefsīrden biraz kat kitāb olup da (11) ‘Arabiyyāt kitāblarından olmazsa aña zekāt virmek cāyiz(12)dür. Eger tefsīr altmış biñ aķça da iderse zīrā (13) anlar lāzımındandır. Ammā tefsīri yā fıķhı iki kat olursa [28a] (1) zekāt virmek cāyiz olmaz. Ammā ‘Arabiyyāt kitābları olsa ol bahāya (2) tutilur. Aña zekāt virmek cāyiz olmaz. Zīrā anlarla lāzımından (3) degüldir. Mes‘ele: Bir çiftcinün iki dāne yarar üş biñ aķçalık (4) şu şıgırı öküzü olsa aña zekāt virmek cāyizdir. Ammā (5) öküzün biri ölse bir ķalsa bu kerre aña zekāt virmek cāyiz (6) olmaz. Zīrā ol bir ķalan⁴⁷ öküz

⁴⁷ Metinde: ۆلۆن

bahāya tūtilur. Bir tek kalan (7) öküz lāzımından degildir. Mes'ele: Bir ölmüş fakīre zekātına tuta (8) kefen alıvermek ve bir borçlunuñ borcın ödeyivirmek (9) cāyiz degüldir. Zekāta geçmez. Eger murāduñsa zekātımdur ki (10) deyü şöylece vir. Ol isterse kefen alsun isterse borca (11) virsün. Mes'ele: Bir kimesne babasına ve annesine ve oğlanına ve şu(12)baylarına zekāt virmek cāyiz degüldir. Ve 'avratına zekāt cāyiz (13) degüldir. Ammā qarındaşlara cāyizdür. Ve Benī Hāşime zekāt virmek [28b] (1) cāyiz degüldir.

Mev'ize: İbn-i Mes'ūd hāzretleri rağıya'llāhu ta'ālā (2) 'anhu Rasūl 'aleyhi's-selāmdan rivāyet ider ki: “Şol kimse ki zerre (3) kadar kibiri ola ol cehenneme girmeyince cennete girmez. Kibri (4) haq söze kıyıl olmaqdır. Bir kimse bir haq cevāb söyledügi (5) zamān kıyıl olmayup bura şara hemān sen mi bilürsin deye (6) kibri budur.” Mev'ize: Bir kimse mütekebbir olsa Haq (7) Ta'ālā anuñ kalbine Qur'an ma'nāsın koymaz.

Mev'ize: Du'ā (8) iderken elini göksine berāber tūtmak yā Rabbī göksümdeki (9) imān hürmeti-çün dimek olur dağı yukaru başına berāber (10) tūtarsa yā Rabbī başımda olan 'ağıl hürmeti-çün dimek (11) olur. Eger başından yukaru tūtarsa Qur'an-ı 'Azīm hürmeti-çün (12) dimek olur. Mev'ize: Kibir hased çaqmaq taşu gibidir. Yetmiş (13) biñ yıl deñiz dibinde yatsa gine çıkarup çaqsañ gine ateşi [29a] (1) çıkar kibir hased dağı böyledür. İmdi hemān kibir ve hasedi (2) deñiz dibine birağup da dağı çıkarmamağa çalışmaq gerekdür.

(3) Mev'ize: Rasūl 'aleyhi's-selam buyurdılar ki: “Māllarıñuz haşıra (4) koyıñuz. Zekātını virmekle ve hastalarıñuza⁴⁸ 'ilāc eyleñ. Şadaqa (5) virmek-ile ve belāları def' eyleñ tazarru' ve du'ā itmek-ile” deyü buyurdılar. (6) Mes'ele: Bir kimse zekāt virememe dise kâfir olur. 'Avratuma nikāh (7) borcum var. Bu borçluya

zekāt mı olur dirse ol nikāh borcu (8) bu zekāta⁴⁹ māni‘ olmaz. Eger ‘ avrat bir hāl olup da bundan nikāhı (9) fi’l-hāl taleb iderlerse zekāti aña cāyiz olur. Mes’ele: (10) Bir kimse mālını bir yere gömse nereye gömdüğün bulmasa zekāt lāzım (11) degül. Eger bir kimseye ödünç virse de alaması kaç yılda olursa (12) zekātın virür. Mes’ele: Bir kimsenün ne kadar evleri ve ne kadar gemileri (13) olursa zekāt lāzım degüldür. Ve incüsi ve elmāsi ve yāķūtu [29b] (1) ne kadar çok olursa zekāti lāzım degüldür. Ammā bir adam bunları (2) alur, şatar olsa ol zamān zekātını virür. Mes’ele: Bir kimesnenün (3) iki biñ miķdārı zekāt viricek yıllanmış aķçası olsa yılı (4) tamām olmağa iki günü ķalsa daķı ol iki biñ aķçanuñ zekātın (5) virmedin buña bir yerden yüz biñ aķça gelse ol yüz biñ (6) aķçanuñ bile zekātın virür. Bu aķça benüm elüme gireli iki gün (7) oldı. Daķı yılı tamām olmadı, diyemez. Ol evvelki iki (8) biñe ģamil olunur. Cümle bile virür.

Mes’ele: Bir ķaba ģaşıra murdār (9) bulaşsa bir kerre yuyalar. Şöyle ķoyalar, ķuruya! Gine bir daķı yuyalar. (10) Gine ķuruya. Üç def‘a böyle ideler. Ol ģaşır gibi temiz olur. (11) Desti daķı murdār olsa anı daķı ģaşır gibi ideler. Temiz olur. (12) Mes’ele: Bir ķılıç murdār şı ile şıvarılssa anuñla namāz ķılmaķ cāyiz (13) olmaz. Ol ķılıcı gine üç kerre ķızdurup pāk şı ile şıvara[30a](1)lar. Temiz olur. Mes’ele: Bir yerden necāset eşeri gitse ol yerde namāz (2) ķılmaķ cāyiz olur. Ammā teyemmüm itmek cāyiz olmaz ol yirden. Mes’ele: Bir (3) yaķılmış yere⁵⁰ “كُنْ فَيَكُونُ”oldı dise kāfir olur. “⁵¹ كَانْ لَمْ يَكُنْ ”(4) oldı demek gerekdir. Mes’ele: Meyiti yurken ayağın ķibleye ķarşu (5) virmek efđaldür.

⁴⁸ Metinde: حَسَنَتُهُ لَرِيكُورَه

⁴⁹ Metinde: كَوْنُهُ

⁵⁰ “(Allah), ol der ve oluverir.” Kur’an-ı Kerim, Bakara suresi 117. ayet, Enam suresi 73. ayet, Nahl suresi 40. ayet, Yasin suresi 82. ayet.

⁵¹ “Öyle değıldi, öyle olmadı”

Mev'ize: Bir kimse Allāh'ı pek severem dise (6) görüñ. Eger Qur'an'ı pek severse gerçekden ammā eger Qur'an'ı (7) hüküm-ile 'amel itmede yanvire de gine Allāh'ı pek severem deye (8) yalancıdur. Rivāyet olunur. Rasūl 'aleyhi's-selām buyurdılar ki: (9) "Peygamberlerden ve Rasūllerden sonra Ebū Bekir'den efdal kimse yokdur (10) cümle yaradılmış içinde" diyü buyurdılar. Ebū Bekir hakkında rađıy(11)a'llāhu 'anhu ve 'anhum ecma'in. Mev'ize: Bir kimesne hem fākīr (12) ola ve hem mütekebbir ola. Ol kimsenüñ kibiri hemān kış (13) güninde içine yaş kaftān giymege beñzer ne mertebe üşimek gerekdir. [30b] (1) Ahiretde niçe olmak gerekdir.

Hikāyet zamānı mazīde bir kimse (2) var-ıdı. Bir gün eyitdi: " Bir küçücek oğlancık olsa içeri (3) taşra girüp çıkup hizmet itmege alur beslerdüm" didi. (4) Bir kimse de buña eyitdi: "Bir yerde bir oğlan vardur. Ammā bir miqdār (5) yalancıdur" didi. Bir kimse eyitdi: "Ma'sūmdır. 'Aklı başına (6) gelicek söylemez olur ola var hemān getir" didi. Vardılar da (7) oğlanı buña getürdiler. Bir zamān hizmet eyledi. Bir gün (8) bu oğlan kadınına eydür: "Kadıncağ haberiñüz var mı? (9) Bizüm efendi bir dağı evlenür. Ba'zı yārānlarına ısmarladı. (10) Turmayup tedārük görüyor" didi. 'Avrat bu sözi (11) işidicek 'aklı başından gitdi. "Meded nice itsem neylesem?" (12) diyicek yine oğlan eyitdi: "Ben evvel hizmet etdügim (13) kadınımdan bir nesne öğrendüm. Anı saña eydivirsem. Efendi [31a] (1) ayruğ bir dāne işe itmege kādır olamazdı. Hemān eşed kendüsi (2) olurdu didi. 'Avrat dağı meded cānum oğul bir hāl ile (3) dimege başladı. Oğlan eyitdi: "İmdi aña bir nesne gerekdir." (4) 'Avrat eyitdi: "Ne gerekdir?" Oğlan eydür: "Efendinüñ boğazı (5) altından ustura ile üç dāne kıl almak gerekdir. Eger ala(6)bilürseñ iş kolaydur" didi. Kadıncık dağı oğlana bir (7) ustura aldurup fırsat gözedir ki, efendi bir gün uyur(8)ken tuymadın boğazı altından kıl ala bu kerre oğlan (9) efendisine varur, eyidir ki: "Ağa saña bir haberim var.

Ammā qorqaram. (10) Beni dögersin.” Efendi eydür: “Söyle döğmezem.” Oğlan eyitdi: (11) “Bizüm qadınıca bir genç yigit gelür gider. Şimdi şöyle söyleşdiler (12) ki: “Uyuduğun zamān sizi boğazlayalar da qadınıcığı ol ala.” (13) Bir ustura dağı dolaba qoyup hāzırlandılar. Hemān furşata [31b] (1) baqarlardı. Efendi bu cevābı işidüp şaşdı. Hemān eve gelüp (2) eyitdi: “ Tiz benüm atum egerleyiñüz. Çiftlige giderem” didi. (3) Egerlediler. Binüp gitdi vardı. Bir yerde tā aḥşām olunca (4) yatdı uyudu. Aḥşām eve çıqageldi. “Meded pek yorğunam (5) baña döşek bırağun yatayım” didi. Döşek bıraqdılar. Bu dağı (6) bir keskin bıçaq hāzırlamış idi. Hemān ki döşege girüp (7) yatdı qaşd-ıla horlamağa başladı. Ammā yorğan altından (8) nāzük gözedürdi. Qadınıcık eyitti: “İşte kılı alabilürsem (9) şimdi aluram” deyüp hemān qalkıp dolābdan usturayı (10) alup efendiden yaña yab yab gelmege başladı. Efendi dağı (11) bunu görüp göre, mel’ üne, oğlan didüğü gerçek oldu ya (12) diyüp hāzır baş oldu. ‘Avrat dağı tamām gelincek hemān efendi (13) sıçrayup ol bıçağı ‘avratun qarnına şöyle urdı ki bağırsaqları [32a](1) taşra döküldi. İrtesi ‘avratun aqrabası da’ vācı olup (2) efendiyi öldürtdiler. Efendinün dağı aqrabası çoğ-ıdı. (3) Birbirine girdiler. İki cānibden seksen nefer kimse kılıçdan (4) geçdi. Evvel yalanı az gördiler. Şoñra böyle oldu. İmdi (5) benüm cānum yalandan büyük günāh yoqdır. Cümle fesādların başı yalan (6) söylemekdir. Gördün bir adam yalan söylemegi ‘ādet idinmiş, sen (7) anun yanına yöresine uğrama. Eger babañ ise de zararını (8) muhkemdir şaḫınmaq gerek.

Beyt ḥarāb oldu yalan-ıla dīn ü millet.

(9) Yalandur muḥlaḳā dūşmān ü ‘illet.

Mes’ele: Şehirde olana ‘Arab (10) dirler. Taşra köylerde olana A’ rāb dirler.

Mes'ele: K̄ur'an-ı 'Azīm (11) medhinde beş biñ altı yüz hadīs vārid olmışdur.

Mev'ize: (12) Yigirmi sekiz kavim helāk olmışdur, H̄aqq'a muhālif iş etmek-ile de.

(13) Mev'ize: H̄azret-i Ebū Bekir rağıya'llāhu ta'ālā anhū on dört [32b](1) kerre fī-sebīli'llāhi olanca mālını üleşdürdi. H̄attā bir def'a (2) Rasūl 'aleyhi's-selāmuñ mübārek meclis-i şerīflerine gelmege bir giyecek (3) bulmadı. Evi içinde ancak bir eskice kilim pāresin buldı. (4) Anı hurma ipiyle orasından burasından bağlayup geydi. (5) H̄aqq sübhāne ve ta'ālā cümle meleklerine emir eyledi: “Çünkü Ebū Bekir (6) benüm rızām için bu tona girdi. Siz dağı cümleñüz bu tona (7) girün” deyüp hemān H̄azret-i Cebrāyil 'aleyhi's-selām bir kilim eski(8)sini orta yerinden delüp başına geçürüp emru'llāh ile Rasūl (9) 'aleyhi's-selāma geldi. Rasūl 'aleyhi's-selām Cebrāyil 'aleyhi's-(10)selāmı bu h̄alde göricek eyitdi : “Yā karındaşım Cebrāyil (11) nedür aşı? Seni bu tonda gördüğim yoğ-ıdı” didi. Cebrāyil (12) 'aleyhi's-selām eyitdi: “Yā Muhammed ben degül⁵² cümle melekler bu tona (13) girdiler. Ebū Bekir'i ta'zīmen didi. İmdi benüm cānum ol sulţānlar [33a](1) rızık dünyālığı bulmaduklarından 'uryān olmadılar. Bil kim h̄aqqıñ (2) 'azametiñ pek añlayup bildükleri-çün dünyā istemediler. Dünyāyı terk (3) eylediler dimediler ki: “Bize Allāh kerīmdür. Yiyelüm, içelim, gülelim, oynayalum (4) gine 'ibādetümüz ide yoruruz eger arada bir iki sehiv iderseñ (5) Allāh kerīmdür. Meger anlar Allāh'uñ kerīm idügin bilmediler miydi? (6) Anlar Allāh'uñ kerīm idügin pek bildükleri için dünyālığı terk (7) eylediler. 'Ākile ma'lūmdur ki Rabbü'l-'izzet h̄azretleri va'd ü (8) va'īd itdi didi ki: “Benüm K̄ur'an-ı 'Azīmüñ h̄ükmi-le her kim 'amel (9) idüp K̄ur'an h̄ükminden taşra çıkmazsa h̄abībüm Muhammed el-Muştafā (10) şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellemüñ bizüm h̄abībümüzden emür olınan şer'-i (11) şerīfine ittibā' idüp

⁵² Metinde: نكولة

emri ma‘rūf ve nehyi ‘ani’l-münker iderse cennetüm (12) anuñ içündür. Ve her kim bunlara muhālif olursa ‘azābum anuñ(13)-çundur” deyü buyurdı dimedim ki bir kimse bir yaramaz iş ide de [33b] (1) buncılayın bunda Qur’ân hükmiyle ‘amel itmeyüp de kıru kıru “Allāhu Ta‘ālā (2) kerimdür. Baña vāfir cennetler virür” demek hemān buña beñzer.

Hikāyet (3) bir bezirgān yola giderken bir haramī yoluna inüp mālını alup (4) kendüni öldürmege bir tağ içine iletdi. Öldürecek (5) yere varıcağ bu bezirgān görse ki bir keklıkcek seküp (6) gider. Bezirgān çağırup eyitdi: “Bağa keklıcek bu adam beni (7) nā-ħağ yere katl ideyor. İmdi sen şehādet idesin. Bu adamdan (8) benim kanum alsunlar, didi. Hāramīdür, geldi, eyitdi: “Bu ħerif (9) delü olmış. Hıç kuş şehādet ider mi?” deyüp bezirgānı (10) öldirdi. Ve mālını aldı, gitdi. Bir gün ol vilāyetüñ pādişāhı (11) sūret tebdīl ava çıqup gezerken bir keklığı tutup kebāb (12) idüp oturup yerken bu hāramī oradan geçüp giderken (13) pādişāh anı görüp “Şol adamı çağıruñ, gelsün. Mancacık [34a] (1) yesün” didi. Çağırdılar gelüp oturdu. Manca yirken (2) keklık kebābını göricek güldi. Pādişāh: “Niçün gülersin?” didi. (3) Hāramī: “Hıç nesne yok”didi. Pādişāh ikrām idüp elbetde (4) “Eydivir neye güldüñ?”didi. Hāramī ise bunları bilmezdi. (5) Yolcılardur kıyās iderdi. Gördi ki muqayyed oldılar, eyitdi: (6) “ Bir zamān ki bir bezirgān öldürdim. Öldürürken bir dāne (7) keklığı görmüş. Aña eyitdi: “Sen şahid ol beni nā-ħağ yere öldürü(8)yor” didi. Hātırıma⁵³ ol geldi. Ben ise anuñ şahid (9) tutduğı kuşun etin çeküp yerem. Anuñ sefāhatine gülerem” (10) didi. Pādişāh bu cevābı işidicek işāret eyledi. Hāramīyi (11) tutdılar eyitdi: “ İmdi sen ol adamı nā-ħağ yere öldürmiş (12) işte bu keklık sebebi-le kendüñ ikrār eyledüñ” deyüp ānide öldür(13)diler. Ol nā-ħağ yere ölen müslimānuñ kanı zālīm üzre qalmayup [34b] (1) aldılar. İmdi ne qadar tenhāda

⁵³ Metinde: حاطریمه

kaşd işlerseñ şanma ki yanına qalur. (2) İki cihānda yüzüm aq olsun dirseñ böyle işlerden (3) kaçup nā-ħağ yere bir kimsenüñ ħatırın incitme!

Mev'ize: 'Azrayil (4) 'aleyhi's-selām emru'llāh ile bir kimsenüñ cān almağa geldügi zamān (5) başını ve cümle a' zāsını qoqar. Eger a' zāsı Qur'an qoqarsa (6) aña dir ki gel mü'min gel Rabbüne i' zāz ve ikrām birle bunuñ cānın (7) alur. Andan mezāra qoduqları zamān Qur'an-ı 'Azīm'i bir güzel (8) şüretde buña çıkagelür dir ki: "Ben şol Qur'anınki dünyāda sen (9) beni oquyup ħükim ile 'amel kılduñ idi. Seni cümle yaramazlıqlardan (10) alıkodım. İşte şimdi saña geldüm. Aşlā senden ayrılman" dir. Ve münker (11) nekır su'al itdügi zamān Qur'an ta' lim ider. Şöyle di böyle (12) deyüp hep öğredür. Bundan soñra dir ki: "Yā Rabbe'l- 'alemīn (13) ben senüñ Qur'anuñam böyle tār yerde ve qurı topraq üzre [35a] (1) olamam" dir. Yā Ĥağ sübhānehü ve ta'ālā luḡfi ve keremī birle mezārını (2) şol qadar geniş ide ki dinilmez. Ve cennetden döşekler döşenüp (3) şafāda olalar. Ve maḥşer yerinde her kim 'amel itmediyse Qur'an (4) aña da' vācı olur. "Yā Rabbe'l- 'alemīn bu benümle 'amel itmedi" dir. (5) Ĥağ Ta'ālā ħazretleri de ol kimseyi Qur'an'a virür. Qur'an (6) daḡı anı alur, gider. Tā cehenneme yüzi üzere bırağur. Ve her kim (7) Qur'an-ıla 'amel itdise anı daḡı Ĥağ Ta'ālā'dan diler. Ĥağ Ta'ālā anı (8) daḡı Qur'an'a virür. Qur'an anı alur gider. Cennete qor ve cümle (9) levāzımın görür. Ve cehennem maḥşer yerinde boşanup ħalk (10) üzere yürüdügi zamān bu Qur'an kendü 'amel idenüñ öñine (11) tırup cehenneme: "Gelme buraya senüñ içün degüldir" dir. (12) İşte benüm cānum Qur'an-ı 'Azīm şöyle bir sultāndır. Eger aqluñ (13) varısa fırsat fevt olmadın Qur'an-ı 'Azīm ile 'amel idüp [35b] (1) ve ma' nāyı şerīfin öğrenegör.

Mev'ize: Ehl-i Qur'an anlardır ki, gice(2)lerde Qur'an'ı oqur ve gündüzlerde oruq olur. Ve her dürlü de (3) lu'ubdan berī olur. İşte ehli Qur'an bunlardır. Yoḡsa

Qur'an'ı (4) bilürem deyüp de qahvehānelerde tavla oynayan degüldir ki (5) ol aşıll kimesne Qur'an'ı aşıll bilmez. Eger ol Qur'an'ı bileydi. (6) Şatranç oynamak degül⁵⁴ ağlamaqdan göz açmayup gice ve gündüz (7) ağlardı.

Mes'ele: Bayrām namāzı tekbīrleri vācibdür. Evvel (8) tekbīr de elin bağlar şoñra iki tekbīr dağı eyler. Anlarda elin (9) bağlamaz. Aşağa şalar. Dördünci tekbīrde gine elin bağlar. Namāz(10)dur kılnur. İkinci rek'atde olan tekbīrde ayruq elin bağlamaz. (11) Aşağa şalar. Ve imām olan rek'atde kimesne bu tekbīrlerüñ (12) arasında üç kerre sübhāna'llāhi diyicek miqdārı egletmek gerekdir. (13) Tā ki cümle cemā'at tekbīrleri ideler. Ve bayrām namāzı tekbīrinde [36a] (1) ve şalāt-ı vitirde elin şalivirüp de şoñra tekbīr ile qaldurmaq (2) itmeye belki hemān eli bağlu tırduğı yerden qaldurup qulağına (3) alup gitmek efdaldır.

Mes'ele: Bir kimse bayrām namāzına geç gelse imāma (4) rukū' da yetişse eger bu adam tekbīrleri hep ideyim dirse imām (5) rukū' dan qalkar. Pes ol adam hemān iftitāh tekbīrlerini kıyāmda ider (6) de rukū' a varur. Rukū' da varur. Rukū' da tesbīh yerine üç kerre (7) tekbīr ider. Evlā olan budur.

Mes'ele: Bir kimse bayrām namāzınıñ (8) evvel rek'atine yetişmese iki rek'atine yetişse şoñra bir rek'atini (9) qalkup kendü başına kılar. Olduqda evvel rek'atüñ tekbīrleri (10) evvel olurdu. Ben dağı eyle ideyim dimez. Evvel Fatihayı ve zammı (11) süreyi oqur da tekbīrleri ider.

Mes'ele: Bir kimesne bayrām namāzına (12) geç gelse görse ki imām taḥiyyāt da oturur. Ol adam namāza (13) yetişmedüm şanup da dönüp gitmeye. Hemān niyet idüp otura. İmām [36b] (1) selām viricek qalka namāzı başına kıla. Gine namāza yetişmiş olur. (2) Eger imām bir yerde sehv itmişide. Gine taḥiyyāta otur(3)mış olup

⁵⁴ Metinde: نكولة

bu adam ol zamān gelse hemān niyet ider oturur. (4) İmām selām viricek ol kimse kalker kendü başına kılar. Gine (5) tamām yetişmiş olur.

Mev'ize: Rasūl 'aleyhi's-selām buyururlar ki:(6) “Yetmiş iki fırka dāldur. Ancağ yetmiş üçüncü bölük ehl-i sünnetdir. (7) Anlar bu ehl-i sünneti kendülere uyardurlar. Bunlar böyle itdügi (8) zamān sen hemān Qur'an'a uy! Qur'an'dan ayrılma! Cennet yolına (9) “Qur'an'dan ğayrı kulağuz yoğdur” diyen kezzābdur, kāfirdir. (10) Vācibi'l-katildir.

Mev'ize: Dünyā kapısından cennete çıkmāğa (11) hābl-i metin Qur'andır. Bu Qur'an'a uyanlar cümle halkuñ mekrinden (12) emīn olup belālardan kurtılır. Her kim dāima Qur'an'dan (13) söylerse ol adam şādıkdur. Her kim Qur'an-ıla 'amel iderse [37a] (1) şevābı olur. Her kim Qur'an-ıla hüküm iderse ol adam da (2) 'adālet ider. Her kim Qur'an'dan taşra hüküm iderse (3) zālimdür, kāfirdür. Her kim Qur'an yolına çağırursa toğru cennete (4) çağırur.

Mes'ele gün tütulduğı zamān iki rek'at namāz kıllalar. (5) Cemā'at-ıla eger hatib var ise hatib kıllı vire. Pādişāh tarafından (6) namāz kıllıvirmege me'mūr adam yoğsa başlu başına kıllalar. İmām (7) olan kimesne bu namāzda uzun sūreler oğuya. İmām A'zam (8) kavlinde hutbe oğımağ lāzım degüldir. İmām Şāfi'i kavlinde hutbe (9) oğunur. Ay tütulduğı zamān cemā'at-ıla kıllmayalar. Başlu başlarına (10) kıllalar.

Mes'ele: Bir kimesne Ramāzān-ı şerīfde arğasında ferāce(11)siyle yatsu namāzın kılsa terāvīhe kalduğı zamān ferāceyi (12) çıkarsa terāvīhi⁵⁵ ferācesüz kılsa soñra görse ki ferācede (13) necāset var meded ben ferāceyle yatsu namāzın kıldum. Bunda hod [37b] (1) necāset var imiş deyüp tekrār yatsu namāzın edā eyledükde terāvīhi (2) dağı tekrār edā eyler. Eger dirseñ yatsu hābis esbāb-ıla kıldı. (3) Anuñ-

⁵⁵ Metinde: تَرَاوِيحِي

çun yine döndür. Ammā terāvīhi⁵⁶ kılduğı zamān ferāceyi (4) çıkarmış idi. Murdār ile kılmadı. Yā terāvīhi⁵⁷ niçün (5) döndürür. Cevāb oldır ki; Anuñ içün döndürür ki (6) terāvīh yatsudan şöıra kıılınsa gerekdir. Gerçi kim (7) terāvīhi⁵⁸ kılduğı zamān temīz idi ammā terāvīhi⁵⁹ yatsudan (8) evvel kıılmış oldu. Yatsuyı kılduğınlayın şöı sünneti de terā(9)vīhi⁶⁰ de tekrār gine kıılar.

Mes'ele: Bir kimse terāvīhe⁶¹ (10) geç gelüp birkaç rek'ate yetişmese İmām vitiri kıılarken (11) bu adam ol kıalan terāvīhi⁶² kıılar da vitiri şöıra başlu (12) başına kıılar.

Mes'ele: Bir cemā' at terāvīhi⁶³ kıılarken bilemeseler ki (13) on sekiz mi oldu, yoħsa yigirmi mi oldu? Eger böyle şübhe [38a] (1) olursa ayruğ cemā' at-ıla kıılmayalar. Başına ikişer rek' at dağı kıılalar.

(2) Mes'ele: Bir cemā' at terāvīhi kıılarken diseler ki: "Namāzı on sekiz (3) kııldığ. İki dağı diseler imām dise ki yoğ yigirmi tamām kııldığ (4) dise. İmāmuñ zannı ğālibi elbetde tamām olduğına ise eger ol (5) cemā' at niçe biñ adamda olursa dağı cümlesi on sekiz kııldığ (6) dirlerse anlaruñ cümlesine i'tibār olunmaz. İmāmuñ sözine i'tibār (7) olunur. Mes'ele böyledür.

Mes'ele: Mālikīler terāvīhi otuz altı kııırlar. (8) Bizümkiler cemā' at-ıla otuz altı kıılması cāyiz degüldür. Ammā bir adam da (9) başlu başına otuz altı kıılsa cāyizdür.

⁵⁶ Metinde: تَرَوَيْحِي

⁵⁷ Metinde: تَرَوَيْحِي

⁵⁸ Metinde: تَرَوَيْحِي

⁵⁹ Metinde: تَرَوَيْحِي

⁶⁰ Metinde: تَرَوَيْحِي

⁶¹ Metinde: تَرَوَيْحِي

⁶² Metinde: تَرَوَيْحِي

⁶³ Metinde: تَرَوَيْحِي

Mes'ele: Bir adam terāviḥde⁶⁴ (10) ikinci rek'atde oturmağı unutup dördüncüye kalksa (11) nesne lāzım gelmez cāyizdür. Mes'ele: Terāviḥde⁶⁵ şalavāt du'āsını (12) sünnettür elbetde oğumak gerekdir. Eger ziyāde 'acelesi olup (13) bütün oğıyamasā bārī “ ” اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ⁶⁶ ”

[38b] (1) deye dağı selām vire. Terki cāyiz degüldir.

Mes'ele: Bir kimsenüñ bir vağt namāzı (2) qalsa seksen yıl cehennemde yanar. Ammā bir gün orucu qalsa kırğ (3) yıl yanar. İmdi bilürsin ki bir sâ'at ateşe tayanamazsın. Erkenden (4) yanacak iş işleme.

Mes'ele: Bir kimsenüñ iki rek'at namāzı qalsa (5) anuñ yerine yedi yüz hac ve yedi yüz ğazā itse. Fī-sebīli'llāhi (6) ol iki rek'at namāzuñ yerine geçüp ödemez.

Mes'ele: Rasūl 'aleyhi(7)'s-selām terāviḥi⁶⁷ iki de kıldı. Evvel rek'atde sūre-i Bağara ile (8) sūre-i Ali 'İmrān'ı oğudı. İkinci rek'atde sūre-i Nisā ile (9) sūre-i Māide'i oğudı. Anlarda tamām idüp selām virince (10) Ḥazret-i Bilāl Ḥabeşī şabāh namāzına ezān oğudı. Rivāyet olunur. (11) Rasūl 'aleyhi's-selām dīn-i islāmı bir dağā beñzetdi. Ḥazret-i (12) Ebū Bekir'le Ḥazret-i 'Ömer'i qolına ... ve buyurdılar ki: (13) “Siz Ebū Bekir'le 'Ömer'üñ her dürlü fi'lerine⁶⁸ uyun! Anlaruñ işleriyle [39a] (1) 'amel kıluñ! deyü buyurdılar.

Mes'ele: Bir yerde oğqa ve dirhem bulamasuñ. (2) Arpadan dirhem ve oğqa düzesin. Yā niçe düzilir dirseñ (3) yetmiş arpa bir dirhem ve yüz arpa bir mişğāldür.

Mes'ele: Şehīdlerüñ (4) ervāhı Ḥağ Ta'alānuñ emriyle cennetde yeşil kuşlaruñ qurşığına qonur da (5) istediğı yeri seyrān iderler. Ammā döşeginde ölenler ne qadar şālih (6) olursa İsrāfil'üñ şūrında turur. Rivāyet olunur. Rasūl (7) 'aleyhi's-

⁶⁴ Metinde: تَرَاوِيْحِدَةٌ

⁶⁵ Metinde: تَرَاوِيْحِدَةٌ

⁶⁶ “Allahım! (peygamberimiz) Hz. Muhammed'e ve aline (evladu iyaline) rahmet eyle.”

⁶⁷ Metinde: تَرَاوِيْحِي

⁶⁸ Metinde: فعل

selām buyurdılar ki: “Siz Leyle-i kıadri arařduruñ! Ammā Ramazān-ı (8) řerifūñ on gūni kıalıncaķ ziyāde pek arařduruñ” buyurdılar. Bu (9) Leyle-i kıadre sebeb budır ki, Benī İsrā’il içinde bir kimse biñ ayı (10) ğazāda öldi. Biñ ay içinde ařlā kıuřaĝın ve cenk aletin (11) üzerinden çözmedi mi? Fī-sebīli’llāh ğazā eyledi. Ařķāb-ı gūzīn (12) Rıđvānu’llāhı Ta’ālā ‘aleyhim ecma’in. Bunu işidicek didiler ki: (13) Ne baştlu řol kimsenūñ cānına ki biñ ay fī-sebīli’llāhi ğazā ide”. [39b] (1) Hāķ Ta’ālā hāzretleri daĝı bunları bildürmek için hābībine hāber (2) virdi ki: “Hābībüm bütün il içinde bir gice kıodum o gice de ‘ibādet (3) itmek biñ ay. Fī-sebīli’llāhi ğazā itmekden řevābludur” deyü daĝı (4) buyurdu.

Mev’ize: Bir kimse rızķın vireni bile de gine (5) fulān baña fulān itdi deye. Ve bir kimse öleceĝin bile de (6) gine feraĝlana. Ve bir kimse kendünūñ ahirete varup (7) su’āl olınacaĝın bile de gine bunda tedārikün görmeye (8) hemān ‘abeř yere geze yūriye. Ve bir kimse bu dūnyānuñ niçe mekkāra (9) idüĝin ve niçe yüz biñ kimseden arta kıaldüĝin bile de (10) gine dūnyālķ el virdüĝine sevine. İşte bu minvāle kimse(11)leri ziyāde acablayıcaķdır. Ve bu cevābları bir ‘azīz altun taĝta (12) üzerine yazdurup řaķlamıřdır.

Kıřřa Hāzret-i Ebū Bekir rađıy(13)a’llāhu ta’ālā anhu tamām. Bir yıl diři aĝrıdı ziyāde řiddet ile. Ařlā [40a] (1) kimseye dimesi. Bir yıl tamām olıcaķ Hāķ Ta’ālā hāzretleri celle celā Cebrā’il (2) ‘aleyhi’s-selām ile rasūla’llāhu ta’ālā ‘aleyhi ve selleme bildürdi. Rasūl (3) ‘aleyhi’s-selām daĝı Ebū Bekr’e eyitdi: “Yā Ebā Bekir sen bir yıldur diř (4) aĝrısın çekermiřsin. řimdi benüm Rabbüm baña hāberü atlı ile bildürdi. (5) Bir yıldan berü niçün baña bildirmediñ ki, saña bir du’āya bir ‘ilāc gönderdik ” (6) didi. Hāzret-i Ebū Bekir buyurdılar ki: “Yā Rasūla’llāh Rabbümden kıorķdum⁶⁹ ki (7) andan gelen nesne ĝayrıya söyleyem” didi. İmdi benüm cānum her

⁶⁹ Metinde: قُورِدُمْ

iş (8) Allāh'dan gelür. Baña fulān itdi bu işi ve fulāndan oldı bu iş (9) demek gerek Rabbisinden qorqan dimez.

Mes'ele: Rasūla'llāh şalla'llāhu ta'ālā (10) 'aleyhi ve sellem buyurdılar ki: "Oruç bayrāmında şadaqa-ı fıtır virmek (11) eger oruç iken sehivle şer'e muhālif söyledise andan pāk (12) olmaq içündür. Ve fıqarāya ni'met içündür" buyurdılar. Ve bu şadaqa-ı (13) fıtır imām A'zam kavlinde havāyici aşılyyesinden ğayrı iki biñ [40b] (1) aqçaya qādir olana vācib olur. Ammā imām Şāfi'i kavlinde ne qadar (2) faqir dağı olursa bārī birbirine virüp almaq gerek ol (3) aña virür ol aña virür hem ellerine sevāb girür ve hem (4) aqçaları yerine gelür.

Mev'ize: Ramazān-ı şerifde oruç tuta(5)nuñ orucı maqbül olduğına 'alāmet budur ki; ma'āşıya ki (6) varmaz. Tabul zurna ve şalıncaq seyrine ve meyhāneye varmaz. Eger (7) bunlaruñ birin irtikāb iderse orucı ve namāzı maqbül (8) olmamışdur. 'Alāmeti budur.

Mes'ele: Bir kimse şarāb içdüğü zamān (9) imānı çıqup da kırk güne degin girmedüğü şahihdür. Kırk (10) gün içinde ölürse niçe olur. İmdi tedārük evvelden (11) gerekdir.

Mes'ele: Bir kimsenüñ ne qadar qulı ve cāriyesi olsa eger müslimāndur (12) eger kāfirdür. Anlardan ötüri şadaqa-ı fıtırı virür. Ve ne qadar (13) bālīg olmaduğ oğlı ve kıızı var ise anlardan ötüri şadaqa-ı [41a] (1) fıtırı virür. Ve bir adamuñ fıtırası kaç aqça iderse hep (2) bir faqire virür. Bir aqçasın bir faqire ve bir aqçasın bir faqire (3) virmesi cāyiz olmaz. Ve bir adamuñ eger quldan ve evlāddan beş (4) on adamısı olsa beş adamuñ üçer aqçadan on beş aqça (5) ider olsa. On beş aqçayı bir yerden bir adama virmese hemān bir (6) adamuñ fıtırasını virmiş olur. Bir faqire virdüğü zamān (7) üç aqça vire ve ayıra işte bir adamuñ fıtırası üç aqça (8) dağı ayıra. İşte bir

adamuñ dağı deye üç aqça dağı ayıra. İşte (9) bir adamuñ dağı deye bu minvāl üzre kaç adam ise böylece vire.

(10) Mes'ele: Bağdādī kısmınuñ çözüsi ebrişim olsa mekik ile (11) atılanı ilik olursa geymesı cāyiz. Eger çözüsi ilik (12) olup da mekik ile atılanı ebrişim olursa geymesı cāyiz olmaz.

(13) Mes'ele: Büyük bayrāmda gün bir gönder boyı çıkıca namāz haramdur. [41b] (1) İki gönder boyı çıkması efdaldır. Küçük bayrāmda bir gönder (2) boyı çıkıca kılmağ gerekdür. İki gönder boyı olunca turmak (3) mekrūhdır. Zīrā bunda kurbān vardır. Anuñ-çun tez kılınur ki.

(4) Mes'ele: Bayrām namāzında ezān ve ikāmet ve şalā virmek cāyiz degildir. (5) Mu'taşam bī'llāhi Hālife bayrām namāzında ezān okudup ve ikāmet (6) itdüdüğinden ötüri saltanatı gitdi.

Mes'ele: Her binānuñ bir kubb(7)esi var. 'İlmüñ kubb(7)esi tefsīrdür. Mes'ele: Bir şahrāda imām-ıla namāz kılar(8)ken imāmuñ ökçesinden senüñ ökçen bıçak arkası (9) miqdārı bārī girü gerekdir. Rivāyet olunur. Talha hazretleri (10) rağıya'llāhu ta'ālā 'anhu Rasūl 'aleyhi's-selāmuñ 'alemdārı idi. (11) Kaçan Bedir gazāsına çıkdılar. Ol zamān sancağı Talha hazreti (12) götürür idi. Düşmān Talha hazretlerinüñ üzerine şöyle üşdi(13)ler ki; sancağı yıkalım deyü Talha'nuñ iki elin kesdiler ve yetmiş [42a] (1) sekiz yerde yara urdılar. Gine sancağı bırakmadı. Bir hāl ile tutdı, (2) düşürmedi. Dīn-i islāma za'f gelüp sancağı düşmesün deyü (3) böyle çalışdı. İmdi her yerde dīn-i islāma za'f gelecek (4) işlerden dağı kaçup ve dīn-i islāmı yüksek tutmağa çalışmağ (5) gerekür. Rivāyet olunur. Hazret-i Talha'dan sonra Hazret-i Ebī Eyyübü (6) Enşārī 'alemdār oldılar. Rasūl 'aleyhi's-selām zamānı şeriflerinde (7) eyler idi. Ve Hazret-i Ebū Bekir ve Hazret-i 'Ömer ve Hazret-i 'Osman (8) ve Hazret-i 'Ali rıdvāna'llāhi ta'ālā 'aleyhim ecma'in. Zamānlarında

‘alemdār (9) anlar idi. Hattā Hāzret-i Ma‘āviye rağıya’llāhu ta‘ālā ‘anhu ḥalīfe (10) olduğı zamānda islāmbol’ı almağa serdār gönderdüği (11) zamān gine sancađdār Ebī Eyyübi Enşārī idi. İslāmbol’a gelüp (12) iç ağrısından öldiler. Müslimānlar giceyle gömdiler. Ve mezārın (13) belürsüz eylediler kāfirler bir ḥıyānet itmesünler deyü. [42b] (1) Şoñra bu diyār müslimān vilāyeti olıcağ kórku fulān kalmadı. (2) Andan üzerini yaptılar olmişı budur. Yoğsa Ayaşofya’da (3) başını kesdiler de başın eline alup gitdi didükleri yalandır aşlı (4) yoğdır. Rivāyet olunur. Hāzret-i Rasül ‘aleyhi’s-selāmdan şoñra Hāzret-i (5) Ebī Eyyüb Enşārī rağıya’llāhu ta‘ālā ‘anhu rivāyet iderler ki: “Bir kimesne (6) Ramazān-ı şerīfi şāyim olsa ve şevvāl ayında altı gün şāyim olsa (7) ol kişi bütün yıl şāyim olmiş gibidür” buyurdılar. Ve şevvāl ayında (8) altı gün şāyim olmak müsteḥabdır. İmāmı A‘zam rağıya’llāhu ta‘ālā ‘anhu (9) buyurdılar ki: “Bu altı günü şıra vardı. Tutmayalar penc-şenbe ve pazār(10)irtesi ve ayuñ on üçinde ve on beşinde tutması evlādır” (11) buyurdılar. Zīrā kāfir kāfirler kendülerden yigirmi gün ziyāde (12) eylediler. Anlara teşbīh olmasun, deyü bu altı günü (13) ayruca tutmağ gerekdir didiler.

Mes’ele: Bir adam kendüyi kāfire [43a] (1) beñzedüp şapka geyüp oynarken bir adamda anuñ boynın ursa (2) şer‘an bir nesne lāzım gelmez. Ğazā eylemiş olur. Zīrā hem müslimān degül hem (3) ḥarāc virmez.

Mes’ele: Bir kimesne ‘avratuñ iki elinden ve iki ayağından (4) ğayrı bir yerini anasınuñ ve kıızı karındaşınıñ ve kendüye nikāh düşmez. (5) Kimselerüñ bir yerine beñzetse ‘avratı boş olur. ‘İlācı budur ki (6) keffāreti yā bir kul azād ider güci yitirse güci yitmezse altmış gün (7) oruç tutar. Eger pīr ise altmış faķır ıoyurur. Ve süd anasınuñ (8) ve süd hemşiresinüñ bir yerine beñzetse gine böyledür.

Mes’ele: Bir (9) ma‘şüm iki yaşına girmezden evvel bir ‘avratı emse. Ol ‘avrat (10) anuñ süd anası olur. Ve kocası süd babası olur. İmāmı A‘zam (11)

ķavlinde iki yaşını geçüp de emerse olmaz. İmāmeyn ķavlinde iki (12) buuķ yaşına varıncadır. İmām Züfer ķavlinde üç yaşına varınca (13) emersedür dinilmiş bundan geüp de emerse olmaz.

Mes'ele: Bir kimsenüñ [43b] (1) meme emdügi süd anası olsa. řoñra süd babası gine evlense ol (2) řoñra aldugı 'avratdan babasınıñ bir kıızı olsa. Ol benüm emdügim (3) 'avratdan degüldir. Ben bunu nikāh-ıla aluram dise cāyiz olmaz. Ol (4) dağı süd hemşiresidür.

Mes'ele: Bir kimesne bir 'avrata anacıgım (5) ol dise yāhūd ķarındařım ol dise ol 'avratı gine nikāh-ıla (6) almak dilese cāyizdir. Mādāmki Allāhu Ta'ālā ĥazretleri şöyle diyene (7) ĥarām olur olmasun dimemişdür. İnsān kendü dimek ile nesne (8) lāzım gelmez. Alur 'avrat idinür. Ol anam ol kıız ķarındařım olsun (9) dimek ile anası kıız ķarındařı olmaz.

Mes'ele: Ķa' de-i ūlāda bir kimse (10) řalavāt du'āsın oķusa. Allāhümnenüñ elifin⁷⁰ didüginleyin (11) ĥātırına gelse ġayrı oķumasa elifi⁷¹ dimek ile bile İmāmı A'zam (12) ķavlinde secde-i seĥiv lāzım gelür. Sā'ir imāmlar ķavlinde Allāhümme şalli (13) 'alā Muĥammedin deye varınca oķursa secde-i seĥiv lāzım gelür dimişler. [44a] (1) Hıç oķumasa şöyle otursa Muĥammedine varacaķ ķadar otursa (2) gine secde-i seĥiv lāzım gelür. Hemān taĥiyyātdan oldı. Tizicek ķalka (3) dimişler. Ammā bu didügimüz farzda ve vācibinde ve sünnet mü'ekkededür. Sünnet (4) mü'ekkede de iĥtilāf itmişlerdi. Ba'zıları secde-i seĥiv anda itmez dimişler. (5) Sünneti mü'ekked olmayan da řalavāt du'āsın oķur cāyizdür. Mes'ele: (6) Bir kimesne imāma uysa ķa' de-i ūlāda unudup řalavāt du'āsın (7) oķusa aña secde-i seĥiv lāzım gelmez. Ammā imām farzuñ üç rek'atin (8) kılıp dördüncide yetişse imām selām virdükden

⁷⁰ Metinde: ألفون

⁷¹ Metinde: ألفى

şoñra bu kimesne (9) ol üç rek'ati kıılmağa kılçup dağı bir rek'atin kıılup tağıyyāta da (10) oturup tağıyyātdan şoñra şalavāt du'āsın unutup oğusa (11) Allāhümmeññ elfin⁷² didüginleyin secde-i sehiv lāzım gelür. Ol imāma (12) uyan oğursa secde-i sehiv lāzım olmaduğı tağıyyātda imām-ıla bile (13) olduğı ħayşiyetiledür. Bu kimesne bu kerre imām-ıla degüldür. Anuñ için [44b] (1) secde-i sehiv ider. Rivāyet olunur. Rasül 'aleyhi's-selām Ĥazretleri (2) buyurdılar ki: “Ĥazret-i Ebū Bekir benüm kulağum gibidür. Ve Ĥazret-i 'Ömer (3) gözüm gibidür” buyurdılar. Birbirinüñ mertebesin beyāndur kulağ (4) efđaldür gözden. Ebū Bekr'üñ mertebesi yüksekden 'Ömer'den. (5)

Mes'ele: Bir 'ālimüñ mertebesi 'ābid üzerine bedr ayı gibidür. Yıldız (6) üzerine ħikāyet olur. Ĥazret-i 'Ömer rağıya'llāhu ta'ālā 'anhu ħalīfe (7) iken bir kimse Ĥazret-i 'Oşman'dan rağıya'llāhu Ta'ālā 'anhu biñ dirhem (8) gümiş taleb eyledi. “Sende biñ dirhem vardur vir!”didi. (9) Ĥazret-i 'Oşman: “Yoğdur” didi. Ĥazret-i 'Ömer ol kimseye “Şāhidüñ (10) var mı?”didi. Ol kimse eyitdi: “Şāhidüm yoğdur. Yemīn eylesün”(11) didi. Ĥazret-i 'Oşmān'a eyitdi: “Ne dersin, yemin ider misin?”(12) didi. Ĥazret-i 'Oşmān rağıya'llāhu ta'ālā 'anhu yemīn itmedi. Evden (13) gümiş getürdüp ol kimseye biñ dirhem gümiş ħardup viridi.

[45a] (1) ...umamayalum mādāmki Ķur'an ħükmiyle 'amel olunmayınca şefā'at olunmaz.

Mev'ize: (2) Rasül 'aleyhi's-selām buyurdılar ki: “Sizden biriñüz ħırsuzlığla gelmesün. (3) Ben sizden kaçarım” deyü buyurdılar.

Mev'ize: Bir kimse cehennemde günāhı (4) miğdārı yanup dağı Allāh Ta'ālā ol kimseyi çıkarup cennete koyduğı (5) zamān alında bu kul cehennemden azādludur deyü yazılır. Tamām biñ (6) yıl dağı bu derdi çeker. Biñ yıldan şoñra

⁷² Metinde: ألفن

Rabbü'l-‘izzetü gine ‘afuv idüp (7) siler gider. İmdi cehennemde yatduğdan soñra gine cennet halkınıñ (8) içinde boğazı demürlü köle gibi ve yalan şāhidi gibi tamğa (9) üslübında alnuñ yazusıyla yüriyeceğüñ fikir eyle de aña göre (10) iş işle.

Mes’ele: Namāzda selām virdügüñ zamān “E’s-selāmü ‘aleyküm (11) ve rahmetu’llāhi” dirsın. Ve berakātühü dimezsin. Zīrā peygamber ‘aleyhi’s-selām (12) dimedi. Ve namāzda selām virdügüñ zamān şağundan ve şoluñdan (13) olan melekleri cemā‘ atı gönülde tutasın. İmāmı başka niyet [45b] (1) idesın eger şağunda ise şağuna selām virdügüñ zamān imāmı (2) niyetde tutasın şoluñda lāzım degül. Eger şoluñda ise şola (3) selām virdügüñ zamānında tutasın şağda lāzım degül. (4) Eger imāmuñ ardında kılduñ ise hem şağa hem şola selām (5) virdügüñ zamān ikisinde dağı imāmı niyet tutasın.

Mes’ele: (6) Her gün Emru’llāh ile bir mü’mini yüz altmış melek bekler. Fāsıķı (7) altmış melek bekler. Kāfiri beş melek bekler. Mü’mini fāsıķı (8) kāfiri bekleyen meleklerden bir gün bekleyen bir dağı (9) gelmez. Her gün yeñi yeñi melekler gelür. Gözi kulağı yedişer melek (10) bekler.

Mev’ize: Kirāmen Kātibīn melekleri gice ve gündüz dikilüp (11) tururlar. Hemān bir fısıldı ki ağzından çıkar eger hayır (12) eger şer. Hayır ise şağdan olan melek fī’l-hāl yazar. Eger (13) şer ise solda olan melek şağda olan meleğe tamşur yaz[46a](1)ayım mı dir ol dağı dir ki: “Sehel tur görelüm. Eger tevbe iderse (2) gine bozmalu olur” dir. Bu dağı bekler. Yā bir sā‘at yā üç (3) sā‘at yā yedi sā‘at ol zamāna degin tevbe iderse yazma. (4) Eger tevbe itmezse ondan soñra yazar. Ve hem beddu‘ā iderler. (5) “Bizi senden Allāh kırtara!” dirler.

Mev’ize: Bir kimsenüñ ‘ömri tamām (6) olup ahirete gidicek anuñ cānı çıķduğınlayın defteri (7) kapanup ammā üç kişinüñ kapanmaz. Biri şol kişinüñ kapanmaz ki (8) girüsine ‘ilmi kıoya gide. İkinci şol kimsenüñ kapanmaz ki girüsine

(9) hayrât kıoya. Cā' miler ve köpriler gibi. Üçünci şol kimsenüñ (10) kapanmaz ki girüsine şâlih evlād kıoya gide. Böyle kimselerüñ (11) defterleri kapanmaz. Eger girüsine kıalan evlād şâlih olmazsa (12) mezârda babasına olmazsa da kelp kıoqusı gibi bir kıoqu peydâ olur. (13) Emru'llâh ile dâyimâ kıoqar yatur.

Mev'ize: Kıalbe Kıur'an nûrı girme[46b](1)sinüñ 'alâmeti budur ki, dünyâda gururlanmaz ve dünyânuñ şunusına (2) bunusına aldanmaz.

Mes'ele: Bir kimse her gice Tebâreke sûresin (3) oqusa dağı yatsa kıabir 'azâbından kıalâş ola dimişler.

Mes'ele: Büyük (4) bayrâm namâzı evvelki gün kıılınmasa ikinci gün kıılınur 'özirle. Ammâ ikinci (5) günde bir mâni' olup kıılınmasa üçüncü gün kıılınur. Küçük bayrâmda (6) 'özürsüz kıılınur. İkinci gün lâkin kerâhat-ıla üçüncü gün (7) 'özür-ile kıılınur.

Mev'ize: Hâkı Ta'âlâ Hâzreti celle celâlehü buyurdı ki: (8) "Her kim baña kıidmet ide de baña bir şeyi şerik kıoşa. Ben kıabül (9) itmem. Her kimi şerik kıoşdısa şevâbın andan olsun. Ve kendi dağı (10) anuñ olsun" deyü buyurdı. İmdi şerik kıoşmadan ziyâde şa(11)kıınmağı gerekdir. Şerik kıoşmağı nedür dirseñ Allâhümmeden ğayrıdan (12) ölüden ve diriden eger fâyidelü ve eger zararlı bir meded umma(13)dur. Ve anlardan murâd istemedür.

Mes'ele: Her kıaçan ölmüşlerüñ cânıçün [47a] (1) Kıur'an oqumağı yâ bir ta'âm itmek diledüğüñ zamân Allâh rızâsı-çun (2) idüp andan eydesin ki: "Yâ Rabbi eger bundan kıabül itdüñ ise (3) şevâbın fulâna bağışladum." Ammâ ol itdüğüñ kıayrı Allâh içün itmek (4) gerekdir. "Fulân içün iderem" dirseñ câyiz olmaz.

Mev'ize: Kııyâmet (5) kııyâmet güninde üç bölük kimseye 'azâb olur. Birisi şol oqu(6)mışdır ki il görsün deyü oqumış. Bir dağı şol ğâzidir ki (7) fulân kimse yarar pehlüvân kimsedür disünler deyü döğımiş. Rızâ-ı (8) Mevlâ içün cenk

itmemiş. Birisi dağı şol ğanīdir ki şadaқа (9) virdükçe Allāh için virmemiş fulān kişi cömerd kişidür dağı (10) disünler deyüvirmiş ola. Kıyāmet güninde dirler ki siz bizüm (11) için ğayır itmediñüz fulān kimse görsün deyü itdüñüz yürüñüz. (12) Şevābın anlardan alñuz ey fāsıqlar ey fācirler diyeler.

Mev'ize: (13) Tağ kadar 'ibādet içinde tozu kadar reyā olsa kabül olmaz. [47b] (1) Riyādan ziyāde şaşınmağ gerekdür. Mes'ele: Cenāzede gerü şafda kılmak (2) şevābludur. Tevhīd anda ziyādedür. Sā'ir farzlarda ol şafda kıllana (3) ziyāde şevāb virülür. Cenāzede ard şafda kıllana ziyāde şevāb virülür.

(4) Mes'ele: Farzı kıllup selām virdüginleyin tizücek kałkmaya farz (5) ile sünnet arasın faşıl ide. Bu farz ile sünnet arasın faşıl itmemek (6) ile niçe kavim helāk olmışdur. Bir kimse farzdan selām virüp (7) tiz kałkup aħir sünnete tekbir itmiş idi. Ğazret-i 'Ömer rağıya'llāhu ta'ālā (8) 'anhu görüp döndertdi. Farz ile sünnet arasın faşıl eyle (9) deyü buyurdi. Ne kadar faşıl ola dirseñ peygamber şalla'llāhu ta'ālā (10) 'aleyhi ve sellem ğazretleri farzdan selām virdükden şoñra bunu (11) okurdi:

اللّٰهُمَّ اَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ

(12)⁷³ ”وَلَا تُرَامُ“

İşte bu kadar faşıl ola. Bundan tiz veyā geç kałsa (13) mekrühdür.

Mes'ele: Farzı mescidde sünnetleri evde kılmak efdaldır ki. [48a] (1) Eger evde eşğāl ziyāde ise sünnetleri de mescidde kıla.

Mes'ele: (2) Evde namāz kıllan ve müsāfir ezān ve iķāmet itmek müsteħabdır. Müsāfir ezān (3) ve iķāmet itmese mekrühdür. Ammā yirlü olan itmese nesne lāzım gelmez. Maħalde okunan (4) ezān kifāyet ider. Rivāyet olunur. Ğazret-i Ebū Bekir,

⁷³ Allah'ım, sen selāmsın. Her türlü selāmet ve esenlik sendendir. Ve sen ey keramet ve azamet sahibi Allah'ım, yücelerden yücesin.

Bilāl Hābeşī ḥāzretlerini (5) kırk vāḳiye altuna şatun aldı. Ve daḥı böyle kırk kimesneyi daḥı (6) almışdır.

Mev'ize: Eger Ḥaḳ Ta'ālā Ḥāzreti senden rażı mıdır yā degül (7) midür bilmek isterseñ eger andan gelen bilālara rażı olur(8)sañ ol daḥı rażıdır. Eger sen andan gelen belālara rażı (9) olmayup aña buña şikāyet iderseñ ol daḥı senden rażı degildir. (10) 'Alāmeti budur.

Mev'ize: Allāhu Ta'ālā celle celālehü buyurdi ki: “Yer üzerinde (11) zinā ve luvāṭa rişvet ve teğannī zāhir olsa evvel kendü evlerümi (12) yıkarım da şoñra dünyāyı yıkarım” deyü buyurdılar. Medīne mināresinde (13) altı mü'ezzin teğannīyle ezān oḳurlarken yıldırım inüp altısın bile [48b] (1) yaḳdı.

Mev'ize: Allāh sübhāne ve ta'ālā celle celālehü adem oğlanına itdügi (2) eylükleri kemlige değışmez insān kendüsi ṭaleb itmeyince. Mes'ele: Ra'd (3) melegi bulutlara “Sübhāna'llāhi vel'l-ḥamdüli'llāhi” deyü çağırur.

Mev'ize: Mezārda (4) yatan ölüye çağırmaḳ gibidür. Allāhu (5) Ta'ālādan ḡayrıya çağırmaḳ böyledür. Allāhu Ta'ālādan ḡayrıya ça(6)ḡırup murād isteyen kāfirdir. Kāfirüñ du'āsı zāldur.

Mes'ele: Bir kimse (7) ezān oḳunduḡınlayın ḳalkup namāzı ḳılsa birisi de shel şoñra (8) ḳılsa ol şoñra ḳılan kimse bu dünyā içinde olanı Allāh için (9) şadaḳa eylese evvel ḳılanuñ şevābına yetişemez. Evvel vaḳtuñ fażīleti (10) aḥiretüñ dünyā üzerine fażīleti gibidür.

Mes'ele: İmām ve mü'ezzin (11) cemā' atı çoḳça olsun deyü beklemek cāyiz degildir. Bir şabāḥ namāzında (12) peygamber 'aleyhi's-selām ḥāzretlerin beklemeyüp ḳıldılar. Peygamber 'aleyhi's-selām (13) “eyü itdügimiz⁷⁴” deyü buyurdılar.

⁷⁴ Metinde: لَيْتُوكُمْ

Mes'ele: Bir imām vazīfe aldığı [49a] (1) rivāyet olunur. Rasūl ‘aleyhi’s-selām buyurdılar ki: “Kur’an’ı bilüp de (2) ‘amel itmeyenler kāfirlerden evvel cehenneme girürler.” Mes'ele: Bir kimse (3) Kur’an’ı taḥşîş üzere oқumasa Kur’an’dan müntef’i olmaz. Taḥşîş (4) deyü her ayeti kendüsi için bilmege dirler.

Mes'ele: Hāfız (5) deyü Kur’ānı ezberleyene dirler. Hāfız deyü zād ile aṣağı (6) itdürici demek olur.

Mes'ele: Rasūl ‘aleyhi’s-selām buyurdılar (7) ki: “Bir kimse dise ki hiç bize dağı fulān (8) gerekdir. Ol kişi bizden degüldir” deyü buyurdılar.

Mev‘ize: (9) Bir kimse Haḫḫ’a bir yaramaz iş işlese Haḫ Ta‘ālā aña ‘ilim (10) nāfi‘ virmez. Heḫāl kesb bulmaz. Ve ḫanā‘at bulmaz. Ve ‘ömri az olur. (11) Ve ‘izzet bulmaz. Ve du‘āsı maḫbūl olmaz. Ve ev tutsağı olur. Ve haḫḫ’ı (12) bātılı seçmez olur.

Mes'ele: İmānuñ üç yüz altmış ḫolı vardır. (13) Cümleden pāk olan ḫolı

الْحُبُّ لِلَّهِ وَالْبُغْضُ لِلَّهِ⁷⁵

itmekdir. [49b] (1) Rivāyet olunur. Rasūl ‘aleyhi’s-selām buyurdılar ki: “Mi‘rāç gice(2)si gördüm. Bir adamı ensesi üstine yaturmuşlar. Birisi de ḫarṣu(3)sında bir taş ile ol yatanuñ başına urur, başı ezilür. (4) o taş gine eline alınca gine baş bütün olur. Cebrā’il’e ki (5) su‘āl eyledim. Bu niçün böyle ‘azāb olunur?” Eyitdi: “Bu kişi (6) Kur’an’ı bilürdi. Lākin ḫükmi-le ‘amel itmezdi” buyurdılar.

Mes'ele: (7) zekāt virmek burhān-ı imāndur.

Mes'ele:

مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً لَمْ يَبْقَ ذَنْبُهُ ذَرَّةً⁷⁶

⁷⁵ ...Allah için sevmek ve Allah için düşmanlıktır. [Ebu Davud]

⁷⁶ Her kimse peygamberimize salavatı bir kere okursa zerrece bile günahı kalmaz. [Cāmi‘ül-Aḫbār]

dimek mürciyye mezhebidür aşı yokdur ki.

(9) Mev'ize: Dīni ve dünyāyı üç nesne helāk eyler. Evvelkisi (10) dünyāyı pek sevmek, ikinci nefsi hevāsına tabi' olmak, (11) üçüncü 'ilmine ve 'ibādetine 'ucib itmek. Cümle ne kadar (12) farzlarıñ başı emri ma' ruf ve nehyi (13) münker itmekdir. (14) Tamām El-Kitāb.

DİZİNLER

I.KELİMELER DİZİNİ

A

‘ **abeş (Ar.)** : Boş , gereksiz.

‘ a. 9a/2, 39b/8

‘ **ābid (Ar.)** : İbadet eden, kul.

‘ ā. 44b/5

‘ **acabā (Ar.)** : Acaba

‘ a. 2b/8, 3b/11

‘ **acabla-** : Garipsemek.

a. -yıcaktır 39b/11

‘ **acele (Ar.)** : Hızlı yapılan, çabuk, tez, ivedi.

‘ a. -si 38a/12

‘ **Acem (Ar.)** : İran.

‘ A. -’e 3b/9

aç- : 1. Oruç açmak.

a. -acağ 15b/4

a. -arken 15b/12, 16b/6

2. Fal açmak.

a. -ardı 8b/11

a. -dı 8b/11

a. -mağ 8b/10, 10a/1,2

3. Göz açmak.

a. -mayup 35b/6

açıl- : Açılmak.

a. -duğı 26b/6

adam : İnsan.

a.7b/5, 14a/6, 14b/4, 17a/4,7,13,

17b/2,3, 18b/2, 23b/7, 24b/4, 25a/1,

29b/1, 32a/6, 33b/6, 36a/4,5,12,

36b/13, 37a/1,6, 37b/11, 38a/8,9,

41a/9, 42b/13

a. -a 17a/10, 25b/7, 41a/5

a. -da 38a/5, 43a/1

a. -dan 33b/7

a. -ı 33b/13, 34a/11, 49b/2

a. -ısı 41a/4

a. -sın 24a/12

a. -uñ 7a/9,16a/5, 17a/3,7,11, 21a/9,

24b/12, 41a/1,3,4,6,7,8,9

a‘dā (Ar.): Düşmanlar.

a. 9b/7

‘ **adālet (Ar.)** : Hak ve hukūka uyma,

herkesin hakkını gözetme,

doğruluktan ayrılmama, hakkaniyet.

‘ a. 16b/10, 26a/5, 37a/2

adem oğlanı : İnsanoğlu.

a. -ı 23b/3

a. -na 23b/2, 22b/12, 48b/1

‘**âdet (Ar.)** : Herkes tarafından uyulan hal, olagelmiş, alışılmış şey, usûl, görenek.

‘â. 32a/6

afât-ı semâviy (Ar.): Şimşek, yıldırım, dolu gibi gökten gelen âfetler.

a. -le 14b/3

afērīn (Ar.) : Beğenme, takdir, teşvik duygularını anlatmak için kullanılır.

a. 23a/1(2)

‘**afuv (Ar.)**: Suç, kusur ve hatâyı cezâlandırmama, bağışlama. *bk.*

‘*afv*

‘a. 45a/6

‘**afv (Ar.)** : Suç, kusur ve hatâyı cezâlandırmama,bağışlama.*bk.*

‘*afuv*

‘a. 5b/7, 24a/1

ağaç: Meyve verebilen, gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki.

a. -lar 25a/11

ağar- : Aydınlanmak.

a. -duğı 1b/7

ağır : Tartıda çok gelen, yerinden kaldırılması, taşınması güç olan.

a. 19b/4, 26b/8,9,10,12

a. -lığından 19b/3

ağız : Yüzde, avurtlarla iki çene arasında bulunan, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye yarayan ve besinlerin sindirilmeye başladığı organ.

a. -ı 16a/2,5

a. -ına 9a/11

a. -ından 45b/11

ağla- : Acı, keder, pişmanlık ve bâzan da sevinçten göz yaşı dökmek.

a. -dı 9b/3

a. -mağa 9b/1

a. -mağda 5b/10

a. -mağdan 35b/6

a. -rdı 9b/5, 35b/7

ağrı : Vücûdun herhangi bir yerinde derinden ve yaygın bir şekilde hissedilen sürekli acı ve ızdırıp, sızı, veca.

a. -sın 40a/4,

a. -sından 42a/12

a. -yla 16b/8

ağrı- : Sızlamak.

a. -dı 39b/13

‘**ahd (Ar.)**: Söz verme.

‘a. 25b/9

aħir (Ar.): Son, sonraki.

a. 2a/4, 11a/7,12, 47b/7.

a. -i 16b/5

a. -inde 2b/4

a. -ünüñ 27a/2

aħiret (Ar.): İslam inancına göre,

insanın öldükten sonra dirilip

sonsuzla dek kalacağı ve Allah’a

hesap vereceği yer, öbür dünya,

öteki dünya.

a. -de 6a/5,7, 8b/4, 12b/10, 15b/12,

19a/3, 24a/4, 25a/6, 30b/1.

a. -e 39b/6, 46a/6.

a. -ünüñ 48b/10

aħmağ (Ar.): Aklını gereği gibi

kullanamayan, bön, budala, aptal.

a. -luğdur 24b/6

a. -uñ 20b/2

aħşām : Akşam.

a. 22b/10, 31b/3,4

a. -dan 12a/6

aħvāl (Ar.): Durumlar, hâller,

vaziyetler.

a. -i 11a/2

a. -ine 9b/6

a. -ünüñ 26a/1

al-: 1.Eline almak, elinde tutmak.

a. 27b/2, 31a/5

a. -a 31a/8

a. -abilürseñ 31a/6

a. -abilürsem 31b/8

a. -an 8b/3

a. -amasa 29a/11

a.-up 5b/1, 9a/11, 9b/4, 13b/2,

18b/7, 22b/5, 31b/10

2.Yanına beraberine almak;

beraberinde götürmek.

a. -uram 31b/9

a. -ur 35a/6,8

a. -up42b/3

3. Erkek, kadınla evlenmek.

a. -mağ 43b/6

a. -ması 12a/1

a. -uram 43b/3

a. -up 43b/8

a. -duğı 43b/2

4. Ders, hisse, ibret almak.

a. -mağ 4a/10, 23b/12

5. Ele geçirmek, fethetmek.

a. -mağa 42a/10

6. İntikamını almak, kanını yerde

bırakmamak.

a. -sunlar 33b/8

a. -dılar 34b/1

7. Canını almak.

a. -ur 34b/7

a. -mağa 34b/4

8. Bir şeyi alıp satmak.

a. -ur 29b/2

9. Satın almak.

a. -ur 30b/3

a. -mışdur 48a/6

10. Kulağını eline almak.

a. -up 36a/3

11. Birinin malına el koymak.

çalmak.

a. -up 33b/3

12. Tat almak.

a. -maz 8a/13

13. Sevap almak.

a. -mağ 10a/13

14. Bir şeye karşı çıkmak, muhalif olmak.

a. -mañ 25b/5

a. -ma 12b/1,3

15. Vazife almak.

a. -duğı 48b/13

16. El koymak.

a. -dılar 27a/12

a. -dı 13b/5, 33b/10, 48a/5

a. -ınca 49b/4

‘**alâmet (Ar.)** : Belirti, işaret, nişan.

‘a. 40b/5

‘a. -dür 2b/13, 3a/3

‘a.-i 7a/5, 40b/8, 46b/1, 48a/10

alçak : Yerden mesâfesi az, yere yakın, basık.

a. 21b/6

a. -a 2a/12, 4a/2,8

aldan- : Bir yalana, bir hîleye, güvene lâıyk olmayan birine kanmak, kapılmak; oyuna gelmek.

a. -asız 19b/11

a. -maz 46b/2

aldur- : Aldırmak.

- a. -up 31a/7, 36a/2
- ‘**âlem (Ar.)** : Dünya, kainat.
- ‘â. 4b/6, 23b/13
- ‘**alemdâr (Ar.+Far.)**: Bayrağı veya sancağı taşıyan kimse.
- ‘a. 42a/6,8
- ‘a. -ı 41b/10
- alet (Ar.)**: Alet.
- a. -i 25a/10
- a. -in 25a/11, 39a/10
- ‘**Ali (şa.)** : Hz. Ali.
- ‘A. 5a/12, 5b/4,9, 42a/8
- ‘**âlim (Ar.)** : Alim, bilgin.
- ‘â. -üñ 27b/9, 44b/5
- âl (Ar.)**: Aile, ev.
- â. -ine 13b/4
- aliko-** : Alıkoymak, el koymak.
- a. -dım 34b/10
- a. -dum 23a/6
- alın-** : Alınmak.
- a. -mayan 8b/8
- a. -sa 11b/8 (2), 11b/9 (2)
- a. -iñuz 9b/13, 13a/4, 47a/12
- alıver-** : Alıvermek.
- a. -mek 28a/8
- ak** : Beyaz.
- a. 26b/7, 34b/2
- ak-** : Akmak.
- a. -ar 15a/12, 20b/9
- a. -arsa 20b/8
- a. -maz 20b/10
- a. -mazsa 20b/10
- akça** : Selçuklular ve Osmanlılar’da para birimi olarak kullanılan gümüş sikke, akçe.
- a. 18b/7, 22b/7, 27b/12, 29b/5,6, 41a/1,7(2),8, 41a/4
- a. -dan 41a/4
- a. -ları 40b/4
- a. -lık 28a/3
- a. -muz 12b/1
- a. -nuñ 29b/4,6
- a. -sı 29b/3
- a. -sın 41a/2(2)
- a. -ya 27b/8, 40b/1
- a. -yı 41a/5
- ‘**âkıbet (Ar.)** : Son, nihâyet, encam; gelecek, istikbal.
- ‘â. -i 27b/6

‘**akıl** (Ar.) : Düşünme, anlama, kavrama ve davranışlarını ayarlama melekesi, us. *bk.* ‘*aql*

‘a. 28b/10

‘a. -suz 14a/13, 14b/2,4

‘**akıl** (Ar.): Akıllı olan, akıllı kimse.

‘ä. 3b/5, 4a/9, 6b/4, 19b/6, 24b/4, 27a/1

‘ä. -e 24b/2, 33a/7

akıt- : Dökmek.

a. -sa 15b/13, 16a/1

‘**akıl** (Ar.): Akıl. *bk.* ‘*aql*

‘a. -ı 3a/10, 14b/1, 16b/13, 24a/1, 30b/5,11

‘a. -uñ 35a/12

akrabā (Ar.) : Aralarında kan bağı bulunan kimseler.

a. -sı 32a/1,2

Allāh (Ar.): Allah, Tanrı.

A. 1b/2, 5a/2, 7b/4, 9a/12, 19a/5, 20b/8, 24a/8, 24b/5, 24b/6, 24b/11, 33a/3,5, 46a/5, 47a/3,9, 48b/8

A. -’a 7b/8, 10a/13, 20a/12

A. -’dan 6b/12,13 (2),40a/8

A. -’ı 30a/5,7

A. -’uñ 24a/2, 33a/5,6

A. -u 47a/1

Allāh Ta’ālā (Ar.): Allahuteala.

A. 4a/13, 7a/4, 20b/3, 25b/7, 45a/4

A. -T.’dan 8b/1,2

Allāhuekber : Allah en büyüktür.

A. 17b/7

Allāhu Ta’ālā : Allahuteala.

A. 18b/9, 24a/4, 33b/1, 12b/6, 24b/10, 25b/12 (2)

A. -’nuñ 24a/5

A. -dan 5b/5, 48b/5, 48b/4

A. -ya 25b/3

Allāhu Ta’ālā ḥazreti : Hz. Allah.

A. 24a/1

A. -leri 1b/4, 25b/9, 43b/6

alın : Yüzün, kaşların üstünden saçlara kadar olan ve şakaklar arasında kalan kısmı, nâsiye.

a. -ı 17b/5, 21b/13

a. -ında 45a/5

a. -uñ 45a/9

alt: Bir şeyin yere bakan yanı, üst karşıtı.

a. -ına 5b/4, 19a/6, 20a/9

a. -ında 20b/9

a. -ından 31a/5,8, 31b/7

altı: Altı.

a. 6a/4, 11a/6, 42b/6,8,9,12, 48a/13

a. -sın 48a/13

altı biñ altı yüz altmış altı: Altı bin altı

yüz altmış altı.

a. 13a/7

altıncı: Altıncı.

a. 2b/1

altmış: Altmış.

a. 43a/6,7, 45b/7

altmış biñ: Altmış bin.

a. 10b/12, 27b/12

altun: Altın. 5a/2, 22b/7, 39b/11

a. -a 48a/5

a. -ı 18b/5

a. -lık 27a/8

amel (Ar.): İş amel hareket.

ˆa. 13a/2, 15b/10, 30a/7, 33a/8,

33b/1, 34b/9, 35a/3,4,7,10,13,

36b/13, 39a/1, 45a/1, 49a/2, 49b/6

ˆa. -üñ 22b/3

ammā (Ar.): Ama.

a. 4b/11, 7a/9,11, 7b/2,4,6, 8a/5,

8b/7, 10b/6, 11b/8, 12a/5, 13a/9,

14b/3, 15a/1,4,8,11,13, 15b/1,

16a/1,5,9, 17a/6,10, 17b/6, 18a/9,10,

19a/3,9, 20a/3, 21a/1,10, 21b/10,

23a/2, 23b/6,8, 24b/11, 25a/3,

25b/3, 26b/8, 27b/13, 28a/1,4,13,

29b/1, 30a/2,6, 30b/4, 31a/9, 31b/7,

37b/3,7, 38a/8, 38b/2, 39a/5,7,

40b/1, 44a/3,7, 46a/7, 46b/4, 47a/3,

48a/3

aña : Ona.

a. 1b/2,7, 4b/3, 5a/6, 5b/12, 6a/8,

6b/4, 8b/4, 11a/11, 14a/4, 17a/4,

18b/3, 22a/9(2), 23b/13, 27b/11,

28a/2,4,5, 29a/9, 31a/3, 34a/7,

34b/6, 35a/4, 40b/3(2), 44a/7, 45a/9,

48a/9, 49a/9.

ana: Anne.

a. -cığım 43b/4

a. -sı 27a/7, 43a/10, 43b/1,9

a. -sinuñ 43a/4,7

a. -m 43b/8

ancağ : Ancak.

a. 18b/3, 32b/3, 36b/6

anda: Onda.

- a. 20b/6,7,8,10,11, 24b/4, 25b/9,
26b/2, 44a/4, 47b/2.

andan: Ondan.

- a.1b/10, 7a/4, 7b/7, 8b/2, 9b/12,
14a/2, 17b/5, 23b/9, 25a/13, 34b/7,
40a/7,11, 42b/2, 46b/9, 47a/2,
48a/7,8.

anı: Onu.

- a. 3b/1(2), 4b/2, 9b/13, 12b/4, 24a/1,
29b/11, 30b/13, 32b/4, 33b/13,
35a/6,7(2),8.

ānide : Ansızın.

- ā. 34a/12

añla- : Bir şeyin ne demek olduğunu,
neye işaret ettiğini kavramak.

- a. -yup 33a/2

anlar: Onlar.

- a. 10b/6, 11a/8, 27b/13, 33a/5,6,
36b/7, 42a/9
a. -a 3b/5,7(2), 13a/1, 42b/12
a. -da 35b/8, 38b/9
a.-dan 40b/12,13, 46b/13, 47a/12
a. -dır 35b/1
a. -ı 2a/3,

- a. -la 24a/5,7, 28a/2

- a. -uñ 6a/12, 16b/13, 38a/6, 38b/13

añma- : Birini veya bir şeyi akla
getirerek sözünü etmek veya onu
düşünmek, zikretmek, hatırlamak.

- a. -ıla 27a/5

anne: Anne.

- a. -sin 27a/12

- a. -sine 28a/11

anuñ : Onun.

- a. 2b/12, 5a/4(2), 6b/3, 11a/12,
14b/10, 15b/7,10, 16a/5, 20b/13,
21a/5, 22b/1,2, 23b/9, 24a/6, 28b/7,
32a/7, 33a/12(2), 34a/8,9, 37b/5,
38b/5, 43a/1,10, 44a/13, 46a/6,
46b/10.

- a. -la 9a/10, 15b/10, 22b/1,2, 29b/12

- a. -çun 18b/12, 37b/3, 41b/3

- a. -çundur 33a/12

ara : 1. İki olguyu, iki olayı birbirinden
ayırın zaman, fasıla.

- a. -da 8b/5

2. İki şeyi birbirinden ayırın
uzaklık, aralık, boşluk, mesafe.

- a. -da 33a/4

- a. -sın 47b/5(2),8
- a. -sında 22a/6, 35b/12
3. Kalan kısımdan, o yerden
(başlamak, devam etmek.)
- a. -dan 18a/3
- a‘rāb (Ar.):** Bedevi, cahil.
- i. 32a/10
- ‘**Arab (Ar.) :** Arap.
- ‘A. 6b/7,11, 32a/9
- ‘**Arabiyyāt (Ar.) :** Arap dili ve edebiyatıyla ilgili bilgiler.
- ‘A. 27b/11
- ‘**Arabiyyāt (Ar.):** Arap dili ve edebiyatıyla ilgili bilgiler. *bk.*
- ‘*Arabiyyāt*
- ‘A. 28a/1
- araşdur-** : Bir gerçeği ortaya çıkarmak için aramalarda bulunmak, sormak, soruşturmak.
- a. -uñ 26a/7,8, 39a/7,8
- ard :** Art, arka.
- a. 47b/3
- a. -a 39b/9
- a. -ına 14a/4
- a. -ında 45b/4
- arqa :** Peş, art, arka.
- a. -ñdağı 21b/9
- a. -sı 41b/8
- a. -sına 21b/4, 27a/7
- a. -sında 37a/10
- arpa :** Buğdaygillerden bir bitki.
- a. 22a/2, 39a/3(2)
- a. -dan 39a/2
- arşuñ :** Eskiden kullanılan, 68 santimetreye eşit bir uzunluk ölçüsü.
- a. 21a/4,5
- ‘**arż (Ar.) :** Sunma, bir büyüğe takdim etme, sunu.
- ‘a. 9a/8
- āsān (Far.):** Kolay.
- ā. 16b/9
- aşhāb (Ar.):** Hz. Muhammed’in arkadaşları, onun sohbetinde bulunan müslümanlar.
- a. 6a/11, 11a/5
- a. -ı 39a/11
- aşhāb-ı güzīn (Far.):** Hz. Muhammed’in seçkin arkadaşları, ashâbın ileri gelenleri.
- a. 39a/11

aşhâb-ı kehf (Far.): Hıristiyanlığın ilk dönemlerinde, Kıtımir adındaki köpekleriyle birlikte, hıristiyanlara baskı yapan hükümdardan kaçarak sığındıkları bir mağarada üç yüz küsür sene uyuduktan sonra hiçbir şeyin farkına varmadan tekrar uyandıkları rivâyet edilen yedi kişi.
a. -i 19b/7

aşhâb-ı kirâm (Far.): Şerefli ashap, Hz. Muhammed'i görmüş ve sohbetinde bulunmuş olanlar.
a. 10b/13

aşıl (Ar.): Asıl, öz, gerçek. *bk. aşı*
a. 35b/5

aşıl- : Yüksek bir yere iliştilip sarkıtılmak, sallandırılmak.
a. -miş 4a/1

‘aşır (Ar.): Yüzyıl.
‘a. -da 4b/5, 8b/13, 25a/12

‘āşī (Ar.): Başkaldırcı.
‘ā. 4b/13, 7b/8,9

‘asker (Ar.): Ordunun her kademesinde görevli subay,

assubay, çavuş, onbaşı ve erlere verilen isim, leşker.

‘a. 13b/3

‘a. -i 7b/13

‘a. -ile 21a/5

aşl (Ar.): Asıl, öz, gerçek. *bk. aşı*.

a. -i 6b/6,10, 8b/9, 10a/5, 23b/2, 32b/11, 42b/3, 49b/8

aşlâ (Ar.): Hiçbir vakit, hiçbir zaman, hiçbir şekilde, kesinlikle, kat’iyen.

a.7b/4, 3a/6, 9a/6, 13a/9, 14b/11, 17a/5, 18a/4, 25b/3, 27b/4, 34b/10, 35b/5, 39a/10, 39b/13

aş : Yemek.

a. -i 4b/10

aşağa : Alt.

a. -a 3a/5,7(2), 26b/8, 35b/9,11

a. -i 49a/5

aşak: Alçak, aşağı.

a. -laruñ 14a/12

aşçı : Yemek pişirmeyi meslek edinmiş olan, konaklarda ve evlerde yemek pişirmekle görevli kimse, ahçı.

a. -ya 4b/9

at : Binme, yük çekme ve taşıma hizmetlerinde kullanılan, Orta Asya menşeli, tek tırnaklı, memeli hayvan.

a. -lı 40a/4

a. -um 31b/2

at- : Atmak, fırlatmak.

a. -ardı 9a/12

a. -dı 8b/12

a. -larsa 8a/3

a. -up 8a/3

ateş (Far.) : Odun, kömür gibi maddelerin yandıktan sonraki sıcak ve kırmızı durumu, yanmış kömür ve odun, kor.

a. -e25b/13, 27a/12, 38b/3

a. -i 28b/13

atıl- : 1. (Top, tabanca, tüfek, silâh vb. kelimelerle) Patlatılmak.

a. -an 8a/1

2. Deri vs. malzemenen yapılmak.

a. -ı 41a/11,12

avrat (Ar.) : Karı, eş.

ˆ a. 11b/13, 12a/2, 13a/2,4, 14b/7,10, 16a/6, 20b/11, 21a/1,2, 22b/13, 29a/8, 30b/10, 31a/2,4, 31b/12, 43a/9, 43b/8

ˆ a. -a 8b/3, 20b/12, 43b/4

ˆ a. -dan 43b/2,3

ˆ a. -ı 2a/6, 43a/5,9, 43b/5

ˆ a. -ına 28a/12,

ˆ a. -lar 6b/1, 18a/9,10

ˆ a. -uma 29a/6

ˆ a. -uñ 14b/6, 31b/13, 32a/1, 43a/3

ay : Yılın ayrıldığı on iki bölümden her biri.

a. 11a/6, 37a/9, 39a/10,13,

a. - 16b/5

a. -da 15b/7,8, 41a/7

a. -ı 11a/11, 15b/2, 39a/9, 44b/5

a. -ında 42b/6,7

a. -ınuñ 2a/4

a. -uñ 42b/10

ayak : Vücûdun, bacadan ayak bileğiyle ayrılan ve yere basıp durmayı, yürümeyi sağlayan kısmı.

a. 13b/10,13, 14a/4,7, 21b/13

a. ların 14a/4

a.(ğ) 11b/4

a. -(ğ)ı 19a/6, 22b/7

a. -(ğ)ın 11b/5, 30a/4

a. -(ğ)ından 43a/3

a. -(ğ)un 5b/4

Ayaşofya (ya.) : Doğu Roma

İmparatorluğu'nun İstanbul'da yapmış olduğu en büyük kilise.

A. -'da 42b/2

ayet (Ar.) : Kur'an surelerini oluşturan

kısımlardan her biri.

a. 18a/2

a. -e 15b/8

a. -i 7b/10, 49a/4

a. -ine 26a/2

a. -ini 18a/1(2)

ayır- : Bir bütünden bir parçayı

herhangi bir amaçla bir tarafa koymak, saklamak.

a. -a 41a/8

ayrıl- : Bir yerden, bir kimseden, bir

şeyden uzaklaşmak.

a. -ma 36b/8

a. -mam 34b/10

ayruca : Ayrıca, bunun yanında.

a. 42b/12

ayruk : Ayrılmış.

a. 12a/11, 16a/12, 23b/5, 31a/1, 35b/10, 38a/1

az : Nicelik, nitelik, güç, süre, sayı bakımından eksik.

a. 6a/7,11, 16b/8, 32a/4, 49a/10

a'zā (Ar.): Vücûdu meydana getiren parçalar, organlar.

a' . -sı 34b/5

a' . -sını 34b/5

'azāb (Ar.) : Azap, ceza, işkence.

'a.2a/10, 8a/9, 8b/5, 12b/9,10, 21a/11, 24a/3, 47a/5, 49b/5.

'a. -ından 10b/1, 46b/3

'a. -um 33a/12

'a. -uñ 14b/5

azād (Far.) : Serbest bırakma, serbestlik.

a. 11b/12, 12a/2, 43a/6

a. -lıktır 16b/5

a. -ludur 45a/5

'azamet (Ar.): Büyüklük, ululuk.

'a. -iñ 33a/2

'azīz (Ar.): Yüce, kıymetli.

‘a. 39b/11

‘Azrayil ‘Aleyhi’s-Selām (Ar.) : Ölüm meleği.

‘A.34b/3

B

baba : Baba.

b. -ñ 32a/7

b. -sı 43a/10, 43b/1

b. -sına 28a/11, 46a/12

b. -sinuñ 43b/2

ba‘de (Ar.) : Sonra.

b. 5b/2

bağ (Far.) : Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve çiçeklik yer, bostan.

b.22b/6

bağçe (Far.) : Bahçe.

b. 22b/6

Bağdādī : Bağdad’a ait, özgü.

B. 41a/10

bağırsak : Sindirim borusunun, mîdenin bitiş yerinden anusa kadar olan ve dışkıların vücuttan dışarı atılmasına yarayan uzun dar ve kıvrımlı kısmı.

b. -ları 31b/13

bağışla- : Bir şeyi yarar gözetmeden karşılıksız olarak vermek, hibe etmek, teberru etmek.

b. -dum 47a/3

b. -maya 21a/13

b. -r 21a/11

bağışlan- : Affedilmek.

b. -mağ 14b/5

b. -mayınca 14a/11

b. -mışdır 14a/11

bağla- : Namazda ellerini birleştirmek.

b. -maz 35b/9,10

b. -mış 13b/1

b. -r 35b/8,9

b. -yup 32b/4

bağlu : Bağlı.

b. 36a/2

bahā (Far.) : Paha.

b. -sı 18b/6

b. -ya 28a/1,6

baht (Far.) : Allah tarafından ezelde belirlendiği kabul edilen kısmet ve nasip, uygun tâlih, ikbal, şans.

b. -lu 39a/1

bak- : 1. Seyret, izle.

- b. -a 33b/6
- b. -up 3b/7
2. Fırsatı beklemek.
- b. -arları 31b/1
3. Hatırına bakmak.
- b. -up 4a/12
- bākī (Ar.)** : Ebedî, ölümsüz, kalımlı.
- b. 27b/7
- bālīg (Ar.)** : Bülûğa eren.
- b. 40b/13
- baña** : Bana.
- b. 9a/8, 22a/11, 25b/2,8, 31b/5, 33b/2, 39b/5, 40a/4,5,8, 46b/8(2)
- bārī (Far.)** : Hiç olmazsa.
- b. 13a/13, 18b/6, 38a/13, 40b/2, 41b/9
- barmak** : Parmak.
- b. 21b/7
- b. -dan 21b/8
- b. -ıla 5b/10
- b. -ımuñ 18a/10
- b. -ları 22b/8,9
- baş-** : Ayak altına almak, çiğnemek.
- b. -dı 5a/13, 5b/6
- b. -ıcağ 22a/1,3
- b. -up 21b/12
- baş** : İnsan vücûdunun göz, kulak, ağız, burun gibi duyu organlarının ve beynin bulunduğu en üst, hayvan vücûdunun en ön kısmı, kafa, ser.
- b.4a/8, 140/7, 25a/5, 31b/12, 49b/4
- b. -dur 5a/8
- b. -ı 32a/5, 49b/12
- b. -ımda 28b/10
- b. -ımuñ 12b/13
- b. -ın 42b/3
- b. -ına 17b/1, 18a/9,11, 22b/11, 28b/9, 30b/5, 32b/8, 36a/9, 36b/1,4, 37a/6, 37b/11, 38a/1,9, 49b/3
- b. -ından 28b/11, 30b/11
- b. -ını 34b/5, 42b/3
- b. -larına 37a/9
- b. -lu 25a/6, 37a/6,9, 37b/11, 38a/9
- başka** : Bilinenden gayri, diğer, sâir.
- b. 45a/13
- başla-** : Başlamak.
- b. -dı 5a/13, 9a/10, 9b/1,3, 31a/3, 31b/7,10
- b. -yıcağ 23b/1

bat- : Hasar görüp dibe çökmek,
garkolmak.

b. -dı 8b/13

bâtil (Ar.) : Boş, esassız, çürük,
temelsiz (şey).

b. 25a/12,13,

b. -ı 49a/12

baykuş : Zararlı ve kemirici hayvanları
avlamakla geçinen, başlarında iki
tepelik bulunan, yırtıcı gece
kuşlarının ortak adı.

b. 8b/8

bayrām (Ar.) : Milletçe sevinç içinde
kutlanan, dînî veya millî bir anlam
taşıyan kutsal gün.

b. 27a/7,13, 27b/2,3, 35b/7,13,
36a/3,7,11, 41b/4,5, 46b/4

b. -da 27b/2,3, 41a/13, 41b/1, 46b/5

b. -ı 1b/7

b. -ında 40a/10

b. -ların 2a/1

ba'zı (Ar.) : Bazı.

b. 9a/4, 22a/4, 24b/1, 30b/9

b. -ları 44a/4

beddu'ā (F.+Ar.) : Bir kimseye
kötülük dilemek için edilen duâ,
ilenç, inkisar, intizar.

b. 2b/3, 46a/4

bekā (Ar.) : Ölmezlik, ölümsüzlük,
ebediyet, ebedîlik, bâkîlik.

b. -ya 6b/4

bekle- : (Bir kimsenin gelmesini veya
bir işin olmasını) Gözler vaziyette
olmak, durup kollamak.

b. 23a/3

b. -mek 19a/8,10, 48b/11

b. -meyüp 48b/12

b. -r 45b/6, 7(2),10, 46a/2

b. -yen 45b/8(2)

bel : İnsan vücûdunun orta kısmında
göğüsle karın arasında hafifçe
darlaşmış olan ve kuşak bağlanan
yer.

b. -ini 10b/5,10

b. -ümi 10b/6

belā (Ar.) : Sıkıntı, afet. *bk. bilā*

b. -lar 11b/10

b. -lara 48a/8

b. -lardan 36b/12

b. -ları 29a/5

belki (Far.) : Bilakis, akisne, belki.

b. 6b/2, 36a/2

belürsüz : Belirli ve muayyen olmayan, gayrimuayyen.

b. 42a/13

ben : Ben.

b. 1b/2, 3b/4, 11a/3,10, 12b/6, 13a/4, 13b/2, 22b/13(2), 23a/2, 24a/1, 24b/10, 26a/10,12, 30b/12, 32b/12, 34a/8, 34b/8,13, 36a/10, 37a/13, 43b/3, 45a/3, 46b/8

b. -i 5b/6,7, 31a/10, 33b/6, 34a/7, 34b/9

b. -üm 3b/6, 10b/6, 23b/8, 21a/12, 22b/5, 23a/8, 24a/9,11, 24b/2, 26a/11, 26b/3, 27a/1, 27b/2, 29b/6, 31b/2, 32a/5, 32b/6,13, 33a/8, 33b/8, 35a/12, 40a/4,7, 43b/2, 44b/2

b. -ümdir 13b/5

b. -ümle 25b/8, 35a/4

Benî Hâşime (Ar.) : Haşimoğulları.

B. 28a/13

Benî İsrâ'il (Ar.) : İsrailoğulları.

B. 39a/9

beñze- : Benzemek.

b. -düp 43a/1

b. -r 1b/6, 3a/4,5,12, 4a/6, 4b/10, 17a/5, 24b/7, 30a/13, 33b/2

b. -tdi 28b/11

b. -tse 43a/5,8

berâber (Far.) : Eşit, denk, beraber.

b. 18a/9(2),11, 19a/11, 28b/8,9

berî (Ar.): (Bir şeyden) Kurtulmuş olan, (o şeyden) uzak ve sâlim bulunan, -den ârî.

b. 35b/3

berü : Beri, bu tarafa, bu yana.

b. 40a/5

besle- : Yedirip içirmek, karnını doyurmak.

b. -di 5b/1

b. -rdüm 30b/3

b. -yüp 5b/7

besmele (Ar.) : "Esirgeyen ve başıslayan Allah'ın adı ile" anlamına gelen ve bir işe başlarken söylenen bismillahirrahmanirrahim sözü, bismillah.

b. 18b/12,13, 19a/1

- b. -yi 18b/11
- beş** : Beş (5).
- b. 41a/3,4, 45b/7
- b. -inci 2a/13
- b. -inciye 19b/12
- bıcağ** : Bir sap ve çelik bölümden oluşan kesici araç.
- b. 31b/6, 41b/8
- b. -ı 31b/13
- bırak-** : Elde bulunan bir şeyi tutmaz olmak.
- b. -ayım 3b/5
- b. -uñ 31b/5
- b. -up 29a/2
- b. -ur 35a/6
- b. -dılar 27a/13, 31b/5
- b. -madı 42a/1
- beş biñ altı yüz** : Beş bin altı yüz (5600).
- b.32a/11
- beş yüz yigirmi** : Beş yüz yirmi (520).
- b. 16a/11
- beyân (Ar.)** : Açıklama, bildirme.
- b. 24b/1
- b. -dur 44b/3
- beyhûde (Far.)** : Boş, gereksiz, faydasız.
- b. 9a/3
- beyt (Ar.)** : Beyit, iki mısradan oluşan söz.
- b. 32a/8
- bezirgân (Far.)** : Tüccar, tacir.
- b. 33b/3,5,6, 34a/6
- b. -ı 33b/9
- bi' at (Ar.)** : Bir kimsenin hâkimiyetini tanıyıp ona uymak.
- b. 25b/2
- bid' at (Ar.)** : Sonradan ortaya çıkan şey, bidat.
- b. 5b/12, 11a/4,5,11,13, 11b/1
- bil-** : Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.
- b. 6b/13
- b. -mediler 6b/3, 33a/5
- b. -mege 49a/4
- b. -mek 48a/7
- b. -mese 17b/3
- b. -meyince 8b/1
- b. -meyüp 8b/2

- b. -mez 17a/11, 23b/9
- b. -mezdi 27a/7, 34a/4
- b. -meze 7a/6,
- b. -mezem 13b/3
- b. -mezsiz 23b/2
- b. -üp 49a/1
- b. -ür 11a/1, 17a/7
- b. -ürdi 49b/6
- b. -ürem 35b/4
- b. -ürsin 24a/6, 28b/5, 38b/3
- b. -emeseler 37b/12
- b. -enlerü 18a/5
- b. -eydi 35b/5
- b. -dükleri 33a/6
- b. -dükleri-çün 33a/2
- bilā** : Sıkıntı, afet. *bk. belā*
- b. -lara 48a/7
- Bilāl Habeşī (şa.)**: Bilal Habeşi.
- B. hāzretlerini 48a/4
- bildir-** : Bildirmek, haber vermek. *bk. bildür-*
- b. -dirmedüñ 40a/5
- bildür-** : Herhangi bir şeyi haber vermek, bildirmek. *bk. bildir-*
- b. 40a/3
- b. -di 40a/2,4
- b. -mek 39b/1
- bile** : 1. Bile, dahi. 2. Birlikte, beraber.
- b. 2b/6, 10b/11, 11b/6, 22b/2(2), 29b/6,8, 43b/11, 44a/12, 48a/13
- bilece** : Bile, birlikte.
- b. 22b/1,3
- bilig** : Bilgi.
- b. -üm 33a/1
- bi'l-ittifāk (Ar.)** : İttifakla, berâberce, birleşerek, mutâbakata varmak sûretiyle.
- b. 11b/5
- biñ** : Bin (1000).
- b. 7a/6, 25b/13, 38a/5, 39a/9,10,13, 39b/3, 44b/7,8,13, 45a/5,6
- bin-** : Yüksek bir şeyin veya bir hayvanın üstüne çıkıp ayaklarını sallandırarak oturmak.
- b. -mek 7b/1,2
- b. -üp 31b/3
- binā (Ar.)** : Yapı.
- b. -nuñ 41b/6
- bir** : Bir.

b. 1b/6, 2a/1,7(2), 2b/7(2), 11(2),
 3a/1,5,6,9,12, 3b/2,3,11,13,
 4a/1,7,12, 4b/2,4,11,
 5a/1,3,7,8,12(2), 5b/2,11,12,13,
 6a/1,3,10,12, 6b/1(2), 5(2), 7,9,
 7a/2,6(3), 7,8,9,13(2), 7b/7(4),
 10,8a/10,11, 8b/1,3,10,11,13,
 9a/6,9,11,12, 9b/6,8,10,12,
 10a/2,5,6, 10b/2,11, 11a/4, 13,
 11b/6(2), 10,11, 12a/2, 12b/3,
 13a/1,2,9(2), 11,12,13, 13b/3, 9,
 14a/4,5,6,13(3), 14b/4(2),6(2),
 11,13, 15a/2,3(2),4,5(2),6,7(2),
 15b/2(2),3,4(3),9,13,
 16a/2,5,6,10,13, 17a/3,7,11,
 17b/2(2),13, 18a/13, 18b/2,9,
 19a/12, 19b/3,12, 20a/2,4(2),10,
 20b/4(2),11,13, 21a/1,9,
 21b/1(2),3,4,5(2),8,10,11,
 22a/3,6,9,13, 23a/2(2),5,10, 23b/4,
 24a/3, 24b/4,6,8,11,12, 25a/1,
 25b/3,4,10, 26a/2,4,5,10, 26b/8,10,
 27a/5,6,8,10, 27b/4,9, 28a/3, 5, 6(2),
 7,8,11, 28b/4(2),6,
 29a/6,8,10(2),11,12,

29b/1,2,5,8,9(2),12, 30a/1,2,5,11,12,
 30b/1,2(2),1,4(4),5,7(2),9,13,
 31a/1,2,3,6,7,9,11,13, 31b/3,6,
 32a/6, 32b/1,2,3,7, 33a/4,13(2)
 33b/3(2),4,5,10,11, 34a/6(3),
 34b/3,4,7, 35a/12, 36a/3,7,8,11,
 36b/2, 37a/10, 37b/9,12, 38a/2,8,9,
 38b/1(2),2,3,4,11, 39a/1,2(2),9,
 39b/2,4,5,6,8,11,13, 40a/1,3,5(3),
 40b/8,11,
 41a/1,2(5),3,5(3),6,7,8,9,13,
 41b/1,6,7,42a/1,12, 42b/5,12,
 43a/1,2,3,4,5,6,8(2),9,13,
 43b/2,4(2),9, 44a/6,9, 44b/5,7,
 45a/3, 45b/6,8(2),11, 46a/2,5,12,
 46b/2,5,8,12, 47a/1,6, 47b/6,
 48b/6,11,13, 49a/2,7,9(2), 49b/2,3.

b. -dür 1b/3

biraz : Biraz.

b. 27b/10(2)

bire : Bre, şaşkınlık, hiddet, heyecan
 gibi hal ve duyguları ifade eder.

b. 8b/3, 23a/9

biri : biri, birisi, herhangi biri.

b. 5a/7(2), 9b/8, 13a/6(4), 15a/4,
15b/12 (2), 23a/1, 24a/3, 28a/5,
46a/7

b. -müz 23a/12

b. -n 40b/7

b. -nüñ 3b/2, 19b/2,3, 20a/3,5

b. -ñüz 45a/2

b. -si 13a/13, 13b/5, 19b/5, 24b/8,
47a/5,8, 48b/7, 49b/2

birbiri : Birbiri. *bk. biribiri*

b. -ne 3a/13, 3b/4, 20a/3, 23a/11,
32a/3.

b. -nüñ 21b/4, 44b/3

biribiri : Birbiri. *bk. birbiri*

b. -ne 40b/2

birkaç : Birkaç.

b. 2b/11, 37b/10

birle : İle, birlikte.

b. 25a/11, 34b/6, 35a/1

biz : Biz.

b. 22a/9, 23b/9

b. -de 13a/11

b. -den 12a/13, 12b/2, 49a/8

b. -e 6b/8, 9b/10, 11a/4, 23a/13,
33a/3, 49a/7

b. -i 16b/8, 23b/8, 46a/5

b. -üm 12b/3, 14a/11, 23a/12, 30b/9,
31a/11, 33a/10, 47a/10

b. -ümde 24a/12

b. -ümkiler 38a/8

b. -ümle 23b/10

boğaz : Boynun önü.

b. -ı 31a/4,8, 45a/8

b.-ına 9a/12, 15a/10,12, 16a/2,5.

boğazla- : Hayvan veya insanı
boğazından keserek öldürmek.

b. -yalar 31a/12

boğul- : Bırakmak. *bk. boğul-*

b. -ılurlar 3b/4

boğul- : Boğulmak. *bk. boğul-*

b. -up 3b/1

borç : Borç, vecibe.

b. -ın 28a/8

b. -um 29a/7

b. -lunuñ 28a/8

b. -luya 29a/7

boş ol- : Boşanmış olmak.

b. ol.-ur 2a/6, 43a/5

boşan- : Karı ve koca mahkeme kararı
ile birbirinden ayrılmak.

- b. -up 35a/9
- boşat-** : Boşanmasına sebep olmak.
- b. -dum 22b/13
- boy** : Bir şeyin yere değen veya yere en yakın olan kısmı ile en yüksek noktası arasındaki mesâfe.
- b. -ı 41a/13, 41b/1,2(2)
- boyun** : Başla omuz arasındaki kısım.
- b. -ın 43a/1
- b. -ına 23a/7
- boz-** : (Oruç) Bozmak.
- b. -ar 16a/1,4
- bozul-** : (Orucu) Bozulmak. *bk. bozul-*
- b. -ur 14b/13, 15a/12
- b. -malu 46a/2
- b. -mağ 2b/12
- b. -maz 16a/1,3,6
- b. -mazdı 3a/1
- bozul-** : Bozulmak. *bk. bozul-*
- b. -maz 15a/8
- bölük** : Grup.
- b. 36b/6, 47a/5
- böyle** : Böyle, böylece, bunun gibi, bu şekilde.
- b. 3a/11, 5b/10, 8a/11, 9a/1, 10a/11, 12b/4,12, 14a/2, 17a/10,13, 18a/7, 22a/10,11, 23a/11,13, 24b/7, 26a/13, 26b/13, 29b/10, 32a/4, 34b/2, 34b/11,13, 36b/7, 37b/13, 42a/3, 46a/10, 48a/5, 49b/5
- b. -dir 4b/5, 8b/5
- b. -dür 4b/13, 21a/3, 25a/7, 29a/1, 38a/7, 43a/8, 48b/5
- b. -ce 10a/12, 10b/1, 16b/12, 17a/1, 22b/4, 25a/2, 41a/9
- bu** : Bu.
- b. 2b/5(2), 3a/4,11, 3b/3,4,5,6,10, 4a/6, 4b/8, 5a/1, 6b/2, 7a/12, 9a/2, 9b/1,8,11, 10a/1(2),5, 11a/2, 13a/8,10, 13b/1(2),5,9, 14b/3, 15a/5,6, 15b/7(2),8(3), 16a/9, 16b/5, 17a/7,10, 23a/1,5,7,13, 23b/11, 24a/2, 24b/6,9, 25a/3,11, 25b/8, 26b/7, 27a/6,7,9,11, 27b/2,5, 28a/5, 29a/7,8, 29b/6, 30b/8,10, 31a/8, 31b/1,5, 32b/6(2),10,11,12, 33b/5,6,7,12, 34a/10,12, 35a/4,10, 35b/11, 36a/4, 36b/3,7,11, 37a/7, 37b/11, 39a/8, 39b/8,10,11,

40a/8(2),12, 41a/9, 42b/1,12,
44a/3,8,13, 45a/5,6, 46a/2, 47b/5,12,
48b/8, 49b/5.

b. -ncılayın 10b/9, 33b/1b. -nda
20b/4,7,9,11, 24b/1, 33b/1,
37a/13, 39b/7, 41b/3

b.-ndan 4a/5, 9b/10, 13b/3, 25a/13,
29a/8, 34b/12, 43a/13, 47a/2,
47b/12.

b. -nu 20b/8, 23a/11

b. -nusına 46b/2

b. -dır 19b/10, 39a/9

b.-dur 2a/8,10,11,12,13,
2b/1,(2),3(2), 6a/5,7, 7a/5, 18b/1,
23b/3, 24b/4, 25b/1,3, 28b/6,
36a/7, 40b/5,8, 42b/2, 43a/5,
46b/1, 48a/10

buña : Buna.

b.5a/11, 9b/9, 23a/3,10, 24b/8,
29b/5, 30b/4,7, 33b/2, 34b/8, 48a/9

buñca : Bunca.

b. 22a/1

bunı : Bunu.

b. 26b/11, 31b/11, 39a/12, 43b/3,
47b/10

buğdây : Buğdaygillerin örnek bitkisi.

b. 16b/2, 22a/2

b. -ı 16a/11

bugün : Bugün.

b. 22b/12, 23a/2,3, 26a/11

b. -ki 10a/9(2),10

bul- : İstenilen şeye kavuşmak, nail
olmak, elde etmek, ele geçirmek.

b. -amamış 13a/13

b. -amasuñ 39a/1

b. -dı 32b/3

b. -dum 13b/2, 13b/2

b. -ımadı 32b/3

b. -maduğından 6b/2

b. -maduğlarından 33a/1

b. -masa 29a/10

b. -maz 49a/10(2),11

b. -mıñ 13a/13

b. -ursız 26b/2

buluş- : (Hastalık için hasta olandan
olmayana) Geçmek, sirâyet etmek.

b. -sa 29b/9

buluğ (Ar.) : Bâliğ olma, erginlik, rüşt.

b. -a 18b/7

bulun- : Bulunmak, mevcut olmak.

b. -sa 16a/7(2)

bulut : Gökyüzünün yüksekçe katlarındaki görülebilir duruma gelmiş su buharı kütlesi.

b. -lara 46b/3

bunlar : Bunlar.

b. 22b/4, 36b/7

b. -a 8a/2, 10b/7(2), 22b/11, 23a/1, 23b/2, 33a/12

b. -dur 22b/4, 35b/3

b. -ı 29b/1, 34a/4

b. -u 39b/1

b. -uñ 8a/7, 10b/9, 12b/7, 23b/1, 40b/7

bunuñ : Bunun.

b. 3a/10, 4b/9, 8a/7, 9a/4, 9b/8, 23a/7, 23b/6, 34b/6

b. -la 5a/8

bur- : (Yüzünü) Burmak.

b. -a 28b/5

bura : Burası.

b. -sından 32b/4

b. -ya 35a/11

burhân-ı imân (Ar.) : İmanın delili.

b. i. -dur 49b/7

buyruğ (Ar.) : Ferman, emir.

b. -ına 24a/2

buyur- : Buyurmak, emretmek.

b. -dı 2a/1, 2b/7, 12b/7, 33a/13, 46b/7, 48a/10

b. -dılar 6b/10, 7a/1, 10a/6, 12b/6,

19b/1,9, 25b/2,10, 26a/6, 29a/3,5,

30a/8,10, 38b/12, 39a/1,7,8,

40a/6,10,12, 42b/7,9,11, 44b/2,3,

45a/2,3, 48a/12, 48b/13, 49a/1,6,8,

49b/1,6

b. -dun 22b/13

b. -mayınca 12b/6

b. -urlar 36b/5

b. -ursız 6b/8

bühtân (Ar.) : İftira.

b. 22a/3, 25b/6(2),7

bük- : Eğmek.

b. -diler 10b/6

b. -dim 10b/10

b. -düm 10b/5

bütün : Bütün, tam.

b. 13a/3, 38a/13, 39b/2, 42b/7, 49b/4

büyücek : Oldukça büyük.

b. 17b/3

büyük : Büyük.

b. 23a/6, 23b/1, 25b/6, 27a/7, 27b/2,
32a/5, 41a/13, 46b/3

C

câhil (Ar.) : Belli bir konuda yeterli bilgisi olmayan.

c. 18b/2

câ' mi (Ar.) : Müslümanların ibadet etmek için toplandıkları yer.

c. -ler 46a/9

cân (Far.) : Can, ruh.

c. 34b/4

c. -ı 46a/6

c. -içün 46b/13

c. -ın 34b/6

c. -ına 10a/7, 39a/13

c. -um 3b/6, 21a/2, 22b/5, 24b/2,
26b/3, 27a/1, 27b/2, 31a/2, 32a/5,
32b/13, 35a/12, 40a/7

c. -nun 26a/4

cân-ı göñül : Canıgönül.

c. -den 23b/4

câ nib (Ar.) : Taraf, cihet, yan, yön.

c. -den 32a/3

c. -e 6a/1

câriye (Ar.) : Para ile alınıp satılan, üzerinde sâhibinin her türlü hakka sâhip bulunduğu kız, halayık.

c. 11b/7(2),8(2), 27a/9

c. -nüñ 9a/12, 14b/7

c. -si 9a/9, 14b/6, 40b/11

c. -yi 14b/9

câyiz (Ar.) : Din ve törece işlenmesi emir veya yasak edilmediği için yapılmasında bir sakınca bulunmayan, izin verilmiş sayılan (şey).

c. 7a/3, 7b/4,6, 8b/8,10, 10a/1,
11b/7, 12a/1,5,8, 13a/5, 13b/12,
15a/6, 17b/9, 18b/5, 19a/1,13, 20a/5,
21a/2, 21b/4,7,10, 22a/1,2, 22b/8,
28a/1,2,5,9,12(2), 28b/1, 29a/9,
29b/12, 30a/2(2), 38a/8, 38b/1,
41a/3,12, 41b/4, 43b/3, 47a/4,
48b/11

c. -dür 6a/3, 7b/2,5,6, 11b/4,
17b/6,13, 18a/4, 19a/8, 20a/3,
21a/1, 21b/5,8, 22a/3, 26a/3,
27b/11, 28a/13, 38a/9,11, 44a/5.

c. -dir 11b/9, 12a/7, 15b/1, 21b/11,
26a/4, 28a/4, 43b/6

cāzū (Far.) : Cadı.

c. -ların 25a/8

Cebrā'il (Ar.) : Dört büyük melekten biri, Allah'ın vahyini peygamberlere ulaştırmakla görevli olan melek.

Cibril . *bk. Cebrāyil*

C. 10a/3,4, 40a/1.

C. -'e 49b/4

Cebrāyil (Ar.): Dört büyük melekten biri, Allah'ın vahyini peygamberlere ulaştırmakla görevli olan melek. *bk.*

Cebrā'il

C. 32b/10, 32b/7,11

C. 'aleyhi's-selāmı 32b/9

cehālet (Ar.) : Bilgisizlik, bilmezlik, habersizlik, cāhillik.

c. 4a/10

cehennem (Ar.): Günahkârların öldükten sonra âhirette azap görecekleri, cezâlarını çekecekleri yer, tamu, dûzah.

c. 10b/1, 35a/9

c. -de 22a/5,8, 23b/11, 25b/11,
26a/2, 38b/2, 45a/3,7

c. -den 16b/5, 45a/5

c. -e 2a/13, 28b/3, 35a/6,11, 49a/2

cehr (Ar.) : Sesi yükseltme, yüksek sesle okuma veya konuşma.

c. -ile 11b/3

cem' (Ar.) : Toplama, toplanma, bir araya gelme, getirilme.

c. 27b/6

cemā'at (Ar.) : Bir imama uyup namaz kılan müslümanların bütünü.

c. 20a/4, 21b/6, 35b/13, 37b/12,
38a/2,5

c. -ı 19a/8, 45a/13, 48b/11

c. -ıla 37a/5,9, 38a/1,8

cem'iyet (Ar.) : Topluluk, kalabalık.

c. -i 27a/2

cenāze (Ar.) : Gömülmek üzere hazırlanmış ceset, ölü, mevtâ.

c. 17b/4

c. -de 47b/1,3

cenk (Far.) : Silâhlı çatışma, savaş, harp, muhârebe, kıtal.

c. 15b/1, 39a/10, 47a/8

c. -de 11b/6

cennet (Ar.) : İmanlı ve iyi kimselerin ölümden sonra Allah tarafından mükâfat olarak konulacakları ve içinde ebediyen yaşayacakları, her türlü tasavvurun üstünde güzellik ve nîmetlerle dolu yer.

c. 3b/8, 19a/6, 20b/4, 36b/8, 45a/7

c. -de 18a/12, 39a/4,

c. -den 21a/4, 35a/2,

c. -dür 15b/3

c. -e 8a/10, 15b/13, 28b/3, 35a/8, 36b/10, 37a/3, 45a/4

c. -ine 25b/12

c. -ler 33b/2

c. -üm 33a/11

cevâb (Ar.) : Yanıt.

c. 20a/13, 28b/4, 37b/5

c. -ı 7a/4, 23a/7, 31b/1, 34a/10

c. -ına 12b/8

c. -ları 39b/11

cevher (Ar.) : Yaratılıştan gelen değer, fitrî kabiliyet, iyi ve kıymetli maya, değer, kıymet.

c. -ler 26b/5

cihân (Far.) : Dünya, yeryüzü.

c. 26b/4

c. -da 34b/2

cin (Ar.) : Cin.

c. 13b/8

cömerd (Far.) : Kendine âit şeyleri kolaylıkla verebilen, ikram edebilen, vermekten kaçınmayan, eli açık (kimse), kerim, semih, bonkör.

c. 47a/9

cum‘a (Ar.) : Perşembe ile cumartesi arasındaki günün adı, haftanın altıncı günü.

c. 26a/7

c. -sı 2a/4

cümle (Ar.) : Bütün, hep, tüm.

c. 2a/5, 3a/11, 3b/4, 4a/13(2), 4b/6, 6b/13, 8b/1, 16b/10,12, 17b/1, 19a/5, 21a/5, 22a/12, 22b/11, 23b/12, 24a/12, 25a/12, 25b/6, 26b/11,13, 27a/2,12, 29b/8, 30a/10, 32a/5, 32b/5,12, 34b/5,9, 35a/8, 35b/13, 36b/11, 49b/11

c. -den 49a/13

c. -nüñ 19a/2,3

c. -ñüz 32b/6

c. -si 3a/13, 3b/1, 38a/5

c. -sin 5a/2

c. -sine 6b/13, 38a/6

c. -sini 8b/2

cünüp (Ar.) : Gerektiği halde gusül

abdesti almadığı için dince temiz sayılmayan (kimse), cenâbet.

c. 7b/5

Ç

çağır-: Bir kimseye gelmesi için seslenmek, bağırarak.

ç. -dılar 13b/7, 34a/1

ç. -ur 8b/8

ç. -mağ 48b/4,5

ç. -un 33b/13

ç. -ur 37a/4, 48b/3

ç. -up 33b/6, 48b/5

ç. -ursa 37a/3

çağırt-: Çağırarak işini başkasına yaptırmak, dâvet ettirmek.

ç. -dı 13a/11

çak- : Vurmak, basmak, sürtmek vb. yollarla işletmek, alev ve kıvılcım çıkarır duruma getirmek.

ç. -sañ 28b/13

çakmak : Çakmak.

ç. 28b/12

çal- : Müzik aleti çalmak.

ç. -up 2a/2

çalış- : Bir şeyin olması, yapılması,

elde edilmesi için gereken gayreti göstermek, çaba sarfetmek.

ç. -a gör 22b/5, 53b/7

ç. -dı 42a/3

ç. -dılar 6b/4

ç. -mağ 29a/2, 42a/4

ç. -sañ 27b/6

ç. -tuñ 27b/5

çâre (Far.) : Kurtulma yolu, çare.

ç. 7a/8

çatla- : Yarılmak.

ç. -r 3a/5

çek- : Yukarı çekmek, yukarı kaldırmak.

ç. -diler 4a/4

ç. -eceklerini 24a/4

ç. -er 3b/1(2), 23b/10, 45a/6

ç. -ermişsin 40a/4

ç. -erüz 23b/10

çekiş- : Anlaşmazlık içinde bulunmak,
tartışmak, münâkaşa etmek.

ç. -esiz 19b/10

ç. -meyecek 9b/1

ç. -üñ 4a/4

ç. -üp 25a/13, 34a/9

çık- : Pazara çıkmak.

ç. -a 21a/1

ç. -ageldi 31b/4

ç. -agelür 34b/8

ç. -ar 3a/4(2), 4a/5, 26b/11,13,
29a/1, 45b/11

ç. -ara 3b/8

ç. -arduğı 25a/9

ç. -armağ 3b/3

ç. -armamağa 29a/2

ç. -armış 37b/4

ç. -arsa 37a/12

ç. -arup 28b/13, 45a/4

ç. -arur 20a/10, 25b/12

ç. -dılar 41b/11

ç. -duğınlayın 46a/6

ç. -ıca 41a/13

ç. -ıcağ 12a/11, 41b/2

ç. -mağa 36b/10

ç. -ması 41b/1

ç. -maz 6a/3

ç. -mazsa 33a/9

ç. -mış 20b/12

ç. -sa 11b/12

ç. -up 27a/2, 30b/3, 33b/11, 40b/9

çiftçi : Geçimini toprağı işleyip ekerek
sağlayan kimse, ekinci, rençber.

ç. -nüñ 28a/3

ç. -lige 31b/2

çirkin (Far.) : Göze ve kulağa hoş
gelmeyen, bet, kabih.

ç. 6a/5

çiyine- : Çiğnemek.

ç. -se 15a/8,9

ç. -mek 15a/10

ç. -nmiş 15a/8

ç. -se 15a/11

çok : Çok.

ç. 3b/11, 4a/11, 7b/8(2),9, 17a/2,3,
25b/11, 26b/12, 27a/1,4, 29b/1

ç. -ça 48b/11

ç. -(ğ)a 23a/4

ç. (ğ)-ıdı 32a/2

çöz- : (Bir şeyi) Bağlı, düğümlü, sarılı veya ilikli durumdan çıkarmak, açmak.

ç. -medi 39a/11

çözü : Bir dokumada atkı denen enine ipliklerin içinden geçirildiği boyuna iplikler.

ç. -si 41a/10,11

çünkü (Far.) : Şundan dolayı ki, şu sebepten ki, zîrâ.

ç. 32b/5

D

da : Dahi, da/de (Bağlama Edati).

d. 1b/10, 3a/4,6, 3b/5,11, 5a/2, 7b/9,11, 8a/3,12, 10b/6, 12b/5, 14b/5, 15a/9, 15b/4,10, 17b/13, 18b/7,11, 20a/1, 20b/5,6,7,8(2),10, 21b/5,6, 24b/4,7, 27a/2, 27b/10,12, 29a/2,8, 30b/6, 31a/12, 36a/9,11,12,13, 37a/1, 37b/11, 38a/8, 39a/4, 40b/9, 41a/12, 44a/5,9, 46a/12, 48a/12

dağ : Dağ.

d. -a 38b/11

dağı : 1. Ve

d. 2a/13, 8a/3, 11a/1, 13b/2, 38b/1, 39b/3, 46b/3

2. Daha,bunun dışında.

d. 2b/6, 11a/11, 18a/2, 23a/2, 26a/5, 28b/9, 29b/7,9, 30b/9, 35b/8, 38a/1,3, 41a/8(3),9, 45a/6, 45b/8, 48a/5

3. Bile/da,de;dahi.

d. 3a/1, 3b/4, 3b/13, 4b/7, 4b/13, 6a/2, 7a/10, 8a/2,11, 9a/4,8, 9b/2, 10a/10, 11a/7, 14b/10, 15b/5, 16b/9,11, 17a/7, 18b/10, 19b/6,7, 22b/9, 24b/8, 25a/7, 26b/13, 27a/9, 29a/1, 29b/4, 29b/11(2), 31a/2,6,13, 31b/5,10,12, 32b/6, 35a/6,7,8, 37b/2, 38a/5, 39b/1, 40a/3, 40b/2, 42a/4, 43b/4, 44a/9, 45a/4, 45b/5, 46a/1,2, 46b/9, 47a/6,8, 48a/8,9, 49a/7,

4. Ayrıca, bundan başka.

d. 4b/11, 5a/11, 13a/1, 25b/4, 25b/5, 25b/7, 29a/2, 48a/5

dâima (Ar.) : Devamlı, sürekli. *bk.*

dâyimā

d. 36b/12

dāne (Far.) : Tane, adet.

d. 28a/3, 31a/1,5, 34a/6

d. -si 9a/12, 15b/5

d. -sin 9a/11

dat : Tat, lezzet.

d.-(d)ın 8a/13, 8b/3

da' vā (Ar.) : Dava, iddia.

d. -cı 32a/1, 35a/4

d. -sı 20b/13

dāyimā (Ar.): Devamlı, sürekli. *bk.*

dāima.

d. 8b/10, 46a/13

de : Dahi, da/de (Bağlama Edatı).

d. 3a/5, 3b/12, 4a/13, 4b/7,8, 5b/9,

11b/1, 14a/2, 15b/6, 16a/8,11,

16b/2,12, 17a/8, 18a/3,7, 18b/4,13,

19a/1, 20a/11, 23a/13, 23b/5,10,

24a/8, 24b/5, 25a/13, 25b/6,

27a/3,4,8, 29a/11, 30a/7, 30b/4,

32a/7, 33a/13, 33b/1, 35a/5,

35b/2,4,8, 36a/1,6, 37b/8,9, 38b/7,

39b/2,4,5,7,9, 42b/3, 43a/11,13,

44a/4, 45a/9, 46b/8, 48a/1, 48b/7,

49a/1, 49b/2

debelen- : Kıvrınmak, canı acımak.

d. -mege 5a/13

dede : Hoca.

d. -ye 12a/3

def' (Ar.): Savma, savuşturma, kovma.

d. 19b/6

def' eyle- : Defetmek, kovmak.

d. eyle 29a/5

def' a (Ar.) : Kez, kere.

d. 29b/10, 32b/1

defn (Ar.) : Gömmek.

defn olun-: (Ölü için) Gömülmek.

d. olunduğdan 9b/2

defn it-: (Ölüyü) gömmek, mezara

koymak.

d. itmege 13a/3

defter (Ar.) : Amel defteri.

d. -i 46a/6

d. -leri 46a/11

degil : Değil. *bk. degül*

d. -dir 7b/6, 10a/1, 12a/5, 13b/12,

15a/7, 28a/7, 41b/4, 48a/9, 48b/11

degin : Kadar, çok, denli.

d. 12a/7, 14b/5, 40b/9, 46a/3

degnek : Değnek.

d. 5b/12, 8b/4

degül : Değil. *bk. değil*

d. 12b/8, 18b/4, 21a/12, 25b/13(2),
32b/12, 35b/6, 43a/2, 48a/6

d. idüğün 6b/2

d. -dir 2a/3, 2b/10, 7a/3, 7b/4,
8a/8(2), 8b/9,10, 12a/1, 13a/5,

14b/1,12, 18b/5, 19a/1(2),10,

28a/3,9,12,13, 28b/1, 29a/13,

29b/1, 35a/11, 35b/4, 37a/8,

38a/8, 38b/1, 43b/3, 44a/13,

49a/7.

d. -dür 21a/2

d. -em 12b/6

değiş- : Olduğundan başka ve farklı bir duruma girmek, başka şekle dönüşmek.

d. -mez 48b/2

de- : Demek, söylemek.

d. -rsin 44b/11

d. -ye 10a/10, 24a/1, 24b/6, 28b/5,

30a/7, 38b/1, 39b/5, 41a/8,9,

43b/13.

d. -yip 33b/9

d. -yüp 4b/7,8, 12a/10, 13b/1, 20b/3,
23a/9(2), 31b/9, 32b/7, 34a/12,
34b/12, 35b/4, 37b/1.

d. -yüvirmiş 47a/10

dedisine kodusına : Dedikodu.

7a/3

del- : Delik açmak, delmek.

d. -üp 32b/8

deli : Aklını kaçırmış, çıldırmış (kimse), mecnun, dîvâne. *bk. delü*

d. 18b/3(2),4

d. -yi 18b/4

delü : Deli. *bk. deli*

d. 33b/9

demür : Demir.

d. -lü 45a/8

den- : Söylenmek. *bk. din-*

d. -ir 4b/10, 12a/11

deñiz : Deniz.

d. 3a/5,28b/13, 29a/2

d. -de 10b/4

derd (Far.) : Sıkıntı, dert.

d. 7a/2

d. -e 7a/2

d. -i 6b/6,13, 7a/1, 45a/6

deri : Deri.

d. -sin 27b/1

d. -sine 27b/3

deril- : Toplanmak.

d. -ürler 22b/11

dermān (Far.) : Deva, şifa.

d. 9b/10

d. -i 13b/13, 14a/10(2)

derūni (Far.) : İç âleme âit, içten,

kalbî, rûhî.

d. -i 23b/4

deryā (Far.) : Deniz.

d. -da 3a/13

desti (Far.) : Testi.

d. 29b/11

deve : Deve.

d. 25a/10(2)

d. -miz 6b/9

d. -ye 6b/11

devlet : Hükümet.

d. 3a/7,8(2)

d. -i 3a/4

d. -idür 3a/8

deyü : Diye.

d. 2a/4, 4b/12, 5a/9, 7a/11,12, 8a/2,

9a/3, 10b/1, 11a/13, 12b/8, 13b/5,7,

17a/2, 20a/9, 22a/11, 23a/5, 23b/1,

25b/10, 26a/9,13, 28a/10, 29a/5,

33a/13, 39a/1, 39b/3, 41b/13, 42a/2,

42b/12, 45a/3,5, 46b/10, 47a/6,7,11,

47b/9, 48a/12, 48b/3,11,13,

49a/4,5(2),7.

di- : Demek, söylemek.

d. 12b/3, 22b/12

d. -di 4a/4, 5b/8,9, 6b/10, 10b/5,

11a/3,5,11, 12a/13, 12b/5,10,

13a/11,13, 13b/5, 23b/11,

30b/3,5,6,10, 31a/2,6, 31b/2,5,

32b/11,13, 33a/8, 33b/8,

34a/1,2,3,4,8,10, 39a/12, 40a/6,7,

44b/8,9,10,11,12.

d. -diler 11a/3, 12a/13, 12b/5, 13b/4,

14b/3, 39a/12, 42b/12.

d. -dügi 12a/3

d. -dügimiz 14b/3

d. -dügümüz 44a/3

d. -dükleri 42b/3

d. -dügünleyin 43b/10, 44a/3

d. -dügü 31b/11

- d. -dügümüz 16a/9
- d. -me 12b/2
- d. -medi 40a/1, 45a/12
- d. -mediler 33a/3
- d. -medim 33a/13
- d. -mege 31a/3
- d. -mek 7a/3, 7b/9, 8a/8, 8b/6,8,
16b/11, 22a/6, 24b/7, 26a/3(2),
28b/9,10,12, 30a/4, 33b/2, 40a/9,
43b/7,9,11, 49a/6, 49b/8.
- d. -ile 24a/8, 24b/6
- d. -memek 12b/12
- d. -memişdür 43b/7
- d. -mesi 19b/2
- d. -meyen 8a/13
- d. -meyince 10a/12
- d. -meyüp 19a/13
- d. -mez 3b/6, 36a/10, 40a/9
- d. -mezler 18b/3
- d. -mezsın 45a/11
- d. -miş 19b/5
- d. -mişler 22a/4, 43b/13, 44a/3,4,
46b/3
- d. -ñüz 22b/12
- d. -r 3b/5,10, 20b/2, 22a/12,
24b/8(2),10, 26a/10, 34b/6,8,12,
46a/1(2)
- d. -rler 3a/8,9(2), 5a/9, 7a/1,
10b/4(2), 12b/3, 15b/2, 17a/3,
18a/12(2), 18b/3, 20b/1,13,
23a/11, 23b/13, 32a/10(2), 46a/5,
47a/10, 49a/4,5.
- d. -rlerse 13b/9, 38a/6
- d. -rse 29a/7, 36a/4
- d. -rseñ 11b/2, 24a/9,11, 34b/2,
37b/2, 39a/2, 46b/11, 47a/4,
47b/9.
- d. -rsın 45b/11
- d. -se 2a/6, 4b/3, 7b/8, 8b/4,5, 10a/4,
13a/4, 14b/7,8, 15a/6, 19a/13,
29a/6, 30a/3,4, 38a/3,4,
43b/3,5(2), 49a/7.
- d. -sek 17b/6
- d. -seler 13b/13, 38a/2,3
- d. -señ 8b/6, 27b/9
- d. -sünler 47a/7,10
- d. -ye 10a/9
- d. -yeler 2b/5, 26b/12, 27a/1, 47a/12
- d. -yemez 29b/7

d. -yen 11b/6, 14a/12, 36b/9

d. -yendür 12b/13

d. -yene 8a/11, 43b/6

d. -yicek 3b/12, 5b/10, 30b/12,
35b/12

d. -yü 2b/9, 3a/8,9,11, 10a/10,

30a/10

d. -yüp 9a/7,8, 9b/12, 11a/2, 31b/12.

dikel- : Ayağa kalkmak, ayakta durup
beklemek, dinilmek. *bk. dikil*

d. -üp 22b/9

d. -irse 22b/8

dikil- : Ayağa kalkmak, ayakta durup
beklemek, dinilmek. *bk. dikel*

d. -üp 45b/10

d. -ür 20b/5

dil : Ağız boşluğunda yer alan, tat
duymaya, besinleri ağız içinde
evirip çevirmeye, yutmaya ve sesleri
çıkarmaya yarayan etli, uzun ve
hareketli organ.

d. 12a/4, 12b/8

d. -den 23b/4

d. -i 20a/9

d. -ile 21a/10

dile- : İstemek, arzu etmek.

d. -dügüñ 47a/1

d. -rler 16b/13

d. -rse 21a/11(2)

d. -se 43b/6

d. -yüp 5b/5

dilsüz : Konuşma merkezi veya
konuşma organlarının doğuştan
ârizalı olması sebebiyle veya hiç
işitmediği için konuşamayan
(kimse), lâl, ebkem.

d. 14a/12

dīn (Ar.) : İnsanların yaratıcı olarak
kabul ettikleri üstün güce olan
îmanlarını, ona yapacakları
ibâdetlerin bütünü ve bu îmâna
göre davranışlarının nasıl olması
gerektiğini düzenleyen inanış yolu.

d. 7a/5, 23b/9, 32a/8

din- : Söylenmek. *bk. den-*

d. -emez 17a/4

d. -mek 6b/5

d. -se 5a/6

d. -i 49b/9

dīn-i islām : İslam dini.

- d. 5a/6
- d. i. -a 4a/6, 42a/2,3
- d. i. -ı 4a/7, 38b/11, 42a/4
- d. i. -uñ 18a/5
- dinil-** : Denilmek.
- d. -mez 17a/10, 35a/2
- d. -miş 43a/13
- diñle-** : Dinlemek.
- d. -yerek 23b/7
- d. -yesin 23a/5
- dĩnsüz** : Dini olmayan, imansız.
- d. 14a/12(2)
- d. -lugin 14a/12
- dip** : Çukur bir yerin en aşağı kısmı.
- d. -inde 28b/13
- dirhem (Far.)** : Okkanın dört yüzde birine eşit eski bir ağırlık ölçüsü birimi (3,2075 gr.) [Şerîata göre yetmiş tâne orta boy arpanın ağırlığı kadardır].
- d. 16a/11, 39a/1,2,3, 44b/7,8,13
- diri** : Canlı.
- d. -den 46b/12
- diş** : Diş.
- d. 40a/3
- d. -i 39b/13
- dīvān (Far.)** : Büyük meclis.
- d. idüp 22b/10
- diyār (Far.)** : Memleket, ülke, belde, el.
- d. 42b/1
- diz** : Bacakta uylukla baldırın birleştiği oynak kısım.
- d. 21b/3
- d. -ine 13b/1
- dizge** : Dizin altına veya üstüne bağlanan çorap bağı.
- d. 13a/13, 13b/6
- d. -yi 13b/1,4(2)
- dol-** : (Boş bir şey veya yer) İçine giren bir şeyle dolu hâle gelmek.
- d. -mayınca 22b/10
- dolab** : Dolap.
- d. -a 31a/13
- d. -dan 31b/9
- dost** : Dost.
- d. -a 26b/6
- dög-** : Dövmek.
- d. -ersin 31a/10
- d. -mezem 31a/10

- döğüş-** : Dövüşmek, savaşmak.
d. -miş 47a/7
- dökül-** : Boşaltılmak.
d. -di 32a/1
- dön-** : Kendi mihveriy veya başka bir şey etrafında hareket etmek.
d. -e 8a/6, 10b/8
d. -i d. -i 6a/2
d. -mek-ile 6a/2
d. -se 6a/1
d. -üp 36a/13
- dönder-** : Döndürmek. *bk. döndür-*
d. -tdi 47b/8
- döndür-** : Döndürmek. *bk. dönder-*
d. 37b/3
d. -üp 11a/8,12
d. -ür 37b/5(2)
- dört** : Dört (4).
d. 13a/5, 14b/2, 15a/13
d. -ünci 2a/12, 19b/12, 35b/9,
d. -üncide 44a/8,
d. -ünciye 38a/10
- dört yüz** : Dört yüz (400).
d. 27a/8
- döşek** : Yatak.
- d. 31b/5(2)
d. -e 31b/6
d. -inde 39a/5
d. -ler 35a/2
- döşe-** : Bir şeyi bir yere sermek, yaymak.
d. -dügi 19a/7
- döşen-** : Döşenmek.
d. -üp 35a/2
- du‘â (Ar.)** : Dua, alkış.
d. 7b/5, 16b/12, 28b/7, 29a/5
d. -sı 16b/7,13, 48b/6, 49a/11
d. -sın 7a/2, 43b/10, 44a/5,6,10,
d. -sını 10a/2,3, 38a/11
d. -ya 40a/5
d. -yı 8a/12, 10a/3, 16b/7
- dülbend (Far.)**: İnce ve seyrek dokunmuş, hafif ve yumuşak pamuklu bez.
d. -i 18b/6
- dünyâ (Ar.)** : Dünya.
d. 3a/4, 5a/1, 13a/3, 17a/2,4,10,13,
33a/2, 36b/10, 48b/8,10.
d. -da 6a/4,5, 12b/9, 24a/3, 26b/7,
34b/8, 46b/1.

d. -dan 10b/13, 17a/1

d. -nuñ 39b/8, 46b/1

d. -sı 17a/4

d. -ya 27b/4,5

d. -yı 33a/2, 48a/12, 49b/9,10

dünyâlık : Dünyâda geçimi sağlayan

para, mal mülk gibi şeyler.

d. -lığı 33a/1,6

d. -lık 17a/7,10, 39b/10

dürlü : Türlü, çeşit.

d. 2a/9, 4b/2, 6a/4, 23a/12, 24a/3,

24b/5, 35b/2, 38b/13

d. -dür 13a/6

düş : Rüya.

d. 13a/5

d. -ünde 5b/3

düş- : Bir tafara devrilmek.

d. -düği 19a/7

d. -en 20a/11

d. -er 2a/12

d. -mesün 42a/2

d. -mez 43a/4

düşür- : Düşürmek.

d. -di 27b/1

d. -en 13b/5

d. -medi 42a/2

düşmân (Far.) : Hasım.

d. 3b/11, 4a/7,9, 18a/6, 32a/9,
41b/12

d. -a 26b/6

düz : Düz.

d. 20b/4

düzil- : Düzülmek.

d. -ir 39a/2

E

Ebâ Bekir (şa.) : Ebu Bekir.

E. 11a/10, 40a/3

ebedî (Ar.) : Sonsuz, ölümsüz, bâkî.

e. 23b/11, 26a/2

Ebî Eyyübi Enşârî (şa.) : Ebî Eyyübi

Enşârî.

E. 42a/11

Ebû Bekir (şa.) : Ebû Bekir

E. 11a/3, 20a/8, 30a/10, 32a/13,

32b/5, 39b/12, 40a/6, 42a/7,

44b/2, 48a/4

E. -'den 30a/9,

E. -'i 32b/13

E. -'le 38b/12,13

Ebû Bekr (şa.): Ebubekir.

E. -'e 11a/2,6, 40a/3

E. -'üñ 11a/7, 19a/4, 44b/4

ebrişim (Far.): Kalınca bükülmüş ipek iplik.

e. 41a/10,12

ecir (Ar.) : Mânevî karşılık, sevap.

e. -ini 25b/9

edâ (Ar.) : . Üzerine borç olan veya borç hükmünde bulunan şeyi yerine getirme, yapma, îfâ etme.

e. 37b/1,2

e. -dur 7b/12

ef'âl (Ar.): Fiiller, yapılan işler, eylemler.

e. -iñi 24a/12

efdal (Ar.) : Çok (daha, en, pek) fazîletli, çok üstün.

e. 30a/9

e. -dir 1b/8, 36a/3, 41b/1, 47b/13

e. -dür 10b/12, 30a/5, 44b/4

efendi (Yun.): Sözü geçen kimse, yüce kişi.

e. 30b/9,13,31a/7,10, 31b/1,10,12

e. -den 31b/10

e. -nüñ 31a/4, 31a/4, 32a/2

e. -si 11b/12, 12a/1

e. -sine 31a/9

e. -yi 32a/2

eger (Far.) : Şayet.

e. 4a/8, 4b/1,6,8,11, 7b/8, 8a/3,

12a/6,7,9, 12b/4,7, 14a/2,3, 14b/4,9,

15a/4, 16a/2,3,7, 16b/3,11, 17b/9,12,

18a/1, 20a/1,10, 20b/5,6,8,9,

21a/8,9, 21b/4,6,7, 24a/9,11,12,

24b/12, 25a/4, 27b/12, 28a/9,

28b/11, 29a/8,11, 30a/6(2), 31a/5,

32a/7, 33a/4, 34b/5, 35a/12, 35b/5,

36a/4, 36b/2, 37a/5, 37b/2,13,

38a/4,12, 40a/11, 40b/6,11,12,

41a/3,11, 43a/7, 45b/1,2,4,11,12(2),

46a/1,4,11, 46b/12(2), 47a/2,

48a/1,6,7,8

egerle- : Eyeri bir binek hayvanının sırtına koyup bağlamak ve hayvanı binişe hazırlamak, eyer vurmak.

e. -diler 31b/3

e. -yiñüz 31b/2

egil- : Vücûdunun belden yukarısını aşağıya doğru eğmek.

e. -e 14a/6

e. -rek 19a/13

eglet- : Beklemek.

e. -mek 35b/12

ehl (Ar.) : Bir işte yetkili olan, bir işi yapan, erbab, ehil.

e. -i 17a/5,6

e. -ine 17a/2

ehl-i bid'at (Far.): Dinle ilgili olarak yeni görüş ve davranışları benimseyenler.

e. 11a/5

e. b. -ı 10b/11

ehl-i dünyâ (Far.): Dünyaya bağlı olan.

e. 17a/2,4,10,13

e. d. -dur 17a/13

ehl-i Kur'an (Far.): Kur'an'a inanan müslüman.

e. 35b/1,3

ehl-i sünnet (Far.): Kur'an-ı Kerim'e ve Hz. Muhammed'in sünnetine aynen tâbi olarak hak yoldan ayrılmayan.

e. -dir 36b/6

e. -i 36b/7

eksük : Eksik.

e. 21b/8

e. -leri 18b/4

el : El.

e. 14a/7, 21a/12, 21b/3, 27a/9, 39b/10.

e. -den 3b/8, 9b/11

e. -i 36a/2

e. -imüzden 23b/5

e. -in 35b/8(2),9,10, 36a/1, 41b/13

e. -inde 13a/8

e. -inden 43a/3

e. -ine 3b/2, 9a/10, 11b/13, 13b/4,6, 17a/7,11, 42b/3, 49b/4

e. -ini 18a/8, 28b/8

e. -lerine 40b/3

e. -üme 29b/6

el kavuşdur- : Saygı göstermek anlamında elleri birleştirmek.

e. k. -up 27a/9

el'an (Ar.): Şimdi, şu anda.

e. 19b/8

elbetde (Ar.): Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

e. 34a/3, 38a/4,12

elem (Ar.): İztırab, keder, gam, tasa, hüzün, melâl.

e. çeküp 25a/13

e. -e 8b/13

elif (Ar.): Arap alfabesinin ve Türkler'in İslâmiyet'i kabullerinden 1928 harf inkılâbına kadar 9 – 10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin ilk harfi ve bu harfin adı .

e. -i 43b/11

e. -in 43b/10, 44a/11

elli biñ : Elli bin (50.000)

e. 6a/8

elmâs (Ar.): Çok kıymetli parlak taş.

e. -ı 29a/13

em- : Emmek.

e. -dügi 43b/1

e. -dügim 43b/2

e. -erse 43a/11,13

e. -ersedür 43a/13

e. -se 43a/9

emîn (Ar.) : Güvenilir, inanılır, îtimat edilir.

e. 36b/12

emir (Ar.): Emir, buyruk, buyurma.

bk. emür

e. eyledi 9a/7, 24b/3, 32b/5

e. etmişdür 12b/13

e. -i 22a/9

e. -inden 24b/5

e. -iyle 9a/12, 39a/4

e. olunduğ 22a/10

emîr (Ar.): Bir kavim veya memleketin başı, başkan, bey, reis.

e. 14b/9

emri ma' rûf ve nehî 'ani'l-münker :

İnsanlara iyiliği emretmek ve insanları kötülükten sakındırmak, men etmek anlamındadır

e. 33a/11

emru'llâh (Ar.): Allah'ın emri.

e. 26a/11, 32b/8, 34b/4, 45b/6, 46a/13

emür (Ar.) : Emir, buyruk, buyurma.

bk. emir

e. 33a/10

emzikli : Memede çocuğu olan, çocuğuna meme veren (kadın).

e. 16a/7

eñ : En.

e. 12a/9

e. -i 21a/5

enār (Far.): Nar.

a. 9a/11,12

ense : Boynun arka kısmı.

e. -si 49b/2

er : Erkek.

e. 14b/8

e. -i 14b/11

e. -ine 14b/7

e. -ler 6b/1, 18a/8

erken : Erken.

e. -den 38b/3

ervāḥ (Ar.) : Ruhlar.

e. -ı 39a/4

e'ūzu : Sığınma.

e. -yı 18b/11

es- : Esmek.

e. -en 10b/3,4

esbāb (Ar.) : Vasıtalar, sebepler.

e. -ına 24b/11

esbāb(<eşvāb: Ar.): Esvap kelimesinin

halk ağzındaki şekli, elbise.

e. 7a/13

e. -ıla 37b/2

e. -uñ 21b/9

eşer (Ar.) : Sarfedilen bir emek, yapılan bir iş sonucunda meydana gelen, yetenek, gayret veya emek ürünü şey, yapıt.

e. -i 30a/1

eşim (Ar.) : Günah işlemek.

e. 8a/3

e's-selāmü 'aleyküm ve raḥmetu'llāhi : "Allah'ın selamı ve rahmeti sizin üzerinize olsun." anlamındaki selam sözü.

e. 45a/10

esīr (Ar.) : Tutsak, esir.

e. 11b/7, 14b/10

e. -leri 8a/2

e. -lerin 8a/1

esīr-i şeytān : Şeytanın esiri.

e. 23b/12

eski : Eski.

e. -sini 32b/7

e. -ce 32b/3

esne- : Esnemek.

e. -miştir 13a/1

eşğāl (Ar.) : İşler.

e. 48a/1

eşed (Ar.) : Şiddetli.

e. 31a/1

eşek : Eşek.

e. 25a/6

et- : Etmek, yapmak.

e. -dügim 30b/12

e. -ile 32a/12

et : Et.

e. -in 34a/9

etek : Etek.

e. -ine 21b/12

e. -i 21b/9

etrâf (Ar.) : Etraf.

e. -da 9b/7

ev : Ev.

e. 49a/11

e. -de 47b/13, 48a/1,2

e. -den 44b/12

e. -i 6b/2, 32b/3

e. -lerümi 48a/11

evlâ (Ar.) : Daha uygun, daha layık.

e. 17b/10, 36a/7

e. -dır 42b/10

evlād (Ar.) : Evlat, çocuklar.

e. 46a/10,11

e. -dan 41a/3

e. -iñuz 25b/5

evlen- : Evlenmek.

e.24b/9

e. -medin 24b/9,10

e. -meye 24b/13

e. -mez 24b/7

e. -se 43b/1

e. -ür 30b/9

evliyâ (Ar.) : Allah dostu, Allah dostları.

e. 26a/3

evvel : Önce, ilk.

e. 2a/9,11, 6a/5,7, 11b/8,9, 18a/2, 24b/2, 25a/5,6, 30b/12, 32a/4, 35b/7, 36a/8,9,10(2), 37b/8, 38b/7, 43a/9, 48a/11, 48b/9(2), 49a/2.

e. -den 40b/10

e. -i 16b/4

e. -inde 18b/13

e. -inüñ 27a/2

e. -ki 15a/4, 17b/11,12, 24a/2,9, 29b/7, 46b/4

- e. -kisi 49b/9
- ey** : Hitap edilen kimsenin dikkatini çekmek veya anlamı güçlendirmek için kullanılır.
- e. 47a/12(2)
- eyit-** : Söylemek, demek, anlatmak.
- e. -(d)esin 47a/2
- e. -(d)ivir 34a/4
- e. -(d)ivirsem 30b/13
- e. -(d)ür 3b/12, 4a/2,5,6, 4b/11, 22b/11,12,13, 23a/2, 23b/2, 30b/8, 31a/4,10.
- e. -di 5b/3,5, 6b/8,11,12, 9a/1,6, 11a/3,10, 13a/10, 13b/2, 30b/2,4,5,12, 31a/3,4,10, 31b/2,8, 32b/10,12, 33b/6,8, 34a/5,7,11, 40a/3, 44b/10,11, 49b/5
- e. -diler 9b/7
- eyle** : Öyle, o şekilde.
- e. 10a/7, 36a/10.
- eyle-** : (Yardımcı fiil) Etmek, eylemek.
- e. 2a/4, 5a/11, 5b/7,11, 14a/13, 16b/8,9, 19b/7, 20a/12, 24a/13, 26a/1, 27a/3, 45a/9
- e. -di 6b/8, 9a/7,13, 23a/13, 24a/7, 24b/3, 30b/7, 32b/5, 34a/10, 39a/11, 44b/8
- e. -diler 33a/3,7, 42a/13, 42b/12
- e. -dim 8b/6, 10b/7, 49b/5
- e. -dügi 1b/10
- e. -dükde 37b/1
- e. -dün 24b/1, 34a/12
- e. -dünüz 23a/1
- e. -emek 17b/7, 21b/4,5
- e. -meñ 9a/8, 25b/4,5,6
- e. -mesün 44b/10
- e. -miş 24b/1,2, 43a/2
- e. -mişdir 20a/8
- e. -ñ 25b/2, 29a/4,5
- e. -r 2a/10, 2b/1, 16a/12, 17a/8,12, 18b/1, 35b/8, 37b/2, 42a/7, 49b/9
- e. -rdi 5b/9
- e. -rem 24a/1
- e. -se 6a/3, 22a/7, 48b/9
- e. -sen 12a/5
- e. -señ 21b/10
- e. -sün 13a/12
- e. -yeler 4a/11
- e. -yivir 16b/10,11

- e. -yüp 2b/11
- eylük** : İyilik.
- e. -ün 22b/3
- e. -ler 16b/10,11
- e. -leri 48b/2
- eyü** : İyi.
- e. 5b/7, 8a/12, 16b/2,3, 48b/13
- e. -ce 5b/2, 22b/5,
- e. -dür 15a/11
- e. -lük 7b/7
- ezān (Ar.)** : Müslümanlara namaz vaktini bildirmek ve namaza çağırma için müezzin tarafından genellikle minâreden yüksek sesle yapılan dâvet.
- e. 38b/10, 41b/4,5, 48a/2(2),4,13, 48b/7
- ezberle-** : Ezberlemek.
- e. -leyene 49a/5
- ezil-** : Ufalanmak, parçalanmak.
- e. -ür 49b/3
- F**
- fâcir (Ar.)**: Kötü işler yapan, zinâ ve işrete düşkün olan, fisk u fücür sâhibi (kimse), sefih.
- f. -ler 47a/12
- fâide (Ar.)**: Yarar, fayda. *bk. fâyide*
- f. -lüdür 15a/10
- fâkih (Ar.)**: Fıkıh âlimi.
- f. 18b/1
- fakîr (Ar.)**: Yoksul (kimse), muhtaç.
- f. 6a/6, 40b/2, 43a/7
- f. -e 28a/7, 40b/2(3),6
- fâl (Ar.)**: Çeşitli şeylere bakarak gelecekte olacaklar hakkında anlamlar çıkarma, gâipten haber verme.
- f. 8b/9,11(2), 10a/1,2
- falân (Ar.)**: Filan.
- f. -ında 8b/11
- faşıl (Ar.)**: Ayırma, bölme. *bk. faşl*
- f. 47b/5(2),8,12
- fâsık (Ar.)**: Fısk u fucur sâhibi, şerîat hükümlerine uymayan günahkâr kimse.
- f. 20b/1
- f. -ı 45b/6,7
- f. -lar 47a/12
- f. olur 21a/8

fāşid (Ar.): Fesâda uğramış, bozulmuş, bozuk, kötü.

f. 20a/6

f. olur 21a/9

faşl (Ar.): Ayırma, bölme. *bk. faşıl.*

f. 47b/9

Fātiha (Ar.): Kur'ân-ı Kerîm'in ilk sûresinin adı, elham.

f. 18b/12,13

farz (Ar.): Dinen yapılması zorunlu olan ibadet.

f. 13b/11, 15b/1, 18b/8, 47b/4,5,8

f. -da 44a/3

f. -dan 47b/6,10

f. -dur 17b/8

f. -ı 47b/4,13

f. -ına 10a/9,10

f. -larda 47b/2

f. -laruñ 49b/12

f. -uñ 44a/7

fâyide (Ar.): Yarar, fayda. *bk. fâ'ide.*

f. 21b/2

f. -lü 46b/12

faẓilet (Ar.): Dürüstlük, iffet, nâmus, merhamet, alçak gönüllülük,

yiğitlik, sadâkat, adâlet, kerem ve ihsan gibi ahlâkî meziyetlerin hepsine birden verilen isim, erdem.

f. -i 48b/9,10

fenâ (Ar.): Hoşa gitmeyecek durumda olan, istenen veya gereken nitelikte bulunmayan, kötü, bet.

f. 27b/5

ferâce (Ar.): Eskiden kadınların dışarı çıkarken giydikleri, gerdan altında kavuştuktan sonra omuzlara doğru açılıp sırttan yere kadar dökülerek inen, pelerine benzer, geniş yakalı üst giyeceği.

f. -de 37a/12

f. -nüñ 21b/12

f. -sin 21b/11

f. -siyle 37a/10

f. -süz 37a/12

f. -yi 37a/11, 37b/3

f. -yle 37a/13

ferâgat (Ar.) : Hakkından isteyerek vazgeçme, el çekme, sarf-ı nazar etme.

f. 17a/1

ferah (Ar.): Hoşa giden bir halden duyulan zevk, gönül açıklığı, sevinç, sevinme.

f. -ı 15b/12

ferahlan- : Ferahlamak, üzüntüden, sıkıntıdan kurtulup rahatlamak.

f. -a 39b/6

fesād (Ar.): Kötülük, fenalık.

f. 10b/5

f. -laruñ 32a/5

fetāvā (Ar.): Fetvalar.

f. 22a/4

fevt (Ar.): Bir şeyi bir daha ele geçmeyecek şekilde kaybetme, elden kaçırma.

f. 20b/10, 35a/13

fıkh (Ar.): İslâmiyet'in içtimâî, medenî, hukûkî, siyâsî bütün amelî hükümlerini şer'î delilleriyle birlikte açıklayan ilim.

f. 27b/9

f. -ı 27b/13

fıkarā (Ar.): Fakirler, yoksullar. *bk.*

fukarā

f. -ya 40a/12

fırka (Ar.): İnsan topluluğu, bölük, cemâat, tâife.

f. 36b/6

fııldı : Fısıltı.

f. 45b/11

fısk u fücür (Ar.): Hak yoldan çıkıp

her türlü günâhı işlemeyi huy hâline getirme, sefâhata dalma, fenâlık, ahlâksızlık.

f. -da 4b/13

f. -ını 3a/2

fiṭra (Ar.): Fitre.

f. -sı 41a/1,7

f. -sın 41a/6

fikir it-: Düşünmek.

f. itmese 2b/10

f. eyle 14a/12, 19b/4,7, 27a/3, 45a/9

f. iderken 19b/4

f. itmek 17a/2

fi'1 (Ar.): Fiil, iş.

f. 21a/10

f. -i 21a/10,12

f. -lerine 38b/13

filān (Ar.): Falan.

f. 10a/3

f. -uñ 26b/11,13

fī'ī-ḥāl (Ar.): O anda, hemen şimdi.

f. 9a/5,13, 45b/12.

Fir'avn (Ar.): Firavun

F. 25a/8

Fī-sebīli'llāh (Ar.): Allah yolunda,

Allah'ın rızâsını elde etmek için,
hiçbir karşılık beklemeden.

f. 39a/11,

f. -i 32b/1, 38b/5, 39a/13, 39b/3

fişek: Donanma, şenlik ve
işâretleşmelerde kullanılan, havaya
atıldığında çeşitli renk ve şekiller alan,
yanıcı veya patlayıcı madde.

f. -e 3a/4

fitne (Ar.): Karışıklık, fesat,
kargaşalık.

f. -den 4b/2

fukarā (Ar.): Fakirler, yoksullar. *bk.*

fiḳarā

f. -ya 16a/12

fulān (Ar.): Falan, filan.

f. 8a/12, 12a/3, 23a/4, 26a/2, 26b/11,
39b/5, 42b/1, 47a/4,7,9,11, 49a/7

f. -a 47a/3

f. -dan 40a/8

furşat (Ar.): Fırsat, imkan.

f. 31a/7, 35a/13

f. -a 31a/13

f. -ı 20b/10

G

ġāfil (Ar.): Gaflette bulunan, aymaz.

ġ. 26a/8

ġaflet (Ar.): Gafillik, aymazlık

ġ. 19a/9, 19b/5

ġ. -i 19b/6

ġālib (Ar.): Galip, yenen, üstün gelen.

ġ. 16a/3,4

ġ. -i 38a/4

gamġin : Gamlı, kederli.

ġ. 9a/11

ġanī (Ar.): Zengin.

ġ. -dir 47a/8

ġaybet (Ar.): Gıybet.

ġ. 8a/8

ġāyet (Ar.): Pek, pekçok, oldukça,
aşırı bir biçimde.

ġ. 9a/9, 24b/1

ġayrı (Ar.): Başkası, diğeri.

ğ. 5a/11, 2a/7,8, 6a/4, 9b/10,12,
10a/5, 11b/11, 13b/3, 19a/9, 20a/4,
21b/10, 36b/9, 40a/13, 43a/4,
43b/11

ğ. -dan 20b/1, 46b/11

ğ. -ya 40a/7, 48b/5 (2)

ğazā (Ar.): Gaza, islām dinini
korumak veya yaymak amacıyla
yapılan savaş.

ğ. 39a/11, 43a/2

ğ. -da 7b/12, 39a/10

ğ. -larda 11a/1

ğ. -sına 41b/11

ğazā it-: Savaşmak.

ğ. (d)-er 8a/4,

ğ. (d)-erdi 13a/8

ğ. -se 38b/5

ğazab (Ar.): Aşırı hiddet, intikam alma
duygusu ile karışık öfke, kızgınlık,
hışım.

ğ. 6a/8

ğāzī (Ar.): Gazâ eden, İslâm dini ve
vatan uğruna elde silâh düşmanla
savaşan, gazâdan şehit olmadan
dönen kimse.

ğ. -dir 47a/6

ğ. -ler 13b/9

geç : Belirtilen, istenen veya alışılan
zamandan sonra.

g. 19a/9, 23a/4, 36a/3,12, 37b/10,
47b/12

geç- : (Zaman, ömür için) Geçmek,
aşmak.

g. -di 6b/11, 32a/4

g. -er 5a/6, 6b/5, 7a/3,13, 8a/4

g. -mez 6b/6, 7a/1, 28a/9

g. -üp 5a/5, 33b/12, 38b/6,
43a/11,13

g. -ürüp 32b/8

gel- : Ulaşmak, varmak, gelmek.

g. 34b/6(2)

g. -di 6b/12, 8b/12, 32b/9, 33b/8,
34a/8

g. -dikden 3a/2

g. -diler 4a/3

g. -dügi 34b/4

g. -düm26a/11, 34b/10

g. -e 4a/9

g. -ecek 42a/3

g. -ecekden 17b/1

g. -en 17b/3, 18b/7, 19b/4, 21a/4,
26b/8,9, 40a/7, 48a/7,8

g. -ene 19a/9

g. -icek 14b/1, 30a/6,

g. -incek 31b/12,

g. -me 35a/11

g. -mege 31b/10, 32b/2

g. -mesün 9a/7, 45a/2

g. -mez 10b/11, 16a/9, 18a/4,
38a/11, 43a/2, 43b/8, 44a/7,
45b/9, 48a/3

g. -miş 12b/9

g. -se7b/2, 12a/8, 19b/13, 20a/2,
21a/10, 26b/10, 29b/5, 36a/3,12,
36b/3, 43b/11

g. -sün 33b/13

g. -ün 13a/4

g. -üp 9a/1,5, 9b/7, 12a/13, 13b/2,
19a/12, 25a/1, 31b/1, 34a/1,
37b/10, 42a/2,11

g. -ür 6b/13, 17b/3, 23a/2, 31a/11,
40a/8, 40b/4, 43b/12,13, 44a/2,11,
45b/9

g. -ürse8b/2, 9a/7, 16a/8,9, 20a/10,
26b/12

gemi : Gemi.

g. -de 5b/13

g. -dür 3a/13, 5b/13,

g. -leri 29a/12

g. -ye 3a/12

genç: Genç.

g. 16a/13, 31a/11

geniş: Geniş.

g. 35a/2

ger (Far.): Eğer.

g. 12b/3

gerçe (Far.): ... ise de, gerçi, her ne kadar. *bk. gerçi*.

g. 8a/4

gerçek : Hakikat, doğru.

g. 6b/8, 31b/11

g. -den 30a/6

gerçi (Far.): ... ise de, gerçi, her ne kadar. *bk. gerçe*

g.5a/6, 37b/6

gerek : Gerek, lazım, gerekli; gerekir.

g. 9b/11, 17a/1, 17b/9, 18b/7, 32a/8,
40a/9, 40b/2

g. imiş 8a/11

g. -dir 12a/4, 13b/13, 15b/11,
16b/6,8,11, 21b/13, 27b/8,
30a/4,13, 31a/4,5, 35b/12, 37b/6,
38a/12, 40b/11, 41b/9, 42b/12,
46b/11, 47a/4, 49a/8

g. -dür 4a/10, 12b/12, 29a/2, 30a/13,
31a/3, 41b/2, 47b/1

g. -ür 23b/12, 42a/5

gerü : Geri. *bk. girü*

g. 47b/1

getür- : Getirmek, gelmesini sağlamak.

g. 30b/6

g. -di 10a/4

g. -diler 30b/7

g. -düp 44b/13

g. -eyim 12a/3

g. -mege 21a/12

g. -señ 5a/1

g. -tmez 23b/8

g. -ün 23a/9

g. -üp 8b/12, 18b/8

gey- : Giymek. *bk. giy*

g. -di 32b/4

g. -dürüp 23a/10

g. -mesi 41a/11,12

g. -miş 27a/9

g. -üp 27a/8, 43a/1

g. -ürdüp 23a/9

gez- : Gezmek, dolaşmak.

g. -e 39b/8

g. -er 5a/1

g. -erken 33b/11

g. -inelim 3b/13

g. -irek 3b/13

gezdür- : (Bir nesneyi sahibini bulmak için)Göstermek.

g. -di 13b/5

gibi : Gibi.

g. 5b/9, 7a/8, 8a/7, 10b/8,9, 12a/3,
12b/4, 16b/2, 18a/11,12, 23b/10,
26a/7, 26b/4, 27a/4, 29a/1,
29b/10,11, 45a/8(2), 46a/9,12.

g. -dir 5a/7, 28b/12

g. -dür 18a/6, 22a/11, 42b/7,
44b/2,3,5, 48b/4, 48b/10

gice : Gece.

g. 5b/1,2,6, 6b/1(2), 9b/5, 14a/13,
26a/13, 26b/1, 35b/6, 39b/2(2),
45b/10, 46b/2

g. -lerde 35b/1

g. -si 49b/1

g. -yle 42a/12

gine : Yine, tekrar.

g. 3a/2,6, 4a/3,4, 4b/8,11, 5b/5, 7b/12,
8b/5,11, 19b/8, 20a/11, 20b/7,
21b/12, 24a/4,5, 28b/13(2),
29b/9,10,13, 30a/7, 33a/4, 35b/9,
36b/1,2,4, 37b/9, 39b/4,6,7,10,
42a/1,11, 43a/8, 43b/1,5, 44a/2,
45a/6,7, 46a/2, 49b/4(2)

gir- : Girmek.

g. -dügi 22b/1

g. -di 9a/9, 32b/6

g. -diler 32a/3, 32b/13

g. -ecegüñ 17a/1

g. -eli 29b/6

g. -en 22b/2(2),4

g. -er 19a/5

g. -mesinüñ 46a/13

g. -medügi 40b/9

g. -mek 15b/13

g. -meyince 28b/3

g. -mez 22b/7, 28b/3

g. -mezden 43a/9

g. -se 17a/7,11

g. -üñ 32b/7

g. -üp 14a/1, 30b/3, 31b/6

g. -ür 3b/2, 8a/10, 19a/6, 40b/3

g. -ürler 3a/12, 22b/4, 49a/2

g. -ürse 22b/1

girü : Geri. *bk. gerü*

g. 41b/9

g. -sine 46a/8(2),10,11

git- : Gitmek.

g. -(d)e 46a/8,10

g. -(d)esin 22b/5

g. -(d)er 15a/10, 19b/1, 25a/5,
26b/8,10, 31a/11, 33b/6, 35a/6,8,
45a/7

g. -(d)erdi 21a/6

g. -(d)erem 31b/2

g. -(d)erken 3b/2, 5a/12, 7b/1, 23a/3,
33b/3,12

g. -(d)erlerken 3a/12

g. -(d)icek 46a/6

g. -(d)incek 10b/13

g. -di 30b/11, 31b/3, 33b/10, 41b/6,
42b/3

g. -mek 3b/10, 6a/9, 36a/3

g. -mesi 9b/11

- g. -mesün 13b/1
 g. -meye 36a/13
 g. -meyüp 9b/5
 g. -se 16a/2,6, 25b/10, 30a/1
- gider-**: Ortadan kaldırmak, yok etmek, izâle etmek.
 g. -(d)erdügi 25a/9
- giryân (Far.)**: Ağlayan.
 g. 27a/13
- giy-**: Giymek. *bk. gey-*
 g. -mege 30a/13
- giyecek**: Giysi, elbise.
 g. -ecek 32b/2
- göğüs**: Göğüs.
 g. -ine 28b/8
 g. -ümdeki 28b/8
- gök**: Sema, gökyüzü.
 g. -den 10a/3
- göm-**: Gömmek, defn etmek.
 g. -diler 9b/4, 42a/12
 g. -dügin 29a/10
 g. -se 29a/10
- gönder**: Ucuna bir şey takılan ve çeşitli yerlerde kullanılan uzun sııklara verilen isim. *bk. göndir*
 g. 41b/1(2),2
- gönder-**: Yollamak, göndermek.
 g. -dügi 42a/10
 g. -mek 21a/1,2
- göndir**: Ucuna bir şey takılan ve çeşitli yerlerde kullanılan uzun sııklara verilen isim. *bk. gönder*
 g. 41a/13
- göñül**: Gönül.
 g. -ümüz 21a/12
 g. -de 45a/13
- ğururlan-**: Gururlu bir durum almak, kibirlenmek.
 ğ. -maz 46b/1
- güç**: 1. Güç, kuvvet.
 g. 11a/2
 g. -i 43a/6(2)
 2. Zorla, zor bir şekilde.
 g. -ile 9b/4
 g. -ine 9a/5
- gül-**: Gülmek.
 g. -di 34a/2
 g. -düñ 34a/4
 g. -elim 33a/3
 g. -er 2a/11

g. -erem 34a/9

g. -ersin 34a/2

gümüş : Gümüş.

g. 44b/8,13(2)

g. -i 18b/4

gün : Gün.

g. 5a/12, 5b/1, 8b/11, 11a/5, 12a/8,
14a/13, 15a/1,5(2), 16a/4,8,11,
16b/2, 19b/3, 23a/4, 23b/4,
25b/13(2), 26a/9,13(2), 29b/6,
30b/2,7, 31a/7, 33b/10, 37a/4,
38b/2, 40b/10, 41a/13, 42b/6,8,11,
43a/6, 45b/6,8,9, 46b/4(2),5,6(2).

g. -de 20a/12, 46b/5

g. -e 40b/9

g. -em 26a/10

g. -i 1b/7, 2a/5, 10a/10, 26a/8,
27a/7,13, 29b/4, 39a/8, 42b/9,12

g. -in 15a/3

g. -inde 15a/3, 15b/1, 26a/12, 26b/9,
30a/13, 47a/5,10

g. -ine 15a/1, 16a/4,8, 16b/2

g. -lerde 26a/7

günāh (Far.) : Günah, suç.

g. 32a/5

g. -ı 25b/11, 26b/12, 27a/1, 45a/3

günāh-ı kebāyir (Far.): Büyük
günahlar.

g. 23a/12

günahkār (Far.): Günah işleyen kişi.

g. 15a/13, 25b/10

gündüz : Gündüz.

g. 9b/5, 35b/6, 45b/10

g. -lerde 35b/2

güzel : Güzel, hoş.

g.24a/12,13, 26b/4, 34b/7,

g. -dir 19a/11

gör- : Görmek.

g. 20a/12, 20b/11, 22b/5, 23a/4,
26b/12, 27b/6,7

g. -di 5a/13, 5b/3

g. -diler 9b/3, 11a/8, 32a/4

g. -di 34a/5

g. -dügim 32b/11

g. -düm 10b/6, 49b/2

g. -dün 4b/2, 32a/6

g. -eler 26b/11,13

g. -elüm 46a/1

g. -eyin 39a/11

g. -icek 32b/10, 34a/2

g. -iyor 30b/10

g. -medi 5b/6

g. -medin 8a/9

g. -mek 9b/10, 13a/5

g. -meye 39b/7

g. -meyüp 5a/13, 5b/9

g. -se 21a/8,9, 33b/5, 36a/12, 37a/12

g. -seler 13a/3

g. -sün 47a/6,11

g. -ün 30a/6

g. -üp 7b/8, 9a/10, 23a/11,

31b/11, 33b/13, 47b/8

g. -ür 6a/9, 8b/5, 20b/4, 35a/9

göre : Göre.

g. 31b/11, 45a/9

göster- : Göstermek.

g. -dim 10b/7

g. -mek-ile 10b/10

götür- : Götürmek.

g. -ür 21a/6, 41b/12

gövde : İnsan bedeni, vücut.

g. -dür 5a/8

göz : Göz.

g. 14a/9,10, 35b/6

g. -i 45b/9

g. -üm 44b/3

g. -ün 20b/8

g. -den 44b/4

gözet- : Gözetmek, dikkat etmek.

g. -(d)ir 31a/7

g. -(d)ürdi 31b/8

gözyaşı : Gözyaşı.

g. 20b/9

H

haber (Ar.): Haber.

h. 39b/1

h. -im 31a/9

h. -inüz 30b/8

h. -ü 40a/4

habīb (Ar.): Sevilen kimse, sevgili,

dost.

h. -i 1b/12

h. -im 12b/7

h. -ine 39b/1

h. -ü 2a/1

h. -üm 2b/10, 33a/9, 39b/2

h. -ümüzden 33a/10

habis (Ar.): Pis, murdar.

h. 37b/2

ḥabl (Ar.): İp, organ.

ḥabl-i metin (Ar.): Çok kuvvetli ip, Allah'ın ipi (Hablullah).

ḥ. 36b/11

ḥac (Ar.): İslâm dîninde şer'an zengin sayılan her müslümanın ömründe bir defa kurban bayramı günlerinde belli usûllere göre Kâbe'yi ziyaret etmesi şeklindeki farz ibâdet. *bk.*

ḥacc

ḥ.38b/5

ḥacc (Ar.): Bir şeye veya bir kimseye değer vermektan ileri gelen ölçülü davranma hissi, çekinme ile karışık bir sevginin verdiği dikkat ve îtinâ gösterme duygusu, saygı. *bk. ḥac.*

ḥ. -a 3a/1

ḥ. -ınuñ 3a/3

ḥâcet (Ar.): Gerek duyulan, muhtaç olunan şey, ihtiyaç.

ḥ. 16b/13

ḥadîş (Ar.): Hadis, Peygamber sözü.

ḥ. 19b/11, 32a/11

ḥâfız (Ar.): Kur'ân-ı Kerîm'i bütünüyle ezberlemiş olan ve ezberden okuyabilen kimse.

ḥ. 49a/4,5

ḥ. -lar 11a/1

ḥafta (Far.): Birbiri arkasına gelen yedi günden ibâret zaman bölümü.

h. -da 6a/12,13

ḥaḳ (Ar.): Doğru, doğruluk, gerçek.

ḥ. 7a/4, 28b/4(2), 34a/7

Ḥaḳ sübhâne ve ta'âlâ (Ar.): Yüce Allah.

Ḥ. 32b/5

Ḥaḳ Ta'âlâ (Ar.): Yüce Allah, Hak Teala.

Ḥ. 4b/1, 5b/8, 11a/12, 12b/7, 15b/5, 17b/1, 18a/13, 21a/11, 24a/13, 24b/2, 25b/11, 35a/7, 49a/9.

Ḥ. T. -'dan 35a/7

Ḥ. T. -'nuñ 1b/9, 2a/8, 39a/4

Ḥaḳ Ta'âlâ ḥazreti (Ar.): Yüce Allah.

Ḥ. 2b/7, 6a/8, 46b/7, 48a/6

Ḥ. -leri 1b/12, 11a/7, 35a/5, 39b/1, 40a/1

Ḥaḳḳ (Ar.): Allah.

Ḥ. -'a 4b/13, 13a/11, 20a/10,

24a/13, 32a/12, 49a/9

Ḥ. -'ı 49a/11

Ḥ. -içün 26a/3

Ḥ. -uñ 25a/12, 33a/1

ḥākim (Ar.): Hakim.

ḥ. -lerimüze 16b/10

ḥaḳḳında : İlgili olarak, dair, için, hakkında.

ḥ. -da 30a/10

ḥāl (Ar.): Durum, hal.

ḥ. 9b/9, 21a/13, 29a/8, 31a/2, 42a/1.

ḥ. -de 32b/10

ḥ. -in 9b/8

ḥalāş (Ar.): Kurtulma, kurtuluş.

ḥ. 46b/3

ḥalīfe (Ar.): Hz. Muhammed'den sonra onun vekili olarak din ve dünya işlerinde bütün müslümanların önderi, aynı zamanda devletin reisi olan kişi.

ḥ. -e 42a/9, 44b/6

ḥalk (Ar.): İnsanlar, yaratılanlar, halk.

ḥ. 3a/11, 3b/6, 4b/11, 26b/11,13, 35a/9

ḥ. -a 3a/11, 4b/7,8,10

ḥ. -ı 9b/3,6, 3b/4, 13a/3, 18b/3

ḥ. -inuñ 45a/7

ḥ. -uñ 7a/3, 36b/11

ḥamā'il (Ar.): Tılsım, muska.

ḥ. 10a/5

ḥamām (Ar.): Hamam.

ḥ. -a 20b/12, 21a/1, 22b/1(2),3

ḥamil (Ar.): Sahip.

ḥ. 29b/8

ḥāmīle (Ar.): Hamile, gebe.

ḥ. -e 13a/2, 16a/7

ḥarāb (Ar.): Yıkık dökük, yıkılmaya yüz tutmuş, vîran.

ḥ. 32a/8

ḥarāc (Ar.): Vergi.

ḥ. 7b/9, 43a/3

ḥarām (Ar.): Helal olmayan.

ḥ. 1b/10, 13a/12, 13b/7, 43b/7

ḥ. -dır 12b/2

ḥ. -dur 11b/4,5, 12b/2, 15b/2, 18b/6, 41a/13

ḥarām li-ğayrihi (Ar.): Aslında helâl olduğu halde sonradan ortaya çıkan bir sebepten dolayı haram olan şey.

- h. 7a/9
- h. -dür 7a/11
- ḥarām li-‘aynihi (Ar.):** Bizzat kendisi haram olan şey; domuz eti, şarap vb.
- h. 7a/7
- ḥarāmī (Ar.):** Haydut, eşkiya.
- h. 33b/3, 33b/12, 34a/3,4
- h. -dür 33b/8
- h. -yi 34a/10
- ḥarb (Ar.):** Savaş, cenk.
- h. 18a/6
- ḥāş (Ar.):** Özel, hususi.
- h. 23a/8
- ḥaşîr (Ar.):** Saz ve kurumuş bitki saplarından örülmüş taban örtüsü.
- h. 29b/10,11
- h. 27a/11, 29b/8, 29a/3
- ḥased (Ar.):** Kıskanç.
- h. 28b/12, 29a/1(2)
- ḥasta (Far.):** Hasta.
- h. 16b/1, 6b/5, 12a/2, 13b/12, 14a/6
- h. -larıñuza 29a/4
- h. -lıkda 26a/4
- h. -ya 14a/11
- ḥattā (Ar.):** Bile, dahi, üstelik, bundan başka, hem de.
- h. 5a/10, 6b/6, 18b/5, 27a/13, 32b/1, 42a/9
- ḥāṭır (Ar.):** Düşünme, akılda tutma yeteneği, zihin, hâfıza.
- h. -a 10b/1, 12a/8, 20a/1
- h. -ıçun 17b/3
- h. -ıma 9a/6, 34a/8
- h. -ın 34b/3
- h. -ına 4a/12, 19b/13, 43b/11
- h. -ında 10a/12
- h. -larına 10b/11
- ḥatîb (Ar.):** Güzel söz söyleyen, hitâbet yeteneği olan kimse.
- h. 12a/11, 37a/5(2)
- ḥatîm (Ar.):** Kur’ân-ı Kerîm’i başından sonuna kadar ezberden veya yüzünden okuma.
- h. 16b/8
- ḥavāyic (Ar.):** İhtiyaçlar, gerekli şeyler.
- ḥavāyic-i aşıyye (Ar.):** Asli ihtiyaç.
- h. a. -sinden 40a/13
- ḥavf (Ar.):** Korku.

- h. 4a/12
- hāy** : Bir müzik aleti.
- h. 2a/2
- hāy** : Eyvah, vay.
- h. 12b/11,12, 23a/8
- ḥayr (Ar.)**: Hayır, iyilik.
- h. 47a/3, 2b/9, 11a/4, 45b/11,12, 47a/11
- h. -dan 26a/12, 26b/2
- h. -lar 17a/8
- h. -ları 26a/6,8
- h. -ludur 1b/11, 13b/8, 26a/5
- h. -ı 26b/10,12
- ḥayr u şer (Ar.)**: İyilik ve kötülük.
- h. 26b/9
- ḥayrāt (Ar.)**: İyilikler, hayırlı işler.
- h. 46a/9
- ḥayşiyyet (Ar.)**: Şeref, onur, itibar.
- h. -iledür 44a/13
- ḥayvān (Ar.)**: Hayvan.
- h. -a 7a/13, 7b/1
- ḥayvānāt (Ar.)**: Hayvanlar.
- h. -at 4b/1
- ḥāzır (Ar.)**: Bir işi yapmak için gerekli her türlü şeyini tamamlamış olan.
- h. 17a/9, 26b/2
- ḥāzır baş (Ar.)**: Hāzır durumda olan.
- h. 31b/12
- ḥāzır-la-** : Hāzır hâle getirmek.
- h. -mış 31b/6
- h. -ndılar 31a/13
- ḥāzīn (Ar.)**: Hüzünlü, kederli, mahzun, gamlı.
- h. 9a/2,3
- ḥāzret (Ar.)**: Şahıs veya kutsal sayılan varlık isimlerinin başına getirilip Farsça isim tamlaması şeklinde kullanılır ve saygı ifâde eder.
- h. -ine 12a/13
- h. -lerine 2a/1, 6b/7
- Ḥāzret-i Ebū Bekir (ş.a.)**: Hz. Ebubekir.
- Ḥ. -i E. B. -'le 38b/11
- Ḥāzret-i Bilāl Ḥabeşī (ş.a.)**: Bilal Habeşi.
- h. 38b/10
- Ḥāzret-i 'Ali (ş.a.)**: Hz. Ali.
- Ḥ. 5a/12, 5b/9, 42a/8
- Ḥāzret-i Ebī Eyyüb Enşāri (ş.a.)**: Eyyüb Ensari.

- h. 42b/4
- Ḥazret-i Ebū Bekr (şa.):** Hz. Ebu Bekir.
- Ḥ. -'e 11a/1
- Ḥ. -i' 19a/2
- Ḥazret-i 'İsā (şa.):** Hz. İsa.
- h.19b/8
- Ḥazret-i 'Oşman (şa.):** Hz. Osman.
- 44b/9
- Ḥ. -dan 44b/7
- Ḥazret-i 'Ömer (şa.):** Hz. Ömer.
- 13a/10
- Ḥ. -'e 13b/2
- Ḥ. -'i 38b/12
- Ḥazret-i Ma'āviye (şa.):** Hz. Muaviye.
- Ḥ. 42a/9
- Ḥazret-i Mūsā (şa.):** Hz. Musa.
- 25a/8,
- Ḥ. -nuñ 25a/9
- Ḥazret-i Rasūl :** Hz. Muhammed (s.a.v.)
- Ḥ. 5b/3, 42b/4
- Ḥazret-i Süleymān (şa.):** Hz. Süleyman.
- Ḥ. 21a/3
- Ḥazret-i Ṭalḥa (şa.):** Hz. Talha.
- Ḥ. -'dan 42a/5
- hebenneka :** (Araplar'da ahmaklığıyla şöhret bulmuş Hebenneka'nın adından) Kendini akıllı sanan kimse, ahmak, idraksiz.
- h. -sı 20b/2
- helāk (Ar.):** Yok olma, yok etme, ölme.
- h. eyledi 24a/7
- h. eyler 49b/9
- h. itdüğü 24a/5
- h. olmuşdur 32a/12, 47b/6
- h. olur 3a/13
- h. oldılar 24a/3,4
- helāl (Ar.):** Helal.
- h. 7a/8(2),9, 49a/10
- h. -dür 11b/5
- hele (Far.):** Özellikle, bilhassa, bâhusus, her şeyden önce.
- h. 24b/9
- hem (Far.) :** Hem.
- h.30a/11,12, 40b/3(2), 43a/2(2), 45b/4(2), 46a/4

hemān (Far.): Derhal, çabucak, hiç vakit geçirmeden.

h. 3a/4, 4a/3, 7b/12, 8b/12, 9a/5, 9b/10, 13a/11, 14a/5, 17a/4, 19a/6, 19b/13, 22a/11, 23a/6, 24b/7, 28b/5, 29a/1, 30a/12, 30a/6, 31a/1,13, 31b/1,6,9,12, 32b/7, 33b/2, 36a/2,5,13, 36b/3,8, 39b/8, 41a/5, 44a/2, 45b/11

h. -ki 13b/6

hemşire (Far.) : Kız kardeş.

h. -sidür 43b/4

h. -sinüñ 43a/8

hep : Bütün.

h. 6b/9, 34b/12, 36a/4, 41a/1

her (Far.): Her, her bir, herhangi bir.

h. 2a/4, 4a/3,9, 4b/2,5, 5a/9, 5b/6, 6b/3, 7a/4, 8b/1(2), 9b/8, 11a/5, 12b/12, 13a/12, 15a/7, 16a/1,5,11, 18b/4,13, 22b/10, 23a/1,12, 24a/3, 24b/11, 25a/12, 25b/8, 26a/9,11,13(3), 26b/1, 33a/8,12, 35a/3,6, 35b/2, 36b/12,13, 37a/1,2,3, 38b/13, 40a/7, 41b/6, 42a/3, 45b/6,9, 46b/2,8,9,13, 49a/4

herif (Ar.): Adam.

h. 33b/8

hevā (Ar.): İstek, arzu, heves, meyil.

h. -sına 49b/10

h. -ya 3a/4, 14a/5

heves (Ar.): Arzu, istek, meyil.

h. 3a/9

hey : Seslenmek ve bir kimsenin dikkatini çekmek için kullanılır.

h. 24b/8

hırş (Ar.): Aç gözlülük. Tamahkârlık.

h. 17a/2

h. -ı 17a/3

hırsuzlık : Hırsızlık.

h. -la 45a/2

hışım (Far.): Öfke, kızgınlık, gazap.

h. 27a/11

hışsa (Ar.): Bölünen bir bütünden bir kimseye düşen kısım, pay.

h. 23b/12, 27b/2, 4a/10, 9b/13

hıyānet (Ar.): İhanet.

h. 42a/13

hiç (Far.): Katiyyen, asla.

h. 9b/1, 20a/2, 20b/12, 33b/9, 34a/3, 44a/1, 49a/7

h̄içbir : Hiçbir.

h. 4a/7, 18b/9

hidāyet eyle- : Doğru yolu göstermek.

h. e. -miş 24b/1

h̄idmet (Ar.): Birinin işini görme veya birine yarayan bir işi yapma.

h. 30b/3, 46b/8, 30b/7,12

h. -üñ 23a/5

h̄ikāyet (Ar.): Bir olayı sırasıyla anlatma işi.

h. 8b/9, 27a/5, 33b/2, 44b/6

h. -i 4b/13

h̄ilāf (Ar.): Ters, aykırı

h. 8a/7

h̄īle (Ar.): Hile. 10b/7

h. -i 10b/10

h̄isāb (Ar.): Hesap.

h. 19a/3,4

h. -ın 6a/8, 27a/7

h̄iṣār (Ar.): Küçük kale.

h. -dan 13b/6

h. -ı 13a/8

h̄od (Far.): Kendi.

h. 24a/6, 37a/13

h̄orla- : Horlamak.

h. -mağa 31b/7

h̄oş (Far.): Hoş.

h. 24b/10

h̄oşnūd (Far.): Bir kimseden veya bir halden memnun durumda olan, râzı.

7a/5

h̄uṣamāri ? 2a/5

h̄uṣūṣ (Ar.): Konu.

h. -dan 27a/10

h̄urma (Ar.): Hurma.

h. 32b/4

h̄utbe (Ar.): Hutbe, Cuma namazından önce ve bayram namazlarından sonra hatîbin minberde yaptığı, Arapça ve Türkçe olmak üzere iki kısımdan meydana gelen dînî konuşma.

h. 37a/8(2)

h. -ye 12a/11

h̄ükim (Ar.): Bir şeyin şöyle veya böyle olduğu hakkında verilen karar, yargı. *bk. h̄ükim*

h. 34b/9

hüküm (Ar.): Bir şeyin şöyle veya böyle

olduğu hakkında verilen karar,
yargı. *bk. hüküm*

h. 13a/5

h. -ile 30a/7, 33a/8, 49b/6

h. -inden 24a/10, 33a/9

h. -ini 4a/8, 20b/6(2)

h. -iyle 33b/1, 45a/1

hüküm (Ar.): Bir şeyin şöyle veya

böyle olduğu hakkında verilen karar,
yargı. *bk. hüküm.*

h. 37a/1

h. iderse 37a/2

hürmet (Ar.): Bir şeye veya bir

kimseye değer vermekten ileri gelen
ölçülü davranma hissi, çekinme ile
karışık bir sevginin verdiği dikkat ve
îtinâ gösterme duygusu, saygı.

h. 15b/7,9, 16b/5, 19a/10, 26a/3

h. i-çün 28b/9,10,11

I

ıvaż (Ar.): Bir şeye karşılık olarak

verilen veya alınan şey, bedel,
karşılık.

‘1. -uñ 15b/3

‘1. -dur 15b/3

ırmak : Irmak.

1. -lar 20b/9,10

ısçak : Sıcak.

1. 21b/2(2)

ısıcak : Sıcak.

1. -dan 15a/12

ısmarla- : Bir şeyin hazırlanmasını,
alınmasını veya getirilmesini bir
kimseden istemek, sipâriş etmek.

1. -dı 30b/9

ışık : Işık.

1. -laruñ 14a/12

İ

‘ibâdet (Ar.): Kulluk vazifesi, ibadet.

‘i. 7a/12, 8a/8, 10b/7,10,12, 26a/5,
39b/2, 47a/13

‘i. -dür 8a/8

‘i. -e 8a/4

‘i. -i 2b/13, 25b/7

‘i. -inden 1b/11, 13b/8

‘i. -ine 49b/11

‘i. -ümüz 33a/4

iç- : İçmek.

i. -dügi 40b/8

i. -e 21b/2

i. -elim 33a/3

i. -me 6b/2

i. -mez 1b/4

i. -üp 14b/4

iç : İç.

i. -imde 26a/11

i. -inde 4b/10, 7b/1, 13b/3, 15b/10,
18a/7, 21a/7, 27a/2, 30a/10,
32b/3, 39a/9,10, 39b/2, 40b/10,
45a/8, 47a/13, 48b/8

i. -ine 26b/1,3, 30a/13, 33b/4

i. -lerinden 3b/2

içerü : İçerü.

i. -erü 9a/8, 30b/2

içün : İçin.

i. 5a/2, 6b/3, 7b/4, 10a/13, 10b/1,
16b/12(2), 19a/5, 26a/3, 32b/6,
33a/6, 35a/11, 37b/5, 39b/1, 44a/13,
47a/3,4,8,9,11, 48b/8, 49a/4

i. -dir 15b/7, 33a/12, 40a/12(2)

iftitâh (Ar.): Namaza başlarken
söylenen tekbir.

i. 17b/5, 19a/12, 36a/5

iğvâ (Ar.): Baştan çıkarma, yolunu
şaşırtma, ayartma.

i. idüp 23a/3,6

ihtilâf (Ar.): Anlaşmazlık, uyuşmazlık.

i. 44a/4

ihtilâm (Ar.): Düş azması, uykuda

cenâbet olma.

i. 13a/1

ihtimâl (Ar.): Mümkün olma, imkân
dahilinde bulunma, olabilirlik,
olasılık.

i. -i 3b/3, 16a/13

ikâb (Ar.): Azap, ezâ, eziyet.

i. 2b/9

ikâmet (Ar.): Cemaatle namaza
başlamadan önce müezzinin kamet
getirmesi.

i.41b/4,5, 48a/2,3

ikdâm (Ar.): Öne geçmek, gelmek, işi ele
almak, yönelmek.

i. 34a/3

iki : İki (2).

i. 5a/3,6, 12b/9(2), 15a/6, 15b/12,
17b/11, 19b/2, 21b/7,8, 22a/8,9,
27b/13, 28a/3, 29b/4,6, 33a/4,

- 35b/8, 36b/6, 37a/4, 38b/4,6,7,
41b/13, 43a/3(2),9,11(2)
- i. -nci 2a/10, 6a/6,8, 35b/10, 38a/10,
46a/8, 46b/4(2),6, 49b/10
- i. -sinde 45b/5
- i. -sine 15a/6
- i. -şer 38a/1
- iki biñ** : İki bin (2000)
- i. 27b/8, 29b/3,4, 40a/13
- i. -e 29b/7
- iki yüz biñ** : İki yüz bin (200.000)
- i. 5a/4
- İki yüz elli** : İki yüz elli (250).
- i.5b/12
- ikrām (Ar.):** Konuğu ağırlama.
- i. 34b/6
- i. -lar 23a/13
- ikrār (Ar.):** Kabul etme, tasdik etme.
- i. 34a/12
- il** : 1.Şehir.
- i. 39b/2
2. Yabancı.
- i. 47a/6
- ‘ilāc (Ar.):** Çare.
- ‘i. 29a/4, 40a/5
- ‘i. -cı 43a/5
- ‘ilim (Ar.)** : İlim, bilgi. *bk. ‘ilm*
- ‘i. 17a/9, 23a/3,6, 23b/7(2),8, 26a/8,
49a/9
- ile** : 1. Çekim edatı. 2. Bağlama edatı.
- i. 3a/10, 10a/11, 10b/2,9, 11b/11,12,
12a/4, 12b/8, 13a/5, 17a/8, 18b/3,
20a/11, 21a/12, 24a/3, 25a/8,
26a/11, 26b/7, 27b/3, 29b/12,13,
31a/2,5, 32b/8, 34b/4,9, 35a/13,
36a/1, 37b/4, 38b/7,8, 40a/2,4,
41a/10,12, 42a/1, 43b/7,9,11, 45b/6,
46a/13, 47b/5(2),6,8, 49a/5, 49b/3.
- ilet-** : Ulaştırmak, ulaştırmak.
- i. -di 33b/4
- ilik** : Giysi, yorgan çarşafı, yastık kılıfı
vb.nin gereken belirli yerlerine
düğmenin geçirilebilmesi için iplikle
örülerek, parça geçirilerek veya biye
ile yapılan küçük yarık.
- i. 41a/11(2)
- ilk** : Birinci, ilk.
- i. 18b/8
- ‘illet (Ar.):** Hastalık.
- ‘i. 32a/9

‘ilm (Ar.): İlim, bilgi. *bk. ‘ilim*

‘i. 17a/12

‘i. -i 18b/1, 46a/8

‘i. -ine 49b/11

‘i. -ini 4a/11

‘i. -üñ 41b/7

iltifât (Ar.): Bir kimseye gönlünü alacak şekilde davranma, güler yüz gösterme, hatırını sorma, ilgilenme, teveccüh.

i. -ı 23a/13

imâm (Ar.): İmam, hoca.

i. 19a/12, 21b/5, 25a/1,2,3, 35b/11, 36a/4,12, 36b/2, 38a/3, 44a/7,8, 48b/13, 17b/2, 19a/7, 36a/13, 36b/4, 37a/6, 37b/10, 48b/10

i. -a 17b/4, 18b/10,11,12, 36a/3, 44a/6,11

i. -dan 25a/5

i. -ı 45a/13, 45b/1,5

i. -ıla 25a/2, 41b/7, 44a/12,13

i. -lar 43b/12

i. -uñ 21a/6, 38a/6, 41b/8, 45b/4

imāmeyn (Ar.): “İki imam” İki büyük din âlimi, dînî bilgileriyle

müslümanlara önderlik eden iki müçtehit [Hanefî mezhebinin kurucusu Ebû Hanîfe’nin iki talebesi Ebû Yûsuf ve Muhammed için kullanılır].

i. 43a/11

imâm ‘Azām (şa.): Ebû Hanîfe veya tam adıyla Ebu Hanîfe Numân bin Sabit bin Zûtâ bin Mâh İslam dininin dört fıkıh mezhebinden birisi olan Hanefî mezhebinin kurucusu ve Sünni fikhının en büyük üstâdı sayılan İslam fıkıh ve hadis bilgini. Asıl adı "Nu'man bin Sâbit" olup sevenlerince ismi "İmâm-ı Â'zam" unvanıyla birlikte anılır.

i. 14a/8, 22a/4, 37a/7, 40a/13, 42b/8, 43a/10

İmâm Şâfi‘(şa.): Şâfiî mezhebinin kurucusu sayılan, Muhammed b. İdrîs eş-Şâfiî .

i. Ş. -‘i 14a/8, 37a/8, 40b/1

İmâm Züfer (şa.): Hanefî mezhebinin büyük fıkıh âlimlerinden hadis ilminde de meşhur bir âlim olup,

İmâm-ı A'zam'ın önde gelen talebelerindendir. Künyesi, Ebû Hüzeyl'dir.

İ. 14a/9, 43a/12

imâm-ı şâliş : Üçüncü imam.

i. 11b/4

imâm-ı A'zam (şa.): bk. *imâm 'Aẓām*

i. 11b/3, 14b/1, 42b/8, 43a/10, 43b/11

imâm-ı Muḥammed (şa.): İmâm-ı

a'zam Ebû Hanîfe'nin derslerinde yetişen İslâm âlimlerinin en üstünlerinden ve büyük müctehid.

Adı, Muhammed bin Hasen'dir.

i. 14b/2

īmān (Ar.): Allah'a inanma, dînî inanç.

İ. 6a/10, 8a/13, 8b/3, 12a/4

İ. -ı 40b/9

İ. -ıla 16b/8, 25b/10

İ. -ını 23b/10

İ. -inuñ 22b/3

İ. -suz 6a/9

İ. -uñ 34a/13, 49a/12

imdi : Şimdi.

i. 3a/6, 3b/6, 6b/12, 9b/13, 11b/1, 12b/11, 13b/7, 14a/10, 15b/8, 19b/6, 21a/11, 22b/4,12, 23b/11, 24b/2,13, 25a/12, 26b/3, 27a/1, 27b/1,4,7, 29a/1, 31a/3, 32a/4, 32b/13, 33b/7, 34a/11, 34b/1, 38b/3, 40a/7, 40b/10,

42a/3, 45a/7, 46b/10

in- : İnmek.

i. -er 3a/5,6

i. -meyen 3a/7

i. -mez 3a/7

i. -düginden 15b/8

i. -üp 33b/3, 48a/13

inan- : Güvenilir bulmak, güvenmek, îtimat etmek.

i. -mayan 8a/12

i. -mazlar 4b/12

ince : İnce.

i. 18a/11

incin- : Gönlü kırılmak, gücüne gidip üzülmek.

i. -ür 2b/2,3

incit- : Gönlünü kırmak, gücendirip üzülmesine sebep olmak.

i. -me 34b/3

- i. -mesün 12b/4
- incü** : İnci.
- i. -si 29a/13
- indir-** : (Yukarıdan aşağıya doğru)
Gelmesini, inmesini sağlamak. *bk.*
indür-
- i. -memişdir 10a/5
- i. -üñ 4a/2
- indür-** : (Yukarıdan aşağıya doğru)
Gelmesini, inmesini sağlamak. *bk.*
indir-
- i. -diler 4a/2
- i. -esiz 4a/8
- ins (Ar.):** İnsan.
- ins ü cinn (Ar.):** İnsan ve cin.
- i. -üñ 1b/11
- insân (Ar.):** İnsan.
- i. 5a/7,8(2), 5b/10, 12b/11,13, 20b/3,
43b/7, 48b/2
- i. -uñ 19a/8
- ip** : İp.
- i. -iyle 32b/4
- i. -ler 25a/10
- iriş-** : Erişmek, ulaşmak.
- i. -e 3b/11
- i. -mez 13a/2
- irte** : Erte.
- i. 12a/6, 42b/10
- i. 32a/1
- irtikâb (Ar):** Kötü bir işi, bir kötülüğü
yapma.
- i. 40b/7
- ise** : İse.
- i. 4b/8, 6b/4, 7b/9, 9b/9, 10a/11,
12a/10, 13a/10,12, 15b/2, 16b/13,
18a/2, 19b/5, 20b/11, 21b/4,7,8,
22b/3, 24b/3, 32a/7, 34a/4,8, 37a/5,
38a/4, 40b/13, 41a/9, 43a/7,
45b/1,2,4,12,13, 47a/2, 48a/1
- i. -n 6b/4, 19b/6, 27a/1
- isim (Ar.):** Ad.
- i.24a/6
- i. -i 24a/1
- i. -leri 24a/6
- İslâmbol (ya.)** : Eskiden İstanbul
yerine kullanılan bir tabir idi. Ulema
takımı yakın zamana kadar zarfların
üzerine İstanbul yerine İslâmbol
yazarlardı.
- İ. -'a 3b/11, 42a/11

- İ. -'ı 42a/10
- İsrāfil (Ar.):** Dört büyük melekten, öttüreceği boru ile kıyâmet gününü bildirmekle görevli olanı.
- İ. -'üñ 39a/6
- istebrāk (Ar.):** Sırma ile dokunmuş bir cins kalın kumaş.
- i. 18a/12
- iste-** : İstemek, arzu etmek.
- i. -dügi 39a/5
- i. -mediler 33a/2
- i. -medür 46b/13
- i. -mek 10b/9
- i. -rim 3b/10, 24b/10
- i. -rseñ 48a/7
- i. -sin 24b/9
- i. -se 24b/13
- i. -yen 48b/6
- i. -yene 12b/2
- iş :** İş.
- i. 3a/6, 10a/1, 11a/13, 13a/11,12, 23a/13, 23b/3, 24a/2,10, 31a/6, 33a/13, 38b/4, 40a/7,8, 45a/10, 49a/9
- i. -dir 23a/11
- i. -i 2a/8, 2b/7, 4b/7, 5a/9, 5b/12, 7b/7, 40a/8
- i. -im 24a/11
- i. -iñ 27a/3
- i. -ler 24b/5
- i. -lerden 34b/2, 42a/4
- i. -lere 23b/3
- i. -leriyle 38b/13
- i. -lerüñ 5a/11
- i. -üñ 2b/8, 11b/2
- i. -üñi 23a/4
- işâret (Ar.):** Alamet, işaret.
- i. 34a/10
- i. -ile 14a/9
- işit-** : İşitmek, dinlemek.
- i. -(d)ene 14b/6
- i. -(d)icek 23a/7, 30b/11, 34a/10, 39a/12,
- i. -(d)üp 9a/1, 23b/2, 31b/1
- i. -mek 17b/9
- i. -mezse 17b/9
- i. -se 17b/2
- işle-** : İşlemek, yapmak.
- i. 3a/6, 27a/3, 45a/10
- i. -de 11a/4

- i. -düp 7b/7
 i. -me 38b/4
 i. -mede 2b/8
 i. -mege 5a/9
 i. -meñ 4b/7,8
 i. -mezler 4b/8
 i. -miş 13a/12
 i. -rseñüz 26a/11
 i. -rlerse 124b/6, 4b/9
 i. -rseñ 34b/1
 i. -se 2a/8, 5b/12, 49a/9
 i. -sünler 3b/6
 i. -ye 24b/5
 i. -yecegim 2b/8
- işte** : İşte.
 i. 8b/2, 17a/13, 22b/4, 23a/8, 23b/3,6, 24b/4,9, 25b/1, 31b/8, 34a/12, 35b/10, 35a/12, 35b/3, 39b/10, 41a/7,8(2), 47b/12
- ittibāʿ (Ar.):** Ardı sıra gitme, uyma, tâbi olma.
 i. 33a/11
- it-** : Etmek, etmek.
 i. -(d)e 10a/11, 10b/2, 14a/5, 15b/10, 20a/1, 21b/13, 24b/5, 33a/13, 35a/2, 39a/13, 46b/8, 47b/5
 i. -(d)eler 29b/10,11, 35b/13
 i. -(d)elüm 21a/13
 i. -(d)emese 7b/10
 i. -(d)emezem 11a/11
 i. -(d)emezsin 27b/6
 i. -(d)en 22a/5,12, 23b/3
 i. -(d)enler 8a/6
 i. -(d)enleri 8a/7
 i. -(d)enüñ 35a/10
 i. -(d)er 6a/8,10, 8a/4, 12a/9, 14b/11, 15a/1,3,4,6,7, 16a/5,8, 16b/2, 17a/9, 17b/13, 18a/3, 21a/11, 21b/2, 26a/13, 28b/2, 33b/9, 34b/11, 36a/5,7,11, 36b/3, 37a/2, 41a/5, 43a/6, 44b/1,11, 48a/4
 i. -(d)erdi 13a/8, 34a/5
 i. -(d)erdüm 12b/10
 i. -(d)erem 26a/13, 47a/4
 i. -(d)erken 10a/8,12, 19b/5, 28b/8
 i. -(d)erler 2b/3, 3a/9,11, 4b/1, 18a/7, 39a/5, 42b/5, 46a/4
 i. -(d)erlerdi 6a/12

- i. -(d)erlerse 29a/9 33b/12, 34a/3, 35a/13, 36a/13,
- i. -(d)erse 3a/3, 7b/12, 18a/6, 23b/5, 38b/9, 45a/6, 47a/2
- 27b/12, 33a/11, 36b/13, 37a/1,2, i. -di 22a/10,11, 33a/8, 39b/5, 40a/8,
- 40b/7, 41a/1, 45b/1,3 i. -di idi 2b/5
- i. -(d)erseñ 12b/5, 16b/12, 48a/9 i. -dise 35a/7
- i. -(d)ersek 33a/4 i. -dügi 2a/8, 7b/11, 14b/12, 23b/6,
- i. -(d)erüz 22a/9 24a/5, 25b/8, 34b/11, 36b/7, 48b/1
- i. -(d)esin 33b/7, 45b/1 i. -dügimiz 48b/13
- i. -(d)evüz 11a/13 i. -dügin 2b/4, 17b/8
- i. -(d)eyim 9a/6, 15a/6, 36a/4,10 i. -dügün 47a/3
- i. -(d)eyoruruz 33a/4 i. -dügünüz 23b/3, 25b/6,7
- i.-(d)i 2b/5, 8a/5, 24a/6, 25a/11, i. -dükleri 8a/8, 14b/11
- 31b/6, 37b/7, 41b/12, 42a/7,11, i. -dün 47a/2
- 47b/7 i. -dünüz 22b/12, 47a/11
- i. -(d)icek 20a/11 i. -dirdüm 22b/13
- i. -(d)inmek 18a/13 i. -dürmege 10b/5
- i. -(d)inmiş 32a/6 i. -dürdüğinden 41b/6
- i. -(d)inse 18a/13 i. -dürdük 23a/12
- i. -(d)inür 43b/8 i. -dürici 49a/6
- i. -(d)ügin 6b/3, 33a/5,6, 39b/9 i. -dürme 12b/1
- i. -(d)üp 2a/2, 2b/4, 4a/12, 5a/1, i. -meden 2a/7, 5a/2, 10b/12, 26a/5
- 6b/3, 9b/7,12, 11b/12, 19a/10, i. -medi 11a/4,10, 22a/9, 23a/13,
- 19b/6, 22b/10,11, 23a/3,6, 23b/4, 35a/4, 44b/12
- 24a/8, 26a/10, 27a/11, 33a/9,11, i. -mediñüz 47a/11
- i. -mediyse 35a/3

- i. -mege 30b/3, 31a/1
- i. -mek 10b/6,8,12, 11b/3, 14b/1, 16b/7, 17a/1,2, 17b/11, 21a/12, 22a/4,8, 25b/1, 26a/5, 30a/2, 39b/3, 47a/1,3, 48a/2, 49b/11
- i. -memek 47b/5
- i. -mekden 39b/3
- i. -mekdir 24a/10, 49a/13, 49b/13
- i. -mek-ile 17a/2, 23a/13, 24a/3, 29a/5
- i. -melü 3b/9
- i. -mem 46b/9
- i. -memiş 47a/8
- i. -meñ 25b/5
- i. -mese 2b/10, 17b/12, 21a/11, 48a/3(2)
- i. -mesi 20a/5
- i. -mesünler 42a/13
- i. -meye 12a/2, 36a/2
- i. -meyenler 49a/2
- i. -meyince 5a/5, 48b/2
- i. -meyüp 3a/2, 7a/4, 33b/1
- i. -mez 8b/5, 44a/4
- i. -mezdi 49b/6
- i. -mezse 23b/5, 46a/4
- i. -miş 5a/11, 47b/7
- i. -mişide 36b/2
- i. -mişler 24a/9
- i. -mişlerdi 44a/4
- i. -se 26a/2, 38b/5
- i. -sek 3b/12
- i. -seler 20a/3
- i. -sem 30b/10
- î'tibār (Ar.):** Önem verme, önem verilme, dikkate alma, dikkate alınma.
- i. 38a/6(2)
- ‘itimād (Ar.):** Güvenme, emniyet etme, güven, emniyet.
- ‘i. 27b/4
- izhār (Ar.):** Meydana çıkarma.
- i. 4a/11
- izin (Ar.):** Bir şeyi yapmak için verilen serbestlik, müsâade, ruhsat, destur.
- izn-i Hakk (Far.):** Allah'ın izniyle.
- i. -ıla 8a/10
- izdihām (Ar.):** Kalabalık halkın bir yere fazla üşüşmesi, yığılma.
- i. -da 21b/3
- ‘izzet (Ar.):** Hürmet, saygı, ikram.

°i. 33a/7, 49a/11

K

ķaba : Kaba, kalın.

ķ. 29b/8

ķabāhat (Ar.): Suç, kusur.

ķ. 2b/4

ķ. -i 2b/5

ķabar- : Kabarmak.

ķ. -ur 3a/6(2)

ķa'be (Ar.): Bütün müslümanların kiblesi ve ziyâret yeri olan Mekke şehrindeki mukaddes binâ, beytullah.

ķ. 12b/4

ķabir (Ar.): Mezar.

ķ. 46b/3

ķabûl (Ar.): Bir Şeye isteyerek veya istemeyerek peki deme, râzı olma, muvâfakat etme.

ķ. 46b/8, 47a/2,13

ķabûl it- : Kabul etmek, onaylamak.

ķ. -erse 23b/5

ķaç : Kaç.

ķ. 29a/11, 41a/1,9

ķaçan : Ne vakit, ne zaman ki.

ķ. 41b/11, 46b/13

ķaç- : Kaçmak.

ķ. -arım 45a/3

ķ. -up 34b/3, 42a/4

ķaçm- : Uzak durmak.

ķ. -maķ 13b/8, 1b/11

ķadar (Ar.): Kadar.

ķ. 1b/10, 9a/7, 9b/2, 13a/8,10, 13b/7,12, 15b/6,7,9,11, 18b/7, 19b/4, 20a/12,13, 25a/11, 27a/6, 27b/2,6, 28b/3, 29a/12(2), 29b/1, 34b/1, 35a/2, 39a/5, 40b/1,11,12, 44a/1, 47a/13(2), 47b/9,12, 49b/11.

ķa'de (Ar.): Namazın oturarak kılınan kısmı.

ķa'de-i aķire (Ar.): İkiiden fazla rekâtlı namazlarda ikinci ve son oturuş.

ķ. -de 20a/5

ķa'de-i ũlâ (Ar.): İkiiden fazla rekâtlı namazlarda ikinci rekâttan sonraki birinci oturuş.

ķ. 17b/10

ķ. da 43b/9, 44a/6

ķadh : Bir dua adı.

- ķ. 10a/2
- ķadın** : Kadın.
- ķ. -caķ 30b/8
- ķ. -cığı 31a/12
- ķ. -cık 31a/6, 31b/8
- ķ. -cıkā 31a/11
- ķ. -ımdan 30b/13
- ķ. -ısına 30b/8
- ķadīm (Ar.):** Eski.
- ķ. -dür 24a/6
- ķādir (Ar.):** Kıymet, değer.
- ķ. 12b/6, 14b/11, 16a/10, 16b/1, 27b/8, 40b/1, 31a/1
- ķ. -dir 22a/12
- ķāğıd (Far.):** Kağıt.
- k. -ın 11b/13
- ķağır- :** Çağırnak.
- ķ. -dı 11a/9
- ķāfir (Ar.):** Müslüman olmayan, Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan.
- k. 2a/6, 4b/3,4, 5a/6, 7b/3,13, 8a/3, 10b/3, 11b/6, 13a/8,9,10, 29a/6, 30a/3, 42b/11
- k. -dir 36b/9, 48b/6
- k. -dür 37a/3, 40b/12
- k. -e 7b/7,12, 8a/5, 12a/3, 42b/13
- k. -i 45b/7,8
- k. -in 4b/4
- k. -ler 13b/6, 42a/13, 42b/11
- k. -lerden 49a/2
- k. -üñ 48b/6
- ķaftān (Far.):** Kaftan.
- ķ. 23a/9(2), 27a/8, 30a/13
- ķahvehāne (Ar.+Far.):** Kahvehane.
- ķ. -lerde 35b/4
- ķal- :** Kalmak.
- ķ. -acağa 27b/7
- ķ. -an 5a/5, 28a/6, 37b/11
- ķ. -ana 47b/2,3
- ķ. -dı 9b/6, 12a/12
- ķ. -duğın 39b/9
- ķ. -duğı 37a/11
- ķ. -ıncaķ 39a/8
- ķ. -madı 23a/4, 42b/1
- ķ. -madısa 14a/10
- ķ. -maya 11a/1
- ķ. -mayan 14a/11
- ķ. -mazsa 14a/2
- ķ. -mış 2a/5,6, 10a/11, 20a/4

ķ. -sa 5a/4, 20a/3, 28a/5, 29b/4,
38b/2(2),4, 47b/12

2. Beklemek, bekletilmek.

ķ. -a 14a/8

ķalb (Ar.): Kalp.

ķ. -e 46a/11

ķ. -i 2a/13

ķ. -ile 14a/10

ķ. -ine 21a/10, 28b/7

ķ. -ini 11a/7,12

ķ. -ler 27a/4

ķ. -ũn 27a/5

ķ. -ũnde 12a/5

ķ. -ũne 12b/8

ķaldur- : Kaldırmak.

ķ. -alar 14a/1, 18a/9,10

ķ. -maķ 36a/1

ķ. -maz 4a/8

ķ. -up 36a/2

ķalın : Kalın, ince olmayan.

ķ. 18a/12

ķalk- : Kalkmak, ayağa kalkmak.

ķ. -a 14a/1, 36b/1, 46a/2

ķ. -ar 18a/3, 36a/5, 36b/4

ķ. -arken 25a/3

ķ. -iñuz 3b/12

ķ. -mağa 13b/13, 14a/2

ķ. -madın 25a/2

ķ. -maya 47b/4

ķ. -ur 17a/12, 26a/2, 34b/1

ķ. -sa 19b/13, 25a/6, 38a/10

ķ. -up 3b/9,13 11b/4, 36a/9, 31b/9,
44a/9, 47b/7, 48b/7

ķan : Kan.

ķ. 16a/2,3,6

ķ. -ı 8b/7, 34a/13

ķ. -um 33b/8

ķanad : Kanat.

ķ. -ı 19b/4

ķ. -ların 19a/6

ķanā'at (Ar.): Az Şeyle yetinme, ok
istememe.

ķ. 49a/10

ķana- : Kanamak, kan akmak.

ķ. -ar 16a/5

ķ. -sa 16a/2

ķapan- : Kapanmak.

ķ. -maz 46a/7(2),8,10,11

ķ. -up 46a/7

ķapu : Kapı.

- ķ. -sından 36b/10
- ķar** : Kar.
- ķ. 22a/1
- ķ. -ı 22a/1
- ķara** : 1.Toprak.
- ķ. -da 10b/3
- 2.Siyah.
- ķ. -dur 2a/13
- ķarınca** : Karınca.
- ķ. 5a/13, 5b/10
- ķ. -cuķ 5b/4
- ķ. -yı 5a/12, 5b/1.
- ķarın** : Karın.
- ķ. -ı 7a/10
- ķ. -ına 31b/13
- ķarındaş** : Kardeş.
- ķ. -ı 43b/9
- ķ. -ım 32b/10
- ķ. -ım 43b/5,8
- ķ. -ınuñ 43a/4
- ķ. -lara 28a/13
- ķardeş** : Kardeş. *bk. ķarındaş.*
- ķ. -e 22a/3
- ķarşu** : Karşı.
- ķ. 14a/4, 26b/6
- ķ. -sında 49b/2
- ķ. -sına 25a/12
- ķ. -sında 27a/9
- ķarşu dikil-**: (Kıbleye) doğru uzanmak.
- ķ. -irse 22b/8
- ķarşu vir-** : (Kıbleye) doğru uzatmak.
- ķ. -mek 30a/4
- ķaşāvet** : Üzüntü, gam, keder, tasa.
- ķ. 9a/7, 9b/1
- ķaşd (Ar.)**: Kasıt, amaç, istek, niyet.
- ķ. 18a/6
- ķ. -ıla 15a/3, 31b/7
- ķaşd it-**: Kastetmek.
- ķ. -(d)erler 18a/7
- ķ. -(d)elüm 21a/13
- ķaşd işle-**: Birine karşı bilerek kötü davranmak, kötü niyetle yaklaşmak.
- ķ. -rseñ 34b/1
- ķāşif (Ar.)**: Kasırga. Rastladığı şeyi kıran şiddetli rüzgâr.
- ķ. 10b/4
- ķat** : Kez, defa, misil.

- ķ. 12b/9(2), 27b/10(2),13
- ķatayıf** : Kadayıf.
ķ. -a 18a/12
- ķatil (Ar.):** Öldürmek.
ķ. 25b/5
- ķatlı it-** : Öldürmek.
ķ. i. -eyor 33b/7
- ķat-** : Katmak, eylemek.
ķ. -mayup 21b/2
- ķavim (Ar.):** Aynı soydan gelen, dil, töre ve kültürleri ortak insan topluluğu, budun. *bk. ķavım*
ķ. 24a/2, 32a/12, 47b/6
- ķavl (Ar.):** Söz.
ķ. -in 11b/4
ķ. -inde 11b/3, 14a/8,9(2), 22a/5, 37a/8(2), 40a/13, 40b/1, 43a/11(2),12, 43b/12(2)
- ķavm (Ar.):** Kabile, kavim.
ķ. 2a/3, 24a/9,
ķ. -in 2a/1
- ķāyil (Ar.):** İnanmış, kabul etmiş.
ķ.28b/4,5
- ķaynad-** : Kaynatmak.
ķ. -up 21b/1
- ķazā (Ar.):** Vaktinde yerine getirilemeyen oruē, namaz gibi görevleri sonradan yerine getirmek sūretiyle ödemek.
ķ. 2a/6, 5a/5, 7b/11, 12a/9, 14b/1, 15a/1, 16a/4,8,12, 16b/2, 20a/3,5,8
ķ. -ya 2a/5, 5a/3, 10a/11, 20a/3
- ķazan-** : Kazanmak.
ķ. -agör 20b/11
- ķazāyı hācet** : Abdest bozma.
ķ. -yı h. 6a/12
- ķebāb (Ar.):** Kebap.
ķ. 33b/11
ķ. -ımı 34a/2
- ķedi** : Kedi.
ķ. -ler 4a/3,4
- ķefāret (Ar.):** Kefaret. *bk. ķeffāret*
ķ. 12a/10, 15a/1,2,3,4,6,7, 16a/4,9
- ķefen (Ar.):** Kefen.
ķ. 28a/8,10
- ķeffāret (Ar.):** Kefaret. *bk. ķefāret*
ķ. -i 43a/6
- ķeklik** : Kuş, keklik.
ķ. 34a/2,12

- k. -i 33b/11, 34a/7
k. -cek 33b/6
k. -cek 33b/5
- kelām (Ar.):** Söz, konuşma.
k. -ıla 20b/3
k. -ın 20b/3
- kelām-ı şerīf (Ar.):** Kur'an-ı Kerim.
k. 7b/1,2
k. -den 9b/13, 10a/1
k. -i 8b/12
- kelime (Ar.):** Sözcük.
k. -sini 18b/8
- kelp (Ar.):** Köpek.
k. 46a/12
- kemlik :** Kötülük.
k. -e 48b/2
k. -ün 22b/3
- kenār (Far.):** Kenar.
k. -a 3b/3
k. -ına 3b/8
- kendi :** Kendi, öz. *bk. kendü*
k. 2a/6, 2b/1, 4b/11, 14b/8, 46b/9
- kendü:** Kendi, öz. *bk. kendi*
- k. 4b/12, 10a/7, 13b/1, 15b/10,
17a/12, 21b/9, 23a/10, 35a/10,
36a/9, 36b/4, 43b/7, 48a/11
- k. -gi 17a/5, 20a/12
k. -ler 4b/9
k. -lerde 7b/13
k. -lerden 42b/11
k. -lere 36b/7
k. -leri 4b/7
k. -lerindir 19a/10
k. -me 8a/12
k. -ñ 34a/12
k. -ni 33b/4
k. -ñi 5b/11, 11b/2
k. -nüñ 39b/6
k. -si 17a/9, 17b/8, 21a/2, 31a/1,
48b/2, 49a/4
k. -ye 8a/10, 18a/13, 25a/13, 43a/4
k. -yi 42b/10,13.
- kenīf (Ar.):** Ayakyolu, kenef.
k. 6a/13
- ker ü fer (Far.):** Savaşta geriledikten sonra tekrar saldırma, çekilme ve yeniden hücum etme .
k. 27b/2

kerāhat (Ar.): Şeriatın kesin olarak yasaklamadığı, fakat harâma yakın olma ihtimâlinde dolayı çekinilmesi gereken şeyin durumu, mekruh olma hâli.

k. -ıla 46b/6

kere (Ar.): Defa, kez. *bk. kerre*

k. 7a/12

kerem (Ar.): Cömertlik.

k. 24b/4

kerīm (Ar.): Ulu, büyük.

k. 24a/5,7, 33a/5,6

k. -dür 24a/8, 24a/1, 24b/6,10,11,
33a/3,5, 33b/2

kerre (Ar.): Kere, kez, defa. *bk. kere*

k. 6a/12, 9b/1, 15a/6, 22a/6, 28a/5,
29b/9,13, 31a/8, 32b/1, 35b/12,
36a/6, 44a/13

kesb (Ar.): Kazanç.

k. 49a/10

kes- : Kesmek.

k. -diler 41b/13, 42b/3

keskin : Keskin.

k. 31b/6

kez : Kez.

k. 12a/8, 26a/11, 26b/1

kezzāb (Ar.): Çok yalan söyleyen kimse, çok yalancı.

k. -dur 36b/9

ķible (Ar.): Müslümanların namazda yöneldiği cihet, Mekke şehrinin ve

Kâbe'nin bulunduğu yön.

ķ. -den 6a/1,2

ķ. -ye 14a/4, 22b/8,9, 30a/4

ķıl : Tüy.

ķ. -ı 31b/8 tüy

ķıl- : (Namaz) Kılmak.

ķ. 23b/10, 31a/5,8

ķ. -a 14a/2(2),9,10, 36b/1, 48a/1

ķ. -alar 37a/4,6,10, 38a/1

ķ. -an 6a/1, 19a/11, 21a/7, 22a/13,
28a/6, 48a/2

ķ. -anuñ 48b/9

ķ. -ar 8b/6, 18a/4, 36a/9, 36b/4,
37b/9,11,12

ķ. -arken 41b/7, 37b/10,12, 38a/2

ķ. -arken

ķ. -arlar 38a/7

ķ. -dı 37b/2, 38b/7

ķ. -dılar 48b/12

. -dık 38a/3
 . -dıklar 21b/4
 . -duğı 13b/10, 37b/3,7
 . -duğınlayın 37b/8
 . -duk 38a/5
 . -dırmadılar 12a/11
 . -duñ 34b/9, 45b/4
 . -du 38a/3
 . -ı vire 37a/5
 . -ınmasa 46b/4,5
 . -ımmaz 12a/11
 . -ınsa 37b/6
 . -ınur 35b/10, 41b/3, 46b/4,5,6,7
 . -ıvirmege 37a/6
 . -mağa 44a/9
 . -madı 37b/4
 . -malu 21b/9,12
 . -masa 10b/3
 . -ması 38a/8
 . -ma 13b/12, 29b/12, 30a/2,
 41b/2, 47b/1,13
 . -madan 7a/7
 . -mayalar 37a/9, 38a/1
 . -mış 37b/8

. -sa 5a/4, 10b/3, 13b/10, 15a/13,
 26a/4, 37a/11,12, 38a/9, 48b/7,8
 . -sañ 21b/11
 . -uñ 39a/1
 . -up 2a/5, 44a/8,9, 47b/4

ılı : Kılı.

. 29b/12
 . -dan 32a/3
 . -lar 27a/3

ımıl-da- : Hareket etmek.

. -mağa 14a/9,10
 . -madan 14a/7

ımıl-dat- : Hareket ettirmek.

. -ma 11b/5

ırā'at (Ar.): Kur'an'ı belli kural ve işaretlere göre okuma.

.18a/2

ırıl- : 1.Yok edilmek.

. -a 11a/1

2. Paralanmak

. -ur 15a/9

ır : Kırk (40)

k. 38b/2, 40b/9(2), 48a/5(2)

ısım (Ar.): Kısım, bölüm.

. -ınuñ 41a/10

- kıssa (Ar.):** Kısa hikâye, ibretli hikâye, fıkra, rivâyet.
 kı. -dan 4a/10, 23b/11, 27b/2
 kı. -dan 9b/13
- kiyâm (Ar.):** Ayağa kalkma, ayakta durma.
 kı. -da 19a/13, 36a/5
- kiyâmet (Ar.):** Dünyanın sonu, kıyamet.
 kı. 26a/12, 26b/8, 47a/4,5,10
 kı. -de 19b/2
 kı. -e 14b/5
- kiyâs (Ar.):** Karşılaştırma.
 kı. 5a/11, 34a/5
- kız :** Kız.
 kı. 43b/8,9
 kı. -ı 14b/9, 40b/13, 43a/4, 43b/2
 kı. -ın 14b/10
- kızdır- :** Kızdırmak, ısıtmak.
 kı. -up 29b/13
- ki (Far.):** Ki (bağlama edatı)
 k. 1b/2, 2a/1,9,10,11,12,13,
 2b/1(2),3(2),5,7, 3a/6,9, 3b/10,
 4a/5,6,11, 4b/5,10(2),11, 5a/5,7,
 5b/2, 6a/1,5,7,11, 6b/10, 8a/13,
- 9a/6(2), 9b/3(2),13, 10a/6,13, 10b/5,
 11a/1,3,10, 11b/9, 12a/1,11,13,
 12b/6,7,12, 13a/3,4,12, 14a/7,
 14b/2,7, 15b/7,9, 16a/8, 17b/2,3,
 18b/1, 19a/10, 19b/1,9,10, 20b/2,7,
 21b/3, 22a/13, 22b/5,11, 23a/11(2),
 23b/12, 24a/2,7,
 24b/2,7,8(2),10,11,13, 25b/2,3,12,
 26a/6,9,10, 26b/2,3,6,11,12, 27a/6,
 27b/4,8, 28a/9, 28b/2(2), 29a/3,
 30a/8, 31a/7,9,12, 31b/6,13,
 33a/3,7,8,13, 33b/5, 34a/5,6,
 34b/1,6,8,12, 35a/2, 35b/1,4,13,
 36a/12, 36b/5,12, 37b/5(2),12,
 38a/2,3, 38b/3,12, 39a/7,9,12,13,
 39b/2,40a/5,6(2),10, 40b/5(2),
 41b/3,13, 42b/5,9, 43a/5, 44b/2,
 45a/2, 45b/11, 46a/1,7,8,10, 46b/1,7,
 47a/2,6(2),8,10, 47b/13, 48a/10,
 49a/1,7(2), 49b/1,4,8.
- kibir (Ar.):** Büyüklük.
 k. 12, 29a/1
 k. -i 28b/3,6, 30a/12
- kifâyet (Ar.):** Yeterli olma, kafi gelme.
 k. 21a/7, 48a/4

kilermeni (Far.): Eskiden eczâcılıkta kullanılan, siyaha çalar kırmızı renkte, yumuşak ve yağlı bir çamur, bir çeşit kil, gil-i Ermeni.

k. 15a/1

kilim (Far.): Kilim.

k. 32b/3,7

kim : 1. Ki (bağlama edatı)

k. 24a/6

2. Ki, ki, o bağlama zamiri.

k. 2a/4, 7a/4, 8a/4, 13a/12, 25b/8,
33a/8,12, 35a/3,6, 36b/12,13,
37a/1,2,3, 37b/6, 46b/8

k. -den 8b/1

kimesne : Kimse, kişi.

k. 6a/1,10, 7b/7, 8a/9, 10b/2,
14b/13, 15a/2, 21b/11, 28a/11,
30a/11, 35b/5,11, 36a/11,
37a/7,10, 42b/5, 43a/3, 43b/4,
44a/6,8,13

k. -nüñ 20a/2, 29b/2

k. -yi 48a/5

kimi : Bazısı, kimisi.

k. 22b/12,13, 46b/9

kimse : Kişi.

k. 1b/5,6, 2a/7, 2b/11, 3a/1, 4b/2,
5b/11,13, 6a/3,10, 7b/10, 8a/13,
8b/8, 10a/2, 11a/1, 11b/13, 12b/4,
13b/1,9, 14a/13, 15a/7, 15b/4,
16a/10,13, 18a/1, 18b/10,12,
19a/11,12, 20b/2, 21a/7, 22a/13,
24b/6, 25b/10, 28b/2,4,6, 29a/6,10,
30a/5,9, 30b/1,4,5, 32a/3, 33a/13,
36a/3,7, 36b/4, 37b/9, 39a/9,
39b/4,5,6,8, 40b/8, 43b/9, 44b/7,10,
45a/3, 46b/2, 47a/7,11, 47b/6,
48b/6,8, 49a/2,7,9.

k. -leri 39b/10

k. -den 1b/6, 4a/12, 39b/9

k. -dür 17b/3, 47a/7

k. -lerüñ 43a/5, 46a/10

k. -nüñ 5a/3, 6b/6, 7a/1, 15b/9,
16b/6, 21b/1, 25b/4, 26b/10,
29a/12, 30a/12, 34b/3,4, 38b/1,4,
39a/13, 40b/11, 43a/13, 46a/5,8,9

k. -ye 2a/10, 5a/1, 6b/6, 7a/7, 15b/6,
16a/12, 23b/13, 24b/7, 25b/5,
27b/8, 29a/11, 40a/1, 44b/9,13,
47a/5.

- k. -yi 3b/3(2), 18a/13, 18b/1, 23a/2,
35a/5, 45a/4
- kīn (Far.):** Gizli düşmanlık, garaz,
buğz.
k. 7b/4
- Kirāmen Kātībīn (Ar.):** İnsanların iki
tarafında bulunup, sevablarını ve
günahlarını yazan meleklerin adı.
K. 45b/10
- kişi :** Kişi.
k. 2b/5,7, 10a/6,8, 19b/12, 42b/7,
47a/9, 49a/8, 49b/5.
k. -dür 47a/9
k. -nüñ 19b/2, 46a/7(2)
- kitāb (Ar.):** Kitap.
k. 27b/10
k. -ları 28a/1
k. -larında 22a/4
k. -larından 27b/10,11
- ko-** : Koymak, bırakmak.
k. -sa 25a/6
k. -sañ 5a/10
k. -dum 39b/2
k. -dukları 34b/7
k. -ma 3b/8
- k. -mayalar 14a/5
k. -mayup 5a/10
k. -mışdur 24b/11
k. -r 35a/8
k. -rsañuz 26b/1
k. -rdı 20a/10,11
k. -rdum 40a/6
k. -r-ıdı 25b/12
- koça :** Koca, eş.
k. 16b/2
k. -sı 11b/8,9, 43a/10
k. -sıyla 11b/6
- kok-** : Koklamak.
k. -ar 34b/5, 46a/13
k. -arsa 34b/5
k. -maga 9b/3
- koķu :** Koku.
k. 46a/12
k. -sı 46a/12
- kol :** Kol.
k. -ı 49a/12,13
k. -in 11b/5
k. -ina 38b/12
- kolay :** Kolay.
k. -dur 31a/6

oltuk : Vücutta omuz başının altında
kolun gövde ile birleştiği yer.

. -ına 14a/1

oñşı : Komşu.

. -lara 2b/6

on- : Konmak, yerleştirmek.

. -ur 39a/4

ork- : Korkmak.

. -an 40a/9

. -aram 31a/9

. -arım 11a/3,10

. -dılar 10b/13, 11b/1

. -duğum 19b/10

orku : Korku.

. 42b/1

. -sı 6a/9, 17b/4

. -sından 20b/8

oş- : Koşmak.

. -a 46b/8

. -dısıa 46b/9

oy- : 1. Bırakmak.

. -a 46a/8,9,10

. -alar29b/9

. -duğı 45a/44.

. -ıñuz 29a/4

. -ıvire 17b/5

. -maz 28b/7

. -up 5b/1, 8a/1, 31a/13

2. (Yastık) Koymak.

. -alar 14a/4

oyun : 1. Kucak.

. -ına 5b/1

2. Koyun.

. 4a/1,6

. -ı 4a/2(2)

öle : Esir.

k. 45b/8

öpek : Köpek.

k. -ler 4a/3,4

öpri : Köprü.

k. -ler 46a/9

öşk (Far.): Köşk.

k. 22b/6

ötek : Sopayla atılan dayak, patak.

k. -e 3a/9

k. -dür 3a/10

öy : Köy.

k. -lerde 32a/10

ķubbe (Ar.): Yarım kũre Şeklinde olan

binâ, dam.

ķ. -si 41b/6,7

ķudratu'llâh : Allah'ın gũcũ.

ķ. -i 25a/11

ķuĉ-: Kucaklamak.

ķ. -ar 23a/8

ķul : Kul, kũle.

ķ. 14b/12, 23b/2, 43a/6, 45a/5

ķ. -um 23a/8

ķ. -dan 41a/3

ķ. -ı 11b/12, 40b/11

ķ. -ını 11b/10

ķulak : Kulak.

ķ. 44b/3

ķ. -ı 18a/8, 45b/9

ķ. -ına 15b/13, 36a/2

ķ. -um 44b/2

ķ. -un 17b/9(2)

ķulaĝuz : Yol gũsteren kimse veya

Şey, rehber, delil.

ķ. 36b/9

ķullan- : Kullanmak.

ķ. -asız 19b/11

ķullık : Kulun Allah'ın emir ve

yasaklarına uyma sorumluluĝu, kul

olmanın gereĝi olan hizmet, ibâdet.

ķ. -lık 12a/7

ķur'ân (Ar.): Peygamberimiz Hz.

Muhammed'e indirilen ilahi kitap.

ķ. 20b/6, 37a/3, 3b/7, 4a/8, 7b/6,

11a/1, 15b/8, 23b/9, 28b/7, 33a/9,

33b/1, 34b/5,11, 35a/3,(2),10, 35b/1,

45a/1, 46a/13, 47a/1

ķ. -'a 35a/5,8, 36b/8,11

ķ. -'dan 8b/9,10, 36b/8,9,12, 37a/2,

49a/3

ķ. -'ı 11a/2,9, 19b/7, 20b/5, 27a/4,

30a/6(2), 35b/2,3,5(2), 49a/1,3,5

49b/6.

ķ. -dur 36b/11

ķ. -ıla 16b/8, 35a/7, 36b/13, 37a/1.

ķ. -inki 34b/8

ķ. -uñam 34b/13

ķur'ân-ı 'Azîm (Ar.): ķur'ân-ı Kerîm.

bk. ķur'ân.

ķ. 15b/7,9, 24a/10, 28b/11, 32a/10,

35a/12, 13

ķ. -ũñ 18a/5, 33a/8

- Қ.** -den 10a/5, 24a/11
Қ. -'i 34b/7, 11b/1, 11a/12
Қ. -üñ 26a/1
- қurbān (Ar.):** Allah yolunda kesilen koyun, dana, deve vb. hayvan.
 қ. 27b/3, 27b/1, 41b/3
- қurı :** Kuru. *bk. қuru*
 қ.34b/13
- қuru- :** Kurumak.
 қ. -r 20b/7
 қ. -ya 29b/9,10
- қuru :** Kuru. *bk. қurı*
 қ. 33b/1(2)
- қurşaq :** Mide.
 қ. -ına 39a/4
- қуш :** Kuş.
 қ. 33b/9
 қ. -laruñ 39a/4
 қ. -un 34a/9
- қушақ :** Bele bağlanan uzun, enli veya ensiz kumaş.
 қ. -ın 39a/10
- қушлық :** Kuşluk, günün sabahla öğle arasındaki saatleri. *bk. қушлық*
 қ. -dan 12a/7
- қушлық :** Kuşluk, günün sabahla öğle arasındaki saatleri. *bk. қушлық*
 қ. -a 12a/7
- қurtar- :** Kurtarmak.
 қ. -a 46a/5
- қurtıl- :** Kurtulmak. *bk. қurtıl-*
 қ. -ayım 24b/6
 қ. -maқ 10b/1
 қ. -ur 23b/6, 36b/12
- күңөк :** Küçük.
 k. 30b/2
- күңөк :** Küçük.
 k. 27a/13, 27b/3, 41b/1, 46b/5
- күfür (Ar.):** Allah'a inanmama, dinsizlik, imansızlık.
 k. 17b/4
 k. -dir 22a/4
- қurtıl- :** Kurtulmak. *bk. қurtıl-*
 қ. -urum 24a/8
- L**
- lafz (Ar.):** Söz, kelime.
 l. -ımı 17b/7
- lākin (Ar.):** Lakin,ama, fakat.
 l. 3b/10, 5b/6, 46b/6, 49b/6

lālā (Far.): Eskiden büyük âilelerde bir çocuğun bakımı, eğitim ve terbiyesiyle meşgul olan erkek terbiyecisi.

1. 3b/10, 4a/5

la'net (Ar.): Karşısındaki bu af ve merhametten mahrum kalmasını dileme, bedduâ etme, ilenç, kargıma.

1. 4b/1

lâyiķ (Ar.): Uygun, yaraşır, münâsip.

1. 2a/13

lâzım (Ar.): Gerekli, gerek.

1. 6b/4, 7b/2, 12a/10, 14b/1, 15a/1,2, 16a/4,9,12, 19a/1,10, 20a/10, 20b/11, 24b/1, 29a/10,13, 29b/1, 37a/8, 38a/11, 43a/2, 43b/8,12,13, 44a/2,7,11,12, 45b/2,3, 48a/3.

1. -dır 24b/2

1. -dur 8b/7, 26b/3

1. -ından 28a/2,7

1. -indandır 27b/13

levâzım (Ar.): Gerekli olan şeyler.

1. -ımın 35a/9

leyle-i kâdr (Ar.): Kadir gecesi.

1. -i ķ. -e 39a/9

1. -i ķ. -i 39a/7

libâs (Ar.): Elbise.

1. -lar 26b/5

lu'ub (Ar.): Oyun.

1. -dan 35b/3

luḫf (Ar.): İyi muâmele, iyilik, yumuşaklık, hoşluk.

1. -ı 35a/1

luvâta (Ar.): Erkekler arasındaki cinsel ilişki, oğlancılık, lûtîlik.

1. -a 48a/11

M

mâ' adâ (Ar.): -den başka, -den gayri.

m. 2a/8, 6a/4

ma' âşı (Ar.): Günahlar.

m. -ya 40b/5

mâdâm (Ar.): Madem, değil mi ki, -diği için, -diğine göre.

m. 4a/6, 5a/5, 12a/1, 24b/11,13

m. -ki 43b/6, 45a/1

mağfiret (Ar.): Bağışlama.

m. -dür 16b/4

- mağrūr (Ar.):** Kendini beğenen, böbürlenlen, kibirli, gururlu, mutaazzım.
m. 17a/9,12, 24a/7
- maḥal (Ar.):** Yer, mahal.
m. -de 7b/10, 19a/8, 48a/3
- maḥbūbe (Ar.):** Sevilen kadın, kadın sevgili, mâşūka.
m. -sinūñ 9a/11
- maḥşer (Ar.):** Âhîret hayâtında bütün insanların, dünyâda yaptıklarının hesâbını Allah huzûrunda vermek üzere tekrar dirilip toplanacakları yer.
m. 35a/3,9
- maḥbūl (Ar.):** Beğenilen, kabul edilen.
m. 2b/13(2), 3a/3, 40b/5,7, 49a/11
- ma'kūl (Ar.):** Akla uygun, akla yatkın gelen, mantikî.
ma'kūle-i naşîhat-âmîz : Nasihatle karışık söylenmiş söz.
m. 9a/3
- māl (Ar.):** Mal.
m. 17a/8, 22b/6, 27b/5
- m. -ı 17a/3,8,11, 27a/6
m. -ından 19a/3,4
m. -ını 19a/5, 29a/10, 32b/1, 33b/3,10
m. -larıñuz 29a/3
- mālāya' nî (Ar.):** Mânâsız, faydasız söz veya iş.
m. 20a/13
- Mâlikî (Ar.):** İmam Mâlik b. Enes'in mezhebine mensup olan kimse.
M. -ler 38a/7
- ma'lūm (Ar.):** Herkes tarafından bilinen, öğrenilmiş olan (şey).
m. -dur 33a/7
- ma'nā (Ar.):** Anlam.
m. -dadur 19b/6
m. -sı 19b/4
m. -sın 18a/5, 18b/8, 28b/7
m. -yı şerîfin 35b/1
m. -yı Qur'an'ı 19b/7
- manca :** Yemek.
m. 34a/1
- mancacık :** Az yemek.
m. -cık 33b/13
- māni' (Ar.):** Engel.

- m. 29a/8, 46b/5
- manşib (Ar.):** Devlet hizmetinde büyük memurluk, erişilmek istenen yüksek mevki, makam.
- m. 11b/12, 19b/10
- manşūr (Ar.):** Allah'ın yardımıyla galip gelen, zafere ulaşan.
- m. 13b/9
- maraz (Ar.):** Hastalık, illet.
- m. -ı 6b/5
- ma' ruf (Ar.):** Bilinen, belli, mâlûm.
- m. 25b/8
- ma' şum (Ar.):** Suçsuz, günahsız (kimse), bîgünah.
- m. 43a/9
- m. -a 16a/9
- m. -dır 30b/5
- m. -ına 16a/7
- matbah (Ar.):** Mutfak.
- m. -a 3b/13
- m. -uñ 4a/1
- maẓhār (Ar.):** Bir şeyin görünür duruma geldiği, görüldüğü, açığa çıktığı, zâhir olduğu yer veya kimse, tecellî yeri.
- m. 2a/9
- māzī (Ar.):** Geçmiş.
- m. -de 27a/5, 30b/1
- mecāl (Ar.):** Hal, güç, takat.
- m. -i 14a/2
- meclis (Ar.):** (ilim meclisi) Bir konuyu konuşmak, görüşmek için yapılan toplantı.
- m. -ine 17a/9,12, 23a/3,6, 23b/7,8
- m. -lerinde 26a/8
- meclis gör- :** Oturup konuşmak.
- m. -üp 9a/10
- meclis-i şerif :** Yüce meclis.
- m. -lerine 32b/2
- meded (Ar.):** Yardım, imdat, nusret.
- m. 6b/5, 12a/2, 20b/1, 30b/11, 31a/2, 31b/4, 37a/13, 46b/12.
- medh (Ar.):** Övme, övgü.
- m. -inde 32a/11
- medīne (ya.):** Şehir.
- M. 48a/12
- meger (Ar.):** Oysa, oysaki, meğerse.
- m. 6b/1, 8b/10, 13a/13, 13b/12, 14a/1, 19b/4, 33a/5.
- mekān (Ar.):** Yer.

- m. 2b/4
- mekik (Far.):** El veya otomatik dokuma tezgâhlarında, atkı yâhut argaç adı verilen enine iplikleri çözgü veya arış denilen uzunlamasına iplikler arasında geçirmeye yarayan ve masura takılan âlet.
- m. 41a/10,12
- mekkâr (Ar.):** Çok hîle yapan (kimse), hîlekâr, düzenbaz.
- m. -a 39b/8
- mekr (Ar.):** Hile.
- m. -inden 36b/11
- mekrûh (Ar.):** İslâm dîninde haram olmadığı halde hoş görülmeven veya yapılması yasaklanan durum, davranış .
- m. -dır 26a/3, 41b/3, 47b/13, 48a/3
- melâ'iki(Ar.):** Meleklerle ait özellikler taşıyan, meleklerle yaraşır.
- m. 13a/6
- melek (Ar.):** Melek.
- m. 45b/6,7(2),9,12,13
- m. -e 45b/13
- m. -i 48b/3
- m. -lerine 32b/5
- m. -ler 2b/3,4, 4a/13, 16b/12, 19a/6, 32b/12, 45b/9
- m. -lerden 45b/8
- m. -leri 45a/13, 45b/10
- mel'ûn (Ar.):** Lanetlenmiş.
- m. -dur 4a/13
- m. -e 31b/11
- meme :** Meme, göğüs.
- m. 43b/1
- memleket :** Ülke.
- m. 9b/11
- m. -e 9b/11
- me'mûr (Ar.):** Görevli.
- m. 37a/6
- menâl (Ar.):** Mal, mülk.
- m. 22b/6
- mertebe (Ar.):** Kademe, derece, basamak, sıra.
- m. 9a/2, 30a/13
- m. -den 2a/12
- m. -si 44b/4,5
- m. -sin 44b/3
- m. -ye 14a/7

mescid (Ar.): Namaz kılınan yer,
mescit.
m. -de 47b/13, 48a/1

meselâ (Ar.): Söz gelişi, misal olarak.
m. 7a/9

mes'ele (Ar.): Mesele, konu.
m. 1b/7, 2a/4, 4b/2,4, 5a/3,
5b/11,13, 7a/1,6,7, 7b/5,6,10,12,
8a/6, 8b/3,6,7, 10a/2,8, 10b/2,3,11,
11b/2,6,10, 12a/2,4,5,11, 12b/13,
13a/2, 13b/9,11, 14a/6,13, 14b/6,12,
15a/2,7,12, 15b/13, 16a/2,6,10,13,
17a/2, 17b/2,4,5,8,10,13, 18a/11,
18b/4,7,9,10, 19a/5,7,11,12,
19b/7,12, 20a/2,5,7,13, 20b/11,
21a/3(2),6, 21b/2,5,8,11,13,
22a/2(2),3,4,8, 22b/7, 23b/12,
25a/1,5, 26a/1,2,3,4, 27b/7,
28a/3,7,11, 29a/6,9,12, 29b/2,8,12,
30a/1,2,4, 32a/9,10, 35b/7,
36a/3,7,11, 37a/4,10, 37b/8,12,
38a/2,7(2),9,11, 38b/1,4,6, 39a/1,3,
40a/9, 40b/8,11, 41a/10,13,
41b/4,6,7, 42b/13, 43a/3,8,13,
43b/4,9, 44a/5, 44b/5,10, 45b/5,

46b/2,3,13, 47b/1,4,13, 48a/1,
48b/2,6,10,13, 49a/2,4,6,12,
49b/6,7.

m. -sinden 7a/5
m. -yi 7a/6,13

meşnevî şerîf (Ar.): Mevlânâ'nın
meşhur Farsça eseri.
m. ş. -i 20b/3

mev'ize (Ar.): Vâizlerin câmi ve
mescitlerde yaptıkları dînî, ahlâkî
konuşma, vaaz.
mev'ize 1b/9,11, 2a/7, 2b/7,10,
3a/1,3,8,11, 4a/10, 4b/5,13,
5a/6,9,12, 6a/3,11, 6b/5, 7a/3,5,
7b/3, 8a/9,13, 10a/6, 10b/4,12,
13a/7, 15b/2,3,6,11, 16b/4,6,
17a/1,4, 18a/4,13, 19a/2, 19b/1,9,
20a/8, 20b/2,4, 21a/9, 22a/10,13,
25a/8, 25b/1,10, 26a/6, 26b/7,
28b/1,6,7,12, 29a/3, 30a/5,11,
32a/11,13, 34b/3, 35b/1, 36b/5,10,
39b/4, 40b/4, 45a/1,3, 45b/10,
46a/5,13, 46b/7, 47a/4,13, 48a/6,10,
48b/1,3, 49a/8, 49b/9.

- Mevlevî (Ar.):** Mevlevîlik tarikatına mensup kimse.
M. -leri 8a/6
- mevzû (Ar.):** Ele alınan, incelenen, üzerinde durulan mesele, konu.
m. -'â 19b/11
- meyân (Far.):** Bir şeyin ortası.
m. 8a/10
- meydan :** Meydan.
m. -a 25a/8
- meyt (Ar.):** Ölü. *bk. meyyit*
m. -i 9b/3,4, 30a/4
- meyyit (Ar.):** Ölü. *bk. meyt*
m. -i 9b/2
- meyhâne (Far.):** İçinde şarap vb. içkiler içilen ve satılan yer.
m. -ye 40b/6
- mezâr (Ar.):** Kabir.
m. -a 10b/8, 17a/1, 22b/1,4,6, 34b/7
m. -da 13a/4, 46a/12, 48b/3
m. -ı 9b/4
m. -in 42a/12
m. -ından 9b/5
m. -ını 35a/1
m. -uña 22b/5
- mezheb (Ar.):** Bir dinde belirli görüş ve anlayış farklılıklarından doğan kollardan her biri.
m. -idür 49b/8
- mı :** Soru edatı.
m. 2b/9(2), 3a/11, 6b/2, 11b/2, 24a/8, 29a/7, 30b/8, 44b/10, 46a/1
m. -dur 48a/6
- mi :** Soru edatı.
m. 3b/5,11, 8a/6, 28b/5, 33b/9, 37b/13(2), 39a/11
m. -dür 48a/7
m. -sin 26a/1, 44b/11
m. -ydi 4b/12, 33a/5
- miqdâr (Ar.):** Miktar.
m. 30b/4
m. -ı 18a/2, 20a/6, 21a/8, 22a/7, 25b/11, 29b/3, 35b/9,12, 45a/4
- minâre (Ar.):** Minare.
m. -sinde 48a/12
- minvâl (Ar.):** Biçim, şekil, yol, tarz, sûret.
m. 27a/9, 41a/9
m. -e 39b/10

mi' rāç (Ar.): İslâm inancına göre Hz. Muhammed'in, Cenâbıhakk'ın dâveti üzerine yedi kat semâyı aşır Allah'ın huzûruna yükselerek O'nunla görüşmesi mûcizesi.
M. 49b/1

mîrî (Ar.): Devlet hazînesi.

m. -ye 27a/12

mişâl (Ar.): Örnek.

m. -i 4b/9

mişkâl (Ar.): Yaklaşık 1,3 veya 1,5 dirhem yahut 20 veya 24 kîrat ya da 4,009 veya 4,80 gr. karşılığı olarak kabul edilen ağırlık ölçüsü birimi.

m. -dür 39a/3

muḥâlif (Ar.): Aykırı, zıt.

m. 24a/2, 26a/2, 32a/12, 33a/12, 40a/11

Muḥammed (şa.): Hz. Muhammed.

M. 1b/2.

M. -ine 44a/1

muḥâsebe (Ar.): Hesap etmek.

m. 5b/11

m. eyle 20a/12

muḥaṭara (Ar.): Tehlikeli durum, tehlike.

m. 20b/13

muḥkem (Ar.): Anlamı kesin ve açık olan, başka türlü anlaşılmasına imkân bulunmayan, açıklama ve yoruma ihtiyaç göstermeyen.

m. 21b/3,

m. -dir 32a/8

muḥtâc (Ar.): Bir şeye veya kimseye ihtiyâcı olan, ihtiyaç duyan.

m. 27b/3, 23b/13(2)

muḥâbil (Ar.): Bir şeyin tam karşısına gelen, karşısında bulunan, karşı karşıya olan.

m. 7b/12

muḥarrer (Ar.): Olacağı veya yapılacağı şüpheye yer bırakmayacak şekilde kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak.

m. -dür 9b/11, 25a/7

muḥayyed (Ar.): Kayıtlı, yazılmış, şahit olunmuş.

m. 11a/6,11, 34a/5

murābaḥa (Ar.): Vâde ile ödünç para verip kânun ve insaf ölçülerinin üzerinde fâiz alma, tefecilik.

m. 12b/2

m. -ya 12b/1

murād (Ar.): İstek, dilek, amaç.

m. 10b/9, 18a/13, 46b/13, 48b/6

m. -uñsa 28a/9

murdār (Ar.): Kirli, pis, iğrenç.

m. 21b/8, 29b/8,11,12, 37b/4

muşibet (Ar.): İnsanın başına ansızın gelen belâ, felâket, dert, sıkıntı.

m. -e 2a/9

muşḥaf (Ar.): Sayfa hâlinde meydana getirilmiş şey, kitap.

m. -a 11a/2,9,13, 11b/1

Muşḥaf-ı şerîf (Ar.): Kur'an-ı Kerim.

M. -ı ş. -i 20b/2

muṭlakā (Ar.): Ne olursa olsun, her şeye rağmen, her hal ü kârda.

m. 32a/9

mübârek (Ar.): Çok saygı değer, hürmete lâyık, muhterem.

m. 16b/5, 32b/2

mübâşiret (Ar.): Bir işe başlama, yapmaya girişme.

m. 24b/12

müciyye (Ar.): Bir müslümanın büyük günah işlese de dinden çıkmayacağını, îmânın günahla eksilmediğini, yok olmadığını savunan İslâm mezheplerinin en eskilerinden biri.

m. 49b/8

mü'ezzin (Ar.): Namaz vakitlerini haber vermek için ezan okumakla görevli kimse.

m. 19a/7, 48a/13, 48b/10

mü'min (Ar.): Müslüman.

m. 22a/3, 34b/6

m. -i 45b/6,7

münâdî (Ar.): Bir haberi yüksek sesle duyuran, îlân eden kimse, tellâl.

m. 13a/11, 13b/4

müntefî (Ar.): Faydalanan, yararlanan, kazanç sağlayan

m. 49a/3

mürekkeb (Ar.): Birden fazla şeyin bir araya gelmesinden meydana gelmiş.

m. -dür 5a/7

müsâfir (Ar.): Konuk, misafir.

m. 7a/11, 48a/2(2)

müselmân (Ar.): Müslüman.

m. 7b/13

müslimân (Ar.): Müslüman.

m. 8a/5, 10a/8, 12b/5, 42b/1, 43a/2

m. -a 8a/4

m. -dur 40b/11

m. -lar 8a/2, 16b/11, 42a/12

m. -lara 7b/9, 10a/7

m. -lardan 8a/1

müstecâb (Ar.): Olumlu, müspet cevap

alınan, kabul edilen.

m.16b/7

m. -dur 16b/13

m. -dır 42b/8, 48a/2

müstehak (Ar.): Bir kimsenin lâyük

olduğu, hak ettiği cezâ veya

mükâfat.

m. 14b/6

müşâvere (Ar.): İstişare.

m. 9b/7

müşkil (Ar.): Zor, güç, çetin.

m. 21a/13

mütekebbir (Ar.): Kibirli, büyüklenen.

m. 28b/6, 30a/12

müyesser (Ar.): Kolaylıkla olan,
kolaylıkla yapılan, kolaylaştırılmış.

m. 16b/9,10,11

N

nâ-ehil (Far.+Ar.): Ehil olmayan.

n. 17a/6

nâfi‘ (Ar.): Faydalı, faydası olan,
menfaatli.

n. 49a/10

nâfile (Ar.): Bir kimsenin dînen

mecbur ve mükellef olmadığı halde

sırf Allah rızâsını kazanmak

maksadıyla farz dışında kıldığı

namaz, tuttuğu oruç ve yaptığı her

türlü hayırlı iş ve davranış için

kullanılır.

n. 5a/4,6, 8b/6, 13b/10, 19a/1

nâ-ħak (Far.+Ar.): Haksız.

n. 17a/11, 33b/7, 34a/7,11,13, 34b/3

namâz (Far.): İslâm dînince belli

kurallara göre günde beş vakit

yapılması müslümanlar üzerine farz

kılınmış olan ve İslâm'ın beş şartından birini teşkil eden ibâdet.

n. 2a/6, 5a/4, 6a/1, 7a/7, 8b/6, 10b/2, 11a/6, 12a/11, 13b/10, 14a/11, 20a/2, 21a/7(2), 21b/4,9,12, 22a/1,2, 29b/12, 30a/1, 37a/4,6, 41a/13, 41b/7, 48a/2.

n. -a 5b/13, 8b/6, 10a/8,12, 17b/2, 19a/12, 25a/3,4, 36a/12, 36b/1

n. -da 12a/4, 12b/1, 18a/1, 25a/1, 37a/7, 45a/9,12

n. -dan 6a/2

n. -dur 35b/9

n. -ı 5a/2,5, 10a/11, 13b/11, 14a/8, 14b/5, 15a/13, 18a/3, 19a/13, 20a/1,2,6,7, 21a/8,9, 22b/8, 25a/5, 26a/4, 35b/7,13, 36b/1, 38a/2, 38b/1,4, 40b/7, 46b/4, 48b/7

n. -ımız 14a/11

n. -in 14b/1, 37a/11,13, 37b/1

n. -ına 18a/4, 36a/3,11, 38b/10

n. -ında 143/5, 19a/8, 41b/4,5, 48b/11

n. -ını 2a/5,

n. -ınıñ 10a/9, 36a/7

n. -larda 19a/9,

n. -larım 2a/5

n. -uñ 17b/9, 38b/6

naşihat (Ar.): Öğüt.

n. 5a/1, 6b/4, 13b/9, 25b/3

naşib (Ar.): Bir kimseyi bir hizmete geçirme, yerleştirme, tâyin etme.

n. 9b/12

nażar (Ar.): Bakış, bakma, göz atma.

nażar it-: Bakmak, görmek.

n. 7a/4

nâzük (Far.): Naziklik, incelik.

n. 31b/8

ne : Ne.

n. 3b/6, 4b/5, 6b/4, 8b/1, 9a/7, 10a/7, 12b/12, 13a/1(2), 15b/11,

16a/1, 20a/12,13, 20b/11, 22b/1,12, 23b/6, 24a/7, 24b/3, 26b/12,

27a/1,2, 27b/6(2), 29a/12(2), 29b/1,

30a/13, 31a/4, 34b/1, 39a/5,13,

40b/1,11,12, 44b/11, 47b/9, 49b/11

n. -dür 6b/10, 20a/12, 23b/9, 32b/11, 46b/11

n. -ye 3a/12, 22a/12, 27b/6, 34a/4

ne aşıl : Nasıl.

- n. 23a/11
- necâset (Ar.):** Pislik, murdarlık.
- n. 26b/4, 30a/1, 37a/13, 37b/1
- ne'üzübi'llâh (Ar.):** Tehlikeli, nâhoş bir durum karşısında, "Allah'a sığındık, Allah korusun" anlamında.
- n. 20b/4
- nefer (Ar.):** Kişi, asker.
- n. 32a/3
- nefes (Ar.):** Nefes.
- n. -de 6a/9, 23b/10
- nefes al-** : Nefes almak.
- n. a. -amayup 9a/13
- nefsânî (Ar.):** Canlı olmanın gerektirdiği arzularla ilgili, bedene âit olan maddî isteklere, nefse âit.
- n. 13a/6
- nefs (Ar.):** Bir kimsenin kendi öz varlığı, öz benliği, kişiliği.
- n. -i 14b/7, 49b/10
- n. -ine 2b/1
- neft (Ar.):** Ham veya arıtılmış petrol.
- n. 27a/11
- nehý (Ar.):** Birini bir şeyden alıkoyma, bir şeyin yapılmasını yasak etme, menetme, engelleme.
- n. 1b/9, 2a/8
- nerden :** Nereden
- n. 6b/11
- nereye :** Nereye.
- n. 18a/3, 29a/10
- nesne:** Eşya, varlık, şey.
- n. 13b/3, 14b/4, 15b/4, 21b/2,10, 26b/8, 30b/13, 31a/3, 34a/3, 38a/11, 40a/7, 43a/2, 43b/7, 48a/3, 49b/9.
- n. -ler 10b/9, 22b/5
- n. -leri 10b/7
- n. -ye 3a/9, 14b/11, 24b/11
- n. -yi 6b/3
- n. -yle 2a/7
- neyle-** : Ne yapmak.
- n. -sem 30b/11
- nezle (Ar.):** Daha ziyâde soğuk algınlığında ortaya çıkan ve burun akması şeklinde kendini gösteren, virüslere bağlı yukarı solunum yolları hastalığı, zükâm.
- n. -ye 15a/11

nice : Çok, pek çok, birçok.

n. 30b/11

n. -sin 5b/11

niçe : Çok, pek çok, birçok.

n. 3b/12, 9b/9, 10b/7,9, 11b/10,

14b/9, 17a/8(2), 18a/6, 24a/3,7,

26a/11, 26b/1, 30b/1, 38a/5, 39a/2,

39b/8,9, 40b/10, 47b/6.

n. -dür 26a/1

niçün : Ne için.

n. 5b/4, 9a/2, 34a/2, 37b/4, 40a/5,

49b/5

nidā (Ar.): Seslenme, çağırma,

bağırma.

n. 26a/10,13

ni‘met (Ar.): Nimet.

n. 40a/12

nihāyet (Ar.): Son.

n. 12a/8

nikāḥ (Ar.): Bir kadınla bir erkeğin

kānun nazarında karı koca

sayılmalarını sağlayan işlem.

n. 12a/4, 29a/6, 43a/4

n. -ıla 11b/13, 43b/3,5

nisbet (Ar.): Ölçü, derece.

n. 9a/6

n. -dür 22a/8

niyāz (Far.): Bir dileğin yerine

getirilmesi için yalvarma, yakarma,

ricâ, dua.

n. -ı 12b/13

niyet (Ar.): Bir şeyi yapmayı önceden

kurma, zihinde tasarlama, yapmayı

aklına koyma, yapmaya karar

verme.

n. 8b/6, 10a/8,11,12, 136

n. -de 45b/2

n. -e 8a/5

n. -i 7b/8, 8a/5, 12a/9

n. -ile 7a/7,8,9, 7b/5,6

n. eyledim 8b/6

n. -ine 8a/3

n. ider 36b/3

n. idüp 36a/12

n. idesin 45a/13

n. ıtutasın 45b/5

nola : Ne ola.

n. 12b/8

noḡṣān (Ar.): Eksik.

n. 18a/4

nūr (Ar.): Nur.

n. 10a/2

n. -ı 46a/13, 26b/5(2)

O

o : O (işaret sıfatı).

o. 39b/2, 49b/3

odalık : Eskiden bir erkeğin nikâhsız

olarak aldığı kadın, cârîye.

o. 11b/7, 12a/1, 24b/7

oğul : Oğul, erkek çocuk.

o. 24b/9,13, 31a/2

o. -ı 14b/9, 24b/13, 40b/13

o. -ın 14b/10

o. -um 24b/8

oğlan : Çocuk.

o. 19b/11, 30b/4,8,12, 31a/3,4,8,10,

31b/11

o. -a 18b/8, 31a/6

o. -cık 30b/2

o. -ı 30b/7

o. -ım 12a/2

o. -ına 28a/11

o. -ınuñ 10b/5

oķı-: Okumak. *bk. oķu-*

o. -maķ 37a/8

o. -yamasa 38a/13

oķu- : Okumak. *bk. oķı-*

o. -dı 38b/9

o. -mıŗdır 47a/5

o. -ya 37a/7

o. -dı 38b/8,10

o. -dum 8a/12

o. -dup 41b/5

o. -duķça 20b/5

o. -duķdan 18a/1

o. -masa 43b/11, 44a/1, 49a/3

o. -maķ 7b/6, 19a/11, 38a/12, 47a/1

o. -maz 18b/11,12(2)

o. -mıŗ 47a/6

o. -muŗa 27b/9

o. -nur 37a/9

o. -r 17b/13, 18a/4, 18b/11,13,

20b/5, 35b/2, 36a/11, 44a/5

o. -rdı 47b/11

o. -rlarken 48a/13

o. -rsa 19a/1, 43b/13, 44a/12

o. -sa 18a/1, 43b/10, 44a/7,10,

46b/3

o. -yacak 18a/2,

o. -yıcak 7a/2,

o. -yup 27a/4, 34b/9

okun-: Okunmak.

o. -nan 47a/3

o. -ndığı 7b/10

o. -ndüğünlayın 48b/7

okka (Ar.): 1,282 kilogram veya 400 dirhemlik ağırlık ölçüsü birimi, kıyye.

o. 39a/1,2

ol : 1. O (şahıs zamiri veya işaret zamiri.) 2. O (işaret sıfatı)

Ol 1b/8, 2a/3,10, 2b/3,10,12, 3a/7, 3b/1(2),2,3, 5a/5, 5b/4, 6a/1, 6b/1,10, 7a/2,12, 8a/2, 8b/13, 10a/8, 11b/7,9,12,13, 12a/8, 12b/3, 13a/4, 13b/4, 14b/7,8(2),9,10,11, 15b/5,6, 16a/12, 16b/7, 17a/7(2),8,11, 17b/3,4, 18a/3, 18b/1,11, 19a/4,8, 19b/4, 20a/11, 20b/12, 21a/1,10, 23a/4,10, 23b/3,7, 25b/7, 26b/13, 27b/5,9, 28a/1,6,10, 28b/3, 29a/7, 29b/2,4,5,7,10,13, 30a/1,2,12, 31a/12, 31b/13, 32b/13, 33b/10,

34a/7,8,11,13, 35a/5, 35b/5(2),

36a/5,12, 36b/3,4,13, 37a/1, 37b/11,

38a/4, 38b/6, 40b/2,3, 41b/11,

42b/7, 43a/9, 43b/1,2,3,5,8(2),

44a/9,11, 44b/9,10,13, 45a/4,

46a/1,3, 47a/3, 47b/2, 48a/8,9,

48b/8, 49a/8, 49b/3

o. -dır 37b/5

o. -dur 8b/3, 22b/2

ol- : Olmak.

o. 43b/5(2)

o. -a 2b/9, 3a/7, 10a/13, 11a/11,

14a/7, 18a/11, 18b/2, 19b/5,

26b/7, 27a/2, 28b/3, 30a/12(2),

30b/6, 46b/3, 47a/10, 47b/9,12,

o. -acak 9b/9,

o. -alar 35a/3

o. -alım 12b/5, 13b/9

o. -amam 35a/1

o. -amazdı 31a/1

o. -an 2b/6, 3a/10, 3b/5, 4a/9, 6a/5,7,

6b/11, 7b/13, 9b/7, 12a/6,

16b/6,13, 17a/4,5,10, 18a/7,

18b/8, 24a/10, 25b/8, 28b/10,

- 35b/10,11, 36a/7, 37a/7, 45a/13,
45b/12,13(2), 48a/3, 49a/13,
- o. -ana 18a/11,12, 19a/7, 24a/1,
32a/9,10, 40b/1
- o. -anca 19a/4, 32b/1
- o. -anı 48b/8
- o. -anlardan 24b/1
- o. -avuz 11a/5, 23b/13
- o. -ay-ıdı 12b/9
- o. -dı 5b/2, 10a/2, 10b/11, 12a/2,
25a/12, 27b/4,7, 29b/7, 30a/3,4,
31b/11,12, 32a/8, 37b/8,13(2),
40a/8, 44a/2
- o. -dılar 11a/7,11, 24a/3,4, 34a/5,
42a/6
- o. -dıysa 25a/2
- o. -duğı 2a/12, 7b/13, 42a/10,
44a/13
- o. -duğın 9a/1,
- o. -duğına 38a/4, 40b/5
- o. -dum 8a/12,
- o. -duķ 36a/9
- o. -duķdan 11b/11
- o. -ıcaķ 15a/9, 15b/9, 16b/3, 40a/1,
42b/1
- o. -ma 9a/3,
- o. -mağ 23b/11, 29b/4
- o. -mağ-ıçun 10a/13
- o. -mada 16a/7
- o. -madı 1b/7, 29b/7
- o. -madılar 33a/1
- o. -madın 20b/10, 35a/13
- o. -maduğı 23a/5, 44a/12
- o. -maduğına 2b/13, 3a/3
- o. -maduķ 40b/13,
- o. -maktır 28b/4
- o. -mamışdur 40b/8
- o. -mañ 26a/9
- o. -masa 12a/5, 16a/10, 16b/1,
17a/3, 20b/12
- o. -ması 11b/7, 25a/7
- o. -masun 42b/12, 43b/7,
- o. -maķ 13b/12, 15b/11, 16a/13,
18b/10, 30b/1, 40a/12, 42b/8,
49b/10
- o. -maya 14a/1, 23b/13, 27b/8,
- o. -mayan 44a/5
- o. -mayavuz 23b/12
- o. -mayup 16b/3, 28b/5, 48a/9

- o. -maz 7a/8(2), 7b/9,11, 9b/3,
10a/8,12, 10b/6, 11b/8, 12a/8,10,
14b/11, 15a/1, 16a/4,12, 17a/9,
17b/10, 18b/10, 19b/1, 20a/2,5,9,
21b/7,10, 22a/2, 22b/8,9, 23b/6,
24b/12,13, 25a/4, 28a/1,2,6,
29a/8, 29b/13, 30a/2, 41a/3,12,
43a/11,13, 43b/3,9, 47a/4,13,
49a/3,11
- o. -mazsa 27b/11, 46a/11,12
- o. -miş 9b/9 ,33b/9, 42b/7
- o. -mişdur 7a/5, 13a/1, 32a/11,12,
47b/6
- o. -mışı 42b/2
- o. -sa 3a/1, 4b/12, 6b/9, 7b/1, 8a/11,
11b/7,13, 12b/11,12, 13a/3,
14b/7,9, 16a/5, 16b/1, 17a/3,
20b/13, 21b/1,6,12, 24b/12,
28a/1,4, 28b/6, 29b/2,3,11, 30b/2,
40b/11, 41a/4,5,10, 42b/6(2),
43b/1,2, 47a/13, 48a/11
- o. -salar 21b/6,
- o. -sañ 8b/6, 21b/9
- o. -sun 12b/4,8, 14b/8, 16a/1, 24b/8,
34b/2, 43b/8, 46b/10, 48b/11
- o. -unca 5b/7, 31b/3, 41b/2
- o. -uncağ 3b/9
- o. -up 5a/2, 9a/2, 15b/10, 16a/10,
20a/5, 27b/10, 29a/8, 32a/1,
36b/3,12, 38a/12, 41a/12, 46a/6,
46b/5
- o. -ur 2a/6,9,11,13, 3a/13, 4b/3,6,
5a/6,8, 6a/6(2),7, 7a/9, 7b/3,8,
8b/8, 9b/9, 10b/3, 11a/3, 11b/6,
12a/3,10 14b/6, 15a/2,10,13,
15b/1, 16b/7, 17a/2,10,12,
18b/1,5, 20a/6,7,9, 21a/8,9,13,
22a/1, 23b/7,8,9,11, 25a/3, 26a/9,
28b/9,11,12, 29a/6,7,9, 29b/10,11,
30a/1,2,3, 30b/6, 35a/4, 35b/2,3,
36b/1,5, 37a/1, 40b/1,10, 41a/6,
43a/2,5,10(2), 43b/7, 44b/6,
46a/2,12, 47a/5, 48a/7,
49a/6,10,11,12, 49b/4
- o. -urdi 31a/2, 36a/10
- o. -urlar 6b/9, 8a/3
- o. -ursa 1b/10, 4b/6, 7b/5, 8b/1,
14a/3, 14b/10, 15a/4, 15b/5,
16a/1,3,4, 17a/6, 25a/4, 27b/13,

- 29a/11,13, 29b/1, 33a/12, 38a/1,5,
39a/6, 40b/2, 41a/11,12,
o. -ursadur 14b/3
o. -ursın 5a/11, 24a/8,
- olın-:** Olunmak, edilmek,
yapılmak. *bk. olun-*
o. -ıncağın 39b/7,
o. -ınan 33a/10
o. -ınur 9b/12, 19a/3, 49b/5,
- olun-:** Olunmak, edilmek,
yapılmak. *bk. olun*
o. -undı 22a/9
o. -unmaya 24b/12
o. -unmayınca 45a/1
o. -unmaz 13a/2, 19a/4, 38a/6,
45a/1
o. -unur 12a/12, 29b/8, 30a/8, 38a/7,
38b/10, 39a/6, 41b/9, 42a/5,
42b/4, 44b/1, 48a/4, 49a/1, 49b/1
- omuz:** Omuz.
o. 18a/9,
o. -ı 18a/10
- on :** On (10).
o. 2a/9, 7b/11, 39a/8, 41a/4,
o. -uncı 2b/5
- on beş :** On beş (15).
o. 41a/4,5
o. b. -inde 42b/10
- on iki :** On iki (12)
o. 21b/7,8
- on iki bin :** On iki bin (12.000)
o. 21a/4,5
- on sekiz :** On sekiz (18)
o. 37b/13, 38a/2,5
- on üç:** On üç (13)
o. ü. -inde 42b/10
- ondan :** Ondan.
o. 5b/8, 46a/4
- ora:** O yer.
o. -dan 33b/12
o. -sından 32b/4
- orta :** Orta. 4a/1, 32b/8
o. -sı 16b/4
- oruç (Far.):** Oruç.
o. 7a/11, 15a/13, 15b/4,11,12,
16a/10, 16b/1,6, 35b/2, 40a/10,11,
40b/4, 43a/7
o. -ı 14b/13, 15a/8,11, 38b/2,
40b/5,7
o. -in 16a/3,6,11, 16b/1

o. -unı 15b/13

oruçlu : Oruç tutan, oruç tutmakta olan (kimse).

o. -lu 14b/13

otur- : Oturmak.

o. -miş 36b/2

o. -a 19b/13, 36a/13

o. -dı 34a/1

o. -duğı 13b/10, 14a/3

o. -dur 23a/10

o. -mağı 19b/12, 38a/10

o. -sa 7b/3, 44a/1

o. -up 9b/2, 33b/12, 44a/10

o. -ur 13b/12, 20a/7, 36a/12, 36b/3

o. -urlardı 21a/6

otuz : Otuz (30)

o. 15a/3

otuz altı : Otuz altı (36)

o. 20a/8, 38a/7,8,9

oyna- : Oynamak.

o. -mağ 35b/6

o. -rken 43a/1

o. -rlarsa 2a/3

o. -yalum 33a/3

o. -yan 35b/4

oynat- : Oynatmak.

o. -(d)ur 17a/5

oyuncağ : Oyuncak.

o. 2a/2

Ö

öde- : Ödemek.

ö. -mez 38b/6

ö. -nmez 2a/7, 5a/5

ö. -nür 2a/5

ö. -yivirmek 28a/8

ödünç : Geri verilmek veya alınmak şartıyla verilen veya alınan, âriyet.

ö. 29a/11

öğren- : Öğrenmek.

ö. -düm 30b/13

ö. -mekdir 18b/9

ö. -egör 35b/1

ö. -mek 7a/6

öğret- : Öğretmek.

ö. -(d)ür 34b/12

ö. -mek 7a/6

ökçe : Ökçe.

ö. -n 41b/8

ö. -sinden 41b/8

öksürük : Öksürük.

ö. -i 21b/1

öküz : Öküz, sığır.

ö. -i 28a/4

ö. -ün 28a/5

öl- : Ölmek.

ö. -di 39a/10

ö. -diler 42a/12

ö. -ecegin 39b/5

ö. -enler 39a/5

ö. -miş 28a/7

ö. -mişlerün 46b/13

ö. -se 6a/10, 25b/11, 28a/5

ö. -ürse 16b/3 , 40b/10

öldir- : Öldürmek. *bk. öldür-*

ö. -di 33b/10

öldür- : Öldürmek. *bk. öldür-*

ö. -diler 34a/12

ö. -di 8a/5

ö. -dim 34a/6

ö. -ecek 33b/4

ö. -mege 33b/4

ö. -mek 4b/4

ö. -mekden 4b/4

ö. -miş 34a/11

ö. -üyor 34a/7

ö. -ür 17a/6

ö. -ürken 34a/6

öldürt- : Öldürtmek.

ö. -diler 32a/2

ölü : Ölü, yaşamayan.

ö. -den 46b/12

ö. -ye 48b/4

ölüm : Mevt, vefat.

ö. 16b/9

ö. -i 27a/4

‘**Ömer (şa.)** : Hz. Ömer.

‘Ö. -’den 44b/4

‘Ö. -’ün 38b/13

‘**ömr (Ar.)** : Yaşama veya var olma

süresi, bir şeyin yaşadığı müddet,

hayat, ömür. *bk. ‘ömür*

‘ö. -i 6a/7, 24b/12, 46a/5, 49a/10

‘ö. -inde 20b/12

‘**ömür (Ar.)**: Yaşama veya var olma

süresi, bir şeyin yaşadığı müddet,

hayat, ömür. *bk. ‘ömr*

‘ö. 16b/10

ön : Ön.

ö. -ine 8a/1, 13a/9, 14a/5, 35a/10

öp- : Öpmek.

ö. -er 23a/8

‘**öşür** (Ar.) : Ondalık.

‘ö. 12b/1

ötüri : -den dolayı, -in yüzünden, -in sebebiyle.

ö. 5b/8, 15b/8, 27a/10, 40b/12,13, 41b/6

öyle : 1. Öğle vakti.

ö. 10a/9

2. Öyle, o şekilde.

ö. 12b/8

‘**özir** (Ar.) : Yanlış, hatâlı bir davranışın elde olmadan veya mecbur kalındığı için yapıldığını bildirmek ve hoş görülmesini istemek üzere öne sürülen sebep, mâzeret. *bk. ‘özür.*

‘ö. -le 46b/4

‘**özür** (Ar.) : Yanlış, hatâlı bir davranışın elde olmadan veya mecbur kalındığı için yapıldığını bildirmek ve hoş görülmesini istemek üzere öne sürülen sebep, mâzeret. *bk. ‘özir*

‘ö. -ile 46b/7

‘ö. -süz 46b/6

P

pādişāh (Far.): Padişah.

p. 3b/13, 4a/5, 8b/10, 9a/10, 9b/1,4,10,12, 33b/13, 34a/2,3,10 37a/5

p. -uñ 27a/5

p. -a 9a/1, 10a/1

p. -dur 27a/10

p. -ı 33b/10

p. -ımuza 16b/9

p. -um 3b/12, 4a/6

p. -uñ 8b/13, 9a/5

pāk (Far.): Temiz.

p. 21b/13, 29b/13, 40a/11, 49a/13

pāre (Far.): Parça.

p. -ciıkları 15a/9

p. -sin 33b/3

pas : 1. Kalp kiri.

p. -ı 27a/5

p. -lanur 27a/4

2. (Demir) Paslanmak.

p. -landuğı 27a/3

pāşā : Paşa.

p. -lık 11b/11.

pāzār : Alışveriş yeri.

p. -a 20b/12, 21a/1

pazār irtesi : Pazartesi.

p. 42b/9

pehlūvān (Far.): İri yapılı, kuvvetli kimse, yiğit, cesur, kahraman.

p. 47a/7

pek : Çok, fazla, ziyâde.

p. 9a/9, 18a/5, 30a/5,6,7, 31b/4, 33a/2,6 39a/8, 49b/10

penc-şenbe (Far.): Perşembe.

p. 42b/9

pes (Far.): Geride kalmış, geride bulunan.

p. 3b/3, 36a/5

peygamber (Far.): Allah tarafından emirlerini kullarına bildirmekle görevlendirilmiş kimse, Tanrı elçisi, nebî, resul.

p. 2b/2, 25b/1, 45a/11, 47b/9, 48b/12(2)

p. -lerden 30a/9

peydā (Far.): Açıkta ve meydanda olan, âşikâr, zâhir.

p. 46a/12

pîr (Far.) : Yaşlı, ihtiyar kimse.

p. 43a/7

pîr-i fānî (Far.) : Çok yaşlı kimse.

p. 16a/10

pirinc (Far.): Buğdaygillerden, sıcak bölgelerde kökleri bol su içinde kalarak yetişen bir yıllık bitki.

p. 22a/2

R

Rabb (Ar.): Rab, Tanrı, Allah.

R. -imüz 12b/12

R. -i-si 23b/5

R. -i-sinden 24b/4, 40a/9

R. -üm 40a/4

R. -ümden 40a/6

Rabbe'l- 'alemîn (Ar.): Bütün

âlemlerin sâhibi ve efendisi olan

Allah.

R. 34b/12

Rabbül'l- 'izzet (Ar.): Yüce Allah.

R. 33a/7

R. 'i. -ü 20b/1, 22a/12, 45a/6

Rabbî (Ar.): Allah'ım.

R. 5b/6,7, 16b/8, 28b/8,10

râci' (Ar.): İlgili, ait, dair.

- r. -dür 8a/5
- râdde (Ar.):** Derece, mertebe, kerte.
- r. 12a/8
- raf :** Raf.
- r. 5a/10
- Râfîzî (Ar.):** Râfîzîlik fırkasından olan, râfîzîlik görüşünü benimsemiş kimse. (Hz. Ebû Bekir, Ömer ve Osman'ın hilâfetlerini kabul etmeyip reddeden Şîî fırkası, râfîza: Râfîzîlik)
- R. -ler 18a/7
- rahmânî (Ar.):** Allah'a âit, Allah'la ilgili.
- r. 13a/6
- rahmet (Ar.):** Allah'ın yaratıklarına olan merhameti, acıma ve esirgemesi.
- r. -dir 16b/4
- ramazân (Ar.):** Arabî ayların şâban ve şevval arasında kalan ve devâmı boyunca oruç tutulan dokuzuncu ayı.
- r. 1b/7, 2a/4
- r. -a 15a/7, 15b/2,
- r. -da 8b/7, 12a/5, 15a/4,8, 15b/3,11, 16a/6,13
- r. -dan 15a/5(2)
- r. -nuñ 15a/2, 16b/4
- ramazân-ı şerîf (Ar.):** Mübarek Ramazan ayı.
- r. -ı ş. -e 15b/6
- r. -ı ş. -üñ 39a/7
- r. -ı ş. -de 14b/12, 37a/10, 40b/4
- r. -ı ş. -i 26a/7, 42b/6
- Rasûl (Ar.):** Allah'ın Rasulü. Hz. Muhammed.
- R. -e 40a/1
- R. -lerden 12b/13, 30a/9
- Rasûl 'aleyhi's-selâm :** "Allâh'ın selâmı Rasul'ün (onun) üzerine olsun." anlamında söylenen söz.
- R. 'a. 6b/10,12, 10a/6, 10b/13, 12a/13, 12b/5, 19b/1,9, 20a/8, 26a/6, 29a/3, 30a/8, 32b/8,9, 36a/5, 38b/6,11, 39a/6, 40a/2, 41b/10, 42a/6, 42b/4, 44b/1, 45a/2,11, 49a/1,6, 49b/1
- R. 'a. -a 32b/9,
- R. 'a. -dan 28b/2, 42b/4
- R. 'a. -uñ 32b/2, 41b/10

- Rasûl ḥazreti (Ar.)** : Hz. Rasul, Hz. Muhammed.
R. 11a/4,10
- Rasûla'llâh (Ar.)**: Resulullah, Hz. Muhammed.
R. 6b/8, 40a/6,9
- raẓı (Ar.)**: Kabul eden, uygun bulup benimseyen, olana boyun eğip rızâ gösteren.
r. 48a/6,7,8,9
r. -dur 48a/8
- rek'at (Ar.)**: Namazda kıyam, rükû ve iki defa secdeden meydana gelen bölüm.
r. 5a/3,4, 7a/7, 15a/13, 37a/4, 38a/1, 38b/4,6
r. -e 37b/10,
r. -de 18b/13, 19b/12, 35b/10,11, 38a/10, 38b/7,8,
r. -i 44a/9,
r. -in 44a/7,9,
r. -ine 36a/8(2),
r. -ini 36a/8
r. -lerde 17b/11,12,13
r. -ün 36a/9
- revâ (Far.)**: Lâyık, uygun, yerinde, münâsip.
r. 11a/8
- reyâ (Ar.)**: İki yüzlülük. *bk. riyâ*
r. 47a/13
- rızâ (Ar.)**: Razı olma, hoşnut olma.
r. -m 32b/6
r. -sı-çun 47a/1
- Rızâ-ı Mevlâ (Ar.)**: Allah'ın rızası.
R. 47a/7
- rızık (Ar.)**: Allah tarafından herkese takdir edilen nîmet.
r. 33a/1
r. -in 25b/4, 27a/12, 39b/4
- ribâ (Ar.)**: Bir akitte karşılıksız olan herhangi bir fazlalık, fâiz.
r. 18b/5
- rişvet (Ar.)**: Rüşvet.
r. 48a/11
- rivâyet (Ar.)**: Haber nakletme, nakil, rivayet.
r. 12a/12, 28b/2, 30a/8, 38b/10, 39a/6, 41b/9, 42a/5, 42b/4,5, 44b/1, 48a/4, 49a/1, 49b/1.
- riyâ (Ar.)**: İki yüzlülük. *bk. reyâ*

- r. -dan 47b/1
- rukū'** (Ar.): Namazda elleri dizlere dayayıp vücûdun belden yukarı kısmı yere paralel gelecek şekilde eğilme, namazın beş erkânından kıyamla secde arasında olanı.
- r. 12b/1, 14a/5
- r. -a 17b/2, 19a/13, 25a/3, 36a/6
- r. -da 19a/12, 19b/13, 25a/1,2,7, 36a/4,6(2)
- r. -dan 14a/6, 22a/6, 25a/2,3, 36a/5
- r. -ı 17b/4
- rü'yâ** (Ar.): Rüya.
- r. 13a/5
- r. -ya 13a/2
- rûz-u mahşer** (Far.): Mahşer günü.
- r. -u m. -de 17a/13
- S**
- sâ'at** (Ar.): Saat.
- s. 14b/2, 38b/3, 46a/2,3(2)
- s. -cik 25b/13
- s. -de 26a/5
- şabâh** (Ar.): Sabah.
- ş. 5a/3, 10a/9, 19a/7, 38b/10, 48b/11
- şabır** (Ar.): Sabır.
- ş. 5a/7,8, 15b/2
- şadağa** (Ar.): Karşılık beklenmeden sâdece Allah rızâsı için fakirlere verilen para, mal vb.
- ş. 29a/4, 47a/8, 48b/9
- şadağa-ı fıtır** (Ar.): Fitre.
- ş. 1b/9, 40a/10,12
- ş. -ı f. 1b/8, 40b/12,13
- şâdık** (Ar.): Doğru, gerçek.
- ş. -dur 36b/13
- şaf** (Ar.): Yan yana düzgün bir şekilde sıralanan kimselerin meydana getirdiği dizi, sıra.
- ş. 8a/1
- ş. -da 47b/1,2,3
- şafâ** (Ar.): Gönül şenliği, rahat, huzur, kedersizlik.
- ş. 9a/6
- ş. -da 35a/3
- ş. -ya 9a/10
- şâğ** : Sağ.
- ş. -a 45b/4
- ş. -da 45b/3,13
- ş. -dan 45b/12
- ş. -uña 45b/1

- ş. -uñda 45b/1
- ş. -uñdan 45a/12
- şāhibe (Ar.):** Bir şeye sâhip olan kadın, kadın sâhip.
- ş. 8b/3
- ş. -i 13b/6
- ş. -in 13a/13, 13b/3
- şāhih (Ar.):** Doğru, gerçek.
- ş. 4b/6(2)
- ş. -dir 19a/7
- ş. -dür 40b/9
- şahrâ (Ar.):** Kır.
- ş. 12b/3
- ş. -da 41b/7
- ş. -muz 12b/3
- şā'im (Ar.):** Oruçlu. *bk. şāyim*
- ş. 15a/11
- ş. -e 15b/4.
- şā'ir (Ar.):** Diğer, başka, öteki. *bk. sâ'yîr*
- s. 43b/12, 47b/2
- şakın-** : Sakınmak.
- ş. -mağ 32a/8, 47b/1
- şākız** : Sakız.
- ş. 15a/8,9
- ş. -in 15a/10
- Şakif (Ar.):** Taif şehrinde oturan ve Arap Yarımadasında en son Müslüman olan kabiledir.
- S. 12a/12
- sâkin (Ar.):** Bir yerde oturan.
- s. 11b/10
- şakla-** : Saklamak.
- ş. -dı 5b/7
- ş. -mışdır 39b/12
- ş. -r 4b/2
- şal-** : Bırakmak, aşağı salmak.
- ş. -ar 35b/9,11
- ş. -ı virüp 36a/1
- ş. -mazsa 11b/5
- şalâ (Ar.):** Minarede okunan sala, sela.
- ş. 41b/4
- şalât-ı vitir (Ar.):** Yatsı namazının iki rekâtlı son sünnetinden sonra kılınan üç rekâtlık vâcip namaz, vitir namazı. *bk. vitir*
- ş. v. -de 36a/1
- şalavât (Ar.):** Hz. Muhammed'e saygı bildirmek için okunan dua.
- ş. 38a/11, 43b/10, 44a/5,6,10

şalın- : Bir sağa, bir sola hafifçe meylederek naz ve edâ ile yürümek.
s. -an 27b/3

şalıncağ : Salıncağ.

ş. 40b/6
ş. -lar 2a/2

şâlih (Ar.): Dinin emrettiği şeylere uyan kişi, dindar.
ş. 39a/5, 46a/10,11

şalla'llâhu ta'âlâ 'aleyhi ve sellem (Ar.): "Allah'ın salat ve selamı üzerine olsun" anlamında Hz. Muhammed anılınca söylenen dua.
ş. 2b/2, 33a/10

şaltanat (Ar.): Hükümdarlık, sultanlık.
s. 9b/6
s. -ı 41b/6

şamed (Ar.): Her türlü istek ve ihtiyacı karşılayacak güce sâhip bulunan, hiç kimseye veya hiçbir şeye muhtaç olmayan" anlamında esmâ-i hüsnâdandır.
ş. 23b/13

şan- : Zannetmek.
ş. -ırlar 18b/4

ş. -irsa 10a/7
ş. -irsin 24a/9
ş. -ma 34b/1
ş. -masa 10a/7
ş. -up 36a/13
ş. -ursa 25a/4

saña : Sana.

s. 4b/3, 5b/8, 6b/5, 12b/9, 13b/13, 20a/11, 24a/12,13, 30b/13, 31a/9, 34b/10, 40a/5

sancağ : Bir devletin, bir askerî birliğin şeref ve gurûrunu temsil eden, kenarları saçaklı, üzerinde çeşitli şekiller ve işlenmiş yazılar bulunan, yere dikilecek şekilde yapılmış gönderli bayrak. Sancak.
s. -ğı 41b/11,13, 42a/1,2

sancağdâr (T.+Far.): Sancak taşıyan kimse, alemdar.
s. 42a/11
s. -a 18a/6
s. -ları 18a/5

şanduk : Sandık.
ş. -ı 26b/4
ş. -lar 26b/1

- ş. -ları 26b/3,6
- sarāy (Far.):** Saray.
- s. 22b/6
- s. -a 11b/10
- s. -da 11b/10
- s. -ına 9a/8
- şarf (Ar.):** Harcama.
- ş. eyle-r 17a/8
- şar-** : Sarmak.
- ş. -up 27a/11
- s. -a 28b/5
- şarıl-** : Sarılmak, tutunmak.
- ş. -ayım 3b/5
- ş. -up 3b/4, 23a/8
- şarmaş-** : Birbirine sarılmak.
- ş. -urlar 3b/1
- şat-** : Satmak.
- ş. -ar 29b/2
- ş. -a 18b/2
- şatun al-** : Satın almak.
- ş. a. -dı 48a/5
- şavm (Ar.):** Oruç.
- ş. -ımı 16a/8
- şāyim (Ar.):** Oruçlu. *bk. şā'im*
- ş. 15b/13, 16a/7, 16b/6, 42b/6(2),7,8
- ş. -e 15b/5
- ş. -üñ 16a/2
- sāyir (Ar.):** Diğer, başka, öteki. *bk. sā'ir*
- s. 4b/4
- s. -ler 6b/9
- sebeb (Ar.):** Sebep, neden.
- s. 6a/11, 23b/11, 24b/11, 39b/9
- s. -ile 10a/2, 34a/12
- secde (Ar.):** Secde.
- s. 7b/10(2), 18a/1(2), 21b/3,5,10,13, 22a/5,9
- s. -sin 18a/2
- s. -den 25a/6
- s. -ye 14a/3,6, 20a/1, 22b/7, 25a/5
- s. -yi 22a/8
- secde-i sehiv** : Hatâ secdesi, namaz kılarken yapılan bir hatâdan dolayı Allah'tan af dilemek maksadıyla yapılan secde.
- s. 17b/13, 20a/1, 43b/12,13, 44a/2,4,7,11,12, 44b/1
- seç-** : Seçmek.
- s. -mek 18b/4
- s. -mez 49a/12

sefâhat (Ar.): Aşırı derecede zevk ve

eğlenceye düşkün olma.

s. -ine 34a/9

sefer (Ar.): Yolculuk, seyahat.

s. 3b/9

s. -de 13a/9

s. -e 3b/10

sefer eş-: Savaşa gitmek.

s. -en 13b/8

seferî (Ar.): Yolcu.

S. 15a/12

segirt- : Çabuk çabuk veya sıçrayarak

bir yere doğru koşar gibi yürümek,

hızlı hızlı gitmek.

s. (d)-üp 25a/1

sehel (Ar.): Biraz.

s. 46a/1, 48b/7

sehil (Ar.): Kolay.

s. 23a/13

sehiv (Ar.): Kasten yapılmayan,

yanılmaktan doğan yanlış, hatâ.

s. 33a/4, 36b/2

s. -le 40a/11

sekiz : Sekiz(8).

s. -inci 2b/3

seksen : Seksen (80).

s. 8b/4(2), 22a/5,7, 32a/3, 38b/2

sek- : Sekmek.

s. -üp 33b/5

sen : Sen.

s. 2a/3, 3b/7, 4b/3, 5b/7,10, 11b/1,

15b/9, 16b/11, 19b/6, 24a/7, 24b/8,

28b/5, 32a/6, 33b/7, 34a/7,11,

34b/8, 36b/8, 40a/3, 48a/8

s. -de 44b/8

s. -den 34b/10, 46a/5, 48a/6,9

s. -i 3b/8, 5b/5, 32b/11, 34b/9

s. -sin 23a/8

s. -üñ 2a/3, 2b/10, 14b/8, 16b/12,

34b/13, 35a/11, 41b/8

serdâr (Far.): Kumandan.

s. 42a/10

sev- : Sevmek.

s. -erdi 9a/9

s. -erem 30a/5,7

s. -erse 30a/6

s. -ine 39b/10

s. -mek 19a/2, 49b/10

sevgü : Sevgi.

s. -lü 9a/9

sevāb (Ar.): Sevap.

ş. 15b/6(2), 19b/5, 47b/3(2)

ş. -ın 46b/9, 47a/3,12

ş. -ı 19b/3, 37a/1

ş. -ına 48b/9

ş. -lar 10a/13, 17a/9

ş. -ludur 4b/5, 7a/7, 39b/3, 47b/2

ş. -uñ 13b/11

seyr (Ar.): Gezip dolaşma.

s. -ine 40b/6

seyrān (Ar.): Gezinti.

s. 39a/5

şıçra- : Sıçramak.

ş. -yup 23a/7, 31b/13

şıfat (Ar.): Yüz, surat.

ş. -lu 6a/6

şıra : Sıra.

ş. 42b/9

şihir (Ar.): Büyü, efsun.

s. 25a/10,11

s. -leri 25a/12

şikāl (Far.): Düşünce, fikir.

ş. -ini 17b/1

şiklet (Ar.): Sıkıntı.

ş. 9a/3

sil- : (Günahı) Silmek.

s. -er 45a/7

silin- : (pası) Temizlemek.

s. -ür 27a/5

sipāh (Far.): Asker.

s. -lık 11b/11

sırkat (Ar.): Çalma, hırsızlık.

s. 25b/4

sivrisiñek : Sivrisinek.

s. 19b/3

siyāh (Far.): Siyah.

s. 15b/4

siz : Siz.

s. 4a/7,8,9, 6b/8, 23b/2,3, 25b/2,

26a/6, 32b/6, 38b/13, 39a/7, 47a/10

s. -den 45a/2,3,

s. -e 9a/6, 25b/3

s. -üñ 19b/9, 26a/10

s. -üñle 3b/13

şu : Su.

ş. 15b/13, 21a/8, 29b/12,13

ş. -yı 21b/1

şu şıgırı : Manda.

ş. 28a/4

su'āl (Ar.): Soru.

- s. 6b/7, 8a/9, 34b/11, 39b/7, 49b/5
- su'âl it-** : Soru sormak.
- s. i-üp 22b/11
- şubay:** Zabit.
- ş. -larına 28a/11
- sucûd (Ar.):** Secde etme.
- s. 14a/5
- şuç :** Suç, kabahat.
- ş.19a/10, 24a/10
- ş. -ı 19a/9
- ş. -ına 2b/11
- ş. -um 24a/9
- sultân (Ar.):** Sultan, hükümdar.
- s. 3b/9, 20a/11
- s. -a 5b/9
- s. -dır 35a/12
- s. -lar 6b/2, 32b/13
- şūr (Ar.):** Öldürücü ve diriltici güce sâhip ilâhî nefhanın üfürülmesinde vâsıta .olan ve isminden dolayı boruya benzetilen şey
- ş. -ında 39a/6
- sūre (Ar.):** Kur'an'ın ayrıldığı 114'den bölümden her biri.
- s. 17b/11, 18b/13
- s. -de 19a/1
- s. -yi 17b/12, 19a/11, 36a/11
- s. -ler 37a/7
- s. -sin 46b/2
- s. -i Fātiḥa (Far.):** Fatiha suresi.
- s. -yı 7b/6
- s. -i Ali 'İmrân (Far.):** Ali İmran suresi.
- s. -'ı 8b/8
- s. -i Baḳara (Far.):** Bakara suresi.
- s. 38b/7
- s. -i Māide (Far.):** Maide suresi.
- s. -'i 38b/9
- s. -i Nisā (Far.):** Nisa suresi.
- s.38b/8
- sūret (Ar.):** Görünüş..
- ş. -de 34b/8
- sūret uğrusu(Ar.):** Dış görünüşü, kılık ve kıyâfetiyle halkı aldatan kimse.
- s.18b/2
- sūret tebdīl (Ar.):** Görünüşünü değiştirme.
- s. 33b/11

surhu bād : Dileklerin kabul olması için edilen dua.

s. 7a/1,2

şuvar- : İyice sertleşmesi için ateşte kızdırıp suya daldırmak, (demire, çeliğe) su vermek.

ş. -alar 29b/13

ş. -ılsa 29b/12

sübhāna'llāh (Ar.): Allah noksanlardan münezzehtir.

s. 19b/2, 22a/6

sübhāna'llāhi (Ar.): Allah'ı her türlü noksanlıklardan tenzih ederim.

s. 35b/12

sübhaneke (Ar.): Bir dua.

s. 18b/10

süd : Süt.

s. 43a/7,8,10(2), 43b/1(2),4

sündüs (Ar.): Dokumasında altın ve gümüş teller bulunan, parlak renkli ve değerli bir ipek kumaş çeşidi.

s. 18a/11

sünnet (Ar.): Hz. Muhammed'in müslümanlarca uyulması gereken

sözleriyle örnek iş ve davranışlarının tamâmı

s. 47b/5(2),8

s. -dür 38a/12

s. -e 47b/7

s. -i 37b/8

s. -leri 47b/13, 48a/1

sünnet mü'ekke : Hz. Muhammed'in sürekli olarak yapıp belli mecbûriyetler dışında hiç terketmediği ve yapılmasını gerekli gördüğü sünnetlerden her biri.

s. 44a/3,5

s. m. -dür 44a/3

şok-: (Yılan) Sokmak.

ş. -ar 17a/6

şokak (Ar.): Sokak.

ş. -a 27a/13

ş. -larda 27b/1

şokdır- : (Yılana) Sokturmak.

ş. -maz 17a/6

şol : Sol.

ş. -a 45b/2,4

ş. -da 45b/13,

ş. -uñda 45b/2(2)

ş. -uñdan 45a/12

şoñ : Son.

ş. 6a/9, 12a/9, 23b/9, 37b/8

ş. -ı 3a/7, 15b/2,3

ş. -ında 2b/8

şoñra : Sonra.

ş. 5a/13, 11a/7, 21a/13, 24b/9,

32a/4, 42b/1, 43b/1

ş. -ğı 17b/12

söv- : Sövmek.

s. -mek 22a/11(2)

söyle-: Söylemek, demek.

s. -di 9a/4

s. -dise 40a/11

s. -megi 32a/6

s. -mek 20a/10

s. -mekdir 32a/6

s. -mem 20a/9

s. -mese 21a/10

s. -meyerñ 25a/13

s. -mez 30b/6

s. -mezse 4a/13

s. -r 4b/12, 10a/4, 20a/11, 23a/1

s. -rse 4b/1, 7a/4, 36b/13

s. -rsin 18a/13(2)

s. -yem 40a/7

s. -yü 11a/6(2)

söyleş-: Söyleşmek, karşılıklı konuşmak.

s. -diler 31a/11

s. -dügin 23b/1

s. -mege 23b/1

s. -üp 8a/7

söz : Söz, kelam, laf.

s. 20a/9,10,13, 23a/1

s. -e 28b/4

s. -i 9a/4, 30b/10

s. -ine 38a/6

s. -ler 9a/4

s. -ümüz 24a/12

s. -üñ 10a/5

Ş

şabka (Bulg.) : Şapka.

ş. 43a/1

şād (Far.): Sevinçli, memnun, mesrur.

ş. 2a/11

şāhid (Ar.): Şahit, tanık.

ş. 34a/7,8

ş. -i 45a/8

ş. -üm 44b/10

- ş. -üñ 44b/9
- şarāb (Ar.):** Meyve sularının ve özellikle üzüm suyunun belli usûllerde mayalandırılmasından elde edilen alkollü içki.
ş. 7a/8, 14b/4, 40b/8
- şaş-** : Şaşmak.
ş. -dı 31b/1
- şatranç (Ar.):** Satranç.
ş. 35b/6
- şāyed (Far.):** Eğer.
ş. 11a/13, 21a/13
- şefā'at (Ar.):** Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenābhak katında aracılık etmeleri.
ş. 45a/1
- şehādet (Ar.):** Bir şeyin doğruluğuna inanma, şahitlik.
ş. 2b/4, 18b/8, 26a/12, 33b/7,9
- şehīd (Ar.):** Allah yolunda ölen kimse.
ş. -lerüñ 39a/3
- şehir (Far.):** Kent, büyük belde.
ş. 9b/3, 18a/7
ş. -de 32a/9
- şekvā (Ar.):** Şikāyet, yakınma.
ş. -cı 9a/7
- şenā'at (Ar.):** Kötülük, fenâlık, alçaklık.
ş. -ı 24a/8,24b/5
- şer (Ar.):** Kötü, fenâ.
ş. 45b/12,13
ş. -den 26a/12, 26b/2
- şer' (Ar.):** Şerīat, İslām şerīatı.
ş. 8a/7
ş. -e 21a/2, 40a/11
ş. -en 43a/2
ş. -i 14b/12
ş. 'i-le 5b/12, 8b/4, 20b/13
- şer'-i şerīf :** İslām şerīatı.
ş. 33a/10
- şer'an (Ar.):** Şerīat bakımından, şerīata göre.
ş. 43a/2
- şerīk (Ar.):** Ortak.
ş. -i 1b/3
- ş. koş-:**(Allah'a) Ortak koşmak, eş koşmak.
ş. k. -mañ 25b/3
ş. k. -şa46b/8

ş. k. -dışa46b/9

ş. k. -madan 46b/10

ş. k. -mağ46b/11

şevvāl (Ar.): Arabî ayların, ramazanla zilkāde arasında kalan ve ilk üç günü ramazan bayramı olan onuncusu.

ş. 42b/6,7

şey (Ar.): Şey, nesne.

ş. 18b/9

ş. -den 5a/7, 13a/12, 13b/7

ş. -i 1b/10, 14a/5, 25b/3, 46b/8

ş. -lere 25b/8

şeyh (Ar.): Tekkelerde veya medreselerde bulunan başkan; şeyh, üstad.

ş. 8b/13

şeytān (Ar.): Şeytan, iblis.

ş. 2a/10, 3a/10, 10b/4, 11a/3, 139/2, 23a/1,2,7, 23b/1,12

ş. -a 3a/8, 22a/8

ş. -lar 22b/11, 23a/10

şeytānī (Ar.): Şeytana âit özellikler taşıyan, şeytana yaraşır.

ş. -dür 13a/6

şiddet (Ar.): Şiddet, sertlik.

ş. 39b/13

şikāyet (Ar.): Bir deritten dolayı sızlanma.

ş. 48a/9

şimden : Şimdiden.

ş. 12a/9

şimdi : Şimdi.

ş. 31a/11, 31b/9, 34b/10, 40a/4

şol : Şu, o.

ş. 2b/8, 4a/2, 4b/7,9,10, 8a/13, 9b/2, 13b/12, 14a/7, 14b/7, 20b/2, 23a/4, 24b/7, 27a/6 , 27b/8, 28b/2, 33b/13, 34b/8, 35a/2, 39a/13, 46a/7,8,9, 47a/5,6,8

şöyle : Şöyle, şu şekilde, şunun gibi.

ş. 4a/11, 6a/11, 8a/11, 11b/1, 12b/11, 22a/10, 29b/9, 31a/11, 31b/13, 34b/11, 35a/12, 41b/12, 43b/6, 44a/1

ş. -ce 16b/7, 28a/10

şunu : Şunu. *bk. şunu*

ş. 13b/2

şunu : Şunu. *bk. şunu*

ş. -sına 46b/1

şübhe (Ar.): Şüphe, kuşku.

ş. 37b/13

şükür (Ar.): Kadirbilirlik, şükür.

ş. 5a/8, 24a/13

ş. -dür 5a/7

T

tâ : Ta, -e dek, -e değin, -e kadar.

t. 5b/2, 8a/13, 9a/2, 14a/1, 22b/9,

23a/10, 23b/12, 26b/6,11, 31b/3,

35a/6, 35b/13

ta'âm (Ar.): Yemek.

t. 47a/1

tabi' (Ar.): Birine veya bir şeye uyan,

onun arkası sıra giden.

t. 49b/10

tabul (Ar.): Bir tokmak ve bir çubukla

vurulmak sûretiyle çalınan, iki

tarafına deri geçirilmiş, büyük enli

bir kasnaktan ibâret mûsikî âleti,

tabl.

t. 2a/2, 40b/6

tâc (Far.): Hükümdarlık alâmeti olarak

giyilen, genellikle kıymetli taşlarla

süslü baş kisvesi.

t. 23a/9(2)

ta'dîl-i erkân (Ar.): Namazın kıyam,

rükû ve sücut gibi rükünlerini acele

etmeksizin âdap ve usûlüne göre

yerine getirme.

t. 17b/10

t. -i e. -dur 22a/7

tağ : Dağ.

t. 33b/4, 47a/13

tağıl-: Dağılmak.

t. -dılar 4a/5

tahiyyât (Ar.): Tahiyat duası tüm

namazlarda birinci ve ikinci

oturuşlarda okunması gereken bir

duadır.

t. 20a/6

t. -a 36b/2, 44a/9

t. -da 36a/12, 44a/12

t. -dan 44a/2,10

taḥşîş (Ar.): Özellikle.

t. 49a/3(2)

taht (Far.): Hükümdarların üzerine

oturdukları koltuk.

t. -ına 23a/10

t. -uñ 20b/9

tahta : Tahta.

- t. 39b/11
- ṭāife (Ar.):** Kabîle, kavim.
- ṭ. -si 12a/12
- ṭakvā (Ar.):** Dünyâdan el etek çekip bir yere kapanma ve ibâdetle meşgul olma, züht.
- t. -sı 18b/1
- ṭaleb (Ar.):** İsteme, dileme, arzu etme.
- ṭaleb eyle-** : İstemek, dilemek.
- ṭ. -di 44b/8
- ṭaleb it-**: İstemek, dilemek.
- ṭ. -erlerse 29a/9
- ṭ. -meyince 48b/2
- Ṭalḥa ḥazreti (şa.):** Hz. Talha.
- Ṭ. 41b/11
- Ṭ. ḥ. -nüñ 41b/12
- Ṭ. -'nuñ 41b/13
- ta'lim (Ar.):** Öğretme, belletme.
- t. 34b/11
- ṭalğa :** Dalga.
- ṭ. -sına 3a/5
- tamām (Ar.):** Tamam, bütün, bütün olarak.
- t. 20a/7, 24b/3, 29b/4,7, 31b/12, 36b/5, 38a/3,4, 38b/9, 39b/13, 40a/1, 45a/5, 46a/5, 49b/14
- t. -dur 20a/1
- ṭamğa :** Damga.
- ṭ. 45a/8
- ṭaniş-** : Danışmak.
- ṭ. -ur 45b/13
- ṭap-** : Tapmak.
- ṭ. -arın 1b/2
- tār (Far.):** Karanlık.
- t. 34b/13
- ṭaraf (Ar.):** Cihet, yön.
- ṭ. -da 3b/10
- ṭ. -dan 4a/3,9, 9b/8
- ṭ. -ından 37a/5
- ṭart-** : Tartmak.
- ṭ. -sañ 26b/8
- ṭ. -(d)up 44b/13
- ṭartıl-** : Tartılmak. *bk. ṭartul-*
- ṭ. -ur 19b/2
- ṭartul-** : Tartılmak. *bk. ṭartıl-*
- ṭ. -dığ 26b/9
- ṭaşadduḫ (Ar.):** Sadaka olarak verme, verilme.

- t. 5a/2, 16a/12
- taş:** Taş.
- t. 14b/13, 20a/9, 49b/3
- ş. -ı 28b/12, 49b/4
- taşra :** Dışarı.
- ş. 24a/10,11, 24b/5, 30b/3, 32a/1, 32a/10, 33a/9, 37a/2
- ş. -lara 6a/13,
- tavla :** Tavla.
- ş. 35b/4
- taayan- :** Dayanmak.
- ş. -a 14a/4
- ş. -abilür 26a/1
- ş. -amazsın 38b/3
- ş. -dı 13a/10(2)
- ta'yin (Ar.):** Belli etme, ayırarak belirleme, belirli duruma getirme.
- t. 17b/7
- ta'zarru' (Ar.):** Yalvarma, yakarma.
- t. 29a/5
- ta'zim (Ar.):** Hürmet ederek, saygı göstererek.
- t. 32b/13
- Tebâreke (Ar.):** Asıl adı Mülk olan Kur'ân-ı Kerîm'in 67. sûresine ilk kelimesi "tebâreke"den dolayı verilen isim.
- t. 46b/2
- tedâid-i imân (Ar.):** İmâna zarar verecek bir durum karşısında kelime-i şahâdet getirerek imânını yenileme.
- t. -i î. 12a/3
- tedâid-i nikâh (Ar.):** Karısını boşanmış olan bir erkeğin nikâh tâzelemesi.
- t. -i n. 12a/4
- tedârik (Ar.):** Edinme, sağlama, hazır etme, hazır bulundurma, araştırıp elde etme. *bk. tedârik.*
- t. -ün 39b/7
- tedârik (Ar.):** Edinme, sağlama, hazır etme, hazır bulundurma, araştırıp elde etme. *bk. tedârik*
- t. 30b/10, 40b/10
- tedebbür (Ar.):** Düşünme, tefekkür etme.
- t. -le 27a/4
- tefsîr (Ar.):** Kur'ân-ı Kerîm'in âyet veya sûrelerini açıklama.
- t. -den 27b/10

- t. -dür 41b/7
t. -i 27b/13
- teğannī (Ar.):** Nağme ile söyleme, şarkı söyleme.
t. 48a/11
t. -yle 48a/13
- taḳayyūd (Ar.):** Dikkatli davranma, üstüne düşme, özen gösterme.
t. -den 9b/6
- tekbīr (Ar.):** “Allāhu ekber” sözü ile başlayan dua.
t. 35b/8(2), 36a/1,7, 47b/7
t. -de 35b/9,10
t. -i 17b/7
t. -in 17b/8, 19a/13
t. -inde 17b/6, 18a/8, 35b/13
t. -leri 35b/7,13, 36a/4,9,11
t. -lerini 36a/5
t. -lerüñ 35b/11
- tekrār (Ar.):** Tekrar.
t. 37b/1,2,8
- telli :** Telle süslenmiş.
t. 18b/6(2)
- temīz :** Temiz.
t. 37b/7
- tenhā (Far.):** Issız, içinde az insan bulunan (yer).
t. -da 10b/3, 34b/1
- terāvīḥ (Ar.):** Ramazanda yatsı namazından sonra kılınan yirmi rekâtlik namaz.
t. 37b/6
t. -de 38a/9,11,
t. -e 8b/7, 37a/11, 37b/9
t. -i 37a/12, 37b/3,4,7(2),8,9,11,12, 38b/7
- terk (Ar.):** Bırakma.
t. -i 38b/1
t. eylediler 33a/2,6
t. eylese 22a/7
t. iden 22a/5
- tesbīh (Ar.):** Allah’ı takdis ve tenzih etme, Hakk’ın her türlü kusurdan ve noksandan uzak olduğunu dile getirme.
t. 36a/6
- teslīm-i cān eyle-:** Ölmek.
t. -i e. -di 9a/13
- teşbīh (Ar.):** Benzeme, benzetilme.
t. 42b/12

tevbe (Ar.): İşlediği bir hatâdan, suç veya günahattan pişmanlık duyup bir daha yapmamaya karar verme.

t. -sin 2b/12, 23b/5

t. -yi 3a/1

tevḥīd (Ar.): Allah'ın birliğine inanma, bir ve tek olduğunu kabul edip söyleme.

t. 8a/6, 10b/8, 47b/2

teyemmüm (Ar.): Suyun bulunmadığı veya kullanılmasının mümkün olmadığı durumlarda toprak, kum vb. ile kolları ve yüzü meshetmek sûretiyle abdest alma.

t. 30a/2

t. -le 21a/6

tez (Far.): Çabuk, hemen. *bk. tîz*

t. 41b/3

tîz (Far.): Çabuk, hemen. *bk. tez*

t. 13a/12, 23a/9, 31b/2, 47b/7,12

t. -icek 44a/2

t. -ücek 47b/4

ṭur- : Durmak.

ṭ. 46a/1

ṭ. -a 14a/8

ṭ. -duğı 36a/2

ṭ. -ma 24b/9

ṭ. -mağ-ıla 22b/9

ṭ. -mak 22a/7

ṭ. -mayup 4b/11, 30b/10

ṭ. -maz 25a/13

ṭ. -mazdı 13a/9

ṭ. -sa 5b/13, 24b/13

ṭ. -up 9a/5,13, 35a/11

ṭ. -ur 4a/2, 18b/11, 39a/6

ṭ. -urlar 27a/10, 45b/11

ṭ. -ursa 25b/9

Ṭur (Ar.): Hz. Mûsâ'nın vahiy ve tecellîye mazhar olduğu dağ, Sînâ dağı, Tûr-ı Sînâ.

Ṭ. -'u 47a/13

ṭut-: 1. Tutmak.

ṭ. -alar 14a/1

2. Oruç tutmak.

ṭ. -ayım 7a/11

ṭ. -sa 15b/1

ṭ. -ması 15b/11

ṭ. -mağa 16a/10, 16b/1, 42a/4

3. Üstün tutmak.

ṭ. -arsın 4a/7

4. Alıkoymak.
 ı. -sa 14b/9
 ı. 14b/8
 ı. -a 28a/7
 ı. -anuñ 15b/11, 40b/4
 ı. -ar 20b/6, 43a/7
 ı. -arsa 28b/10,11
5. Benimsenip desteklenmek,
 beğenilmek.
 ı. -almazsa 4b/9
 ı. -ılır 4b/8
6. Kin tutmak.
 ı. -mak 7b/4.
7. Eskiden bir erkeğin nikâhsız olarak
 aldığı kadın, cariye.
 ı. -ması 12a/1
- tuy-** : Duymak.
 ı. -madın 31a/8
 ı. -yup 9b/8
- tüfenk (Far.):** Uzun namlulu,
 taşınabilir ateşli silâh, tüfek.
 t. 8a/1
- tükürük** : Tükürük.
 t. 16a/3
- toğ-** : Doğmak.
 ı. -madı 1b/5
- toğru** : Doğru.
 ı. 4a/12, 4b/1, 22b/9, 37a/3
- toğrul-** : Doğrulmak, eğikken düz
 duruma gelmek.
 ı. -ıcağ 22a/6
- toğur-** : Doğurmak.
 ı. -dum 13a/4
 ı. -madı 1b/5
- toğun-** : Dokunmak.
 ı. -sun 8a/2
- toğuz** : Dokuz.
 ı. -uncı 2b/3
- toğdur-** : Dolmak.
 ı. -a 26b/5
- ton** : Görünüş, kılık.
 ı. -a 32b/6(2),12
 ı. -da 32b/11
- top** : Gülle veya şarapnel atan ateşli
 silâh.
 ı. 8a/1
- toprak** : Toprak.
 ı. 14b/13, 34b/13
- toptolu** : Dopdolu.
 ı. 5a/1

toy- : Doymak.

‡. -dukdan 7a/10

toyur- : Doyurmak.

‡. -ur 43a/7

toz : . Çok hafif ve küçük parçalara bölünmüş çok ince toprak.

‡. 47a/13

U

‘**ucib (Ar.)** : Kendini beğenme, kibir.

‘u. 49b/11

uç : Uç (Parmak uçları).

u. -ları 18a/10

uğra- : Uğramak.

u. -ma 32a/7

u. -r 3a/11

‘**ulemā (Ar.)**: Alimler, bilginler.

‘u. 4a/11, 4b/6(2),12

‘u. -ya 18a/7

ulu : Büyük, yüce.

u. 26a/7,8

um- : Ummak, umut etmek, beklemek.

u. -a 24b/4

u. -amayalum 45a/1

u. -ana 20b/1

u. -madur 46b/12

unut- : Unutmak.

u. -(d)up 17b/12, 19b/12, 38a/10,
44a/6,10

u. -(d)ursa 12a/6

u. -mıssa 12a/9

‘**uryān (Ar.)** : Çıplak.

‘u. 27a/13, 33a/1

ur- : Vurmak.

u. -alar 5b/13

u. -dılar 42a/1

u. -du 31b/13

u. -mağ 8a/2

u. -rsa 43a/1

u. -ur 49b/3

u. -urlar 8b/4

u. -ursa 8a/4

ustura : Ustura.

u. 31a/5,7,13

u. -yı 31b/9

uy- : Uymak.

u. 4b/3, 36b/8

u. -an 18b/10,12, 44a/12

u. -anlar 36b/11

u. -ma 3b/7

u. -madı 4b/3

u. -mağ 3a/12

u. -mayacağı 18b/13

u. -sa 44a/6

u. -un 25b/8, 38b/13

u. -up 20a/3

uyan- : Uyanmak.

u. -dı 20a/6

u. -urlar 19b/8

uyardur- : Uydurmak. *bk. uydur-*

u. -lar 36b/7

uydur- : Uydurmak, uygun düşürmek.

bk. uyardur-

u. -duñsa 24a/13

uyu- : Uyumak.

u. -duğñ 31a/12

u. -rken 31a/7

u. -rlar 19b/8

u. -sa 20a/5

uyuz : Deri hastalığı.

u. 6b/9(2),11

uzat- : Uzatmak.

u. -(d)a 14a/5

u. -sa 17b/4

uzun : Uzun.

u. 16b/9, 37a/7

u. -ı 21a/4

Ü

üç : Üç.

ü. 5b/1(2), 12a/8, 18a/2, 29b/10,13,
31a/5, 35b/12, 36a/6, 41a/7(2),8,
43a/12, 44a/7,9, 46a/2,7, 47a/549b/9

ü. -i 6a/4,5

ü. -er 41a/4

üçüncü : Üçüncü (3.).

ü. 2a/11, 6a/6,9, 49b/11

üç yüz altmış : Üç yüz altmış (360)

ü. 49a/12

ü. -üncü 46a/9, 46b/5,6

üleştür- : Paylara, hisselerle bölmek,
paylaştırmak,bölüştürmek,dağıtmak,
tevzî etmek.

ü. -di 19a/5, 32b/1

ümmet-i Muḥammed (Far.): Hz.

Muḥammed'in ümmeti,
Müslümanlar.

ü. -i Muḥammed 7b/3

ü. -i Muḥammed'im 11b/2

ü. -i Muḥammed'i 17b/1,

ümmet (Ar.): Aynı peygambere inanıp
bağlanan cemaat, topluluk.

ü. -üñ 2a/3, 2b/10

üslüb (Ar.): Tarz, usul.

ü. -ında 45a/9

üst : Üst.

ü. -inde 22a/1,2,3

ü. -ine 5a/10, 7b/3, 9b/5, 21b/3(2),

49b/2

üş- : Hep birden bir yerde toplanmak, çevresine yığılmak, üşüşmek.

ü. -e 4a/3,9

ü. -diler 41b/12

üş biñ : Üç bin (3000)

ü. 28a/3

üş-i : Üşülemek.

ü. -mek 30a/13

üzere : Üzerine.

ü. 11b/4, 12b/13, 19b/5,10 21b/10,

35a/6,10, 49a/3,

ü. -imüze 9b/8

ü. -inde 48a/10

ü. -inden 39a/11

ü. -ine 18b/9, 19a/2, 21a/6, 39b/12,

41b/12, 44b/5,6, 48b/10,

ü. -ini 42b/2,

ü. -iñüze 19b/9, 26a/10

üzre : Üzere, üzerinde.

ü. 13b/10,13, 27a/9, 34a/13, 34b/13, 41a/9

üzüm : Üzüm.

ü. 15b/5

V

vācib (Ar.): Yapılması gerekli olan, terkedilmesi câiz olmayan husus.

v. 18b/9, 22a/5, 40b/1

v. -dür 1b/9, 17b/7,10,11(2), 19a/3, 35b/7

v. -inde 44a/3

vācibi'l-katil : Katli vacip.

v. -dir 36b/1

va'd ü va'id (Ar.): Söz verme, üstüne alma, taahhüt etme.

v. 33a/7

vāfir (Ar.): Çok, bol.

v. 3a/12, 33b/2

vākit (Ar.): Zaman. *bk. vākt*

v. -de 20a/4

v. -den 20a/4

vākiye (Ar.): Vukiye, okka.

- v. 48a/5
- vakt** (Ar.): Zaman. *bk. vakit.*
- v. 20a/2, 38b/1
- v. -de 10a/10
- v. -in 17b/8
- v. -uñ 48b/9
- vālā** (Far.): İnce bir kumaş çeşidi.
- v. 18a/11
- var:** Mevcut, var.
- v. 2b/9, 3b/3, 10a/11, 11b/2, 13a/10, 20a/12, 21b/7, 22b/3, 23a/5, 26b/12, 29a/7, 30b/6,8, 31a/9, 37a/5, 37b/1, 40b/13, 41b/7, 44b/10
- v. -dır 4b/10, 6a/4, 27a/6
- v. -dur 6a/10, 7a/2, 12b/3, 13a/11, 15b/12, 17b/4, 27a/1, 30b/4, 41b/3, 44b/8, 49a/12,var idi 8b/13, 9a/9, 21a/5, 27a/6
- v. -ıdı 30b/2
- v. - imiş 37b/1
- v. - ise 13a/10, 37a/5
- vara vara** < **vira** (İt.): Durmadan, aralıksız, hemen.
- v. 13b/7
- var-** : 1. Varmak, gitmek, ulaşmak.
- v. 14b/8,
- v. -a 14a/3, 21a/3
- v. -acağ 25a/4, 44a/1,
- v. -amaz 14a/3,
- v. -dı 13b/6, 31b/3, 42b/9
- v. -dılar 30b/6,
- v. -dım 23a/3,
- v. -dışa 18a/3,
- v. -duğ 20a/1
- v. -ıcağ 33b/5
- v. -ılmaz 13a/5
- v. -inca 43a/12, 43b/13
- v. -incadur 43a/12
- v. -ısa 35a/13
- v. -ma 6b/5
- v. -madan 23a/6
- v. -maya 23b/8(2)
- v. -maz 17a/12, 40b/6(2)
- v. -sa 14a/7, 17b/2, 23b/7
- v. -up 3a/2, 9b/5, 10b/8, 39b/6,
- v. -ur 31a/9, 36a/6(2)
- v. -urlar 4a/1,
- v. -urlardı 6a/13, 6b/1
2. Bir şeye dikkat çekmek için kullanılır.

- v. 5b/11, 11a/9, 14a/13, 15b/9, 17a/8,9(2),12(2), 18a/12,
24a/13, 26a/1 18b/1,5,11, 19a/6,7, 19b/3(2),11(2),
vārid (Ar.): Bir şey hakkında çıkan 20a/4,13, 20b/12, 21a/1,5,11,
söylenen . 21b/3,9, 22b/3(3), 6(3),13, 23a/9(2),
vārid ol- : Gelmek, ulaşmak. 23b/4,5,9, 24b/1,3,5,7, 25a/7,10,12,
v. o. -mışdur 25b/2,4,5(3),7,13,
vāriŝ (Ar.): Kendisine mîras düşen 26a/4,7,8,12,13(2), 26b/2,5(3),6,
kimse, mîrasçı. 27a/2,4,12(2),13, 28a/8,11(3),12,13,
v. -leri 16b/3 29a/1,4,5(2),12,13(3), 30a/9,11,12,
varûl (Yun.): Çoğunlukla sıvı 32b/5, 33a/10,11,12, 33b/10,
koymaya mahsus, silindir biçiminde, 34b/5,6,10,13, 35a/1(2),2,3,5,6,8,9,
ekseriya altı üstü kapalı fiç. 35b/1,2(2),6,11,13, 36a/1,10,
v. 3b/2(2) 38a/13, 38b/5,12, 39a/1,2,3,10,
v. -i 3b/5 39b/5,6,8,9,11, 40a/2,8,10,12(2),
v. -ini 3b/7 40b/3,6(2),7,11,12,13,
vazîfe (Ar.): Vafize, görev. 41a/1,2,3(2),7, 41b/4(2),5,13,
v. 48b/13 42a/4,7(3),8,12, 42b/6,7,9,10(2),
ve: Ve. 43a/3,4(2),7,8,10, 44a/3(2), 44b/2,
v. 1b/3,4,9, 2a/1,2(2),6, 2b/2,4,13, 45a/8,11(2),12(2), 45b/10, 46a/4,9,
3a/5, 4a/13(2), 5a/7, 5b/1,3,6, 6a/6, 46b/1,9,12(2),13, 47b/10,
6b/1,2,7, 7a/6, 8a/3,4,6,7,9,11,12, 48a/2(2),3,5,11(2), 48b/1,10,
8b/4,12, 10a/9,12,13, 10b/1,8,9, 49a/10(2),11(3), 49b/9,11,12
12b/1,(2),2,3,10,12, 13a/1,
14a/4,5(2),13, 14b/2,9,10, 15a/5,11,
16b/4,5,8(2),9(2),10(3),
- veh (Ar.):** Sebep, vesile.
v. -ile 27b/4

- vekīl (Ar.):** Başkası adına söz söyleyen veya hareket eden kimse.
v. 20b/13, 21a/2
- veled (Ar.):** Çocuk.
v. -im 13a/4
- velī (Ar.):** Cenâb-ı Hakk'a yakınlık mertebesini kazanmış olan seçkin kul, Allah'ın dostu ve sevgili kulu.
v. 18a/13, 18b/1,3(2),4
- velikiñ (Far.):** Lâkin, ama, fakat, velâkin.
v. 18b/2
- vesâir (Ar.):** Sayılan birkaç şeyden sonra "bunun gibi olanlar ve benzerleri de" anlamında kullanılır.
v. 10a/10
- veyâ (Ar.+Far.):** Ya da.
v. 4a/12, 12a/1, 47b/12
- veyâhūd (Ar.+Far.):** Yahut, veya.
v. 17b/6, 25a/6
- vezir (Ar.):** Vezir.
v. 3a/12, 4a/2,6
v. -den 27b/5
v. -e 4a/5, 27a/11
v. -i 1b/3, 27a/6
- v. -üñ 27a/6,7
- vezirlik:** Vezir olma durumu.
v. -lik 13b/13
- vilâyet (Ar.):** Diyar, ülke, memleket.
v. 9b/6
v. -i 42b/1
v. -üñ 33b/10
- vir -:** 1. Vermek.
v. 28a/10, 44b/8
v. -di 13b/4, 39b/2, 44b/13
v. -dügi 15b/5, 41a/6
v. -dükçe 47a/9
v. -e 41a/7,9
v. -elüm 12b/2
v. -eni 39b/4
v. -mek 1b/8, 18b/7, 27b/8,11, 40a/10,
v. -memiş 11b/13, 47a/9
v. -mese 41a/5
v. -mesi 41a/3
v. -meyüp 9b/2
v. -mez 16b/2
v. -miş 41a/6
v. -se 11b/10, 15b/4,
v. -seler 18b/5,6

v. -üp 40b/2
v. -ür 41a/1,2, 25b/7,9, 29b/8, 33b/2,
35a/5,8, 40b/3(2),12,
v. -ürler 16b/3
2. Tezlik fiili.
v. -e 37a/5
v. -se 6a/2
3. Yardımcı fiil
v. 7b/9, 21a/9
v. -dügün 45a/10,12
v. -dügünleyin 47b/4
v. -dügün 45b/1,3,5
v. -e 17b/2,5, 38b/1,
v. -emem 29a/6
v. -eyim 27b/9
v. -icek 29b/3, 36b/1,4
v. -ince 38b/9
v. -medin 21a/7, 29b/5
v. -mek 28a/1,2,4,5,12,13, 30a/5,
41b/4, 49b/7
v. -mek-ile 29a/5
v. -mekle 29a/4
v. -mez 43a/3, 49a/10
v. -se 20a/6, 29a/11
v. -üp 19b/13, 47b/6

v. -ür 15b/6, 20a/7, 29a/12,
29b/2,3,4,5,6
v. -ürsin 9a/3

viresiye : Bedeli sonradan ödenmek üzere yapılan (alış veriş).

v. 18b/5,6

vitir (Ar.): Yatsı namazından sonra kılınan üç rekâtlık namaz, salât-ı vitir. *bk. şalât-ı vitir*

vücüd (Ar.): İnsan veya hayvan gövdesi, beden.

v. -una 9a/2

Y

ya (Far.): Ya (bağlaç)

y. 3a/10, 3b/4, 11a/10, 16a/7, 31b/11

yā (Ar.): Ey, hey.

y. 1b/2, 5b/4,5,7, 6b/8(2), 7b/7,
10a/2,3, 11b/8,11(2) 14b/4,13
16b/8, 23a/4, 23b/2, 24a/5,6,7,
27b/13, 28b/8,10, 32b/10,12,
34b/12, 35a/1,4, 37b/4, 39a/2,
66a/6, 43a/6 , 46a/2(2),3, 47a/1,2,
48a/6,

yab yab : Yavaş yavaş, usul usul, sessizce.

y. 31b/10(2)

yabān (Far.): Issız yer, تنها yer.

y. -a 13b/1, 19b/1, 25a/5

y. -da 13b/2

yağ : Yağ.

y. 16a/1(2),

y. -dan 23b/10

yāhūd (Ar.): Veya.

y. 43b/5

yağ- : Yakmak.

y. -dı 27a/12, 48b/1

y. -ılmış 30a/3

y. -ar 25b/11

yağa : Giyeceklerin boynun etrâfına gelen kısmı ve bu kısma eklenen türlü biçimdeki parça.

y. -asın 21b/12

yalan : Yalan.

y. 4b/12, 10a/4, 32a/5,6, 45a/8

y. -dan 32a/5

y. -dır 42b/3

y. -dur 32a/9

y. -ı 32a/4

y. -ıla 32a/8

yalancı : Yalan söylemeyi huy edinmiş kimse.

y. -cı 17a/5

y. -cıdur 30a/8, 30b/5

y. -cıya 17a/4

yalnız : Yalnız.

y. 19a/11, 21b/1,5, 22b/ 8

yan- : Yanmak.

y. -acak 38b/4

y. -an 25b/12

y. -ar 22a/5,8, 25b/12, 38b/2,3

y. -up 45a/4

yan : Yan.

y. -ına 3a/10, 6b/5, 9b/2, 23b/8, 32a/7

y. -ına 34b/1

y. -ında 2b/6, 10b/2

y. -ından 10b/10

yaña : Taraf.

y. 31b/10

ya'ni : Yani.

y. 1b/2,4(2),5,6, 25b/4

yaramaz : Kötü, muzır, faydasız.

y. 13a/11, 21a/10,12, 33a/13, 49a/9

y. -lıklardan 34b/9

yārān : Dostlar.

y. -larına 30b/9

yarar : Fayda.

y. 20a/10,12, 28a/3, 47a/7

yarat-: Yaratmak.

y. -(d)ılmış 30a/10

yardımcı : Yardımcı.

y. 1b/3

yarın : Yarın.

y. 7a/11, 26a/12, 26b/2

yarı : Yarı.

y. -sı 13b/11

yasduķ : Yastık.

y. 14a/4

yaş : Yaş.

y. -ı 20b/8

y. -ına 43a/9,12(2)

y. -ını 43a/11

yaşa-: Yaşamak.

y. 7b/8,9

yat- : Yatmak.

y. -a 14b/4

y. -an 48b/4

y. -anuñ 49b/3

y. -arsa 14b/2

y. -ayım 31b/5

y. -dı 31b/4,7

y. -duğı 22b/7

y. -duķdan 45a/7

y. -ırsa 14b/5

y. -sa 14b/1, 28b/13, 46b/3

y. -ur 46a/13

yatur- : Yatırmak.

y. -mışlar 49b/2

yatsu : Güneşin batışından bir iki saat

sonraki vakit, yatsı.

y. 37a/11,13, 37b/1,2

y. -dan 37b/6,7

y. -yı 37b/8

yakın : Yakın, uzak olmayan.

y. 10a/13

yākūt (Ar.): En meşhuru kırmızı

renklisi olan, pembe, erguvan vb.

renklerde, sâdece elmasın

çizebildiğı çok değerli taş,

billûrlaşmış alüminyum oksit.

y. -u 29a/13

yap-: Yapmak.

y. -dılar 42b/2

y. -up 2a/2

yaz- : 1.Yazmak.

y. 11a/9

y. -ayım 45b/13

y. -alum 11a/2

y. -ar 45b/12, 46a/4

y. -dılar 11a/13

y. -durup 39b/12

y. -ma 46a/3

y. -mada 11b/1

y. -up 21b/11,12

2. (Feraceyi) Sermek.

y. -up 21b/12

yazıl : Yazılmak.

y. -ur 45a/5

yazu : Yazı.

y. -sıyla 45a/9

ye- : Yemek. *bk. yi-*

y. -me 6b/2

y. -mesi 7a/12

y. -mez 1b/4

y. -rem 34a/9

y. -rken 33b/12

y. -rlerdi 6a/11

y. -se 15a/2,3(2),5(2)

y. -sün 7a/12, 34a/1

y. -ye 14b/4

yedi : Yedi (7)

y. 25b/13(2), 46a/3

y. -nci 2b/1

y. -şer 45b/9

yedi biñ : Yedi bin (7000)

y. 25b/12

yedi yüz : Yedi yüz (700)

y. 38b/5(2)

yemīn (Ar.): Yemin ,ant.

y. 44b/10,11,12

yemiş ağacı : Yemiş ağacı.

y. 20b/5,6,7

yene : Yine.

y. 6a/2, 37b/3

yēñi : Hiç kullanılmamış olan.

y. 15a/8,9, 26a/9,10, 26b/4, 45b/9(2)

yēñil- : Mağlup olmak.

y. -meyüp 9b/4

yer : Yer. *bk. yir*

y. 4b/12, 16a/8,11, 16b/2, 48a/10

y. -de 13b/10, 14a/3, 21b/6,9, 30a/1,

30b/4, 31b/3, 34b/13, 36b/2,

39a/1, 42a/1,3

y. -dedür 20b/4

- y. -den 29b/5, 30a/1, 36a/2, 41a/5
- y. -e 7a/13, 9a/2,3, 9b/6, 22a/1, 29a/10, 30a/3, 33b/5,7, 34a/7,11,13, 34b/3, 39b/8
- y. -i 1b/7, 39a/5
- y. -ince 24b/3
- y. -inde 5a/9, 35a/3,9
- y. -inden 9a/5, 21b/13, 23a/7, 32b/8
- y. -ine 4a/1, 5a/4,5,10, 7a/13, 17a/8, 20b/13, 36a/6, 38b/5,6, 40b/4, 43a/5,8
- y. -ini 43a/4
- y. -lü 5a/8
- yeşil** : Yeşil.
y. 39a/4
- yeter** : Kafi.
y. 12a/6, 13b/9, 27b/5
- yetiş-** : Ulaşmak, vasıl olmak, yetişmek.
y. -dim 25a/4
y. -emez 48b/9
y. -medüm 36a/13
y. -mese 36a/8, 37b/10
y. -miş 25a/3,4, 36b/1,5
y. -se 36a/4,8, 44a/8
- y. -ür 2b/6
- yetmiş** : Yetmiş (70)
y. 4b/4, 26a/5, 39a/3
- yetmiş biñ** : Yetmiş bin (70.000)
y. 8a/9, 25a/10(2), 28b/12
- yetmiş iki** : Yetmiş iki (72).
y. 36b/6
- yetmiş sekiz** : Yetmiş sekiz (78)
y. 41b/13
- yetmiş üç** : Yetmiş üç (73)
y. -üncü 36b/6
- yıl** : Sene, yıl.
y. 8b/5, 22a/5,8, 24b/12, 25b/12,13, 26a/5, 28b/13, 38b/2,3, 39b/13, 40a/1, 42b/7, 45a/6
y. -da 6a/9, 29a/11
y. -dan 7b/11, 40a/5, 45a/6
y. -ı 29b/3,7
y. -ki 15a/5
- yılan** : Yılan.
y. 17a/6
y. -ı 17a/5
- yıldırım** : Yıldırım.
y. 48a/13
- yıldız** : Yıldız.

- y. 44b/5
- yıllan-** :Üstünden yıl geçmek,
eskimek.
y. -miş 29b/3
- yık-** : Yıkmak.
y. -alım 41b/13
y. -arım 48a/12(2)
- yi-** : Yemek. *bk. ye-*
y. -yelim 33a/3
y. -rken 34a/1
y. -mediler 6b/2
y. -meñ 4b/10
y. -mesi 15b/1
y. -mez 12a/8
y. -se 7a/10, 12a/10, 14b/13
- yigirmi** : Yirmi (20)
y. 16a/11, 37b/13, 38a/3, 42b/11
- yigirmi dört** : Yirmi dört (24)
y. 14b/2
- yigirmi sekiz** : Yirmi sekiz (28)
y. 32a/12
- yigit** : Yiğit.
y. 31a/11
- yil** : Yel, rüzgar.
y. 21a/6
- y. -e 10a/3,4
- yine** : Yeniden ,tekrardan.
y. 2b/12, 18a/3, 30b/12
- yir** : Yer. *bk. yer*
y. -den 30a/2
y. -e 17a/11, 22a/3, 23a/9
y. -i 21b/13
- yirlü** : Bulunduğu ülke veya bölgede
doğup büyüyen, ataları da oralı olan
(kimse).
y. -lü 24b/3, 48a/3
- yirlü yerince** : Uygun, yakışır bir
biçimde, gerektiği gibi.
y. 24b/3
- yit-** : Yetmek, kafi gelmek.
y. -er 8b/7, 24a/2
y. -erse 43a/6
y. -mezse 43a/6
- yol** : Yol.
y. -a 5a/1, 33a/3
y. -ına 19a/6, 36b/8, 37a/3
y. -una 19a/5, 33b/3
- yolcu** : Yolcu.
y. -lar 34a/5
y. -ya 3a/12

y. -da 5a/12

yoğsa : Yoksa.

y. 2b/9, 5b/8, 6b/13, 9b/11, 14b/3,
17a/3, 18b/2, 22b/6, 24b/4, 35b/3,
37b/13, 42b/2

yok : Yok.

y. 9b/10, 16a/13, 19b/4, 24b/10,
34a/3, 38a/3
y. -a 24a/10,11,12
y. -ıdı 6a/13, 32b/11
y. -sa 37a/6
y. -dır 6b/6, 18b/10, 27b/4, 42b/4
y. -dur 1b/3, 7a/9, 8b/9, 10a/6,
13b/3, 19a/9, 30a/9, 36b/9,
44b/9,10, 49b/8

yokla-: (Bilmek istediği şeyi öğrenmek için) Soru sormak, (durumunu) anlamaya çalışmak.

y. 11b/3

yorğan : Yorgan.

y. 31b/7

yorğun :Yorgun ,bitkin.

y. -am 31b/4

yön : Yön.

y. -inden 11a/4

yöre : Çevre.

y. -sine 32a/7, 25a/9

yu- : Yıkamak.

y. -rken 30a/4

yukaru : Yukarı.

y. 4a/4(2), 26b/10,13, 27a/1,

28b/9,11

y. -da 26b/10

yumuşak : Yumuşak.

y. -(ğ)ı 18a/9

yut- . Yutmak.

y. -dı 25a/11

y. -up 25a/9

y. -yalar 29b/9(2)

yük : Yük.

y. 7b/1

y. -i 25a/10(2)

yükle- : Yükleme.

y. -düp 7a/13

yüksek : Yüksek.

y. 4a/1,7, 21b/5, 42a/4

y. -den 44b/4

yükseklik: Yüksek olma durumu.

y. -(g)i 21b/7

yüri- : Yürümek. *bk. yürü-*

- y. -mezsın 5b/4
- y. -ye 39b/8
- y. -yeceğün 45a/9
- yürü-** : Yürümek. *bk. yürü-*
- y. -di 27b/1
- y. -dügi 35a/10
- y. -ñüz 47a/11
- y. -r 8b/8
- y. -rse 9b/9
- yüyür-** : Koşmak, hızlı gitmek.
- y. -e 14a/7
- yüz** : Yüz (100)
- y. 39a/3
- yüz** : Yüz, çehre.
- y. -i 26b/7, 35a/6
- y. -inde 26a/4
- y. -üm 34b/2
- yüz altmış** : Yüz altmış (160)
- y. 45b/6
- yüz biñ** : Yüz bin (100.000)
- y. 29b/5(2), 39b/9
- yüzden** : Bu yüzden, bu sebeple.
- y.23a/5, 23b/6
- z. 10b/2
- zâf (Ar.):** Zayıflık.
- z. 16a/8,9, 42a/2,3
- zâhir (Ar.):** Meydanda olan, görünen, açık ve belli olan (şey).
- z. 48a/11
- zâl (Ar.)** : Doğru yoldan ayrılmış, yolunu sapıtmış, dalâlete düşmüş.
- z. -dur 36b/6, 48b/6
- zâlim (Ar.):** Zulmeden.
- z. -dür 37a/3
- zamm (Ar.):** Ekleme, arttırmak.
- z. -ı 17b/12, 18b/13, 19a/1,11, 36a/10
- z. -u 17b/11
- zann (Ar.):** Zanla ilgili, zanna dayanan.
- z. -ı 38a/4
- zamân** : Zaman.
- z. 1b/8(2), 4b/3, 7b/11,13, 11b/9, 13b/11, 16a/5, 16b/7, 22a/10(2),12, 22b/1,7, 23a/5, 24a/5, 25a/9, 26b/7,9, 28b/5, 29b/2, 30b/7, 31a/12, 34a/6, 34b/4,7,11, 35a/10, 36b/3,8, 37a/4,9,11, 37b/3,7, 40b/8,
- Z**
- zâbit (Ar.):** Kumandan.

- 41a/6, 41b/11, 42a/11, 45a/5,10,12,
45b/1,5, 47a/1
z. -a 4b/3, 22a/11, 46a/3
z. -da 22b/2, 42a/10
z. -dan 2b/11
z. -e 18b/3
z. -i 27a/5, 30b/1
z. -i şerîflerinde 42a/6
z. -ıdur 19a/9
z. -ında 4a/11, 6a/11,13, 13a/7,
18a/6, 19b/8, 45b/3
z. -larında 42a/8
- zâniye (Ar.):** Zina eden kadın.
z. 8b/3
- zarar (Ar.):** Zarar, ziyan.
z. 2b/6, 3b/11, 8b/1
z. -i 6a/4, 32a/7
z. -ından 6a/4
z. -lu 46b/12
- zarûret (Ar.):** Mecbûriyet, zorunluluk.
z. -ile 7b/2
- zarûretsüz :** Mecburi olmayan, zorunlu olmayan.
z. 7b/2
- zehir (Far.):** Zehir, ağu. *bk. zehîr*
- z. 4b/10
- zehûr (Far.):** Zehir. *bk. zehîr.*
z. 4b/11
- zekât (Ar.):** Zekat.
z. 27b/9,11, 28a/1,2,4,5,12(2),13,
29a/6,7,10,13, 29b/3, 49b/7
z. -a 28a/9, 29a/8
z. -i 27b/7, 29a/9, 29b/1
z. -ımdur 28a/9,
z. -in 29a/12, 29b/4,6
z. -ina 28a/7
z. -ını 29a/4, 29b/2
- zelîl :** Aşağılanan, hor görülen (kimse), hakir.
z. 6a/6
- zem it-:** Yermek, çekiştirmek, dedikodusunu yapmak.
z. 10b/12
- Zeyd Bin Şâbit (şa.):** Zeyd Bin Sabit.
Z. 11a/9
Z. -i 11a/8
- zi' f' (Ar.):** Bir şeyin iki misli, iki katı.
- zift (Ar.):** Kömür katranı, odun katranı ve petrolün damıtılması esnâsında elde edilen, teknelerin kalafatlanmasında,

çatı ve damlardan, kaldırım taşları arasından su sızmasını önlemede kullanılan, biraz ısınınca hemen yumuşayan, yapışkan, soğukken kırılğan, koyu siyah renkli madde, kara sakız.

z.15a/10

zinā (Ar.): Zina.

z. 6a/3,10, 8b/5, 22b/13, 25b/5, 48a/11

z. -dur 14b/12

zinhār (Far.): Asla.

z. 9a/8

zīrā (Far.): Çünkü.

z. 6a/10, 10a/11, 11a/4, 13a/1,5, 15a/9,12, 16a/13, 18b/11, 19a/4,8, 21b/13, 23b/7, 25b/6, 27b/12, 28a/2,6, 41b/3, 42b/11, 43a/2, 45a/11

ziyāde (Ar.): Fazla, çok.

z. 8b/12, 13a/9, 16a/9, 18b/1, 19b/3,10, 21b/2, 23b/3, 25b/1,11, 27b/5, 38a/12, 39a/8, 39b/11,13, 42b/11, 46b/10, 47b/1,3(2), 48a/1

z. -ce 7a/10,12, 14a/6

z. -dür 47b/2

II.EKLER DİZİNİ

+A- (isimden fiil yapma eki): beñzer 1b/6, 3a/4,5,12, 4a/6, 4b/10, 17a/5, 24b/7, 30a/13, 33b/2, beñzetdi 38b/11, beñzedüp 43a/1, beñzetse 43a/5,8, dileyüp 5b/5, dilerler 16b/13, dilerse 21a/11(2), diler 35a/7, dilese 43b/6, diledüğüñ 47a/1, döşenüp 35a/2.

-A (yönelme hâli): -A (yönelme hâli): ‘Acem’e 3b/9, adama 17a/10, 25b/7, 41a/5, adem oğlanına 22b/12, 23b/2, 48b/1, ağlamağa 9b/1, ağzına 9a/11, ‘ahde 25b/9, alçağa 2a/12, 4a/2,8, Allâh’a 7b/8, 10a/13, 20a/12, Allâhu Ta‘âlâ’ya 25b/3, âline 13b/4, almağa 34b/4,42a/10, altına 5b/4, 19a/6, 20a/9, altuna 48a/5, aña 1b/2,7, 4b/3, 5a/6, 5b/12, 6a/8, 6b/4, 8b/4, 11a/11, 14a/4, 17a/4, 18b/3, 22a/9(2), 23b/13, 27b/11, 28a/2,4,5, 29a/9, 31a/3, 34a/7, 34b/6, 35a/4, 40b/3(2), 44a/7, 45a/9, 48a/9, 49a/9, anlara 3b/5,7(2), 13a/1, 42b/12, annesine 28a/11, aḥirete 39b/6, 46a/6, aḥvâline 9b/6, arḥasına 21b/4, 27a/7, aşığa 3a/5,7(2), 26b/8, 35b/9,11, aşçıya 4b/9, aḥçaya 27b/8, aḥçaya 40b/1, ‘Āḳile 33a/7, 24b/2, ava 33b/11, aya 16b/5, ayete 15b/8, ‘avrata 8b/3, 20b/12, 43b/4, ‘avratına 28a/12, ‘avratuma 29a/6, ayetine 26a/2, babasına 28a/11, 46a/12, bahâya 28a/1,6, baña 9a/8, 22a/11, 25b/2,8, 31b/5, 33b/2, 39b/5, 40a/4,5,8, 46b/8(2), başına 17b/1, 18a/9,11, 22b/11, 28b/9, 30b/5, 32b/8, 36a/9, 36b/1,4, 37a/6, 37b/11, 38a/1,9, 49b/3, başlarına 37a/9, bekâya 6b/4, belâlara 48a/8, Benî Hâşime 28a/13, beşinciye 19b/12, bilâlara 48a/7, bilmege 49a/4, bilmeze 7a/6, birbirine 3a/13, 3b/4, 20a/3, 23a/11, 32a/3, bize 6b/8, 9b/10, 11a/4, 23a/13, 33a/3, 49a/7, boğazına 9a/12, 15a/10,12, 16a/2,5, borçluya 29a/7, boynına 23a/7, buluğa 18b/7, bulutlara 46b/3, buña 5a/11, 9b/9, 23a/3,10, 24b/8, 29b/5, 30b/4,7, 33b/2, 34b/8, 48a/9, bunlara 8a/2, 10b/7(2), 22b/11, 23a/1, 23b/2, 33a/12, bunusına 46b/2, buraya 35a/11, cānna 10a/7, 39a/13, cānibe 6a/1, cāriye 11b/7(2),8(2), 27a/9, Cebrâ’il’e 49b/4, cehenneme 2a/13, 28b/3, 35a/6,11, 49a/2, cennete 8a/10, 15b/13, 28b/3, 35a/8,

36b/10, 37a/3, 45a/4, cennetine 25b/12, cevābına 12b/8, cümlesine 6b/13, 38a/6, çiftlige 31b/2, çoğa 23a/4, dağa 38b/11, debelenmege 5a/13, dedeye 12a/3, dedisine 7a/3, defin itmege 13a/3, derde 7a/2, derisine 27b/3, deveye 6b/11, dimege 31a/3, dīn-i islāma 4a/6, 42a/2,3, diyene 8a/11, 43b/6, dizine 13b/1, dolaba 31a/13, dosta 26b/6, dördünciye 38a/10, dōşege 31b/6, du‘āya 40a/5, dünyāya 27b/4,5, düşmāna 26b/6, Ebū Bekr’e 11a/2,6, 40a/3, efendisine 31a/9, ehline 17a/2, eleme 8b/13, eline 3b/2, 9a/10, 11b/13, 13b/6, 17a/7,11, 42b/3, 49b/4, ellerine 40b/3, elüme 29b/6, erine 14b/7, esbābına 24b/11, etegine 21b/12, evlenmeye 24b/13, ezberleyene 49a/5, fi‘llerine 38b/13, farzına 10a/9,10, faķīre 28a/7, 40b/2(3),6, fiķarāya 40a/12, fişege 3a/4, fulāna 47a/3, furşata 31a/13, fuķarāya 16a/12, ğayrıya 40a/7, 48b/5 (2), ğazāsına 41b/11, gelene 19a/9, gelmege 31b/10, 32b/2, gemiye 3a/12, getürmege 21a/12, girüsine 46a/8(2),10,11, giymege 30a/13, göksine 28b/8, güne 40b/9, günine 15a/1, 16a/4,8, 16b/2, ħabībine 39b/1, ħacca 3a/1, Ħaķķ’a 13a/11, 20a/10, 32a/12, Ħaķķ’a 4b/13, 24a/13, 49a/9, ħalka 3a/11, 4b/7,8,10, ħamāma 20b/12, 22b/1(2),3, ħaşıra 27a/11, 29b/8, 29a/3, ħastalarıñuza 29a/4, ħastaya 14a/11, Ħātırına 34a/8, ħātırına 4a/12, 19b/13, 43b/11, ħātırlarına 10b/11, ħazretine 12a/13, ħazretlerine 2a/1, 6b/7, hevāsına 49b/10, hevāya 3a/4, 14a/5, ħorlamağa 31b/7, ħutbeye 12a/11, ‘ibādet 8a/4, ‘ibādetine 49b/11, içine 26b/1,3, 30a/13, 33b/4, iki biñe 29b/7, İkisine 15a/6, ‘ilmine 49b/11, imāma 17b/4, 18b/10,11,12, 36a/3, 44a/6,11, İslāmbol’a 3b/11, 42a/11, isteyene 12b/2, işidene 14b/6, işlemege 5a/9, işlere 23b/3, itdürmege 10b/5, itmege 30b/3, 31a/1, ħadıncıķa 31a/11, ħadımısına 30b/8, kāfire 7b/7,12, 8a/5, 12a/3, 42b/13, ħalacağa 27b/7, Ħalbe 46a/11, ħalbine 21a/10, 28b/7, ħalbüñe 12b/8, ħalmaya 11a/1, ħalkmağa 13b/13, 14a/2, ħalkmaya 47b/4, ħardeşe 22a/3, ħarındaşlara 28a/13, ħarnına 31b/13, ħarşusına 25a/12, ħatayıfa 18a/12, ħazāya 2a/5, ħazāya 5a/3, 10a/11, 20a/3, kemlige 48b/2, kenāra 3b/3, kenārına 3b/8, kendülere

36b/7, kendüme 8a/12, kendüye 8a/10, 18a/13, 25a/13, 43a/4, kimseye 2a/10, 5a/1, 6b/6, 7a/7, 15b/6, 16a/12, 23b/13, 24b/7, 25b/5, 27b/8, 29a/11, 40a/1, 44b/9,13, 47a/5, kötege 3a/9, kıbleye 14a/4, 22b/8,9, 30a/4, kıllana 47b/2,3, kılvirmege 37a/6, kıılmağa 44a/9, kımıldamağa 14a/9,10, kıyāmete 14b/5, kıolına 38b/12, kıoltuğına 14a/1, kıoñşılara 2b/6, kıoynına 5b/1, kıulağına 15b/13, 36a/2, Kıur'ān'a 35a/5,8, 36b/8,11, kıurşağına 39a/4, kıuruya 29b/9,10, kıuşluğa 11a/7, Leyle-i kıadre 39a/9, ma'āşıya 40b/5, ma'şūma 16a/9, ma'şūmına 16a/7, matbağa 3b/13, meclisine 17a/9,12, 23a/3,6, 23b/7,8, mekkāra 39b/8, melege 45b/13, melekerine 32b/5, mel'üne 31b/11, memlekete 9b/11, mertebeye 14a/7, meydana 25a/8, meyhāneye 40b/6, mezāra 10b/8, 17a/1, 22b/1,4,6, 34b/7, mezāruña 22b/5, mīriye 27a/12, muşibete 2a/9, muşhafa 11a/2,9,13, murabağaya 12b/1, 11b/1, müslimāna 8a/4, müslimānlara 7b/9, 10a/7, namāza 5b/13, 8b/6, namāzına 18a/4, 36a/3,11, 38b/10, namāzına 18a/4, 36a/3,11, 38b/10, 10a/8,12, 17b/2, 19a/12, 25a/3,4, 36a/12, 36b/1, nefesine 2b/1, nereye 18a/3, 29a/10, nesneye 3a/9, 14b/11, 24b/11, neye 3a/12, 22a/12, 27b/6, 34a/4, niyete 8a/5, niyetine 8a/3, oğlana 18b/8, 31a/6, oğlanına 28a/11, olduğuna 38a/4, 40b/5, olmaduğuna 2b/13, 3a/3, öldürmege 33b/4, ölüye 48b/4, öñine 8a/1, 13a/9, 14a/5, 35a/10, pādişāha 9a/1, 10a/1, pazara 20b/12, 21a/1, ramāzāna 15a/7, 15b/2, rasūla'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve selleme 40a/2, rasūle 40a/1, rek'ate 37b/10, rek'atine 36a/8(2), rukū'a 17b/2, 19a/13, 25a/3, 36a/6, rü'yāya 13a/2, şafāya 9a/10, şā'ime 15b/4, şağa 45b/4, şağūña 45b/1, saña 4b/3, 5b/8, 6b/5, 12b/9, 13b/13, 20a/11, 24a/12,13, 30b/13, 31a/9, 34b/10, 40a/5, sarāya 11b/10, sarāyına 9a/8, sefāhatine 34a/9, sefere 3b/10, seyrine 40b/6, şevābına 48b/9, şāyime 15b/5, secdeye 14a/3,6, 20a/1, 22b/7, 25a/5, şubaylarına 28a/11, şuçına 2b/11, şoğağa 27a/13, ardına 14a/4, şola 45b/2,4, söyleşmege 23b/1, söze 28b/4, sözine 38a/6, sulţāna 5b/9, sūnnete 47b/7, şer' şerīfine 33a/10, şer'e 21a/2, 40a/11, şeylere 25b/8,

şeytāna 3a/8, 22a/8, şunusına 46b/1, taḥiyyāta 36b/2, 44a/9, taḥta 39b/11, taḥtına 23a/10, terāviḥe 37a/11, terāviḥe 37b/9, terāviḥe 8b/7, taḡasına 3a/5, Taşralara 6a/13, ṭona 32b/6(2),12, ṭutmaḡa 16a/10, 16b/1, 42a/4, ‘ulemāya 18a/7, umana 20b/1, üstine 5a/10, 7b/3, 9b/5, 21b/3(2), 49b/2, üzere 11b/4, 12b/13, 19b/5,10 21b/10, 35a/6,10, 49a/3, üzerimüze 9b/8, üzerine 18b/9, 19a/2, 21a/6, 39b/12, 41b/12, 44b/5,6, 48b/10, üzeriñüze 19b/9, 26a/10, üzre 13b/10,13, 27a/9, 34a/13, 34b/13, 41a/9, varmaya 23b/8(2), vaḡiye 48a/5, vezire 4a/5, 27a/11, virdüğine 39b/10, yere 7a/13, 9a/2,3, 9b/6, 22a/1, 29a/10, 30a/3, 33b/5,7, 34a/7,11,13, 34b/3, 39b/8, vücūduna 9a/2, yabana 13b/1, yabāna 19b/1, 25a/5, yaña 31b/10, yana 6a/2, 37b/3, yanıña 34b/1, yanına 3a/10, 6b/5, 23b/8, 32a/7, yārānlarına 30b/9, yaşına 43a/9,12(2), yerine 4a/1, 5a/4,5,10, 7a/13, 17a/8, 20b/13, 36a/6, 38b/5,6, 40b/4, 43a/5,8, yile 10a/3,4, yire 17a/11, 22a/3, 23a/9, yoḡa 24a/10,11,12, yola 5a/1, 33a/3, yolcıya 3a/12, yolına 19a/6, 36b/8, 37a/3, yoluna 19a/5, 33b/3, yöresine 32a/7.zamāna 4b/3, 22a/11, 46a/3, Zekāta 28a/9, 29a/8, mzekātına 28a/7,

-A (istek eki): ala 31a/8, ayıra 41a/8, baḡa 33b/6, çıḡa 21a/1, çıḡara 3b/8, deye 10a/10, 24a/1, 24b/6, 28b/5, 30a/7, 38b/1, 39b/5, 41a/8,9, 43b/13, döne 8a/6, 10b/8, egile 14a/6, feraḡlana 39b/6, gele 4a/9, geze 39b/8, gide 46a/8,10, gitmeye 36a/13, göre 31b/11, 45a/9, görmeye 39b/7, iḡe 21b/2, ide 10a/11, 10b/2, 14a/5, 15b/10, 20a/1, 21b/13, 24b /5, 33a/13, 35a/2, 39a/13, 46b/8, 47b/5, irişe 3b/11, işleye 24b/5, itmeye 12a/2, 36a/2, ḡala 14a/8, ḡalkḡa 14a/1, 36b/1, 46a/2, ḡıla 14a/2(2),9,10, 36b/1, 48a/1, ḡırıla 11a/1, ḡoşa 46b/8, ḡoya 46a/8,9,10, ḡurtara 46a/5, olmaya 14a/1, 23b/13, 27b/8, olunmaya 24b/12, otura 19b/13, 36a/13, oḡuya 37a/7, ola 2b/9, 3a/7, 10a/13, 11a/11, 14a/7, 18a/11, 18b/2, 19b/5, 26b/7, 27a/2, 28b/3, 30a/12(2), 30b/6, 46b/3, 47a/10, 47b/9,12, sata 18b/2, sevine 39b/10, ṭayana 14a/4, ṭoldura 26b/5, ṭura

14a/8, tuta 28a/7, uma 24b/4, üşe 4a/3,9, vara 14a/3, 21a/3, vire 17b/2,5, 38b/1, 41a/7,9, yara 42a/1, yata 14b/4, yeye 14b/4, yüriye 39b/8, yüyüre 14a/7

-A (zarf-fiil eki): ide yoruruz 33a/4, alabilürsem 31b/8, çalışa gör 22b/5, 53b/7 çıkageldi 31b/4, çıkagelür 34b/8, kıılı vire 37a/5, koyıvire 17b/5, tayanabilür misin? 26a/1, yanvire 30a/7

-A (zarf-fiil kökenli yapım eki): bulımadı 32b/3, ile 3a/10, 10a/11, 10b/2,9, 11b/11,12, 12a/4, 12b/8, 13a/5, 17a/8, 18b/3, 20a/11, 21a/12, 24a/3, 25a/8, 26a/11, 26b/7, 27b/3, 29b/12,13, 31a/2,5, 32b/8, 34b/4,9, 35a/13, 36a/1, 37b/4, 38b/7,8, 40a/2,4, 41a/10,12, 42a/1, 43b/7,9,11, 45b/6, 46a/13, 47b/5(2),6,8(2), 49a/5, 49b/3, göre 31b/11, 45a/9, yine 2b/12, 18a/3, 30b/12

-AcAK (gelecek zaman eki): açacak 15b/4, çekmeyecek 9b/1, okuyacak 18a/2, olacak 9b/9, öldürecek 33b/4

-AcAK (sıfat-fiil eki): çekeceklerini 24a/4, gelecek 42a/3, gelecekten 17b/1, gireceğün 17a/1, giyecek 32b/2, işleyeceğim 2b/8, kalacağı 27b/7, olınacağı 39b/7, öleceğin 39b/5, varacak 25a/4, 44a/1, yanacak 38b/4, yürüyeceğün 45a/9

-A-lAr (çokluk üçüncü şahıs istek eki): boğazlayalar 31a/12, diyeler 2b/5, 26b/12, 27a/1, 47a/12, eyleyeler 4a/11, göreler 26b/11,13, ideler 29b/10,11, 35b/13, kıllalar 37a/4,6,10, 38a/1, kılmayalar 37a/9, 38a/1, kıomayalar 14a/5, kıoyalar 14a/4, 29b/9, kıalduralar 14a/1, 18a/9,10, olalar 35a/3, kıutmayalar 42b/9, kışvaralar 29b/13, uralar 5b/13, kıutalar 14a/1, kıuyalar 29b/9(2).

-AlIm (çokluk birinci şahıs emir eki): içelim 33a/3, gülelim 33a/3.

-AlUm (çokluk birinci şahıs emir eki): görelüm 46a/1, idelüm 21a/13, kıaşd idelüm 21a/13, oynayalum 33a/3, umamayalum 45a/1, virelüm 12b/2, yazalum 11a/2, kıyelüm 33a/3.

-Am (teklik birinci şahıs bildirme eki): degülem 12b/6, günem 26a/10, ur'ānuñam 34b/13, yorgunam 31b/4.

-Am (teklik birinci şahıs eki): aluram 31b/9, bilmezem 13b/3, bilürem 35b/4, döğmezem 31a/10, eydivirsem 30b/13, eylerem 24a/1, giderem 31b/2, gülerem 34a/9, idemezem 11a/11, iderem 26a/13, 47a/4, oraram 31a/9, olamam 35a/1, severem 30a/5,7, 43b/3, yerem 34a/9

-A-m (teklik birinci şahıs istek eki): söyleyem 40a/7

-AmA- (<-A u-mA-, olumsuz yeterlik eki): bilemeseler 37b/12, bulımadı 32b/3, idemese 7b/10, olamam 35a/1, oıyamasa 38a/13, ayanamazsın 38b/3, umamayalum 45a/1, viremem 29a/6

-AmAz (<-A u-mAz, olumsuz geniş zamanın yeterliği): dinemez 17a/4, diyemez 29b/7, idemezem 11a/11, idemezsin 27b/6, olamazdı 31a/1, ayanamazsın 38b/3, varamaz 14a/3, yetişemez 48b/9

-An (isimden isim yapma eki): oğlan 19b/11, 30b/4,8,12, 31a/3,4,8,10, 31b/11, oğlana 18b/8, 31a/6, oğlancık 30b/2, oğlanı 30b/7, oğlanım 12a/2, oğlanına 28a/11, ođlanınıñ 10b/5

-An (sıfat-fiil eki): alan 8b/3, alınmayan 8b/8, atılan 8a/1, atılanı 41a/11,12, bekleyen 45b/8(2), bilenlerü 18a/5, bilenlerü 18a/5, dimeyen 8a/13, diyen 11b/6, 14a/12, 36b/9, diyendür 12b/13, diyene 8a/11, 43b/6, düşen 20a/11, düşüren 13b/5, esen 10b/3,4, ezberleyene 49a/5, ezberleyene 49a/5, fikir iderken 19b/4, gelen 17b/3, 18b/7, 19b/4, 21a/4, 26b/8,9, 40a/7, 48a/7,8, gelene 19a/9, giren 22b/2(2),4, iden 22a/5,12, 23b/3, idenler 8a/6, idenleri 8a/7, idenüñ 35a/10, inanmayan 8a/12, inmeyen 3a/7, isteyen 48b/6, isteyene 12b/2, itmeyenler 49a/2, alan 5a/5, 28a/6(2), 37b/11, ılan 6a/1, 19a/11, 21a/7, 22a/13, 48a/2, 48b/8, ıлана 47b/2,3, ılanuñ 48b/9, oran 40a/9, olan 2b/6, 3a/10, 3b/5, 4a/9, 6a/5,7, 6b/11, 7b/13, 9b/7, 12a/6,

16b/6,13, 17a/4,5,10, 18a/7, 18b/8, 24a/10, 25b/8, 28b/10, 35b/10,11, 36a/7, 37a/7, 45a/13, 45b/12,13(2), 48a/3, 49a/13, olana 18a/11,12, 19a/7, 24a/1, 32a/9,10, 40b/1, olanca 19a/4, olanı 48b/8, olanlardan 24b/1, olunan 33a/10, olmayan 44a/5, oğunan 47a/3, oynayan 35b/4, ölenler 39a/5, salınan 27b/3, tutanuñ 15b/11, 40b/4, umana 20b/1, uyanlar 36b/11, vireni 39b/4, virilen 13b/11, yanan 25b/12, yatan 48b/4, yatanuñ 49b/3,

-Ar (fiilden fiil yapma eki): çıkar 3a/4(2), 4a/5, 29a/1, çıkara 3b/8, çıkardığı 25a/9, çıkarmak 3b/3, çıkarmış 37b/4, çıkarsa 37a/12, çıkarup 28b/13, 45a/4, çıkarur 20a/10, 25b/12, giderdiği 25a/9,

-Ar (geniş zaman eki): çekerüz 23b/10, emerse 43a/11,13, emersedür 43a/13, eydivirsem 30b/13, 9a/7, 16a/8,9, 20a/10, 26b/12, giderem 31b/2, giderlerken 3a/12, 22b/4, 49a/2, girse 17a/7,11, girürse 22b/1, gülerem 34a/9, hüküm iderse 37a/2, iderem 26a/13, 47a/4, iderler 2b/3, 3a/9,11, 4b/1, 18a/7, 39a/5, 42b/5, 46a/4, iderlerdi 6a/12, iderlerse 29a/9, iderlerse 29a/9, iderse 3a/3, 7b/12, 18a/6, 23b/5, 27b/12, 33a/11, 36b/13, 37a/1,2, 40b/7, 41a/1, 45b/1,3, iderseñ 12b/5, 16b/12, 48a/9, iderüz 22a/9, kaçd iderler 18a/7, kabül iderse 23b/5, talep iderlerse 29a/9, talep iderlerse 29a/9, kaçd işlerseñ 34b/1, ölürse 16b/3, 40b/10, severem 30a/5,7, severse 30a/6, virememe 29a/6, virse 6a/2, 11b/10, 15b/4, 29a/11, virseler 18b/5,6, yiterse 43a/6,

-Ar-Am (geniş zaman teklil birinci şahıs eki): eylerem 24a/1, giderem 31b/2, gülerem 34a/9, iderem 26a/13, 47a/4, korçaram 31a/9, severem 30a/5,7, yerem 34a/9,

-Ar-In (geniş zaman teklil birinci şahıs eki): taparım 1b/2

- Ar-lAr (geniş zaman çokluk üçüncü şahıs eki):** atarlarsa 8a/3, bakarlardı 31b/1, iderler 2b/3, 3a/9,11, 4b/1, 18a/7, 39a/5, 42b/5, 46a/4, iderlerdi 6a/12, iderlerse 29a/9, kaçdı iderler 18a/7, kılarlar 38a/7, talep iderlerse 29a/9
- Ar-sIn (geniş zaman teklik ikinci şahıs eki):** dögersin 31a/10, gülersin 34a/2
- Ar-sIz (geniş zaman çokluk ikinci şahıs eki):** tutarsız 4a/7
- ArU (yön gösterme eki):** içerü 9a/8, 30b/2, yukarı 4a/4(2), 26b/10,13, 27a/1, 28b/9,11,
- Ar-Uz (geniş zaman çokluk birinci şahıs eki):** çekerüz 23b/10, iderüz 22a/9
- A-sIn (teklik ikinci şahıs istek eki):** dinleyesin 23a/5, eydesin 47a/2, gidesin 22b/5, idesin 33b/7, 45b/1, niyet idesin 45a/13, niyet tutasın 45b/5, tutasın 45a/13, 45b/2,3,5.
- A-sIz (çokluk ikinci şahıs istek eki):** aldanasız 19b/11, çekişesiz 19b/10, indüresiz 4a/8, kullanasız 19b/11,
- At- (isimden fiil yapma eki):** gözedir 31a/7, gözedürdi 31b/8
- A-vUz (çokluk birinci şahıs istek eki):** idevüz 11a/13, olavuz 11a/5, 23b/13, olmayavuz 23b/12,
- AyIm (teklik birinci şahıs emir eki):** getüreyim 12a/3, ideyim 9a/6, 15a/6, 36a/4,10, bırağayım 3b/5, kırtılayım 24b/6, şarılayım 3b/5, tutayım 7a/11, vireyim 27b/9, yatayım 31b/5, yazayım 45b/13,
- e yoruruz (şimdiki zaman çokluk birinci şahıs eki):** ideyoruruz 33a/4
- cA (eşitlik hâli eki):** ayruca 42b/12, böylece 10a/12, 10b/1, 16b/12, 17a/1, 22b/4, 25a/2, 41a/9
- buñca 22a/1, eskice 32b/3, eyüce 5b/2, 22b/5, nice 30b/11, nicesin 5b/11, şöylece 16b/7, 28a/10, yerince 24b/3, ziyâdece 7a/10,12, 14a/6

-cAK (isimden isim yapma eki): büyücek 17b/3, ısıcağdan 15a/12, küçücek 30b/2, kadıncağ 30b/8, tizicek 44a/2, tizücek 47b/4,

-CI (isimden isim yapma eki): aşçıya 4b/9, çiftcinün 28a/3, da^c vâcı 32a/1, 35a/4, şekvâcı 9a/7, yalancı 17a/5, yalancıdur 30a/8, 30b/5, yalancıya 17a/4, yardımcı 1b/3, yolcular 34a/5, yolcıya 3a/12

-cIK (isimden isim yapma eki): anacığım 43b/4, kadınıcığı 31a/12, kadınıcığ 31a/6, 31b/8, kadınıcığa 31a/11, mancacığ 33b/13, oğlancığ 30b/2, pãreciğleri 15a/9, sã^c atcik 25b/13,

-cuk (isimden isim yapma eki): karıncacuç 5b/4

-ÇA (eşitlik hâli eki): bağçe 22b/6, çoğça 48b/11, niçe 3b/12, 9b/9, 10b/7,9, 11b/10, 14b/9, 17a/8(2), 18a/6, 24a/3,7, 26a/11, 26b/1, 30b/1, 38a/5, 39a/2, 39b/8,9, 40b/10, 47b/6, niçedür 26a/1

-çağ (isimden isim yapma eki): ısıcağ 21b/2(2)

-da (bulunma hâli eki): adamda 38a/5, 43a/1, ağlatmağda 5b/10, ‘ahde 25b/9, ağıretde 6a/5,7, 8b/4, 12b/10, 15b/12, 19a/3, 24a/4, 25a/6, 30b/1, ağırinde 2b/4, alnında 45a/5, altında 20b/9, anda 20b/6,7,8,10,11, 24b/4, 25b/9, 26b/2, 44a/4, 47b/2, ânide 34a/12, anlarda 35b/8, 38b/9, ‘aşırda 4b/5, 8b/13, 25a/12, arada 8b/5, 33a/4, arasında 22a/6, 35b/12, ardında 45b/4, arğasında 37a/10, Ayaşofya’da 42b/2, ayda 15b/7,8, 41a/7, ayında 42b/6,7, başında 28b/10, bayrãmda 27b/2,3, 41a/13, 41b/1, 46b/5, bayrãmında 40a/10, bizde 13a/11, bizümde 24a/12, bunda 20b/4,7,9,11, 24b/1, 33b/1, 37a/13, 39b/7, 41b/3, cehennemde 22a/5,8, 23b/11, 25b/11, 26a/2, 38b/2, 45a/3,7, cenãzede 47b/1,3, cenkde 11b/6, cennetde 18a/12, 39a/4, cihãnda 34b/2, deñizde 10b/4, deryãda 3a/13, dibinde 28b/13, dördüncide 44a/8, döşeginde 39a/5, dünyãda 6a/4,5, 12b/9, 24a/3, 26b/7, 34b/8, 46b/1, düşünde 5b/3, elbetde 34a/3, 38a/4,12, elinde 13a/8, eğrãfda 9b/7, evde 47b/13, 48a/1,2, evvelinde 18b/13,

eyledükde 37b/1, fālında 8b/11, farzda 44a/3, farzlarda 47b/2, ferâcede 37a/12, fişq u fücürda 4b/13, ğazâda 7b/12, 39a/10, ğazâlarda 11a/1, gemide 5b/13, gicelerde 35b/1, göksümdeki 28b/8, gönülde 45a/13, günde 20a/12, 46b/5, gündüzlerde 35b/2, güninde 15a/3, 15b/1, 26a/12, 26b/9, 30a/13, 47a/5,10, günlerde 26a/7, hâlde 32b/10, hastalıkda 26a/4, hâtırında 10a/12, haqqında 30a/10, haftada 6a/12,13, içimde 26a/11, içinde 4b/10, 7b/1, 13b/3, 15b/10, 18a/7, 21a/7, 27a/2, 30a/10, 32b/3, 39a/9,10, 39b/2, 40b/10, 45a/8, 47a/13, 48b/8, ikisinde 45b/5, işlemede 2b/8, itmişide 36b/2, izdiḥâmda 21b/3, ka' de-i olayda 44a/6, kendülerde 7b/13, Ka' ide-i aḥirede 20a/5, kahvehânelerde 35b/4, kalbünde 12a/5, karada 10b/3, tarafda 3b/10, Karşusunda 27a/9, karşusunda 49b/2, kavlinde 11b/3, 14a/8,9(2), 22a/5, 37a/8(2), 40a/13, 40b/1, 43a/11(2),12, 43b/12(2), kıyâmda 19a/13, 36a/5, kıyâmetde 19b/2, kitâblarında 22a/4, köylerde 32a/10, maḥalde 7b/10, 19a/8, 48a/3, mâzide 27a/5, 30b/1, meclislerinde 26a/8, medḥinde 32a/11, mescidde 47b/13, 48a/1, mezârda 13a/4, 46a/12, 48b/3, minâresinde 48a/12, namâzda 12a/4, 12b/1, 18a/1, 25a/1, 37a/7, 45a/9,12, namâzında 143/5, 19a/8, 41b/4,5, 48b/11, namâzlarda 19a/9, nefesde 6a/9, 23b/10, niyetde 45b/2, olmada 16a/7, on beşinde 42b/10,on üçinde 42b/10, ramazânda 8b/7, 12a/5, 15a/4,8, 15b/3,11, 16a/6,13, ramazân-ı şerîfde 14b/12, 40b/4, ramazânı şerîfde 37a/10, rek' atda 38a/10, rek' atde 18b/13, 19b/12, 35b/10,11, 38b/7,8, rek' atlerde 17b/11,12,13, rukû' da 19a/12, 19b/13, 25a/1,2,7, 36a/4,6(2), rûz-u maḥşerde 17a/13, sâ' atde 26a/5, şağda 45b/3,13, şağunda 45b/1, şafâda 35a/3, şafda 47b/1,2,3, şalât-ı vitirde 36a/1, şahrâda 41b/7, sarâyda 11b/10, seferde 13a/9, sende 44b/8, şolda 45b/13, şoluında 45b/2(2), şoñında 2b/8, şoqaqlarda 27b/1, şüretde 34b/8, şürında 39a/6, sûrede 19a/1, şehirde 32a/9, tahiyyât da 36a/12, taḥiyyâtda 44a/12, tekbirde 35b/9,10, tekbirinde 17b/6, 18a/8, 35b/13, tenhâda 10b/3, 34b/, terâvîḥde 38a/9,11, 'ömrinde 20b/12, tonda 32b/11, uslubında 45a/9, uzada 14a/5,

üstinde 22a/1,2,3, üzerinde 48a/10, vâcibinde 44a/3, vaqıtde 20a/4, vaqıtde 10a/10, yabânda 13b/2, yanında 2b/6, 9b/2, 10b/2, yazmada 11b/1, yerde 13b/10, 14a/3, 21b/6,9, 30a/1, 30b/4, 31b/3, 34b/13, 36b/2, 39a/1, 42a/1,3, yerinde 5a/9, 35a/3,9, yılda 6a/9, 29a/11, yolda 5a/12, yukarıda 26b/10, yüzinde 26a/4, zamânda 22b/2, 42a/10, zamâni şerîflerinde 42a/6, zamânında 4a/11, 6a/11,13, 13a/7, 18a/6, 19b/8, 45b/3, zamânlarında 42a/8,

-dAn (ayrılma hâli eki): Allâhümmeden 46b/11, bizden 12a/13, 12b/2, 49a/8, bulmaduğundan 6b/2, bulmaduğlarından 33a/1, bundan 4a/5, 13b/3, 25a/13, 29a/8, 34b/12, 43a/13, 47a/2, 47b/12, buñdan 9b/10, burasından 32b/4, cân-ı gönülden 23b/4, cānibden 32a/3, cehennemden 16b/5, 45a/5, cennetden 21a/4, 35a/2, cümleden 49a/13, dilden 23b/4, diriden 46b/12, dolâbdan 31b/9, dünyâdan 10b/13, 17a/1, Ebû Bekir'den 30a/9, efendiden 31b/10, elden 3b/8, 9b/11, elimüzden 23b/5, elinden 43a/3, emrinden 24b/5, 'Ömer'den 44b/4, erkenden 38b/3, Evden 44b/12, evlâddan 41a/3, evvelden 40b/10, farzdan 47b/6,10, fitnedden 4b/2, fulândan 40a/8, gayrıdan 20b/1, 46b/11, geldikden 3a/2, gelecekden 17b/1, gerçekden 30a/6, girmezden 43a/9, gökden 10a/3, gözden 44b/4, habîbümüzden 33a/10, Hâzret-i 'Osman'dan 44b/7, Hâzret-i Talha'dan 42a/5, Hâk Ta'âlâ'dan 35a/7, hayırdan 26a/12, 26b/2, hişârdan 13b/6, huşûşdan 27a/10, hükminden 24a/10, 33a/9, ısıcağdan 15a/12, 'ibâdetinden 1b/11, 13b/8, içlerinden 3b/2, imâmdan 25a/5, indüğinden 15b/8, işlerden 34b/2, 42a/4, itdürdüğinden 41b/6, itmeden 2a/7, 5a/2, 10b/12, 26a/5, itmekden 39b/3, kadınımdan 30b/13, kâfirlerden 49a/2, kapusından 36b/10, kelâm-ı şerîfden 9b/13, 10a/1, kendülerden 42b/11, kışşadan 4a/10, 23b/11, 27b/2, kışşadan 9b/13, kıbleden 6a/1,2, kılıçdan 32a/3, kılmağdan 7a/7, kımıldamadan 14a/7, kimden 8b/1, kimseden 1b/6, 4a/12, 39b/9, kitâblarından 27b/10,11, korğusından 20b/8, kıldan 41a/3, Kur'an'dan 36b/8,9,12, 37a/2, Kur'ândan 8b/9,10, 49a/3, Kur'an-ı 'Azîmiden 10a/5,

24a/11, kuşlıktan 12a/7, lāzımından 28a/2,7, lāzımındandır 27b/13, lu^ʿubdan 35b/3, mālından 19a/3,4, mekrinden 36b/11, meleklerden 45b/8, mertebeden 2a/12, mes'elesinden 7a/5, mezārından 9b/5, müslimānlardan 8a/1, namāzdan 6a/2, nerden 6b/11, olanlardan 24b/1, olduḡdan 11b/11, ondan 5b/8, 46a/4, oradan 33b/12, oḡduḡdan 18a/1, öḡçesinden 41b/8, öldürmekden 4b/4, ölüden 46b/12, peygamberlerden 30a/9, Rabbisinden 24b/4, 40a/9, Rabbü'l-^ʿizzetü ḡazretinden 20b/1, Rabbümden 40a/6, ramazāndan 15a/5(2), Rasül ^ʿaleyhi's-selāmdan 28b/2, 42b/4, Rasüllerden 12b/13, 30a/9, Riyādan 47b/1, rukū^ʿdan 14a/6, 22a/6, 25a/2,3, 36a/5, şaḡdan 45b/12, şaḡuñdan 45a/12, şadaḡa-ı fıtır 40a/10,12, secdeden 25a/6, senden 34b/10, 46a/5, 48a/6,9, sizden 45a/2,3, şoluñdan 45a/12, şerden 26a/12, 26b/2, şerīk ḡoşmadan 46b/10, şeyden 5a/7, 13a/12, 13b/7, şimden 12a/9, taḡiyyātdan 44a/2,10, ḡarafdan 4a/3,9, 9b/8, ḡarafından 37a/5, tefsīrdan 27b/10, teḡayyüdden 9b/6, ḡoyduḡdan 7a/10, üzerinden 39a/11, varmadan 23a/6, vaḡitden 20a/4, vezīrdan 27b/5, 36a/2, 41a/5, yaḡdan 23b/10, yalandan 32a/5, yanından 10b/10, yaramazlıḡlardan 34b/9, yatduḡdan 45a/7, yatsudan 37b/6,7, yerden 29b/5, 30a/1, yerinden 9a/5, 21b/13, 23a/7, 32b/8, yıldan 7b/11, 40a/5, 45a/6, yirden 30a/2, yönünden 11a/4, yüksekden 44b/4, yüzden 23a/5, 23b/6, zamāndan 2b/11, zararından 6a/4,

-dAr (fiilden fiil yapma eki): döndertdi 47b/8

-dAş (isimden isim yapma eki):ḡarındaşım 32b/10, ḡarındaşlara 28a/13, ḡardeşe 22a/3

-dİ (görülen geçmiş zaman teklik üçüncü şahıs eki): açardı 8b/11, açdı 8b/11, aḡladı 9b/3, aḡlardı 9b/5, 35b/7, aldı 13b/5, 33b/10, 48a/5, atardı 9a/12, atdı 8b/12, başdı 5a/13, 5b/6, başladı 5a/13, 9a/10, 9b/1,3, 31a/3, 31b/7,10, batdı 8b/13, baḡarlardı 31b/1, beñzetdi 28b/11, besledi 5b/1, bıraḡmadı 42a/1, bildürdi 40a/2,4, bilmezdi

27a/7, 34a/4, bozmazdı 3a/1, buldı 32b/3, bulmadı 32b/3, buyurdu 2a/1, 2b/7, 12b/7, 33a/13, 46b/7, 48a/10, çağırtdı 13a/11, çalışdı 42a/3, çıkageldi 31b/4, çoğ-ıdı 32a/2, derdi 6b/6,13, 7a/1, 45a/6, didi 4a/4, 5b/8,9, 6b/10, 10b/5, 11a/3,5,11, 12a/13, 12b/5,10, 13a/11,13, 13b/5, 23b/11, 30b/3,5,6,10, 31a/2,6, 31b/2,5, 32b/11,13, 33a/8, 33b/8, 34a/1,2,3,4,8,10, 39a/12, 40a/6,7, 44b/8,9,10,11,12, döküldi 32a/1, düşürdi 27b/1, emir eyledi 9a/7, 24b/3, 32b/5, eyitdi 5b/3,5, 6b/8,11,12, 9a/1,6, 11a/3,10, 13a/10, 13b/2, 30b/2,4,5,12, 31a/3,4,10, 31b/2,8, 32b/10,12, 33b/6,8, 34a/5,7,11, 40a/3, 44b/10,11, 49b/5, eyledi 6b/8, 9a/7,13, 23a/13, 24a/7, 24b/3, 30b/7, 32b/5, 34a/10, 39a/11, 44b/8, ğazā iderdi 13a/8, ağrıdı 39b/13, geçdi 6b/11, 32a/4, geldi 6b/12, 8b/12, 32b/9, 33b/8, 34a/8, gezdürdi 13b/5, girdi 9a/9, 32b/6, gitdi 30b/11, 31b/3, 33b/10, 41b/6, 42b/3, gördi 5a/13, 5b/3, 34a/5, gözedürdi 31b/8, helāk eyledi 24a/7, ısmarladı 30b/9, iderdi 13a/8, 34a/5, idi 2b/5, 8a/5, 24a/6, 25a/11, 31b/6, 37b/7, 41b/12, 42a/7,11, 47b/7, ilettdi 33b/4, itdi idi 2b/5, itmedi 11a/4,10, 22a/9, 23a/13, 35a/4, 44b/12, kıldı 37b/2, 38b/7, kılmadı 37b/4, kırdı 20a/10,11, kıor-ıdı 25b/12, kıaldı 9b/6, 12a/12, kıalmadı 23a/4, 42b/1, okıdı 38b/9, okıdı 38b/8,10, okırdı 47b/11, olamazdı 31a/1, olay-ıdı 12b/9, oldu 5b/2, 10a/2, 10b/11, 12a/2, 25a/12, 27b/4,7, 29b/7, 30a/3,4, 31b/11,12, 32a/8, 37b/8,13(2), 40a/8, 44a/2, olmadı 1b/7, 29b/7, olundu 22a/9, olurdu 31a/2, 36a/10, oturdu 34a/1, oturlardı 21a/6, şatun aldı 48a/5, şakladı 5b/7, söyledi 9a/4, şaşdı 31b/1, teslīm-i cān eyledi 9a/13, talep eyledi 44b/8, tayandı 13a/10(2), toğmadı 1b/5, toğurmadı 1b/5, tırmazdı 13a/9, tıtdı 42a/1, urdu 31b/13, uyandı 20a/6, uymadı 4b/3, üleşdüirdi 19a/5, 32b/1, vardı 13b/6, 31b/3, 42b/9, varurlardı 6a/13, 6b/1, viridi 13b/4, 39b/2, 44b/13, yatdı 31b/4,7, yağıdı 27a/12, 48b/1, yutdı 25a/11, yürüdi 27b/1,

-dI-K (görülen geçmiş zaman çokluk birinci şahıs eki): kıldık 38a/3

-dIK (sıfat-fiil eki): kıldıkları 21b/4,

-dI-lAr (görülen geçmiş zaman çokluk üçüncü şahıs eki): aldılar 27a/12, 34b/1, bıraktılar 27a/13, 31b/5, bilmediler 6b/3, 33a/5, buyurdılar 6b/10, 7a/1, 10a/6, 12b/6, 19b/1,9, 25b/2,10, 26a/6, 29a/3,5, 30a/8,10, 38b/12, 39a/1,7,8, 40a/6,10,12, 42b/7,9,11, 44b/2,3, 45a/2,3, 48a/12, 48b/13, 49a/1,6,8, 49b/1,6, bükdiler 10b/6, çağırdılar 13b/7, çalışdılar 6b/4, çekdiler 4a/4, çıktılar 41b/11, didiler 11a/3, 12a/13, 12b/5, 13b/4, 14b/3, 39a/12, 42b/12, dimediler 33a/3, egerlediler 31b/3, eyitdiler 9b/7, eylediler 33a/3,7, 42a/13, 42b/12, geldiler 4a/3, getürdiler 30b/7, girdiler 32a/3, 32b/13, gömdiler 9b/4, 42a/12, gördiler 9b/3, 11a/8, 32a/4, hazırlandılar 31a/13, helâk oldılar 24a/3,4, indürdiler 4a/2, istemediler 33a/2, kesdiler 41b/13, 42b/3, kıldılar 48b/12, korğdılar 10b/13, 11b/1, oldılar 11a/7,11, 24a/3,4, 34a/5, 42a/6, olmadılar 33a/1, öldiler 42a/12, öldürdiler 34a/12, söyleşdiler 31a/11, terk eylediler 33a/2,6, tağıldılar 4a/5, tutdılar 34a/11, urdılar 42a/1, üşdiler 41b/12, vardılar 30b/6, yapdılar 42b/2, yazdılar 11a/13, yimediler 6b/2

-dI-m (görülen geçmiş zaman teklik birinci şahıs eki): alıkodım 34b/10, bükdim 10b/10, dimedim 33a/13,eyledim 8b/6, 10b/7, 49b/5, gösterdim 10b/7, öldürdim 34a/6, vardım 23a/3, yetişdim 25a/4

-dIr- (fiilden fiil yapma eki): bildirmediñ 40a/5, indirmemişdir 10a/5, itdirdüm 22b/13, öldirdi 33b/10, soğdırmaz 17a/6,

-dU-K (görülen geçmiş zaman çokluk birinci şahıs eki): emir olunduğ 22a/10, itdürdük 23a/12, kılduğ 38a/3, olduğ 36a/9, varduğ 20a/1,

-dUK (sıfat-fiil eki): bildükleri 33a/6, bildükleri-çün 33a/2, bulmaduğlarından 33a/1, defin olunduğdan 9b/2, koğuğları 34b/7, oğduğdan 18a/1, olduğdan 11b/11, olmaduğ 40b/13, toyduğdan 7a/10, tutulduğı 37a/4,9, yatduğdan 45a/7

-dUkdA (zarf-fiil eki): eyledükde 37b/1

-dU-m (görülen geçmiş zaman teklik birinci şahıs eki): alıkoğum 23a/6, bağışladum 47a/3, beslerdüm 30b/3, boşatdum 22b/13, buldum 13b/2, бүkdüm 10b/5, geldüm 26a/11, 34b/10, gördüm 10b/6, 49b/2, iderdüm 12b/10, itdirdüm 22b/13, 13b/2, ıodum 39b/2, ıorıdum 40a/6, oldum 8a/12, oıudum 8a/12, ıogurdum 13a/4, öğrendüm 30b/13, yetişmedüm 36a/13

-dU-ñ (görülen geçmiş zaman teklik ikinci şahıs eki): bildirmedüñ 40a/5, eyledüñ 24b/1, 34a/12, itdüñ 47a/2, gördüñ 4b/2, 32a/6, güldüñ 34a/4, ıılduñ 34b/9, 45b/4, uydurduñsa 24a/13,

-dU-ñUz (görülen geçmiş zaman çokluk ikinci şahıs eki): eyledüñüz 23a/1, itdüñüz 22b/12, 47a/11

-dUr- (filden fiil yapma eki): aldurup 31a/7, 36a/2, araşduruñ 26a/7,8, 39a/7,8, bildür 40a/3, bildürdi 40a/2,4, bildürmek 39b/1, döndür 37b/3, döndürüp 11a/8,12, döndürür 37b/5(2), el ıavuşdurup 27a/9, geydürüp 23a/10, gezdürdi 13b/5, indürdiler 4a/2, indüresiz 4a/8, itdürmege 10b/5, itdürdüğinden 41b/6, itdürdük 23a/12, itdürici 49a/6, itdürme 12b/1, ıızdurup 29b/13, ıalduralar 14a/1, 18a/9,10, ıaldurmak 36a/1, ıaldurmaz 4a/8, ıaldurup 36a/2, öldürdiler 34a/12, öldürdi 8a/5, öldürdim 34a/6, öldürecek 33b/4, öldürmege 33b/4, öldürmek 4b/4, öldürmekden 4b/4, öldürmiş 34a/11, öldürüyor 34a/7, öldürür 17a/6, öldürürken 34a/6, öldürtdiler 32a/2, ıoldura 26b/5, uydurduñsa 24a/13, üleşdürdi 19a/5, 32b/1, yazdurup 39b/12

dIr-dUr (bildirme eki, fiillerde kuvvetlendirme/ihtimal eki): acablayıcaktır 39b/11, ıalāmetdür 2b/13, 3a/3, Allāh Taıalā ģazretleridür 22a/11, almışdur 48a/6, anlardır 35b/1, anuñ-ıundur 33a/12, aımaıluığdur 24b/6, azādlııđdır 16b/5, azādıudur 45a/5, bağışlanmışdır 14a/11, başıdur 5a/8, benümdir 13b/5, beyāndur 44b/3, birdür 1b/3, böyledür 4b/13, 21a/3, 25a/7, 29a/1, 38a/7, 43a/8, 48b/5, budır 19b/10, 39a/9, budur 2a/8,10,11,12,13, 2b/1,(2),3(2), 6a/5,7, 7a/5, 18b/1, 23b/3, 24b/4, 25b/1,3, 28b/6,

36a/7, 40b/5,8, 42b/2, 43a/5, 46b/1, 48a/10, bunlardur 22b/4, 35b/3, burhān-ı imāndur 49b/7, cāyizdir 11b/9, 12a/7, 15b/1, 21b/11, 26a/4, 28a/4, 43b/6, cāyizdür 6a/3, 7b/2,5,6, 11b/4, 17b/6,13, 18a/4, 19a/8, 20a/3, 21a/1, 21b/5,8, 22a/3, 26a/3, 27b/11, 28a/13, 38a/9,11, 44a/5, cennetdür 15b/3, degildir 7b/6, 10a/1, 12a/5, 13b/12, 15a/7, 28a/7, 41b/4, 48a/9, 48b/11, degüldür 2a/3, 2b/10, 7a/3, 7b/4, 8a/8(2), 8b/9,10, 12a/1, 13a/5, 14b/1,12, 18b/5, 19a/1(2),10, 28a/3,9,12,13, 28b/1, 29a/13, 29b/1, 35a/11, 35b/4, 37a/8, 38a/8, 38b/1, 43b/3, 44a/13, 49a/7, degüldür 21a/2, devletidür 3a/8, dimemişdür 43b/7, diyendür 12b/13, dürlüdür 13a/6, edādur 7b/12, efḍaldür 10b/12, 30a/5, 44b/4, ehl-i dünyādur 17a/13, emersedür 43a/13, emir etmişdür 12b/13, evlādır 42b/10, eylemişdir 20a/8, eyüdür 15a/11, fā'idelüdür 15a/10, farz dur 17b/8, gemidür 3a/13, 5b/13, ğanidir 47a/8, ğāzīdir 47a/6, gerekdür 4a/10, 12b/12, 29a/2, 30a/13, 31a/3, 41b/2, 47b/1, gibidir 5a/7, 28b/12, gibidür 18a/6, 22a/11, 42b/7, 44b/2,3,5, 48b/4, 48b/10, gövdedür 5a/8, gözedir 31a/7, güzeldir 19a/11, ḥarām li-ğayrihidür 7a/11, ḥarāmdır 12b/2, Ḥarāmdur 11b/4,5, 12b/2, 15b/2, 18b/6, 41a/13, Ḥarāmidür 33b/8, ḥayırludur 1b/11, 13b/8, 26a/5, oldur 8b/3, 22b/2, haysiyyetiledür 44a/13, helāk olmuşdur 32a/12, 47b/6, ḥelāldür 11b/5, hemşiresidür 43b/4, ıvazdur 15b/3, ıbādetdür 8a/8, içündür 15b/7, 33a/12, 40a/12(2), indirmemişdir 10a/5, istemedür 46b/13, işdir 23a/11, kadīmdür 24a/6, karar dur 2a/13, kāfirdür 37a/3, 40b/12, kerīmdür 24a/8, 24a/1, 24b/6,10,11, 33a/3,5, 33b/2, kezzābdur 36b/9, kimsedür 17b/3, 47a/7, kişidür 47a/9, Qur'āndur 36b/11, kolaydur 31a/6, komışdur 24b/11, kötekdür 3a/10, lazımdır 24b/2, lāzımdur 8b/7, 26b/3, lāzımındandır 27b/13, mağfiretdür 16b/4, ma'lūmdur 33a/7, ma'nādudur 19b/6, ma'sūmdur 30b/5, mekrūhdır 26a/3, 41b/3, 47b/13, 48a/3, mel'ündür 4a/13, mezhebidür 49b/8, mişgāldür 39a/3, muḥkemdir 32a/8, muḥarrerdür 9b/11, 25a/7, mürekkebdür 5a/7, müslimāndur 40b/11, müstecābdur 16b/13, müsteḥabdır 42b/8, 48a/2, namāzdur

35b/9, niçedür 26a/1, nisbetdür 22a/8, oldır 37b/5, olmakdır 28b/4, olmamışdur 40b/8, olmuşdur 7a/5, 13a/1, 32a/11,12, 47b/6, olursadur 14b/3, oturdur 23a/10, oğumışdır 47a/5, oynadur 17a/5, öğredür 34b/12, öğrenmekdir 18b/9, pādişāhdur 27a/10, rāci‘dür 8a/5, razıdur 48a/8, sādıkdur 36b/13, şahihdür 40b/9, şaklamışdır 39b/12, şevābludur 4b/5, 7a/7, 39b/3, 47b/2, söylemekdir 32a/6, sulṭāndır 35a/12, sūnnet mü’ekkededür 44a/3, sūnnetdür 38a/12, şeyṭānīdür 13a/6, şükürdür 5a/7, ta‘dīl-i erkāndur 22a/7, tamamdur 20a/1, tefsīrdür 41b/7, ummadur 46b/12, uyardurlar 36b/7, vācibdür 1b/9, 17b/7,10,11(2), 19a/3, vacībdür 35b/7, Vācibi’l-katildir 36b/10, vardır 4b/10, 6a/4, 27a/6, yalandır 42b/3, vardır 6a/10, 7a/2, 12b/3, 13a/11, 15b/12, 17b/4, 27a/1, 30b/4, 41b/3, 44b/8, 49a/12, varıncadur 43a/12, yalancıdur 30a/8, yalancıdur 30b/5, yalandur 32a/9, yerdedür 20b/4, yoğdır 6b/6, 18b/10, 27b/4, 42b/4, yoğdur 1b/3, 7a/9, 8b/9, 10a/6, 13b/3, 19a/9, 30a/9, 36b/9, 44b/9,10, 49b/8, zāldur 36b/6, 48b/6, zālimdür 37a/3, zamānıdur 19a/9, zekātımdur 28a/9, zinādur 14b/12, ziyādedür 47b/2,

-düz (isimden isim yapma eki): gündüz 9b/5, 35b/6, 45b/10, gündüzlerde 35b/2

-gü (fiilden isim yapma eki): sevgülü 9a/9

-I- (isimden fiil yapma eki): şağınmağ 32a/8, 47b/1

-I (teklik üçüncü şahıs iyelik eki): adem oğlanı 23b/3, ağarduğı 1b/7, ağırlığından 19b/3, ağırsından 42a/12, aşlı 6b/6,10, 8b/9, 10a/5, 23b/2, 32b/11, 42b/3, 49b/8, ağzından 45b/11, ayetini 18a/1(2), ayında 42b/6,7, şūrında 39a/6, başından 28b/11, 30b/11, başını 34b/5, 42b/3, bayrāmı 1b/7, bayrāmında 40a/10, ecrini 25b/9, ‘ibādetinden 1b/11, 13b/8, emrinden 24b/5, ‘ömrinde 20b/12, fālında 8b/11, içinde 4b/10, 7b/1, 13b/3, 15b/10, 18a/7, 21a/7, 27a/2, 30a/10, 32b/3, 39a/9,10, 39b/2, 40b/10, 45a/8, 47a/13, 48b/8, indüğinden 15b/8, kebābını 34a/2, kimi 22b/12,13, 46b/9, mālından 19a/3,4, mālını 19a/5, 29a/10, 32b/1, 33b/3,10, medhinde 32a/11,

mekrinden 36b/11, namâzında 143/5, 19a/8, 41b/4,5, 48b/11, namâzını 2a/5, zararından 6a/4, hâtırında 10a/12, hükminden 24a/10, 33a/9, sözi 9a/4, 30b/10, tekbirinde 17b/6, 18a/8, 35b/13, şöni 3a/7, 15b/2,3, şönda 2b/8, vâcibinde 44a/3, varülini 3b/7, üstinde 22a/1,2,3, yaşını 43a/11, yerinde 5a/9, 35a/3,9, yerinden 9a/5, 21b/13, 23a/7, 32b/8, yönünden 11a/4, yumuşağı 18a/9, yüzi 26b/7, 35a/6, yüzinde 26a/4, zamânında 4a/11, 6a/11,13, 13a/7, 18a/6, 19b/8, 45b/3, zekâtını 29a/4, 29b/2.

-I (belirtme hâli eki): Allâh'ı 30a/5,7, ayetini 18a/1(2), başını 34b/5, 42b/3, belini 10b/5,10, belümi 10b/6, beni 5b/6,7, 31a/10, 33b/6, 34a/7, 34b/9, bezirgâni 33b/9, bıçağı 31b/13, Bilâl Hâbeşî hâzretlerini 48a/4, bizi 16b/8, 23b/8, 46a/5, buğdâyı 16a/11, cümlesini 8b/2, çekeceklerini 24a/4, deliyi 18b/4, dîn-i islâmı 4a/7, 38b/11, 42a/4, du'âsını 10a/2,3, 38a/11, Ebû Bekir'i 32b/13, ecrini 25b/9, e'üzüyü 18b/11, eskisini 32b/7, ferâceyi 37a/11, 37b/3, fışk u fücürünü 3a/2, haberü 40a/4, îmânını 23b/10, islâmbol'ı 42a/10, kağıdı 11a/9, kabâhâti 2b/5, kadıncığı 31a/12, qarıncayı 5a/12, 5b/1, kebâbını 34a/2, kelimesini 18b/8, kulını 11b/10, Qur'ân'ı 11a/2,9, 19b/7, 20b/5, 27a/4, 30a/6(2), 35b/2,3,5(2), 49a/1,3,5 49b/6, lafzını 17b/7, mâlını 19a/5, 29a/10, 32b/1, 33b/3,10, melegi 48b/3, meyiti 30a/4, mezârını 35a/1, mü'mini 45b/6,7, namâzını 2a/5, şavmını 16a/8, seni 3b/8, 5b/5, 32b/11, 34b/9, şıkalini 17b/1, şeyi 1b/10, 14a/5, 25b/3, 46b/8, usturayı 31b/9, varüli 3b/5, varülini 3b/7, yaşını 43a/11, yatsuyı 37b/8, yerini 43a/4, yılanı 17a/5, zekâtını 29a/4, 29b/2, Zeyd Bin Şâbit'i 11a/8

-I (kalıplaşmış zarf-fiil eki): dağı 2a/13, 2b/6, 3a/1, 3b/4,13, 4b/7,11,13, 5a/11, 6a/2, 7a/10, 8a/2,3,11, 9a/4,8, 9b/2, 10a/10, 11a/1,7,8,11, 13a/1, 13b/2, 14b/10, 15b/5, 16b/9,11, 17a/7, 18a/2, 18b/10, 19b/6,7, 22b/9, 23a/2, 24b/8, 25a/7, 25b/4,5,7, 26a/5, 26b/13, 27a/9, 28b/9, 29a/1,2, 29b/4,7,9,11(2), 30b/9, 31a/2,6,13,

31b/5,10,12, 32b/6, 35a/6,7,8, 35b/8, 36a/10, 37b/2, 38a/1,3,5, 38b/1, 39b/1,3,
40a/3, 40b/2, 41a/8(3),9, 42a/4, 43b/4, 44a/9, 45a/4,6, 45b/5,8, 46a/1,2, 46b/3,9,
47a/6,8,9, 48a/5(2),8,9, 49a/7, ötüri 5b/8, 15b/8, 27a/10, 40b/12,13, 41b/6

-IcAK (zarf-fiil eki): diyicek 3b/12, 5b/10, 30b/12, 35b/12, eyidicek 20a/11, gelicek
14b/1, 30a/6, gidicek 46a/6, göricek 32b/10, 34a/2, işidicek 23a/7, 30b/11, 34a/10,
39a/12, viricek 29b/3, 36b/1,4

-İLA (vasıta hâli eki): aınmağ-ıla 27a/5, ‘ asker-ile 21a/5, basmağ-ıla 5b/10, cehr-ile
11b/3, cemâ‘ at-ıla 37a/5,9, 38a/1,8, dimek-ile 24a/8, 24b/6, dönmek-ile 6a/2, esbâb-
ıla 37b/2, etmek-ile 32a/12, göstermek-ile 10b/10, güç-ile 9b/4, hayşiyetiledür
44a/13, hüküm-ile 30a/7, imâm-ıla 25a/2, 41b/7, 44a/12,13, ĩmân-ıla 16b/8, 25b/10,
izn-i Hağğ-ıla 8a/10, işâret-ile 14a/9, itmek-ile 17a/2, 23a/13, 24a/3, 29a/5, kalb-ile
14a/10, kelâm-ıla 20b/3, kerâhat-ıla 46b/6, kaçd-ıla 15a/3, 31b/7, Qur‘ân-ıla 16b/8,
35a/7, 36b/13, 37a/1, nikâh-ıla 11b/13, 43b/3,5, niyet-ile 7a/7,8,9, 7b/5,6, sebep-ile
10a/2, 34a/12, şer‘i-le 5b/12, 8b/4, 20b/13, ‘ özür-ile 46b/7, tırmağ-ıla 22b/9, vech-
ile 27b/4, virmek-ile 29a/5, yalan-ıla 32a/8, zarûret-ile 7b/2

-(İ)n (vasıta hâli eki): degin 12a/7, 14b/5, 40b/9, 46a/3

-İñ / -nİñ (ilgi hâli eki): iliñ 41a/11(2), işiñ 27a/3, velikiñ 18b/2, yanıña 34b/1

-İncA (zarf-fiil eki): alınca 49b/4, bağışlanmayınca 14a/11, buyurmayınca 12b/6,
dolmayınca 22b/10, olunmayınca 45a/1, varınca 43a/12, 43b/13, varıncadır 43a/12

-İr (geniş zaman teklik üçüncü şahıs eki):

-İr-lAr (geniş zaman çokluk üçüncü şahıs eki): şanırlar 18b/4

-K (çokluk birinci şahıs eki): disek 17b/6, emir olunduğ 22a/10, itdürdük 23a/12,
itseğ 3b/12, kılduğ 38a/3, olduğ 36a/9, varduğ 20a/1,

-(İ)K / -(U)K (fiilden isim yapma eki): eksük 21b/8, eksükleri 18b/4, küçük 27a/13,
27b/3, 41b/1, 46b/5, küçücek 30b/2

-ken (zarf-fiil eki): açarken 15b/12, 16b/6, fikir iderken 19b/4, gezerken 33b/11, giderken 3b/2, 5a/12, 7b/1, 23a/3, 33b/3,12, giderlerken 3a/12, iderken 10a/8,12, 19b/5, 28b/8, iken 14b/13, 15a/11, 19a/12, 24a/7, 25a/1, 40a/11, 44b/7, kalkarken 25a/3, kılarken 41b/7, 37b/10,12, 38a/2, okurlarken 48a/13, oynarken 43a/1, öldürürken 34a/6, uyurken 31a/7, yerken 33b/12, yirken 34a/1, yurken 30a/4

-ki (aitlik eki): bizümkiler 38a/8, evvelki 29b/7, evvelkisi 49b/9, göksümdeki 28b/8,

-l- (isimden fiil yapma eki): toğrulıcağ 22a/6

-(T)l- / -(U)l- (fiilden fiil yapma eki): açıldığı 26b/6, aşılmış 4a/1, atılan 8a/1, atılanı 41a/11,12, ayrılma 36b/8, boğulup 3b/1, bozulur 15a/12, 14b/13, bozulmaz 15a/8, bozular 15a/9, boğulurlar 3b/4, derilürler 22b/11, dikilirse 22b/8, dikilüp 45b/10, dikilür 20b/5, dinilmez 17a/10, 35a/2, dinilmiş 43a/13, döküldi 32a/1, düzilir 39a/2, egile 14a/6, egilerüñ 19a/13, ezilür 49b/10, kırıla 11a/1, kırılır 15a/9, tağıldılar 4a/5, tartılır 19b/2, tartıldığı 26b/9, şarılayım 3b/5, şarılup 3b/4, 23a/8, şuarılısa 29b/12, tutılır 4b/8, 28a/2,6, tutulduğu 37a/4,9, tutulmazsa 4b/9, varılmaz 13b/5, virilen 13b/11, virülür 47b/3 (2), yaradılmış 30a/10, yakılmış 30a/3, yazılır 45a/5, yeñilmeyüp 9b/4,

-lA- (isimden fiil yapma eki): acablayıcaktır 39b/11, bağışladım 47a/3, bağışlamaya 21a/13, bağışlanmağ 14b/5, bağışlanmayınca 14a/11, bağışlanmışdır 14a/11, bağışlar 21a/11, bağlamaz 35b/9,10, bağlamış 13b/1, bağlar 35b/8,9, bağlayup 32b/4, başladı 5a/13, 9a/10, 9b/1,3, 31a/3, 31b/7,10, başlayıcak 23b/1, boğazlayalar 31a/12, egerlediler 31b/3, egerleyiñüz 31b/2, ezberleyene 49a/5, ferahlana 39b/6, hāzırlamış 31b/6, hāzırlandılar 31a/13, işle 3a/6, 27a/3, 45a/10, işlede 11a/4, işledüp 7b/7, işleme 38b/4, işlemede 2b/8, işlemege 5a/9, işlemeñ 4b/7,8, işlemezler 4b/8, işlemiş 13a/12, işlerseñüz 26a/11, işlese 2a/8, 5b/12, 49a/9, işlesünler 3b/6, işleye 24b/5, işleyeceğim 2b/8, yükledüp 7a/13

-IA (vasıta hâli eki): ağıyla 16b/8, afâtı semâviyle 14b/3, anlarla 24a/5,7, 28a/2, anuñla 9a/10, 15b/10, 22b/1,2, 29b/12,bizümle 23b/10, bunuñla 5a/8, birle 25a/11, 34b/6, 35a/1, benümle 25b/8, 35a/4, Ebū Bekir'le 38b/12,13, emriyle 9a/12, 39a/4, ferācesiyle 37a/10, ferāceyle 37a/13, giceyle 42a/12, hükmi-le 33a/8, 49b/6, hırsuzlıkla 45a/2, hükmiyle 33b/1, 45a/1, ipiyle 32b/4, işleriyle 38b/13, kocasıyla 11b/6 nesneyle 2a/7, 'özirle 46b/4, sehivle 40a/11, sizünle 3b/13, tedebbürle 27a/4, teğanniyle 48a/13, teyemmümle 21a/6, virmekle 29a/4, yağıyla 27a/11, yazusıyla 45a/9

-IAr (çokluk eki): ağaçlar 25a/11, anlar 10b/6, 11a/8, 27b/13, 33a/5,6, 36b/7, 42a/9, anlara 3b/5,7(2), 13a/1, 42b/12, anlarda 35b/8, 38b/9, anlardan 40b/12,13, 46b/13, 47a/12, anlardır 35b/1, anları 2a/3, anlarla 24a/5,7, 28a/2, anlarıñ 6a/12, 16b/13, 38a/6, 38b/13, 'avratlar 6b/1, 18a/9,10, aşaklarıñ 14a/12, aqçaları 40b/4, ayakların 14a/4, bağırsaqları 31b/13, barmakları 22b/8,9, başlarına 37a/9, bayrâmların 2a/1, belâlar 11b/10, belâlara 48a/8, belâlardan 36b/12, belâları 29a/5, bilâlara 48a/7, bulutlara 46b/3, bunlar 22b/4, 36b/7, bunlara 8a/2, 10b/7(2), 22b/11, 23a/1, 23b/2, 33a/12, bunlardır 22b/4, 35b/3, bunları 29b/1, 34a/4, bunları 39b/1, bunlarıñ 8a/7, 10b/9, 12b/7, 23b/1, 40b/7, cāzuların 25a/8, cevâbları 39b/11, farzlarda 47b/2, farzlarıñ 49b/12, fāsıklar 47a/12, fesâdlarıñ 32a/5, ğazâlarda 11a/1, hâfızlar 11a/1, hastalarıñuza 29a/4, hâtırlarına 10b/11, hayırlar 17a/8, hayırları 26a/6,8, ırmaqlar 20b/9,10, ışıklarıñ 14a/12, ikrâmlar 23a/13, imâmlar 43b/12, qanadların 19a/6, qarındaşlara 28a/13, kılıçlar 27a/3, kitâbları 28a/1, kitâblarında 22a/4, kitâblarından 27b/10,11, qoñşılara 2b/6, quşlarıñ 39a/4, libâslar 26b/5, mällarıñuz 29a/3, müslimânlar 8a/2, 16b/11, 42a/12, müslimânlara 7b/9, 10a/7, müslimânlardan 8a/1, namâzlarda 19a/9, namâzlarım 2a/5, şalıncaqlar 2a/2, sancakdârları 18a/5, şanduklar 26b/1, şandukları 26b/3,6, şevâblar 10a/13, 17a/9, sulţânlar 6b/2, 32b/13, şoqaqlarda

27b/1, şubaylarına 28a/11, şeytânlar 22b/11, 23a/10, taşralara 6a/13, uçları 18a/10, uyanlar 36b/11, yaramazlıklardan 34b/9, yārânlarına 30b/9, yolcular 34a/5, zamânlarında 42a/8

-lAr (çokluk üçüncü şahıs eki): aldılar 27a/12, 34b/1, alsunlar 33b/8, atarlarsa 8a/3, bakarlardı 31b/1, bırağdılar 27a/13, 31b/5, bilemeseler 37b/12, bilmediler 6b/3, 33a/5, boğazlayalar 31a/12, boğılurlar 3b/4, buyururlar 36b/5, bükdiler 10b/6, çağırdılar 13b/7, 34a/1, çalışdılar 6b/4, çekdiler 4a/4, çıkdılar 41b/11, derilürler 22b/11, didiler 11a/3, 12a/13, 12b/5, 13b/4, 14b/3, 39a/12, 42b/12, dimediler 33a/3, dimezler 18b/3, dimişler 22a/4, 43b/13, 44a/3,4, 46b/3, dirler 3a/8,9(2), 5a/9, 7a/1, 10b/4(2), 12b/3, 15b/2, 17a/3, 18a/12(2), 18b/3, 20b/1,13, 23a/11, 23b/13, 32a/10(2), 46a/5, 47a/10, 49a/4,5, dilerler 16b/13, dirlerse 13b/9, 38a/6, diseler 13b/13, 38a/2,3, disünler 47a/7,10, diyeler 2b/5, 26b/12, 27a/1, 47a/12, egerlediler 31b/3, eyitdiler 9b/7, eylediler 33a/3,7, 42a/13, 42b/12, eyleyeler 4a/11, geldiler 4a/3, getürdiler 30b/7, girdiler 32a/3, 32b/13, girürler 3a/12, 22b/4, 49a/2, gömdiler 9b/4, 42a/12, gördiler 9b/3, 11a/8, 32a/4, göreler 26b/11,13, görseler 13a/3, hâzırlandılar 31a/13, helâk oldılar 24a/3,4, ideler 29b/10,11, 35b/13, iderler 2b/3, 3a/9,11, 4b/1, 18a/7, 39a/5, 42b/5, 46a/4, iderlerdi 6a/12, iderlerse 29a/9, inanmazlar 4b/12, indürdiler 4a/2, istemediler 33a/2, işlemezler 4b/8, işlerlerse 124b/6, 4b/9, işlesünler 3b/6, itmesünler 42a/13, itmişler 24a/9, itmişlerdi 44a/4, itseler 20a/3, kesdiler 41b/13, 42b/3, kaçd iderler 18a/7, kalduralar 14a/1, 18a/9,10, kıllalar 37a/4,6,10, 38a/1, kıllarlar 38a/7, kılmayalar 37a/9, 38a/1, komayalar 14a/5, korğdılar 10b/13, 11b/1, koyalar 14a/4, 29b/9, olalar 35a/3, oldılar 11a/7,11, 24a/3,4, 34a/5, 42a/6, olmadılar 33a/1, olsalar 21b/6, olurlar 6b/9, 8a/3, oturlardı 21a/6, oynarlarsa 2a/3, öldiler 42a/12, öldürdiler 34a/12, öldürtdiler 32a/2, şanırlar 18b/4, şarmaşurlar 3b/1, söyleşdiler 31a/11, şuvaralar 29b/13, terk eylediler 33a/2,6, tağıldılar 4a/5, taleb

iderlerse 29a/9, turlar 27a/10, 45b/11, tular 14a/1, ttdılar 34a/11, ttmayalar 42b/9, uralar 5b/13, urdılar 42a/1, ururlar 8b/4, uyanurlar 19b/8, uyardurlar 36b/7, uyurlar 19b/8, üşdiler 41b/12, vardılar 30b/6, varurlar 4a/1, varurlardı 6a/13, 6b/1, virseler 18b/5,6, virürler 16b/3, yapıdılar 42b/2, yaturmuşlar 49b/2, yazdılar 11a/13, yerlerdi 6a/11, yimediler 6b/2, yuyalar 29b/9(2),

-lArI (çokluk üçüncü şahıs iyelik eki): Allāh Ta'ālā hazretleridür 22a/11, anları 2a/3, ayakların 14a/4, bağırsaqları 31b/13, ba'zıları 44a/4, barmakları 22b/8,9, başlarına 37a/9, bayrāmların 2a/1, belāları 29a/5, Bilāl Habeşī hazretlerini 48a/4, bildükleri 33a/6, bildükleri-çün 33a/2, bulmaduqlarından 33a/1, bunları 29b/1, 34a/4, cāzuların 25a/8, cevābları 39b/11, çekeceklerini 24a/4, defterleri 46a/11, didükleri 42b/3, eksükleri 18b/4, ellerine 40b/3, esirleri 8a/2, esirlerin 8a/1, eylükleri 48b/2, fi'llerine 38b/13, gemileri 29a/12, hazretleri 25b/9, 1b/4, 43b/6, hazretlerine 2a/1, 6b/7, Hāq Ta'ālā hazretleri 1b/12, 11a/7, 35a/5, 39b/1, 40a/1, hātırlarına 10b/11, hayırları 26a/6,8, içlerinden 3b/2, idenleri 8a/7, isimleri 24a/6, işleriyle 38b/13, itdükleri 8a/8, 14b/11, kanadların 19a/6, kendüleri 4b/7, kendülerindir 19a/10, kimseleri 39b/10, kitābları 28a/1, kitāblarında 22a/4, kitāblarından 27b/10,11, kıldıkları 21b/4, koduqları 34b/7, meclis-şeriflerine 32b/2, meclislerinde 26a/8, melekleri 45a/13, 45b/10, Mevlevīleri 8a/6, nesneleri 10b/7, pāreciqleri 15a/9, sancakdārları 18a/5, şanduqları 26b/3,6, sihirleri 25a/12, şubaylarına 28a/11, sünnetleri 47b/13, 48a/1, tekbirleri 35b/7,13, 36a/4,9,11, tekbirlerini 36a/5,

Ṭalḥa hazretlerinün 41b/12 uçları 18a/10, yārānlarına 30b/9, zamānlarında 42a/8,

-lArU (çokluk üçüncü şahıs iyelik eki): bilenlerü 18a/5, bunları 39b/1,

-lIK (isimden isim yapma eki): aqçalıq 28a/3, altunlık 27a/8, azādlıqdır 16b/5, dünyālığı 33a/1,6, dünyālık 17a/7,10, 39b/10, hastalıkda 26a/4, hırsuzlıkla 45a/2, kemlige 48b/2, kemligün 22b/3, kullık 12a/7, kuşlıkdan 12a/7, kuşluğa 11a/7,

odalık 11b/7, 12a/1, 24b/7, pāşalık 11b/11, sipāhlik 11b/11, vezīrlık 13b/13, yaramazlıklardan 34b/9

-IU (isimden isim yapma eki): azādludur 45a/5, bağlu 36a/2, bağtlu 39a/13, bađu 25a/6, 37a/6,9, 37b/11, 38a/9, borçlunuñ 28a/8, borçluya 29a/7, demürlü 45a/8, dürlü 2a/9, 4b/2, 6a/4, 23a/12, 24a/3, 24b/5, 35b/2, 38b/13, dürlüdür 13a/6, fāyidelü 46b/12, ĥayırludur 1b/11, 13b/8, 26a/5, oruçlu 14b/13, ŗevābludur 4b/5, 7a/7, 39b/3, 47b/2, sevgülü 9a/9, ŗıfatlu 6a/6, yerlü 5a/8, yırlü 24b/3, 48a/3, zararlı 46b/12

-IUK (isimden isim yapma eki): ağmağluğdur 24b/6, eylügün 22b/3, eylükler 16b/10,11, eylükleri 48b/2, eyülük 7b/7,

-m (teklik birinci ŗahıs eki): alığodum 23a/6, bađıŗladum 47a/3, beslerdüm 30b/3, bükdüm 10b/5, boŗatdum 22b/13, buldum 13b/2, 13b/2, geldüm, 26a/11, 34b/10, gördüm 10b/6, 49b/2, iderdüm 12b/10, itdirdüm 22b/13, ıodum 39b/2, ıordum 40a/6, oldum 8a/12, oğudum 8a/12, toğurdum 13a/4, ögrendüm 30b/13, yetiŗmedüm 36a/13

-(I)m / -(U)m (teklik birinci ŗahıs iyelik eki): anacığım 43b/4, ‘avratuma 29a/6, atum 31b/2, ‘azābum 33a/12, baŗımda 28b/10, belümi 10b/6, biligüm 33a/1, borcum 29a/7, cānum 3b/6, 21a/2, 22b/5, 24b/2, 26b/3, 27a/1, 27b/2, 31a/2, 32a/5, 32b/13, 35a/12, 40a/7, cennetüm 33a/11, elüme 29b/6, emdüğim 43b/2, etdüğim 30b/12, göksümdeki 28b/8, gördüğim 32b/11, gözüüm 44b/3, ĥabībüm 2b/10, 33a/9, 39b/2, ĥaberim 31a/9, ĥabībim 12b/7, ĥātırıma 9a/6, 34a/8, içimde 26a/11, işim 24a/11, işleyeceğim 2b/8, ıadıınımdan 30b/13, ıarındaŗım 32b/10, 43b/5,8, 32a/12, 47b/6, ıanum 33b/8, ıorığduğum 19b/10, ıulağum 44b/2, ıulum 23a/8, namāzlarım 2a/5, oğlanım 12a/2, oğlum 24b/8, pādiŗāhum 3b/12, 4a/6, Rabbüm 40a/4, Rabbümden

40a/6, suçum 24a/9, şahidüm 44b/10, veledim 13a/4, zekâtımdur 28a/9, yüzüm 34b/2

-mA (fiilden isim yapma eki): bağışlamaya 21a/13, çıkması 41b/1, dimesi 19b/2, evlenmeye 24b/13, geymesi 41a/11,12, girmesinün 46a/13, gitmesi 9b/11, gitmeye 36a/13, görmeye 39b/7, içme 6b/2, işlemede 2b/8, itmesi 20a/5, itmeye 12a/2, 36a/2, kalmaya 11a/1, kalkmaya 47b/4, olmaya 14a/1, 23b/13, 27b/8, tutması 12a/1, 15b/11, 42b/10, varmaya 23b/8(2), virmesi 41a/3, yazmada 11b/1, yeme 6b/2, yemesi 7a/12, yimesi 15b/1

-mA- (fiilden fiil yapma eki, olumsuzluk eki): açmayup 35b/6, alınmayan 8b/8, alınmayan 8b/8, alma 12b/1,3, almañ 25b/5, ayrılma 36b/8, ayrılmam 34b/10, bağışlanmayınca 14a/11, beklemeyüp 48b/12, bırakmadı 42a/1, bildirmedün 40a/5, bilmediler 6b/3, 33a/5, bilmese 17b/3, bilmeyince 8b/1, bilmeyüp 8b/2, bulmaduğundan 6b/2, bulmaduğlarından 33a/1, bulmasa 29a/10, buyurmayınca 12b/6, çekmeyecek 9b/1, çıkarmamağa 29a/2, çözmedi 39a/11, dime 12b/2, dimedi 40a/1, 45a/12, dimediler 33a/3, dimedim 33a/13, dimemek 12b/12, dimemişdür 43b/7, dimeyen 8a/13, dimeyince 10a/12, dimeyüp 19a/13, dolmayınca 22b/10, düşmesün 42a/2, düşürmedi 42a/2, evlenmedin 24b/9,10, eylemeñ 9a/8, 25b/4,5,6, eylesesün 44b/10, fikir itmese 2b/10, gelme 35a/11, gelmesün 9a/7, 45a/2, girmediği 40b/9, girmeyince 28b/3, gitmesün 13b/1, gitmeyüp 9b/5, görmedi 5b/6, görmedin 8a/9, görmeyüp 5a/13, 5b/9, inanmayan 8a/12, incitme 34b/3, incitmesün 12b/4, indirmemişdir 10a/5, inmeyen 3a/7, istemediler 33a/2, istemedür 46b/13, işleme 38b/4, işlemeñ 4b/7,8, itdürme 12b/1, itmeden 2a/7, 5a/2, 10b/12, 26a/5, itmedi 11a/4,10, 22a/9, 23a/13, 35a/4, 44b/12, itmediñüz 47a/11, itmediyse 35a/3, itmem 46b/9, itmemiş 47a/8, itmeñ 25b/5, itmese 2b/10, 17b/12, 21a/11, 48a/3(2), itmesünler 42a/13, itmeyenler 49a/2, itmeyince 5a/5, 48b/2, itmeyüp 3a/2,

7a/4, 33b/1, kalmadı 23a/4, 42b/1, kalmadısa 14a/10, kalmayan 14a/11, kalkmadın 25a/2, katmayup 21b/2, kılınmasa 46b/4,5, kılmadı 37b/4, kılmayalar 37a/9, 38a/1, kıılmıdamadan 14a/7, koma 3b/8, komayalar 14a/5, komayup 5a/10, olma 9a/3, olmadı 1b/7, 29b/7, olmadılar 33a/1, olmadın 20b/10, 35a/13, olmaduğı 23a/5, 44a/12, olmaduğına 2b/13, 3a/3, olmaduğ 40b/13, olmamışdur 40b/8, olmañ 26a/9, olmasa 12a/5, 16a/10, 16b/1, 17a/3, 20b/12, olmayan 44a/5, olmayavuz 23b/12, olmayup 16b/3, 28b/5, 48a/9, olunmaya 24b/12, olunmayınca 45a/1, okumasa 43b/11, 44a/1, 49a/3, şanmasa 10a/7, söylemem 20a/9, söylemese 21a/10, söylemeyeñ 25a/13, şerik şoşmadan 46b/10, şerik řořmañ 25b/3, toğmadı 1b/5, toğurmadı 1b/5, taleb itmeyince 48b/2, turma 24b/9, turmayup 4b/11, 30b/10, tutmayalar 42b/9, tuymadın 31a/8, uğrama 32a/7, umamayalum 45a/1, uyma 3b/7, uymadı 4b/3, uymayıcak 18b/13, varma 6b/5, varmadan 23a/6, virmedin 21a/7, 29b/5, virmemiş 11b/13, 47a/9, virmese 41a/5, virmeyup 9b/2, yazma 46a/3, yeñilmeyup 9b/4, yetişmedum 36a/13, yetişmese 36a/8, 37b/10, yimediler 6b/2, yimeñ 4b/10

-mAdAn (zarf-fiil eki): itmeden 2a/7, 5a/2, 10b/12, 26a/5, kıılmıdamadan 14a/7, şerik şoşmadan 46b/10, varmadan 23a/6

-mAdIn (zarf-fiil eki): evlenmedin 24b/9,10, görmedin 8a/9, kalkmadın 25a/2, olmadın 20b/10, 35a/13, tuymadın 31a/8, virmedin 21a/7, 29b/5

-mAK (fiilden isim yapma eki): ağlamağa 9b/1, ağlamağdan 35b/6, ağlatmağda 5b/10, alıvermek 28a/8, almağa 34b/4,42a/10, almağ 4a/10, 10a/13, 23b/12, 31a/5, 40b/2, 43b/6, añmađ-ıla 27a/5, bağışlamaya 21a/13, bağışlanmağ 14b/5, basmağ-ıla 5b/10, beklemek 19a/8,10, 48b/11, bildürmek 39b/1, bilmege 49a/4, bilmek 48a/7, binmek 7b/1,2, bozmağ 2b/12, çalışmağ 29a/2, 42a/4, çıkarmamağa 29a/2, çıkarmağ 3b/3, çıkmağa 36b/10, çiynek 15a/10, debelenmege 5a/13, defin itmege 13a/3,

dimege 31a/3, dimek 7a/3, 7b/9, 8a/8, 8b/6,8, 16b/11, 22a/6, 24b/7, 26a/3(2), 28b/9,10,12, 30a/4, 33b/2, 40a/9, 43b/7,9,11, 49a/6, 49b/8, dimek-ile 24a/8, 24b/6, dimemek 12b/12, dinmek 6b/5, dönmek-ile 6a/2, egletmek 35b/12, etmek-ile 32a/12, eylemek 17b/7, 21b/4,5, fikir itmek 17a/2, gelmege 31b/10, 32b/2, getürmege 21a/12, girmek 15b/13, gitmek 3b/10, 6a/9, 36a/3, giymege 30a/13, göndermek 21a/1,2, görmek 9b/10, 13a/5, göstermek-ile 10b/10, horlamağa 31b/7, 38a/10, idinmek 18a/13, istemek 10b/9, işitmek 17b/9, işlemege 5a/9, itdürmege 10b/5, itmege 30b/3, 31a/1, itmek 10b/6,8,12, 11b/3, 14b/1, 16b/7, 17a/1,2, 17b/11, 21a/12, 22a/4,8, 25b/1, 26a/5, 30a/2, 39b/3, 47a/1,3, 47b/5, 48a/2, 49b/11, itmekden 39b/3, itmekdir 24a/10, 49a/13, 49b/13, itmek-ile 17a/2, 23a/13, 24a/3, 29a/5, kaçınmak 13b/8, 1b/11, kaldurmak 36a/1, kalkmağa 13b/13, 14a/2, karşı virmek 30a/4, kılvirmege 37a/6, kıлмаğa 44a/9, kıлмаğa 44a/9, kılmak 13b/12, 29b/12, 30a/2, 41b/2, 47b/1,13, kılmakdan 7a/7, kımıldatmak 11b/5, kırtılmak 10b/1, olmağa 23b/11, 29b/4, olmak 13b/12, 15b/11, 16a/13, 18b/10, 30b/1, 40a/12, 42b/8, 49b/10, oturmağı 19b/12, oqımaq 37a/8, oqumak 7b/6, 19a/11, 38a/12, 47a/1, oynamak 35b/6, ödeyivirmek 28a/8, öğrenmekdir 18b/9, öğrenmek 7a/6, öğretmek 7a/6, öldürmege 33b/4, öldürmek 4b/4, öldürmekden 4b/4, şaķınmak 32a/8, 47b/1, seçmek 18b/4, sevmek 19a/2, 49b/10, sövmek 22a/11(2), söylemegi 32a/6, söylemek 20a/10, söylemekdir 32a/6, söyleşmege 23b/1, şerik koşmak 46b/11, tutmağa 16a/10, 16b/1, 42a/4, tutmak 28b/8, 42b/13, urmaq 8a/2, uymak 3a/12, üşimek 30a/13, virmek 1b/8, 18b/7, 27b/8,11, 28a/1,2,4,5,12,13, 30a/5, 40a/10, 41b/4, 49b/7, virmek-ile 29a/5, virmekle 29a/4, zem itmek 10b/12

-**mAİU (sıfat-fiil eki)** : itmelü 129b/9, kılmalı 147b/9,12, bozmalı 172a/2.

-**mAz (olumsuz geniş zaman eki)**: aldanmaz 46b/2, almaz 8a/13, akmaz 20b/10, akmazsa 20b/10, bağlamaz 35b/9,10, bilmez 17a/11, 23b/9, bilmezdi 27a/7, 34a/4,

bilmezem 13b/3, bozmaz 16a/1,3,6, bozmazdı 3a/1, bozulmaz 15a/8, bulmaz 49a/10(2),11, çıkmaz 6a/3, çıkmazsa 33a/9, değişmez 48b/2, dimez 3b/6, 36a/10, 40a/9, dimezler 18b/3, dimezsın 45a/11, diyemez 29b/7, dinilmez 17a/10, 35a/2, döğmezem 31a/10, düşmez 43a/4, evlenmez 24b/7, geçmez 6b/6, 7a/1, 28a/9, gelmez 10b/11, 16a/9, 18a/4, 38a/11, 43a/2, 43b/8, 44a/7, 45b/9, 48a/3, getürtmez 23b/8, girmez 22b/7, 28b/3, içmez 1b/4,inmez 3a/7, irişmez 13a/2, işitmezse 17b/9, itmez 8b/5, 44a/4, itmezdi 49b/6, itmezse 23b/5, 46a/4, ğururlanmaz 46b/1, kıılınmaz 12a/11, kıoymaz 28b/7, kıaldurmaz 4a/8, kıalmazsa 14a/2, kıapanmaz 46a/7(2),8,10,11, olmaz 7a/8(2), 7b/9,11, 9b/3, 10a/8,12, 10b/6, 11b/8, 12a/8,10, 14b/11, 15a/1, 16a/4,12, 17a/9, 17b/10, 18b/10, 19b/1, 20a/2,5,9, 21b/7,10, 22a/2, 22b/8,9, 23b/6, 24b/12,13, 25a/4, 28a/1,2,6, 29a/8, 29b/13, 30a/2, 41a/3,12, 43a/11,13, 43b/3,9, 47a/4,13, 49a/3,11, olmazsa 27b/11, 46a/11,12, olunmaz 13a/2, 19a/4, 38a/6, 45a/1, okumaz 18b/11,12(2) , ödemez 38b/6, ödenmez 2a/7, 5a/5, şalmazsa 11b/5, seçmez 49a/12, soğıdırmaz 17a/6, söylemez 30b/6, söylemezse 4a/13, tırmaz 25a/13, tırmazdı 13a/9, tıtmaz 20b/7, 24b/7, tıtmazsañ 20b/7, tıtulmazsa 4b/9, varılmaz 13a/5, varmaz 17a/12, 40b/6(2), virmez 16b/2, 43a/3, 49a/10, yemez 1b/4, yimez 12a/8, yitmezse 43a/6, yürimezsın 5b/4

-mAz (sıfat-fiil eki): bilmeze 7a/6, girmezden 43a/9

-mAz-lAr (olumsuz geniş zaman çokluk üçüncü şahıs eki): inanmazlar 4b/12, işlemezler 4b/8

-mAz-sIz (olumsuz geniş zaman çokluk ikinci şahıs eki): bilmezsiz 23b/2

-mİ (soru eki): bulmaduğından mı 6b/2, hayır mı 2b/9, ' iķāb mı 2b/9, sekiz mi oldu 37b/13, sen mi bilürsın 28b/5, yanına mı 3a/10, var mı 11b/2, yazayım mı 45b/13, yigirmi mi oldu 37b/13, zekāt mı 29a/7

-mİş (öğrenilen geçmiş zaman eki): almışdır 48a/6, bağışlanmışdır 14a/11, bağlamış 13b/1, bulamamış 13a/13, bulmuş 13a/13, çıkarmış 37b/4, çıkmış 20b/12, deyvirmiş 47a/10, dimemişdür 43b/7, dimiş 19b/5, dinilmiş 43a/13, dögişmiş 47a/7, emir etmişdür 12b/13, esnemiştir 13a/1, eylemiş 24b/1,2, 43a/2, eylemişdir 20a/8, gelmiş 12b/9, gerek imiş 8a/11, geymiş 27a/9, hâzırlamış 31b/6, helâk olmuşdur 32a/12, 47b/6, hidâyet eylemiş 24b/1, idinmiş 32a/6, indirmemişdir 10a/5, işlemiş 13a/12, itmemiş 47a/8, itmiş 5a/11, 47b/7, kılmış 37b/8, kômüşdur 24b/11, olmamışdur 40b/8, olmuş 9b/9, olmuş 33b/9, 42b/7, olmuşdur 7a/5, 13a/1, 32a/11,12, 47b/6, oturmuş 36b/2, oğumış 47a/6, oğumışdır 47a/5, oğumış 47a/6, öldürmüş 34a/11, şaklamışdır 39b/12, unutmuşsa 12a/9, var imiş 37b/1, virmemiş 11b/13, 47a/9

-mİş (sıfat-fiil eki): aşılmış 4a/1, kalmış 2a/5,6, 10a/11, 20a/4, olmuş 42b/2, ölmüşlerüñ 46b/13, yağılmış 30a/3, yaradılmış 30a/10, yıllanmış 29b/3

-mİş-lAr (öğrenilen geçmiş zaman çokluk üçüncü şahıs eki): dimişler 22a/4, 43b/13, 44a/3,4, 46b/3, itmişler 24a/9, itmişlerdi 44a/4, yaturmuşlar 49b/2

-mİş-sİn (öğrenilen geçmiş zaman teklik ikinci şahıs eki): çekermişsin 40a/4

-(I)mİz (çokluk birinci şahıs iyelik eki): didüğimiz 14b/3, itdüğimiz 48b/13

-mUş (sıfat-fiil eki): oğumuşa 27b/9

-(I)mUz / -(U)mUz (çokluk birinci şahıs iyelik eki): başımız 12b/13, birimiz 23a/12, didüğümüz 16a/9,44a/3, elimüzden 23b/5, gönlümüz 21a/12, hâkimlerimiz 16b/10, 'ibâdetümüz 33a/4, namâzımız 14a/11, pâdişâhımıza 16b/9, Rabbimiz 12b/12, sözüümüz 24a/12, üzerimize 9b/8,

-n (belirtme hâli eki): ağrısın 40a/4, annesin 27a/12, aqçasın 41a/2(2), aletin 25a/11,39a/10, altısın 48a/13, arasın 47b/5(2),8, başın 42b/3, bayrâmların 2a/1, birin 40b/7, borcın 28a/8, boynın 43a/1, cânın 34b/6, câzuların 25a/8, cümlesin 5a/2, dadın 8a/13, 8b/3, dânesin 9a/11, degül idüğün 6b/2, derisin 27b/1, du'âsın

7a/2, 43b/10, 44a/5,6,10, elin 35b/8(2),9,10, 36a/1, 41b/13, esirlerin 8a/1, etin 34a/9, ferâcesin 21b/11, fıtrâsın 41a/6, gömdüğün 29a/10, günün 15a/3, hâıırın 34b/3, hâlin 9b/8, hisâbın 6a/8, 27a/7, idüğün 6b/2,3, 33a/5,6, 39b/9, itdüğün 2b/4, 17b/8, kâfirin 4b/4, kağıdın 11b/13, ıaldüğün 39b/9, ıanadların 19a/6, ıavlin 11b/4, ıavmin 2a/1, kelâmın 20b/3, ızıın 14b/10, ızolın 11b/5, ızuşağıın 39a/10, levâzımın 35a/9, ma' nâsın 18a/5, 18b/8, 28b/7, ma' nâyı şerîfin 35b/1, mertebesin 44b/3, mezârın 42a/12, namâzın 14b/1, 37a/13, 37a/11, 37b/1, oğlın 14b/10, olduğıın 9a/1, orucın 16a/3,6,11, 16b/1, öleceğın 39b/5, pâresin 32b/3, rek' atın 44a/7,9,rızkıın 25b/4, 27a/12, 39b/4,şâhibin 13a/13, 13b/3, şakızın 15a/10, secdesin 18a/2, şevâbın 46b/9, 47a/3, 47a/12, söyleşdüğün 23b/1, sûresin 46b/2, tekbîrin 17b/8, 19a/13, tevbesin 2b/12, 23b/5, vaqtin 17b/8, virdüğün 45a/10,12, zekâtın 29a/12, 29b/4,6

-ñ (teklık ikinci şahıs eki): bildirmedüñ 40a/5, ıalıssañ 27b/6, ıaıksañ 28b/13, eyledüñ 24b/1, 34a/12, eyleseñ 21b/10, getürseñ 5a/1, gördüñ 4b/2, 32a/6, güldüñ 34a/4, iderseñ 12b/5, 16b/12, 33a/4, 48a/9, isterseñ 48a/7, itdüñ 47a/2, ıasd işlerseñ 34b/1, ııldıñ 34b/9, 45b/4, ıılsañ 21b/11, ıosañ 5a/10, olsañ 8b/6, 21b/9, ıartsañ 26b/8, ıtarsañ 20b/6, ıtılmazsañ 20b/7, uydurduñsa 24a/13, uydurduñsa 24a/13,

-(İ)n /- (U)n (fiilden fiil yapma eki): bulunsa 16a/7(2), defin olunduğdan 9b/2, emir olunduğ 22a/10, evlen 24b/9, evlenmedin 24b/9,10, evlenmeye 24b/13, evlenmez 24b/7, evlense 43b/1, evlenür 30b/9, idinmek 18a/13, idinmiş 32a/6, idinür 43b/8, olundu 22a/9, olunmaya 24b/12, olunmayınca 45a/1, olunmaz 13a/2, 19a/4, 38a/6, 45a/1, olunur 12a/12, 29b/8, 30a/8, 38a/7, 38b/10, 39a/6, 41b/9, 42a/5, 42b/4, 44b/1, 48a/4, 49a/1, 49b/1, oğunan 47a/3, oğunduğı 7b/10, oğunduğıınlayın 48b/7, oğunur 37a/9, silinür 27a/5,

-(İ)ñ / (U)ñ (teklik ikinci şahıs iyelik eki): ‘amelüñ 22b/3, ‘azābuñ 14b/5, ‘azametiñ 33a/2, ‘ālimüñ 27b/9, 44b/5, adamuñ 7a/9,16a/5, 17a/3,7,11, 21a/9, 24b/12, 41a/1,3,4,6,7,8,9, Allāh’uñ 24a/2, 33a/5,6, ‘avratuñ 14b/6, 31b/13, 32a/1, 43a/3, alnuñ 45a/9, anlaruñ 6a/12, 16b/13, 38a/6, 38b/13, aḥiretüñ 48b/10, aḥvālüñ 26a/1, aṣaḡlaruñ 14a/12, ‘aḡluñ 35a/12, ayuñ 42b/10, babañ 32a/7, diledüğüñ 47a/1, dīn-i islāmuñ 18a/5, esbābuñ 21b/9, farzlaruñ 49b/12, farzuñ 44a/7, fesādlaruñ 32a/5, filānuñ 26b/11,13, gireceğüñ 17a/1, ḡalkuñ 7a/3, 36b/11, ḡaḡkuñ 25a/12, 33a/1, ḡizmetüñ 23a/5, ‘ıvažuñ 15b/3, ‘ilmüñ 41b/7, ışıklarüñ 14a/12, idenüñ 35a/10, imāmuñ 21a/6, 38a/6, 41b/8, 45b/4, ĩmānuñ 34a/13, 49a/12, ins ü cinnüñ 1b/11, insānuñ 19a/8, İsrāfil’üñ 39a/6, işiñ 27a/3, işlerüñ 5a/11, işüñ 2b/8, 11b/2, itdüğüñ 47a/3, kendüñ 34a/12, kimselerüñ 43a/5, 46a/10, ḡuşlaruñ 39a/4, ḡılanuñ 48b/9, ḡalbüñ 27a/5, matbaḡuñ 4a/1, namāzuñ 17b/9, 38b/6, öküzüñ 28a/5, ölmüşlerüñ 46b/13, pādişāhuñ 8b/13, 9a/5, 27a/5, ramazān-ı şerīfüñ 39a/7, ramazānuñ 15a/2, 16b/4, Rasūl ‘aleyhi’s-selāmuñ 32b/2, 41b/10, rek‘atüñ 36a/9, şevābuñ 13b/11, sāyimüñ 16a/2, senüñ 2a/3, 2b/10, 14b/8, 16b/12, 34b/13, 35a/11, 41b/8, sizüñ 19b/9, 26a/10, sözüñ 10a/5, şāhidüñ 44b/9, şehidlerüñ 39a/3, taḡtuñ 20b/9, tekbīrlerüñ 35b/11, tūtanuñ 15b/11, 40b/4, uyuduğıñ 31a/12, ümmetüñ 2a/3, 2b/10, vaḡtuñ 48b/9, vezīrüñ 27a/6,7, vilāyetüñ 33b/10, yatanuñ 49b/3, yürüyeceğüñ 45a/9

-(U)ñ (çokluk ikinci şahıs emir eki): almañ 25b/5, araşdurüñ 26a/7,8, 39a/7,8, biraḡuñ 31b/5 çağırüñ 33b/13, çeküñ 4a/4, eylemeñ 9a/8, 25b/4,5,6, eyleñ 25b/2, 29a/4,5, gelüñ 13a/4, girüñ 32b/7, görüñ 30a/6, indirüñ 4a/2, işlemeñ 4b/7,8, itmeñ 25b/5, ḡılıñ 39a/1, olmañ 26a/9, yimeñ 4b/10

-(U)n (fiilden isim yapma eki): bütün 13a/3, 38a/13, 39b/2, 42b/7, 49b/4, uzun 16b/9, 37a/7

-(İ)ncİ / -(U)ncİ (isimden isim yapma eki): altıncı 2b/1, beşinci 2a/13, beşinciye 19b/12, dördüncü 2a/12, 19b/12, 35b/9, dördüncide 44a/8, dördüncüye 38a/10, ikinci 2a/10, 6a/6,8, 35b/10, 38a/10, 46a/8, 46b/4(2),6, 49b/10, onuncu 2b/5, sekizinci 2b/3, toktuzuncu 2b/3, üçüncü 2a/11, 6a/6,9, 46a/9, 46b/5,6, 49b/11, yedinci 2b/1, yetmiş üçüncü 36b/6

-nİ (belirtme hâli eki): bunu 26b/11, 31b/11, 39a/12, 43b/3, 47b/10, şunu 13b/2, anı 3b/1(2), 4b/2, 9b/13, 12b/4, 24a/1, 29b/11, 30b/13, 32b/4, 33b/13, 35a/6,7(2),8

-ñüz (çokluk ikinci şahıs eki): diñüz 22b/12, yürüñüz 47a/11,

-(i)ñüz / -(ü)ñüz (çokluk ikinci şahıs iyelik eki): biriñüz 45a/2, itdügüñüz 23b/3, 25b/6,7

-r (geniş zaman eki): ağılardı 9b/5, 35b/7, bağışlar 21a/11, bağlar 35b/8,9, bekler 45b/6, 7(2),10, 46a/2, beñzer 1b/6, 3a/4,5,12, 4a/6, 4b/10, 17a/5, 24b/7, 30a/13, 33b/2, beslerdüm 30b/3, çatlar 3a/5, dersin 44b/11, dir 3b/5,10, 20b/2, 22a/12, 24b/8(2),10, 26a/10, 34b/6,8,12, 46a/1(2), dirler 3a/8,9(2), 5a/9, 7a/1, 10b/4(2), 12b/3, 15b/2, 17a/3, 18a/12(2), 18b/3, 20b/1,13, 23a/11, 23b/13, 32a/10(2), 46a/5, 47a/10, 49a/4,5, dirlerse 13b/9, 38a/6, dirse 29a/7, 36a/4, dirseñ 11b/2, 24a/9,11, 34b/2, 37b/2, 39a/2, 46b/11, 47a/4, 47b/9, dirsın 45b/11, dilerse 21a/11(2), eyler 2a/10, 2b/1, 16a/12, 17a/8,12, 18b/1, 35b/8, 37b/2, 42a/7, 49b/9, eylerdi 5b/9, eylerem 24a/1, yerlerdi 6a/11, helāk eyler 49b/9, isterim 3b/10, 24b/10, isterseñ 48a/7, istersin 24b/9, işler 24b/5, kıor 35a/8, kıorsañuz 26b/1, kıordı 20a/10,11, kıordum 40a/6, kıor-ıdı 25b/12, kıanar 16a/5, o kıur 17b/13, 18a/4, 18b/11,13, 20b/5, 35b/2, 36a/11, 44a/5, o kıurdı 47b/11, o kıurlarken 48a/13, o kıursa 19a/1, 43b/13, 44a/12, oynarken 43a/1, şaklar 4b/2, şarf eyler 17a/8, söyler 4b/12, 10a/4, 20a/11, 23a/1, söylerse 4b/1, 7a/4, 36b/13, söylersin 18a/13(2), yerem 34a/9, yerken 33b/12, yirken 34a/1, yurken 30a/4, yürür 8b/8, yürürse 9b/9

-r (sıfat-fiil eki): beñzer 1b/6, 3a/4,5,12, 4a/6, 4b/10, 17a/5, 24b/7, 30a/13, 33b/2, yarar 20a/10, 28a/3

-rA (yön gösterme eki): , şoñra 5a/13, 11a/7, 21a/13, 24b/9, 32a/4, 42b/1, 43b/1, şoñrağı 17b/12, taşra 24a/10,11, 24b/5, 30b/3, 32a/1, 32a/10, 33a/9, 37a/2, taşralara 6a/13, üzere 11b/4, 12b/13, 19b/5,10 21b/10, 35a/6,10, 49a/3, üzre 13b/10,13, 27a/9, 34a/13, 34b/13, 41a/9

-r-In (geniş zaman teklik birinci şahıs eki): tıparın 1b/2

-r-lAr (geniş zaman çokluk üçüncü şahıs eki): dilerler 16b/13, dirler 3a/8,9(2), 5a/9, 7a/1, 10b/4(2), 12b/3, 15b/2, 17a/3, 18a/12(2), 18b/3, 20b/1,13, 23a/11, 23b/13, 32a/10(2), 46a/5, 47a/10, 49a/4,5, 38a/6, yerlerdi 6a/11, uyurlar 19b/8

-r-sIn (geniş zaman teklik ikinci şahıs eki): dersin 44b/11, dirsin 45b/11, istersin 24b/9, söylersin 18a/13(2)

-r-sIz (geniş zaman çokluk ikinci şahıs eki): bulursız 26b/2, buyurursız 6b/8

-r-Um (geniş zaman teklik birinci şahıs eki): kırtulurum 24a/8

-sA (şart eki): adam ise 41a/9, ‘ākıl isen 6b/4, 19b/6, 27a/1, alamasa 29a/11, alınsa 11b/8 (2), 11b/9 (2), anlaruñ ise 16b/13, atarlarsa 8a/3, aķarsa 20b/8, aķıtsa 15b/13, 16a/1, aķmazsa 20b/10, babañ ise 32a/7, ben ise 34a/8, bulaşsa 29b/9, bulmasa 29a/10, bulunsa 16a/7(2), buña ise 9b/9, çağırursa 37a/3, çıkarsa 37a/12, çıkılmazsa 33a/9, çıkısa 11b/12, dimek ise 7b/9, eksük ise 21b/8, emerse 43a/11,13, emersedür 43a/13, emse 43a/9, evlense 43b/1, eyledi ise 24b/3, eylese 6a/3, 22a/7, 48b/9, fikir itmese 2b/10, ğazā itse 38b/5, gelse 7b/2, 12a/8, 19b/13, 20a/2, 21a/10, 26b/10, 29b/5, 36a/3,12, 36b/3, 43b/11, gelürse 8b/2, 9a/7, 16a/8,9, 20a/10, 26b/12, girse 17a/7,11, girürse 22b/1, gitse 16a/2,6, 25b/10, 30a/1, gömse 29a/10, görse 21a/8,9, 33b/5, 36a/12, 37a/12, Ğarāmī ise 34a/4, Ğayır ise 45b/12, hüküm iderse 37a/2, idemese 7b/10, iderse 3a/3, 7b/12, 18a/6, 23b/5, 27b/12, 33a/11, 36b/13, 37a/1,2,

40b/7, 41a/1, 45b/1,3, idinse 18a/13, istese 24b/13, işitmezse 17b/9, işitse 17b/2, işlemezler ise 4b/8, işlemiş ise 13a/12, işlese 2a/8, 5b/12, 49a/9, itdise 35a/7, itdise 35a/7, itdüñ ise 47a/2, itmediyse 35a/3, itmese 2b/10, 17b/12, 21a/11, 48a/3(2), itmezse 23b/5, 46a/4, itse 26a/2, 38b/5, kabül iderse 23b/5, kalmadısa 14a/10, kalmazsa 14a/2, kalsa 5a/4, 20a/3, 28a/5, 29b/4, 38b/2(2),4, 47b/12, kalksa 19b/13, 25a/6, 38a/10, kanasa 16a/2, kılduñ ise 45b/4, kılınmasa 46b/4,5, kılinsa 37b/6, kılmasa 10b/3, kılsa 5a/4, 10b/3, 13b/10, 15a/13, 26a/4, 37a/11,12, 38a/9, 48b/7,8, kosa 25a/6, koşdısa 46b/9, koşarsa 34b/5, lāzım ise 6b/4, 20b/11, murāduñsa 28a/9, namāz ise 21b/4, neylesem 30b/11, oldıysa 25a/2, olduğına ise 38a/4, olmasa 12a/5, 16a/10, 16b/1, 17a/3, 20b/12, olmazsa 27b/11, 46a/11,12, olsa 3a/1, 4b/12, 6b/9, 7b/1, 8a/11, 11b/7,13, 12b/11,12, 13a/3, 14b/7,9, 16a/5, 16b/1, 17a/3, 20b/13, 21b/1,6,12, 24b/12, 28a/1,4, 28b/6, 29b/2,3,11, 30b/2, 40b/11, 41a/4,5,10, 42b/6(2), 43b/1,2, 47a/13, 48a/11, olursa 1b/10, 4b/6, 7b/5, 8b/1, 14a/3, 14b/10, 15a/4, 15b/5, 16a/1,3,4, 17a/6, 25a/4, 27b/13, 29a/11,13, 29b/1, 33a/12, 38a/1,5, 39a/6, 40b/2, 41a/11,12, olursadur 14b/3, oқыamasa 38a/13, oқumasa 43b/11, 44a/1, 49a/3, oқursa 19a/1, 43b/13, 44a/12, oқusa 18a/1, 43b/10, 44a/7,10, 46b/3, oқuyacak ise 18a/2, otursa 7b/3, 44a/1, ölse 6a/10, 25b/11, 28a/5, ölürse 16b/3, 40b/10, p̄ir ise 43a/7, şabır ise 15b/2, şağūñda ise 45b/1, şanırsa 10a/7, şanmasa 10a/7, şanursa 25a/4, Şevāb ise 19b/5, severse 30a/6, şoluñda ise 45b/2, şoñra ise 12a/10, söyledise 40a/11, söylemese 21a/10, söylemezse 4a/13, söylerse 4b/1, 7a/4, 36b/13, şuvarılsa 29b/12, şer ise 45b/13, terk eylese 22a/7, tursa 5b/13, 24b/13, tursursa 25b/9, tatarsa 28b/10,11, tutulmazsa 4b/9, ursa 43a/1, urursa 8a/4, unudursa 12a/6, unutmışsa 12a/9, uysa 44a/6, uyusa 20a/5, uzatsa 17b/4, var ise 10a/11, 13a/10, 21b/7, 22b/3, 37a/5, 40b/13, vardısa 18a/3, varısa 35a/13, varsa 14a/7, 17b/2, 23b/7, vir-ise 20a/6, vir-ise 20a/6, virmese 41a/5, virse 6a/2, 11b/10, 15b/4, 29a/11, yaşa dise 7b/8,

yatarsa 14b/2, yatırsa 14b/5, yatsa 14b/1, 28b/13, 46b/3, yese 15a/2,3(2),5(2), yetişmese 36a/8, 37b/10, yetişse 36a/4,8, 44a/8, yise 7a/10, 12a/10, 14b/13, yiterse 43a/6, yitmezse 43a/6, yoğsa 37a/6, yoğsa 2b/9, 5b/8, 6b/13, 9b/11, 14b/3, 17a/3, 18b/2, 22b/6, 24b/4, 35b/3, 37b/13, 42b/2, yürürse 9b/9, ziyāde ise 48a/1,

-sA-K (çokluk birinci şahıs eki): disek 17b/6, itsek 3b/12, idersek 33a/4,

-sA-lAr (çokluk üçüncü şahıs şart eki): bilemeseler 37b/12, diseler 13b/13, 38a/2,3, görseler 13a/3, itseleler 20a/3, olsalar 21b/6, oynarlarsa 2a/3, virseler 18b/5,6

-sA-m (teklik birinci şahıs şart eki): alabilürsem 31b/8, eydivirsem 30b/13, itsem 30b/10, neylesem 30b/11.

-sA-ñ (teklik ikinci şahıs şart eki): çalışsañ 27b/6, çaķsañ 28b/13, eylesenñ 21b/10, getirsenñ 5a/1, idersenñ 12b/5, 16b/12, 48a/9, istersenñ 48a/7, işlersenñ 34b/1, ķosañ 5a/10, kılsañ 21b/11, olsañ 8b/6, 21b/9, ķartsañ 26b/8, ķatarsañ 20b/6, ķutmazsañ 20b/7, uydurduñsa 24a/13

-sA-ñUz (çokluk ikinci şahıs şart eki): işlersenñüz 26a/11, ķorsañuz 26b/1

-sI (teklik üçüncü şahıs iyelik eki): ‘acelesi 38a/12, ağrısın 40a/4, ağrısından 42a/12, adamısı 41a/4, anası 27a/7, 43a/10, 43b/1,9, anasınıñ 43a/4,7, annesin 27a/12, annesine 28a/11, arasın 47b/5(2),8, arasında 22a/6, 35b/12, arķası 41b/8, arķasına 21b/4, 27a/7, arķasında 37a/10, aķçası 29b/3, aķrabası 32a/1,2, a‘zāsı 34b/5, a‘zāsını 34b/5, babası 43a/10, 43b/1, babasına 28a/11, 46a/12, babasınıñ 43b/2, bahası 18b/6, birisi 13a/13, 13b/5, 19b/5, 24b/8, 47a/5,8, 48b/7, 49b/2, bonusına 46b/2, burasından 32b/4, cāriyesi 9a/9, 14b/6, 40b/11, cum‘ası 2a/4, cümlesi 3a/13, 3b/1, 38a/5, cümlesin 5a/2, cümlesine 6b/13, 38a/6, cümlesini 8b/2, çıķması 41b/1, ķözüsi 41a/10,11, da‘vāsı 20b/13, dānesi 9a/12, 15b/5, dānesin 9a/11, dedisine 7a/3, derisine 27b/3, derisin 27b/1, dimesi 19b/2, du‘āsı 16b/7,13, 48b/6, 49a/11, du‘āsın 7a/2, 43b/10, 44a/5,6,10, du‘āsını 10a/2,3, 38a/11, dünyāsı 17a/4, efendisi 11b/12, 12a/1,

efendisine 31a/9, elmâsı 29a/13, ensesi 49b/2, eskisini 32b/7, evvelkisi 49b/9, ferâcesin 21b/11, ferâcesiyle 37a/10, fıtrası 41a/1,7, fıtrâsın 41a/6, ğazâsına 41b/11, geymesi 41a/11,12, gicesi 49b/1, girmesinüñ 46a/13, girüsine 46a/8(2),10,11, gitmesi 9b/11, göksine 28b/8, hebenneķası 20b/2, hemşiresidür 43b/4, hemşiresinüñ 43a/8, hevâsına 49b/10, ikisinde 45b/5, ikisine 15a/6, incüsü 29a/13, irtesi 32a/1, itmesi 20a/5, ķapısından 36b/10, ķarşu sında 49b/2, ķarşusına 25a/12, ķarşusunda 27a/9, kelimesini 18b/8, kendüsü 17a/9, 17b/8, 21a/2, 31a/1, 48b/2, 49a/4, ķılması 38a/8, ķocası 11b/8,9, 43a/10, ķocasıyla 11b/6, ķodusına 7a/3, ķorķusı 6a/9, 17b/4, ķorķusından 20b/8, ķoķusı 46a/12, ķubbesi 41b/6,7, ma' nâsı 19b/4, ma' nâsın 18a/5, 18b/8, 28b/7, maħbûbesinüñ 9a/11, meclisine 17a/9,12, 23a/3,6, 23b/7,8, mertebesi 44b/4,5, mertebesin 44b/3, mes'elesinden 7a/5, minâresinde 48a/12, nefsi 14b/7, 49b/10, nefesine 2b/1, olması 11b/7, 25a/7, orasından 32b/4, ortası 16b/4, öķçesinden 41b/8, pâresin 33b/3, pası 27a/5, rabbisi 23b/5, rabbisinden 24b/4, 40a/9, rızâsı-ķun 47a/1, secdesin 18a/2, sûresin 46b/2, şunusına 46b/1, taķvâsı 18b/1, tevbesin 2b/12, 23b/5, ķadınısına 30b/8, tâifesi 12a/12, talgâsına 3a/5, tıtması 12a/1, 15b/11, 42b/10, uğrusu 18b/2, virmesi 41a/3, yarusı 13b/11, yazusıyla 45a/9, yemesi 7a/12, yimesi 15b/1, yöresine 32a/7,

-sIn (teklik ikinci şahıs bildirme eki): adamsın 24a/12, nicesin 5b/11.

-sIn (teklik ikinci şahıs eki): dersin 44b/11, diñleyesin 23a/5, eydesin 47a/2, gidesin 22b/5, niyet olursın 5a/11, şanırsın 24a/9, söylersin 18a/13(2), tayanamazsın 38b/3, tıtasın 24a/8, 45a/13, 45b/2,3,5, yaķasın 21b/12, yürimezsın 5b/4

-sIz (çokluk ikinci şahıs eki): aldanasız 19b/11, bilmezsiz 23b/2, bulursız 26b/2, buyurursız 6b/8, çekişesiz 19b/10, indüresiz 4a/8, ķullanasız 19b/11

-su (teklik üçüncü şahıs iyelik eki): uğrusu 18b/2

-sUn (teklik üçüncü şahıs emir eki): alsun 28a/10, düşmesün 42a/2, eylesesün 44b/10, eylesün 13a/12, gelsün 33b/13, gitmesün 13b/1, görsün 47a/6,11, incitmesün 12b/4, olmasun 42b/12, 43b/7, olsun 12b/4,8, 14b/8, 16a/1, 24b/8, 34b/2, 43b/8, 46b/10, 48b/1, toğunsun 8a/2, yesün 7a/12, 34a/1

-sUnlAr (çokluk üçüncü şahıs emir eki): alsunlar 33b/8, disünler 47a/7,10, işlesünler 3b/6, itmesünler 42a/13

-sUz (isimden isim yapma eki): ‘ağılsuz 14a/13, 14b/2,4, dilsüz 14a/12, d̄insüz 14a/12(2), d̄insüzlüğün 14a/12, ferācesüz 37a/12, hırsuzlıkla 45a/2, ĩmānsuz 6a/9, ‘özürsüz 46b/6, zarūretsüz 7b/2

-(I)ş- (fiilden fiil yapma eki): döğişmiş 47a/7, irişe 3b/11, irişmez 13a/2, söyleşdiler 31a/11, söyleşdüğün 23b/1, söyleşmege 23b/1, söyleşüp 8a/7, tanışur 45b/13, üleşdürdi 19a/5, 32b/1, yetişse 36a/4, yetişmiş 25a/3, yetişmedüm 36a/13

-(I)t- (fiilden fiil yapma eki): ağlatmağda 5b/10, beñzedüp 43a/1, beñzetdi 28b/11, beñzetse 43a/5,8, eydesin 47a/2, eydivir 34a/4, eydivirsem 30b/13, çağırtdı 13a/11, eydür 3b/12, 4a/2,5,6, 4b/11, 22b/11,12,13, 23a/2, 23b/2, 30b/8, 31a/4,10, eyitdi 5b/3,5, 6b/8,11,12, 9a/1,6, 11a/3,10, 13a/10, 13b/2, 30b/2,4,5,12, 31a/3,4,10, 31b/2,8, 32b/10,12, 33b/6,8, 34a/5,7,11, 40a/3, 44b/10,11, 49b/5, eyitdiler 9b/7, incitme 34b/3, incitmesün 12b/4, yükledüp 7a/13

-te- (isimden fiil yapma eki): istedüğü 39a/5, istemediler 33a/2, istemedür 46b/13, istemek 10b/9, isterim 3b/10, 24b/10, isterseñ 48a/7, istersin 24b/9, istese 24b/13, isteyen 48b/6, isteyene 12b/2

-tUr- (fiilden fiil yapma eki): getir 30b/6, getürdi 10a/4, getürdiler 30b/7, getürdüp 44b/13, getüreyim 12a/3, getürmege 21a/12, getürseñ 5a/1, getürtmez 23b/8, getürün 23a/9, getürüp 8b/12, 18b/8, oturmuş 36b/2, otura 19b/13, 36a/13, oturdı 34a/1, oturduğı 13b/10, 14a/3, oturdur 23a/10, oturmağı 19b/12, 38a/10, otursa

7b/3, 44a/1, oturup 9b/2, 33b/12, 44a/10, oturur 13b/12, 20a/7, 36a/12, 36b/3, oturlardı 21a/6

-U (teklık üçüncü şahıs iyelik eki): düşünde 5b/3, orucunu 15b/13, vücūduna 9a/2, yoluna 19a/5.

-U+ (fiilden isim yapma eki): kapusından 36b/10, korku 42b/1, koğu 46a/12, ölüden 46b/12, ölüm 16b/9, ölümi 27a/4, ölüye 48b/4

-U- (isimden fiil yapma eki): uzun 16b/9, 37a/7, uzunı 21a/4

-U (zarf-fiil eki): karşı 14a/4, 26b/6, karşı dikilirse 22b/8, karşı virmek 30a/4, karşısına 25a/12, karşısında 27a/9, 49b/2

-Um (teklık birinci şahıs eki): kurtulurum 24a/8, umamayalum 45a/1.

-Uñ/nUñ (ilgi hâli eki): ‘âlimüñ 27b/9, 44b/5, Allâhu Ta‘âlâ’nuñ 24a/5, Allâhümmeñ 43b/10, 44a/11, ‘amelüñ 22b/3, alnuñ 45a/9, anasıñ 43a/4,7, anuñ 2b/12, 5a/4(2), 6b/3, 11a/12, 14b/10, 15b/7,10, 16a/5, 20b/13, 21a/5, 22b/1,2, 23b/9, 24a/6, 28b/7, 32a/7, 33a/12(2), 34a/8,9, 37b/5, 38b/5, 43a/1,10, 44a/13, 46a/6, 46b/10, anuñ-çun 18b/12, 37b/3, 41b/3, anuñ-çundur 33a/12, anuñla 9a/10, 15b/10, 22b/1,2, 29b/12, ağırünüñ 27a/2, ağıvâlüñ 26a/1, ağıçanuñ 29b/4,6, ayıñuñ 2a/4, babasıñuñ 43b/2, barmağıñuñ 18a/10, bināñuñ 41b/6, birbirinüñ 21b/4, 44b/3, birinüñ 3b/2, 19b/2,3, 20a/3,5, borçlunuñ 28a/8, bunuñ 3a/10, 4b/9, 8a/7, 9a/4, 9b/8, 23a/7, 23b/6, 34b/6, bunuñla 5a/8, cāriyenüñ 9a/12, 14b/7, cümleñuñ 19a/2,3, çiftcinüñ 28a/3, diledüğüñ 47a/1, dünyāñuñ 39b/8, 46b/1, Ebū Bekr’üñ 11a/7, 19a/4, 44b/4, efendinüñ 31a/4, 31a/4, 32a/2, evvelinüñ 27a/2, ferācenüñ 21b/12, filāñuñ 26b/11,13, girmesinüñ 46a/13, haccıñuñ 3a/3, halkıñuñ 45a/7, hāzret-i Mūsāñuñ 25a/9, Hāğ Ta‘âlā’nuñ 1b/9, Hāğ Ta‘âlāñuñ 2a/8, 39a/4, hemşiresinüñ 43a/8, hizmetüñ 23a/5, idenüñ 35a/10, idenüñ 35a/10, ‘ilmüñ 41b/7, ĩmāñıñuñ 22b/3, ĩmāñuñ 34a/13, 49a/12, ins ü cinnüñ 1b/11, insāñuñ 19a/8, İsrāfil’üñ 39a/6, işlerüñ 5a/11, işüñ 2b/8, 11b/2, işüñi 23a/4, itdüğüñ 47a/3, itdüğüñüz 23b/3,

25b/6,7, kāfirūn 48b/6, kılanūn 48b/9, albūn 27a/5, albūnde 12a/5, albūne 12b/8, arındāşının 43a/4, kendūnūn 39b/6, kendūnūn 39b/6, ısmının 41a/10, kimesnenūn 20a/2, 29b/2, kimesnenūn 20a/2, 29b/2, kimselerūn 43a/5, 46a/10, kimsenūn 5a/3, 6b/6, 7a/1, 15b/9, 16b/6, 21b/1, 25b/4, 26b/10, 29a/12, 30a/12, 34b/3,4, 38b/1,4, 39a/13, 40b/11, 43a/13, 46a/5,8,9, kimsenūn 5a/3, 6b/6, 7a/1, 15b/9, 16b/6, 21b/1, 25b/4, 26b/10, 29a/12, 30a/12, 34b/3,4, 38b/1,4, 39a/13, 40b/11, 43a/13, 46a/5,8,9, kişinūn 19b/2, 46a/7(2), kişinūn 19b/2, 46a/7(2), ur'ān-ı 'Azīmūn 18a/5, 33a/8, ur'ān-ı 'Azīmūn 26a/1, ur'ānuşam 34b/13, maħbūbesinūn 9a/11, Muħammed el-Muştafa şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellemūn 33a/9, namāzının 10a/9, 36a/7, oğlanının 10b/5, öküzün 28a/5, ölmüşlerūn 46b/13, 'Ömer'ūn 38b/13, ramazānı şerīfūn 39a/7, ramazānūn 15a/2, 16b/4, rek'atūn 36a/9, şāyimūn 16a/2, senūn 2a/3, 2b/10, 140 b/8, 16b/12, 34b/13, 35a/11, 41b/8, senūn 2a/3, 2b/10, 14b/8, 16b/12, 34b/13, 35a/11, 41b/8, sizūn 19b/9, 26a/10, sizūnle 3b/13, sözün 10a/5, şāhidūn 44b/9, şehidlerūn 39a/3, tekbirlerūn 35b/11, alħa ħazretlerinūn 41b/12, alħa'nuñ 41b/13, utanūn 15b/11, 40b/4, ūmmetūn 2a/3, 2b/10, vezirūn 27a/6,7, vilāyetūn 33b/10, yatanūn 49b/3, yūriyeceğün 45a/9

-unca (zarf-fiil eki): olunca 5b/7, 31b/3, 41b/2

-Up (zarf-fiil eki): açmayup 35b/6, alamayup 9a/13, aldurup 31a/7, 36a/2, alup 5b/1, 9a/11, 9b/4, 13b/2, 18b/7, 22b/5, 31b/10, 33b/3, 36a/3, 42b/3, añlayup 33a/2, atup 8a/3, başup 21b/12, bağlayup 32b/4, baķup 3b/7, beklemeyüp 48b/12, beñzedüp 43a/1, besleyüp 5b/7, bırağup 29a/2, bilmeyüp 8b/2, bilüp 49a/1, binüp 31b/3, 4a/12, boğulup 3b/1, boşanup 35a/9, çağırup 48b/5, çağırup 33b/6, çalup 2a/2, çıkarup 28b/13, 45a/4, çeküp 25a/13, 34a/9, çıkup 27a/2, 30b/3, delüp 32b/8, 33b/11, 40b/9, deyüp 4b/7,8, 12a/10, 13b/1, 20b/3, 23a/9(2), 31b/9, 32b/7, 33b/9, 34a/12, 34b/12,

35b/4, 37b/1, dimeyüp 19a/13, diyüp 9a/7,8, 9b/12, 11a/2, 31b/12, dikelüp 22b/9, dikilüp 45b/10, dileyüp 5b/5, dīvān idüp 22b/10, döndürüp 11a/8,12, dönüp 36a/13, döşenüp 35a/2, elem çeküp 25a/13, el kavuşdurup 27a/9, eyleyüp 2b/11, geçüp 5a/5, 33b/12, 38b/6, 43a/11,13, geçürüp 32b/8, gelüp 9a/1,5, 9b/7, 12a/13, 13b/2, 19a/12, 25a/1, 31b/1, 34a/1, 37b/10, 42a/2,11, getürdüp 23a/9, 44b/13, getürüp 8b/12, 18b/8, geydürüp 23a/10, geyüp 27a/8, 43a/1, girüp 14a/1, 30b/3, 31b/6, gitmeyüp 9b/5, görmeyüp 5a/13, 5b/9, görüp 7b/8, 9a/10, 23a/11, 31b/11, 33b/13, 47b/8, igvā idüp 23a/3,6, içüp 14b/4, idüp 2a/2, 2b/4, 4a/12, 5a/1, 6b/3, 9b/7,12, 11b/12, 19a/10, 19b/6, 22b/10,11, 23a/3,6, 23b/4, 24a/8, 26a/10, 27a/11, 33a/9,11, 33b/12, 34a/3, 35a/13, 36a/13, 38b/9, 45a/6, 47a/2, inüp 33b/3, 48a/13, işidüp 9a/1, 23b/2, 31b/1, işledüp 7b/7, itmeyüp 3a/2, 7a/4, 33b/1, kaçup 34b/3, 42a/4, kaldurup 36a/2, kalkup 3b/9,13 11b/4, 31b/9, 36a/9, 44a/9, 47b/7, 48b/7, kapanup 46a/7, katmayup 21b/2, kaynadup 21b/1, kılup 2a/5, 44a/8,9, 47b/4, kızdurup 29b/13, komayup 5a/10, koyup 5b/1, 8a/1, 31a/13, meclis görüp 9a/10, nefes olmayup 16b/3, 28b/5, niyet idüp 36a/12, 48a/9, olup 5a/2, 9a/2, 15b/10, 16a/10, 20a/5, 27b/10, 29a/8, 32a/1, 36b/3,12, 38a/12, 41a/12, 46a/6, 46b/5, okudup 41b/5, okuyup 27a/4, 34b/9, oturup 9b/2, 33b/12, 44a/10, şalivirüp 36a/1, şanup 36a/13, şarılup 3b/4, 23a/8, şarup 27a/11, segirdüp 25a/1, seküp 33b/5, şıçrayup 23a/7, 31b/13, söyleşüp 8a/7, su'āl idüp 22b/11, tårdup 44b/13, tırmayup 4b/11, 30b/10, tırup 9a/5,13, 35a/11, tıutup 33b/11, tıyup 9b/8, unudup 17b/12, 19b/12, 38a/10, 44a/6,10, uyup 20a/3, varup 3a/2, 9b/5, 10b/8, 39b/6, virmeyüp 9b/2, virüp 19b/13, 40b/2, 47b/6, yanup 45a/4, yapup 2a/2, yazdurup 39b/12, yazup 21b/11,12, yudup 25a/9, yeñilmeyüp 9b/4, yükledüp 7a/13

-Ur- (fiilden fiil yapma eki): düşürdi 27b/1, düşüren 13b/5, düşürmedi 42a/2, geçürüp 32b/8, toğurdum 13a/4, toğurmadı 1b/5, toyurur 43a/7, yaturmışlar 49b/2

-Ur (geniş zaman eki): alabilürseñ 31a/6, alabilürsem 31b/8, bilürem 35b/4, bilür 11a/1, 17a/7, bilürdi 49b/6, bilürem 35b/4, bilürsin 24a/6, 28b/5, 38b/3, çıkagelür 34b/8, derilürler 22b/11, dikilür 20b/5, döndürür 37b/5(2), evlenür 30b/9, eydür 3b/12, 4a/2,5,6, 4b/11, 22b/11,12,13, 23a/2, 23b/2, 30b/8, 31a/4,10, ezilür 49b/3, gelür 6b/13, 17b/3, 23a/2, 31a/11, 40a/8, 40b/4, 43b/12,13, 44a/2,11, 45b/9, gelürse 8b/2, 9a/7, 16a/8,9, 20a/10, 26b/12, gerekür 23b/12, 42a/5, girür 3b/2, 8a/10, 19a/6, 40b/3, girürler 3a/12, 22b/4, 49a/2, girürse 22b/1, görür 6a/9, 8b/5, 20b/4, 35a/9, götürür 21a/6, 41b/12, idinür 43b/8, incinür 2b/2,3, ödenür 2a/5, öldürür 17a/6, öldürürken 34a/6, ölürse 16b/3, 40b/10, silinür 27a/5, tayanabilür 26a/1, virilür 13b/11, virülür 47b/3(2), virür 15b/6, 20a/7, 25b/7,9, 29a/12, 29b/2,6,8, 33b/2, 35a/5,8, 40b/3(2),12, 41a/1,2, virürler 16b/3, virürsin 9a/3, yatur 46a/13, yetişür 2b/6, yürür 8b/8, yürürse 9b/9.

-Ur-Am (geniş zaman teklik birinci şahıs eki): aluram 31b/9, 43b/3, bilürem 35b/4

-Ur-lAr (geniş zaman çokluk üçüncü şahıs eki): buyururlar 36b/5, boğulurlar 3b/4, derilürler 22b/11, girürler 3a/12, oturlardı 21a/6, olurlar 6b/9, 8a/3, şarmaşurlar 3b/1, tırurlar 27a/10, 45b/11, ururlar 8b/4, uyanurlar 19b/8, virürler 16b/3, varurlar 4a/1, varurlardı 6a/13, 6b/1,

-Ur-sIn (geniş zaman teklik ikinci şahıs eki): bilürsin 24a/6, 28b/5, 38b/3, olursın 5a/11, 24a/8, virürsin 9a/3

-Ur-sIz (geniş zaman çokluk ikinci şahıs eki): bulursız 26b/2, buyurursız 6b/8

-Ur-Uz (geniş zaman çokluk birinci şahıs eki): ideyoruruz 33a/4

-Uz (çokluk birinci şahıs eki): çekerüz 23b/10, iderüz 22a/9

-üm (birinci şahıs zamirlerinde ilgi hali eki): benüm 3b/6, 10b/6, 23b/8, 21a/12, 22b/5, 23a/8, 24a/9,11, 24b/2, 26a/11, 26b/3, 27a/1, 27b/2, 29b/6, 31b/2, 32a/5, 32b/6,13, 33a/8, 33b/8, 35a/12, 40a/4,7, 43b/2, 44b/2, benümdir 13b/5, benümle

25b/8, 35a/4, bizüm 12b/3, 14a/11, 23a/12, 30b/9, 31a/11, 33a/10, 47a/10, bizümde
24a/12, bizümkiler 38a/, bizümle 23b/10

-vUz (çokluk birinci şahıs eki): idevüz 11a/13, olavuz 11a/5, 23b/13, olmayavuz
23b/12

-y- (fiilden fiil yapma eki): kıoya 46a/8,9,10, kıoyalar 14a/4, 29b/9, kıoyduğı 45a/4,
kıoyıñuz 29a/4, kıoyıvire 17b/5, kıoymaz 28b/7, kıoyup 5b/1, 8a/1, 31a/13,
kıoydukdan 7a/10, kıoyurur 43a/7

-(x) yor (şimdiki zaman eki) : öldürüyor 34a/7, görüyor 30b/10

SONUÇ

Üzerinde çalışma yaptığımız İlm-i Hâl adlı eser, sade bir dille, harekeli nesih hatla yazılmıştır. Eserin harekeli olarak yazılması dudak uyumunun incelenmesini kolaylaştırmıştır. Eserin yazılış tarihiyle ilgili kesin bir bilgi yoktur. Eserden tespit ettiğimiz bazı dil özellikleri, dudak uyumuyla ilgili örnekler ve bazı eklerin Osmanlı Türkçesi dönemine ait olduğunu göstermektedir.

Metnimizde görülen tersine uyumsuzluk örnekleri, yazılış tarihi belirsiz olan eserin Klasik Osmanlı Türkçesi devrinde yazılmış olma ihtimalini destekler niteliktedir. Tespit ettiğimiz dil hususiyetleri ise şunlardır:

Metnimizde yuvarlaklaşmaya bağlı bazı uyumsuzluklar tespit edilmiştir: belirtme hali eki: *haberü 40a/4*

Metnimizde düzleşmeye bağlı oluşan uyumsuzluklar ise şunlardır: çokluk ikinci şahıs iyelik eki: *evlâdîñuz 25b/6, mallarıñuz 29a/3, hastalarıñuza 29a/4, haberiñüz 30b/8, biriñüz 45a/2*; -dIr/-dUr- fiilden fiil yapma eki: *soğdırmaz 17a/6, öldirdi 33b/10*; teklik birinci şahıs iyelik eki: *emdüğim 43b/2, etdüğim 30b/12, gördüğim 32b/11*; -dIr bildirme eki: *budur 39a/9 (2), oldır 10b/5*; -dIm/-dUm görülen geçmiş zaman birinci teklik şahıs eki: *bükdim 10b/10, öldürdim 34a/6*.

Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde kullanılmaya başlayan -(I)yor şimdiki zaman eki, metnimizde tespit edilmiştir: *öldürüyor 34a/7, görüyor 30b/10, katl ideyor 33b/7*.

Kalınlık- incelik uyumu ise metnimizde birkaç istisna dışında tamdır. -KI ekinin kullanımı uyumluyken (*sonrağı 143b/12, arkañdağı 147b/9*), -iken zarf-fiil ekinde bu uyum söz konusu değildir (*açarken 141b/12, 142b/6, yurken 156a/4*). Günümüzde uyumsuz olarak kullanılan *dahi, kardeş* kelimeleri metnimizde uyumludur. (*karındaşlara 154a/13, dağı 175a/7*)

Dudak uyumu açısından metindeki durum Şu Şekilde tespit edilmiştir. Eski Tũrkçe devresinde bazı kelimelerin sonunda yer alan /-g/ ve /-ĝ/ ũnsũzleri, Batı Tũrkçesine geğerken erimiŐ ve kendinden ũnceki dũz ũnlũyũ yuvarlaklaŐtırmıŐtır. Metnimizde Şu ũrneklerde tespit edilmiştir: *ķapusından 162b/10, dũrlũ 128a/9 vb.* Ancak metnimizde /-g/ ve /-ĝ/ dũŐtũĝũ halde yuvarlaklaŐmanın gũrũlmediĝi ũrnek de vardır: *elli 131b/12.*

Metnimizde tespit ettiĝimiz bazı iki Şekilli kelime tabanları ũzellikle dudak uyumu sũrecinin baŐladıĝını gŕstermekle beraber yeni uyumsuzluklara da işaret eder: *kendi ~kendũ, ķurı ~ķuru vb*

Sonuç olarak, İlm-i Hâl adlı bu eser ęeŐitli yŕnlerden incelenerek ait olduĝu dŕnemin dil ũzelliklerini ortaya koymamıza yardımcı olmuştur.

KAYNAKÇA

- AKAR, Ali, *Oğuzların Dili Eski Anadolu Türkçesine Giriş*, Ötüken Yay., İstanbul, 2018.
- AKKUŞ, Muzaffer, *Kitab-ı Gunya*, TDK Yay. 592, Ankara, 1995.
- ARGUNŞAH, Mustafa, “Harezmi Dönemi Metinlerinde e/i Sorunu”, *Dil Araştırmaları*, Sayı 6, Bahar 2010.
- ARGUNŞAH, Mustafa, *Muhammed b. Mahmud Şirvani, Tuhfe-i Murâdî, İnceleme-Metin-Dizin*, Ankara 1999.
- ARPAGUŞ, Hatice K, "Bir Telif Türü Olarak İlmihâl " MÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi, İstanbul 2002, S. 22, s. 27. 11).
- ATMACA, Emine, *Zühretü'r-Riyaz (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)*, Palet Yay., Konya 2016.
- AYNACI, Mediha, *Osmanlı Kuruluş Dönemi Türkçe İlmihâl Eserleri Çerçevesinde İlmihâllerin Fıkhî Yönden Değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü., İstanbul, 2009.
- BANGUOĞLU, Tahsin, *Türkçenin Grameri* TDK Yay., Ankara, 2011.
- BİLGEGİL, M. Kaya, *Türkçe Dilbilgisi*, Dergâh Yay., İstanbul 1982.
- BİLMEN, Ömer Nasuhî, *Büyük İslam İlmihali*, Akçağ Yay., Ankara, 2010.
- BOZKURT, Ramazan, *Cumhuriyet Dönemi İlmihâl Çalışmaları ve Problemleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2006.
- CAFEROĞLU, Ahmet, “Anadolu Ağızlarında Konson Değişmeleri”, *TDAY*, Belleten, 1963.
- DEVELİ, Hayati, *Evlîya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyılda Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar*, TDK Yay., Ankara, 1995.

- DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara, 1993.
- DİLÇİN, Cem, *Yeni Tarama Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara, 2009.
- DUMAN, Musa, “Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Bazı Metinlerdeki Dil Uyumuna Aykırı Örnekler Üzerine”, *V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı bildirileri I (20-26 Eylül 2004)* TDK Yay., Ankara 2004
- DUMAN, Musa, “Klasik Osmanlı Türkçesi Döneminde i/ e Meselesine Dair”, *İlmi Araştırmalar 7*, İstanbul, 1999
- DUMAN, Musa, *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri*, TDK Yay., Ankara, 1995.*Ekim-1 Kasım 2014*), TDK Yayınları, Ankara 2017, s. 185-205.
- ERCİLASUN, Ahmet Bican, *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Ankara, Akçağ Yay., 2004
- ERCİYAS, Osman *Eski Anadolu Türkçesi Metinlerinden Ferec Ba'de'ş-şidde'nin Söz Varlığı*, İstanbul, Kesit Yay, 2015
- ERCİYAS, Osman, “Osmanlı Türkçesine Geçiş Dönemi Metni Olarak Ferec Ba'de'ş-şidde” *IV. Uluslar arası Türk Dünyası Araştırmaları Sempozyumu*, Niğde, 2017, s. 11
- ERDEM, Mehmet Dursun, Gül, Münteha, “Kapalı e sesi bağlamında Eski Anadolu Türkçesi -Anadolu Ağızları İlişkisi”, *Karadeniz Araştırmaları*, Sayı 11, Güz 2006
- ERGİN, Muharrem, *Dede Korkut Kitabı II, İndeks-Gramer*, Ankara 1963
- ERGİN, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yay., İstanbul, 2001
- ERGÜZEL, Mehdi, *Şirvanlı Mahmud Tarih-i İbn-i Kesir Tercümesi (IV. cilt, 2.*

- Kısım) Dil Özellikleri, Metin, Sözlük, Dizin*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 700/2, Ankara, 1999.
- GÖKÇE, Aziz, “Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine Dudak Uyumu Ve Ünsüz Uyumu” *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4/3 Spring 2009*, s, 991-1012.
- GÜLSEVİN, Gürer, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, TDK Yay. , Ankara, 1988.
- GÜNENÇ, Halil, *Büyük Şafî İlmihali*, Hilâl Yay., Ankara, 2018.
- HASKEFÎ, *İmam Azam Ebu Hanife Müsnedi*, Armağan Yay. , Konya, 2012.
- HATİPOĞLU, Haydar, *Sünen-i İbni Mâce Tercemesi ve Şerhi*, Cilt 1, Kahraman Yay. ,İstanbul, 1982.
- KANAR, Mehmet, *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*, Say yay. , İstanbul, 2011.
- KARAAĞAÇ, Günay, *Türkçenin Ses Bilgisi*, Kesit Yay. , İstanbul, 2013.
- KARADOĞAN, Ahmet, “Eski Anadolu Türkçesinde Yuvarlaklaşan Ekler”, *TDAY Belleten*, 2001/I-II, S. 44, s.171-179.
- KARAMAN, Fikret, *Dirî Kavramlar Sözlüğü*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., İstanbul, 2009.
- KOCAER, Abdullah Feyzi, *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sârih*, Yeni Şafak, Hüner Yay., İstanbul, 2004.
- KOCAER, Abdullah Feyzi, *Sahîh-i Müslim Muhtasarı Metinsiz*, Hüner Yay., İstanbul, 2005.
- KORKMAZ, Zeynep, “Eski Anadolu Türkçesinde İmlâ - Fonoloji Bağlantısı Üzerine Notlar”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C1, TDK Yay. , Ankara, 1995.
- KORKMAZ, Zeynep, “Eski Anadolu Türkçesindeki -van/-ven, -vuz/-vüz Şahıs ve

- Bildirme Eklerinin Anadolu Ağzlarındaki Kalıntıları”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C. 1, Ankara 1995.
- KORKMAZ, Zeynep, *Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları*, TDK yay., Ankara, 2011.
- KUZÂÎ, *Müsned-i Şihâb*, Armağan Yay., Konya, 2011.
- NEVEVÎ, İmam, *Riyâz’üs Sâlihîn min Hâdisi Seyyidi’l-Mürselîn*, Hüner Yay., Konya, 2014.
- ÖZKAN, Abdurrahman “Tersine Uyumsuzluk”, Türk Dil Bilgisi Toplantıları 2: Türkiye Türkçesi Ses ve Şekil Bilgisi Bildiriler (Ankara, 31 Ekim – 1 Kasım 2014), TDK Yay., Ankara 2017, s. 185-205.
- ÖZKAN, Abdurrahman, “Mehekkü’l-İlim ve’l-Ulemâ Adlı Eserde Dudak Uyumu”, I. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu (23-26 Ekim 2007) Bildirileri, Isparta, 2008, s. 479-496.
- ÖZKAN, Abdurrahman, “Netâyicü’l-A‘mâl ve Menâhicü’l-Ebrâr İsimli Eserde Dudak Uyumu”, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, S. 36, Konya 2014, s. 1-33.
- ÖZKAN, Abdurrahman, *Kitab-ı Mukaddime-i Ebu'l-Leysi's-Semerkandi Giriş – İnceleme - Metin - Dizinler – Tıpkıbasım*, Palet Yay., Konya, 2018.
- ÖZKAN, Abdurrahman, *Mehekkü’l-İlim ve’l-Ulemâ, Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler- Tıpkıbasım*, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2009.
- ÖZKAN, Abdurrahman, *Netâyicü’l-A‘mâl ve Menâhicü’l-Ebrâr”, Giriş-İnceleme – Metin-Dizinler - Tıpkıbasım*, Palet Yayınları, Konya, 2015.
- ÖZKAN, Mustafa, *Mahmud b. Kadi-i Manyas, Gülistan Tercümesi, Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük*, Ankara 1993.
- ÖZKAN, Mustafa, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz

kitabevi, İstanbul 2000.

ÖZKES, İhsan, *Riyâz'üs Sâlihîn Tercüme ve Şerhi*, Esra Yay., Konya, 1996.

PARLATIR, İsmail, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınevi, Ankara 2012.

PARLAYAN, Abdullah, *Muvatta' Tercemesi Malik Bin Enes*, Umut Matbaacılık, İstanbul, 2008.

RÛDANÎ, İmam Muhammed Bin Muhammed Bin Süleyman, *Büyük Hadis Külliyyatı Cem'ul-fevâid min Câmi'il-usûl ve Mecma'iz-Zevâid*, İz Yay., İstanbul, 2008.

SADAK, Bekir, *Tac Tercemesi*, Eser Neşriyat Yay. , İstanbul, 1980.

TEKİN, Arslan, *Şirvanlı Mahmud Tarih-i İbn-i Kesir Tercümesi (4. Cilt, 1. Kısım) Dil Özellikleri-Metin-Sözlük*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 700, Ankara, 1998.

TEKİN, Talat, "Dilbilimi Açısından Türkçe Gramerler, 1. Dilbilimi Sempozyumu, Dilbiliminin Dünü, Bugünü, Yarını", 18-19 Haziran 1987, Ankara.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri, *Eski Türkiye Türkçesi*, Kapı yay., 2012.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri, *Tarihi Türkiye Türkçesi Araştırmaları III: Osmanlı Türkçesi Grameri, İÜ Edebiyat Fakültesi Yay.*, İstanbul, 1983.

TÜRK DİL KURUMU, *Derleme Sözlüğü*, XII Cilt, 3. baskı, Ankara, 2009.

TÜRK DİL KURUMU, *Tarama Sözlüğü*, VIII cilt, 3. baskı, Ankara 2009.

TÜRK DİL KURUMU, *Türkçe Sözlük* 10. baskı, Ankara, 2005.

TÜRK DİL KURUMU, *Yazım Kılavuzu*, 27. baskı, Ankara, 2012.

VURAL, Hanifi; BÖLER Tuncay, *Ses ve Şekil Bilgisi*, Kesit Yayınları, Eylül 2011.

YASTI, Mehmet, *Kitab-ı Tafsil-i Tariki'l-Mukarrebîn ve Sebili'l-Müttebiin (Rodos Nüshası) (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler-Tıpkıbasım)*, Palet Yay., Konya 2016.

YASTI, Mehmet, *Okçuluğun İlkeleri-Umdetü'l-Mütenazilin*, Palet Yay., Konya 2016.

YELTEN, Muhammet, *Şirvanlı Mahmud, Tarih-i İbn-i Kesir Tercümesi (Giriş – İnceleme - Metin - Sözlük)*, TDK Yay. , Ankara, 1998.

İnternet Kaynakçası

<http://lugatim.com/> [Erişim Tarihi: 30.07.2019]

www.luggat.com/ [Erişim Tarihi: 30.07.2019]

Ottodroid Osmanlıca Sözlük Uygulaması

www.isa-sari.com/osmanlica/GELİŞTİRİLMİŞ OSMANLICA/ARAPÇA KLAVYE.

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
--	---	---

ÖZ GEÇMİŞ

16.11.1993 tarihinde Konya’da dünyaya geldi. İlkokul ve Ortaokulu, Ahmet Haşhaş İlkokulunda, liseyi Açıköğretim Lisesinde okudu. 2012 yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü kazandı. 10 Haziran 2016’da bu bölümden mezun oldu. Aynı yıl Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesinde pedagojik formasyon eğitimini tamamladı. 2016 Eylül ayında Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde Yüksek Lisans eğitimine başladı. 2016 yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi TÖMER KONDİL’de okutmanlık görevine başladı ve halen devam etmektedir.

TIPKIBASIM

وسم حضرت زینبیه بیور در یک حبیب بر تو نمیکه بیور مکران
 او بو بختی آید وین مکان بختل با یوب طبل وضو ر نا و ههای جان
 او نیاز لرزه اول قوم سنک امتک دکلد ر سنن انکری ترک
 ابله بیور دی مسئله هر یک ره صغان آیتک آخر جمعه یک
 کوبی حصان عازن قلوب حله قضایه فالش عازن ارم او دور
 دبیسه کنیدی کاف و عورت بویش اولور فالش عازن و صفا
 اینه دن غیر بیستنه ایله او دغز موعظه بر کسه
 حق تعالی تک بی ایند وکی اینی اشلسه عبر دن ماع کد
 اولور در کوه مصیبت مظهر اولور اول بودر که حق
 اعلی اول کصیبه عداب الیر اینی بودر که بیستنه
 علیه الله که کوکر شاد اولور او جی بودر که اول
 اولور بی سر سینه دن کجسته و دشمن دور بی بودر که
 جمعه لایق اولور بیستی بودر که قلبی طاره در در حق

قل هو الله احد یعنی آیت محمد الله کرین ایا علیا زینب
 برور شریکی و یار یچی و وزیر ی بوقدر الله الصمد
 یعنی الله تعالی حضرت زکری میز و الجمن لمد بیلد یعنی
 یکسه طوعت میدی و کد بولد یعنی کمنسه دن طوعت می
 و لدر بکن له کعوا احد یعنی ایا بکران بکسه
 اولادی بیستنه ره صغان برای کوبی صناع بری اعز و وحی
 زمان صدقه؛ فطری اول زمان هم بریمت او فضل کرد
 و صدقه؛ فطری واحید موعظه حق تعالی تک برت
 اینکد وکی حرکام بی ذره قدر در اولور سه اندرت
 بیحق اینش و جنت عباد نیندن عزیز بودر موعظه
 حق تعالی حضرت زکری حبیبی محمد صلی الله تعالی علیه

اولسه توبه و بوزمان دي موعظه بزرگسيه حجه رخت
 واروب خلد کند زنگره و خورن ترک اتموب کسه
 ايدرسه حجيان معقول اولد و عفته علامتدر موعظه
 بوزنيا دولتي هان فنگه بکزر هورابه جچار حقداره
 جانل کيسه اشغه ايدر و بزده و کيزن طلعه سینه بکزر
 قنارز قبا زرده کيسه ايدر ايدري برايش ايشله کير اصلا
 صوکی اشغاعه اعن اولا اول اشغاعه ايتن دولت اخوت
 دولتي موعظه دولت دولت ديزلر دو دو سسطلانه
 ديزلر لکت ديوکو ننگه ديزلر بزينسینه هوس ايدر لکيم
 سيطان ايله کو ننگه ديزلر عاقل اولان بونک يا نيه
 پ او عمار موعظه جمله بونه ايدر لک دو صوفيه
 اويچ سینه بکزر سکرکيه و لوز بويچيه کير لک کير لک
 ککن در ياده کي در هه لاک اولور جمله سي بزرگيه

الشيخ بود کير کند و فقيهه نه ظلم ايدر يچي بود رکبه
 بيز صل الله فاعل عليه وسلم الجنون سکر يچي بود رکبه
 ملکنکر الجنون بد و تا ايدن طقوز يچي بود کير اول
 قبا حتى ايد و کن مکان و ملکنکر اخريده شهادت ايد و ب
 بولکيني بوبما حتى ايدري ايدري و يکل او يچي بود رکبه
 جوره يا نيه اولان فکر سیکلو بيه صرري بيشور و رح
 موعظه حق لعال حضرت بيور دیکه بزرگي برا يچي
 اشغاده حکم سوال اشکي کسه ايشک صو کير نه
 خيز ي وار بوخسه عفا يچي وار اولان بويچي کير
 کير اقيه جيم اول سنک امتک و کولدر موعظه
 بزرگسه بر ضرجه توبه ايلکوب بر قاچ رسا ندرت
 منکره ييه توبه ستن بوزسه اول توبه بوزمق اناک
 عبادت و يشاري معقول اولد و عفته علامتدر معقول

واروارا صلحونك اوزسه برينده بر قيون بوكتك اصليش
 طورور و برين آيدر شول قيون اندرك قيون الجيمه اندر
 ديدر هلان هر طرفدان كو بگر كد بگر اوشه مكد بگر كيشه
 بوزر و جگون ديدري بوزر و جكد بگر كو بگر كد بگر كيشه
 طاغيد بيل بادشاه و ديره اندر لالا بوندان ته جفا كره
 و برين آيدر سكاريشاهم بو قيون ديره اسلامه بگرز ما دامك
 سبز ديم اسلامي بوكتك طو در سين هنج بزدنياش
 باش قالدريز اكار نيزه فان حكيمي الجيمه اندرون
 مش هر طرفدان دشمنان اوشه كله ديدري عاقل اولان
 قصدن خصمه الله كرك در مو عطفه جهالاش
 زماننده علما علمي جوق اظهار اديگر شوننده كيه
 بركيشه دن حورق ايدوز و وما خاطر يسه باقون طوعه رسو
 بگرسه ملعوندر الله نقال و جمله مملكتك ر و جمله ده

صر مشور لر اول ابي جگر اول ابي جگر جمله سي بو علوب
 كيدركن الجكر نيك برينك البته بز اول كيرز اول اول
 بركيشه بز نكاره جفا دعو احيايه وار سين اول ايليكه
 يا بو جمله صلوة بزيه صار لوب بو ر علوز لر بن رحيم
 بو قاروب بر عبيده ائله صار لارينديري عاقل اولان
 برين اميدي بيم حاتم بو حلقه ايشل زسه ايشل سولر
 شين ائله باقون ائله اوعيه هان فان وار و لر ولي
 اللدقنومه سبي حيت كك ايدر زيه جفانه و صك
 سلطان سلكم فالقوب محبه سمن اخلير او ليجو و ن ريشه
 ديو كه لالا هغه كينك ايتيرتم لكين بو طرفه
 و زمانده جوق بجا بو اسلامه مير صورت اوشه سب
 بجه ايشك ديجان و نيزده اندر بادشاهه قالفكر
 سبز و كله بگر سيم بو مير بادشاه ده قالفوق كيريزك مطبخه

وار وار

کوز بیکسیه بفضیلت ایدوب بوله کوز منک بو دنیا طریبلو
 انون اولونده جمله سن الله ایچون صدق انعدن نون سلو
 در مسئله بزکسه نیک اکی رگتت صلح عازری صفایه
 فانت انک برینه اکی بوز بلیت رگتت ناوله عاز فلیسه انانت
 برینه بگوت اودنر مادامکه اولن قیلان عازری صفایه
 ناوله اگرتت دینیه کافر اولور مور عظمه دین اسلام اکی
 سفیدان سرگیند بیری صبر ویری بگردد انسان کیندی
 صبر باشد سگن کوه در او بکنله انسان اولور انسانست
 مور عظمه عدل بوه صبر کیندی بربو سوزنده انخلکه دین بربو
 حتی سبر لاه برینه قوم سوب راق او شسته فوسلش
 ظلم اخی اولور سبر عیری باشلرک بوکافاتن امله دج
 مور عظمه حضرت علی ترکونه بولده کینه زکات بر مکنه
 کوز سوب با صندی صکره کوز دیر مریجه دینلرک باشلاری

حیوانانی لغت ایدرلر اگر طوعنور و سوزلر سه حق افکار
 اینی هر دو بولور فتنه دن صافتر مسئله بزکسه کوز درک
 زمان سکا اوجیدی سن زمانه اوی دینیه کافر اولور
 مسئله بزکسه کافر اولور انک منک یعنی سبای کافر
 اولور منکران بو بلور در مور عظمه هر عصفه بولله درک
 غلام صایح اولور زسه جمله عالم صایح اولور اگر غلام
 خلقه سوال اینی اشک بوی بیده کینه و لور دج
 انغرلر اریسه طر نکل اگر خلقه اشک بوی بیده کینه
 کت کوز اشک لر سه طر نکلر سه بولک موالی سوال انجیه
 بکرر کینه صلحه دینر کرسول اینی حلال الجنه دهر و ادر
 اما کینه کندی طور سوب بر خلق دجی ایدر کمر اگر زهر
 اولسه کشتد بر شیدی ملایه سوزیلور دینا نازل علما
 حکایتی می بولدر مور عظمه حقه عاصی منق و بچورده

فَبَدَّ بِنَجَابِيهِ دُونَسْمَاوَا قَلَانِ عَمَّازِ كَمَسْتَمَكِر
 دَخِي فَبَدَّانِ بِيكَارُونِي دُونِي وَبِرْسَه دَوَعِي كَه غَاوَرَان
 خِيَارِ جَابِرِ دَر مَوْعِظَه بَرِي كَسْمَه زَنَّا اَلْبَسَه عَرَبِي
 مَرَرِي نَدَان مَاعَمَّا النِّي دَر زَوَصَرِي وَاوَرَانِ اَوْجِي دَر نِيَاه
 وَاوَعِي آخِرْتَه دَر نِيَاه اَوْلَانِ بُوَرِي كَه اَوْلَا جَرِي
 صِفْتُو اَوْلُو زَا بِي كَبِي فَعَبِي وَدَلِي اَوْلُو زَا اَوْجِي
 مَحْرُوبِي اَز اَوْلُو زَا آخِرْتَه اَوْلَانِ بُوَرِي كَه اَوْلَانِ
 حَقِّ نَمَّا اِي حَضَرِي اَكَا عَمَّتْ اَبِي اَكْبَرِي حَسَابِي اَللّٰهُ بِي
 بِلَه كَوَرُو زَا اَوْجِي صَوْلَتَسْمَه اِي جَانَسِي كَيْتَلِ بُوَدِي مَوِي
 وَاوَرَانِ زِيَا بَرِي كَسْمَه زَنَّا اَبِي زَا اَوْلَسَه اَعْلَمُو كَيْتَمَسْتَه
 سَبِي مَوْعِظَه اَصْحَابِ رَسْمَتَسْمَه شَوَرِي كَه اَنْ بَر اَوْلَمِ سَبِي كَه
 هَفْتَه دَه بَر كَرِي فَصَايِ صِلَاحِي اَبِي زَرِي اَبِي اَنْزَلِ
 رَمَانَسْمَه كَيْتَمِ بُوَعِي طَرَه كَوَرُو اَوَارِ رُوِي هَفْتَه دَه

زِيَا بَرِي اَللّٰهُ بِي بِي اَوْجِي اَوْجِي كَيْتَمِ بِي بِي
 اَكَا اَبُو جَاهِ اَوْلَدِي اَعْبَدَه بَر كَيْتَمِ رَسُوَلِ صَلَوَاتُ اللّٰهِ تَعَالَى
 عَلَيْهِ وَسَلَامِي دُونَسْمَه كَوَرِي حَضَرِي رَسُوَلِ اَبِي زَرِي
 يَا عَلِي بِي بِي اَللّٰهُ بِي بِي اَبُو زَرِي بُوَرِي سَبِي اَوْلِ وَجِي كَه
 جِي دَسِي كَيْتَمِ اَللّٰهُ تَعَالَى دَن دَلِي بُوَرِي اَبِي زَرِي سَا
 دِي كَرِي خِي بِي بَا صِدِي لَكِي كَوَرِي مَدِي وَهَم كَرِي كَه
 بِي اَبُو اَوْلَا جِي بَسَلِي بِي صَا قَلَدِي بَارِي سَبِي عَفُو اِي لَه
 دِي دِي بُوَجِي حَقِّ نَمَّا اَنْدَن اَو تُوَرِي سَكَا عَمَّاب
 اَبِي زَرِي دِي دِي حَضَرِي عَالِي كَيْتَمِ سُلْطَانَه كَوَرِي بِي
 وَجِي كَه بَا صَعْمَكَه بُوَنَلَه دِي جِي اَنْشَانِ اَعْلَمَتَسْمَه سَبْت
 جِي سَبِي كَسْمَه دِي وَارِ مَحَاسِبَه اِي لَه مَسْئَلَه بَر كَيْتَمِ
 بَر بِي عَمَّتْ اَيْتَمَا شَمْسَه مَرْعِي لَه اَكَا اَكْبَرِي اَللّٰهُ بِي بِي
 اَوَارَانِ مَسْئَلَه بَر كَيْتَمِ كَسْمَه عَارَه طُوَرِي كَسْمَه كَبِي دَر

خبر در

کلمه نیک در روزی که بسته کج می شود و بیل مسئله استیخ لاد در آن
 بر در و وارد اول در ده استیخ لاد دعائی او میجو
 کج در یک جانب دکدر موعظه حقیقت در بسته تو بسته
 نظر ایروب حتی جراتی هر کس سوید سه الله تعالی اندر
 خوشنود اولتندر علامتی نور موعظه دین مسئله استیخ
 بر مسئله او کریمت و بر بیلر بر مسئله او کریمت بیک
 رکعت عاز قطعان نور البور مسئله حرام لعینه بر مسئله
 حلال اولتندر مسئله کبی بر مسئله حلال اولتندر
 بوقدر اما حرام لعینه مسئله حلال اولتندر مسئله
 قاری طوبی مقدمه کبی در باره حکم بسته حرام
 لعینه در اما کاین اوریج طوبیام در بوی خود مسکون
 بیون در بوز کرده چه بوی که اولی زاده عیبه بی عیادت
 بر بسته کج مسئله بر کجی از استیخ بوی کلاب بر بسته

بز کجی از او و بر کجی عورتی وار و زاری مسکون اول
 سلطان کج بولد و عندی بیدیل لیکه بویجه اوکی
 دکول ایوب کین بیلدیل آنک الجون هر بسته ترک ایوب
 بقای نه لایم ایسه اگا جالسید بیل عاقل انیک فصیح ال
 موعظه مدد بسته یانه و از سه صحن سکا کج دینک
 اصل بوقدر بر کسبه نیک در روزی بر کسبه کجمن حتی رسول
 الله مسکون الله سوال علیه وسلم حضرت زینب بر کسب بیوات
 ایلهدی ایلهدی یار رسول الله سیز کر صل بیون بر سیر یا بوه
 بید و ه منزه ایون اولسه سکانی اشقی او یون اولتندر
 اصل بندر زیدی رسول علیه السلام بیور و بیلر اول
 او یوز اولان دونه برده کردن کندی عبرت ایوب کی
 ایلهدن کندی رسول علیه السلام ایلهدی ایلهدی
 جمله بسته الیهدن کونر جمله در روزی ایلهدن بیل کجی

ک

اسیران صفتا و گویا قیوم مسلمانان از آن طوین توغلت
 بزرگ طوقنمون دیو مسلمانان رخ اول اسیران آری اور
 پیشته از لرسته ایله اولورلر واکس کارا اولوریده و
 مسلمانان و در ورسته عسکرانین ز و عیارنه کجک جک
 مسلمانان اولدوری انا سخی کاره ایله بیست با جمع
 مسئله مولو بلیری و در و سه و توحید ایندی نکر
 و بونکن کیمی صلاان برع ایندی نوری بونکر
 ایندی نکر ای عبادت دکلمون بیک عیبت دکلمون عیار
 موعظه پیغمبرینک کیمسته سزال و عذاب کور و عذر
 حینته کیمرد اول حقیقه بز کسند و یکه و کورن لاقید
 میان و بر دین شریکه بویله اولسه کرک ایچین دین
 اینا ایمان و کسند و مه فالان و عار او قومنه ایوا لدم
 دین موعظه شول کیمسه ایمان و دین انا کساکه

کیمد و کن یون ایچینده کارا و شریف اولسه حیوانه بیلت
 لایم کیمسه بیلت جانین و در و دینله انا ضر و درسون کل
 شریف او سفینه اولور و سه کارا اولور موعظه اسه
 محمد اصلا کین طوقن جانین دکلمون انا الله ایچین
 اولور و سه جانین در مسئله حین آدم دعا بیستله سور
 فایحه او قومون جانین انا قران بیله جانین دکلمون مسئله
 بیکسته بر کار و سه بیلش افلک و نیا اندک بر اولک
 کور و سه حوق بیستله دینسه لایسه عاصی اولور ایچین
 بیله مسلمانان حوق حجاج و بر دینک ایسه عاصی اولور
 مسئله بیکسه سجده ایچین او قومون و یکن حلاله سجده ایندی
 صکره ایندی و کیم ترکان و صلا اولور بیلدن صکره ده
 ایندی سه هال کیم ادا در مسئله عیاره کاره و مقابل
 اولد و ی زحان کار و سه کیمی کسند و لده اولور مسلمان

اسیر

بربله نمکین اولدوغین ایشیدوب بار شاکه کلون ایشیدی
 بچونک تا بوسرته خیزین اولوب عیب یوق و چورودک
 ثقلت و یوقوسین بهوده یوق خیزین اوله دیوبومعقولک
 تصیحت امین بعض سوزار سوزیدی یونک سوزی رحمت
 بار شاکه کوجته کلون همان فی الحال تریدن طوزوب
 ایشیدی کرسینه نیش برصفا انیه نکر اصلا صا طریکه
 قساره کلونه دیوبن امین ایلدی نعدن سگواچی کلونسه
 زینهار بسکا عرض ایلک دیوبن دنی اچرو سراسینه
 کیردی بوسولک جاریکه بی و ارا دی غایت نیک سوزوب
 اخلکه مجلس قوزوب صفایه باشیدی بار شاکه
 بز آثار الوب دانسته یوق بربومعقولک سنتک اغزینک
 اتردی الله امرنله بر انا و دانسته بی صارتک بو غارنک
 طوزوب نفس الله طوب فی الحال مسلم جان ایلدی

جلهه اولورسه الله نسا ایلان بلجیه هر کیدان برب صتر
 کلورسه اکلان بلبوب جلهه سی الله نسا اولدوبله ایشیه
 ایمان دایین اکن اولدور مسئله برب صا حجه کورسه یوق لاییه
 دایسه شریعه اگاسکتین و گتک اولدورک و احر قنده سکت
 بیله عتاب کور و زتا اعزاز ده دایسه ک به بو بلبلر
 مسئله نایله عاز فلان اولسک نیت ایلدیم عاز دایسک
 بیتر اماره مضانده ترا و حجه دینک لاریندن مسکنله قانک
 ایمان ایله با یوقوس اولور جاغیر و دیور و دیات جاغیر
 دکول در اصل فوجدن حیکایت قرانله قانک
 اجمه جاغیر دکلدور مسکت برب بار شاکه دایما قراندر
 قاناجردی بکون کتک قاله ایلدی قانکله کل جاغیر
 عیب کلدی هان کللام شریع کوروب اتردی و زیاده
 الله باندی اول عصرده برب شیخ و ارا دی بار شاکه

توبله

قال اجتمع جابر وكثير بوابا فساها بوابا ابي كاه وشريفان
 قال اجتمع سبيله اولادي مسئلة بركسته قدح وعايني كاه نور
 وعايني باقران وعاي جبرائيل عليه السلام كوكلمن محمدا
 عليه السلام ككوز ذي نبيه لانه سويل جبرائيل عليه السلام
 خزان عظيمات عيري بزجاج ايل انذر محمد زبور ذك اصل
 بوقدر موعظته رسول عليه السلام ببور ديل كركي
 كند وجاته منه صار نسه مستملا نكوة ايله صامته سكه
 اوان كني مستملا ان اولتر حسنة عازي بيت ايدر كرك
 بركونكي حسنة عازي نك فرضته ريك وركونكي اويله عازي
 زيك فرضته سكه وسكا وقتاه دعي بونكي ديو كوكوت
 ايله بيت ايه برك فقام قالمش عازي وارا سكه بونيله
 ديعينه اولتر وعازي بيت ايدر كرك خاطر نده بونيله
 اولكر الله يعين اواما عجزه ومو بيلر الكون اجوزت

يكوه منح سادة جليجيان بادشاه اعلمناه باشلدي
 ميدي دعي دقن انكاه وبرميوت باشنده او نور وب شولهد
 اعظام ويكويت قوقنه باشلدي بيمر خلق كور ديل اولتر كبر
 كوجه مستي اوب كوند بيل بادشاه بجلموب مشا ريك
 اولسته واروب كجه كوندن اعلازي مشا ريدن كيموت
 سلطنت احرا ليه تعبدن قالدري ولايت خلق بريمه
 كوز مشا ورة ايدوت استبدل اطرافده اولان اعلا
 بونك بوصالين طوبوت هر بريمي بزم فندك اور بركور
 بوزر سه حال خجه اولون بركا سبه اولمش اولاجوش
 بوندن بزه درمك بوق هان بزم عيري بادشاه كوز ملت
 كرك بوملكته بوحسه ملكيت اذن كنه مي مستردور
 اولبور ديويت اندن بزم عيري بادشاه نصيب ايدوت
 ان اولدر ديل اعدي قيصدن خصه الكور كرك كلام سربند

كَرَّمَ الرَّهْمَةَ حَافِظًا لِرِيشِهِ دَعَى فَرَّانَ بَلْبَانَ نَكِيهَةً قَالَتِ ابْنَةُ حَضْرَتِ
 أَبُو بَكْرَةَ أَبُو أَحْوَالِ دِيُونِ وَتَابِي مَحْفَقَةً يَا لَأَلَمْ صَنَعَكَ كَمَنْعِ
 أَوْلَادِي وَيَسْتَبِيلُ أَبُو بَكْرٍ ابْنِي زِي بَنِ فَوْزٍ وَرَمَيْتُكَ بِشَرِّ عَطَايَاتِ
 بَرِّهِ جَيْرِ بُوَيْشْتِكُ بَرِيذِيغَتِ اَنْكَلَدَه رِيْلَارِ سَوْرَ حَضْرَتِ اَنْدَرِي
 صَنَعَكَ اَهْلَ بَرِيغَتِ اَوْلَا وَزِي فِي اَصْحَابِ هَرِكُ بُوَيْشْتِ
 حَضْرَتِ أَبُو بَكْرَةَ سَوَيْكِيُو سَوَيْكِيُو عَامُ اَلَّتِي اَيُّ مَمِيَّتِ
 اَوْلَادِي اَلْحَرِيحِي مَسْأَلُ حَضْرَتِي اَبُو بَكْرَةَ قَلْبِي دِي حِي
 دُوْنِدُ وَرُوَيْتِ اَبِيْلَرِ دِي رِي كَرُوْرُ دِي لِيُو رِي تِيْدِي بِي سِيَا لِيُو
 صَعْرِي دِي دِي فِ كَمِ وَارَ اَمْرَانِ مَحْفَقَةً يَا لِيُو بِي سِيَا لِيُو
 اَبْنِي دِي يَا اَبَا بَكْرَةَ زَهْوَالِ حَضْرَتِ اَنْدَرِي بَنِ فَوْزٍ قَا رِي مَكِ
 بِي دَعْتِ اَوْلَا اَلْيَدِي مَرَمِ دِي دِي اَيُّ اَيُّ دِي اَلْحَا مَمِيَّتِي اَوْلَادِي
 اَلْحَرِيحِي اَسْأَلُ اَنْكَلَدَ قَلْبِي دِي وَوَيْدُ رُوَيْتِ مَجْرَانِ عَطِيَّتِي
 مَحْفَقَةً يَا لِيُو بَلْبَانَ شَانِ بَرِيغَتِ اَبْنِي اَبْنِي فَوْزِ دِي كَمِ

وَجَعَلْتُمْ عِدَاكُمُ بَنِيانَ فَوْزِيْلِيُو اَلْحَرِيحِي دِيُو بُوَيْشْتِيَهُ حَا طِيْرَهُ
 اَبِيْلَهُ بِنْتِ اَبْنِي سَسْنَلَه بَرِي كَمِيْسَتَه صَا بِلَا اَرِي شَهْ عَمَّا ز
 قَالَتْ فَتَمَّارَه قَالَتْ كَا فَرَا اَوْلَا مَسْنَلَه قَا رُوْدَه اَسْنُ سِيْلَه حَا
 بِيُو لِيُو زُوْدَه اَسْنُ بِيْلَه قَا صَيْفِ دِي بَرِي مَرِ عَطِيَّتَه شَفَا بَاتِ
 عَلَيْهِ مَا يَسْبِيحِي دِي بِي كَرَامِ اَوْ غَلَا فَنَانِ كَلْبِي بُو كَلْمِ مَسْأَلِ اَنْدَرِي
 مَسْكَه اَبَا اَلْدَرَه بِنْتِ سَلْمِي بُو كَدِيْلِيُو تَرَبِ اَنْجَلَه كُو رُوْمِ اَوْلَادِي
 بُو تَنْكَلَه جِيْلَه اَبِيْلَرِ جِيْلَه سَسْنَه لَرِي بُو تَنْكَلَه عِيَادَتِ كُو سَسْنَتَرِي مِ
 دُوَيْسَه دُوَيْكَه تَوْجِيْهَه اَقْبَانِ كَلْبِي وَرَمَا رُوْ وَا رُوْ رُوْ
 مَسْأَلِ اَبْنِي كَمِي فَوْجِيْهَه بُو جِيْلَانِ سَسْنَلَرِي اَبِيْلَهُ بُو تَنْكَلَه
 كَلْبِي بُو كَدِي مَحْفَقِي عِيَادَتِ بُو تَنْكَلَه كُو سَسْنَتَرِي جِيْلَه بُو تَنْكَلَه
 حَا طِيْرَهُ كَرِي سِيْلَه بِيْلَه كَلْبِي اَوْلَادِي مَسْنَلَه بِي اَهْلَ بِي دِي عَمِي
 نَمُ اَنْجَلِ اَلْحَرِيحِي بِيْلَ عِيَادَتِ اَعْمَه دِي اَوْفَلَدِي مَرِ عَطِيَّتَه
 رَسُوْلَ عَلَيْهِ السَّلَامِ دِي نِيَادَانِ كِي دِي حِيحَاتِ اَصْحَابِ كَرِي بَنِ فَوْزِيْلِيُو

اللَّهُمَّ يَا أَوْدَاقَ طَوْعِيَّةٍ بِي جَابِرٍ وَكَوْلِدٍ مَادَا مَكْرٍ أَفْتِنِي بِي
 إِزَادَةِ نَيْمَةٍ مَسْئَلَةٌ بِي كَوْرَتٍ مَدَدَةٍ أَوْ غَلَاظِمٍ حَسَنَةٍ أَوْلَادِي
 فَلَوْلَا مَدَدَةُ نَيْمَةٍ كَثُرَتْ رَوْحِي وَرَيْدِي وَكَيْفِي كَأَفْوَةٍ أَوْ لَوْ رَجَعْتِ
 إِيَّانِي وَجَعَدْتِ نَيْجِي كَرَجَاحٍ كَرَكْدَرٍ مَسْئَلَةٌ عَارِزَةٌ ذَلِ أَيْلَهُ
 بَيْتِ آيَلَتِكَ أَمَا قَلْبِي كِيدَهُ أَوْلَسَهُ جَابِرٌ وَكَلْدَرٍ مَسْئَلَةٌ وَصَانِدَهُ
 إِخْتِصَامِدَانِ أَوْلَانِ نَيْتِ بَيْتِ أَكْرٍ أَوْدَرِيشَهُ أَيْرِسَهُ
 فَوْشَلُو عَدَهُ دَكْبَتِي جَابِرٌ ذُرِّي أَرَا فَوْشَلِي فَوْشَلِدَانِ صُنْكَرَهُ
 حَاطِرَةٌ تَلَسَهُ جَابِرٌ أَوْلَانِ أَوْلَانِ عَيْرِ بَابَتِي أَوْجِ كَرِزَهُ
 صُنْكَرَهُ فَهَذَا أَيْدِي أَرَا صُونِ نَيْمِي أَوْ نَيْمَتِي مَعْدَرَتِ
 صُنْكَرَهُ أَيْسَهُ نَيْتِ أَوْلَانِ دَبُونِ نَيْمَةٍ كَهَكَرَتِ لَانِ أَوْلَانِ
 مَسْئَلَةٌ حَلِيبِ حَطِيبَةٍ جَعِجِي أَرَقِ عَارِزِ فَلَخِرِ وَبِرَاكِرِ
 جَعَا رَيْسَهُ قَلْدَرٍ مَدْرِي لِي رَوَاتِ أَوْلَمُورِ سَعْفِ طَلْفِي بِي
 رَسُولِ عَلَيْهِ السَّلَامِ حَضْرَتِي كَلُوبِ دِيدِي لِي كَرِ بَرِزَتِ

وَرَأَيْ عَجَلِي مَحْفَقَهُ بَارِزًا دَمُوشِي كَهُ فَوْزِ قَدِيرِ لِي مَزِيدِي سَسْتَنَهُ
 ائِمَّتِي مَحْمَدِمِ دَبِيرِي نَبِي عَتِ ائِشِي وَارِي كَنْزِ رُوكِي
 بُوَقْلَهُ مَسْئَلَةٌ ذِكْرِي جَهْرِي ائِغَلِ ائِمَامِ اعْتَمَرِ قَوْلِي نَيْتِ
 حَرَامِدَرِ ائِمَامِ نَائِكِ قَوْلِي ذُرِّي جَابِرِ ذُرِّي ائِغِ ائِزْرَهُ قَالِقُورِي
 قَوْلِي صَلَافَتِي سَهْ اَبَا عَزِي فَلَخِرِي بِالْاِصْفَاقِ حَرَامِدَرِ حَكَرِ اَللَّهُ
 دِينِي كَأَفْوَةٍ أَوْلَمُورِ مَسْئَلَةٌ بِي جَحْكَدَهُ فَوْجِي سَيْلَهُ بَيْلَهُ نَيْبِ
 جَابِرِي ائِسِيرِ أَوْلَسَهُ أَوْلَانِ جَابِرِي أَوْلَهُ لِقِ اَوْلَسَهُ بِي جَابِرِي
 أَوْلَانِ ائِمَامِ فَوْجِي بِي أَوْلَانِ ائِيشَهُ جَابِرِي صُنْكَرِ ائِيشَهُ بَا جَابِرِي
 أَوْلَانِ ائِيشَهُ فَوْجِي بِي صُنْكَرِ ائِيشَهُ أَوْلَانِ رَمَانِ جَابِرِي ذِكْرِي
 مَسْئَلَةٌ بِي فَوْشَلِي سَرَا بِي وَبِيرِي سَيْجِي بَلِي سَرَا بِي سَاكِرِي
 أَوْلَانِ قَدِيرِ صُنْكَرِ سِيَاهِلِي بَا كِي سَالِقِ ائِيشَهُ بَا بَرِ عَيْرِي
 حَنْطِي ائِيلَهُ جَعِيسَهُ أَفْتِنِي بِي أَوْلَانِ فَوْشَلِي ائَادِ ائِيدِ وَرَسَبِ
 ائِيلَهُ كَا عَيْرِي وَبِي مَحْمَدِي أَوْلَسَهُ أَوْلَانِ كَيْسَهُ نَيْجِي حَلِي عَوْرَتِ

بِرَسُولِهِ تَكُونُ اخْتِيَارًا مَوْلَانَا وَنَحْنُ اعْتَقِدُ بِرَبِّكَ الْكَلِمَةَ وَنَحْنُ
 سَيِّدَانِ اِبْرَاهِيمَ مَسْئَلَهُ رُؤْيَا سَهْ عَمَلِ اَوْلَانِي بِرِضَا مِلَّةِ عَوْرَتِ
 اَوْلَانِسَه دَقِيقِ اَوْلَانِ قَدَانِ صُكُوهُ بَهُونِ دُنْيَا خَلْقِي رُؤْيَا كُورِ سَلُوكِ
 اَوْلَانِ عَوْرَتِ كَرِيْمِ سَا زَادَه طُوعِ عَزْمِ كُورِكِ وَكَلِمِ الْبِكُورِ دُنْيَا سَه
 وَابْتِلَاءِ رِيَا دَتِي اَيْلَه حُكْمِ جَانِي دَكَلِيدِ رُؤْيَا كُورِ مَتِ دُورِ نَتِ
 دُرُودِ بَرِي رَحْمَانِ بَرِي عَلَا يَكِي بَرِي فَسَانِ بَرِي بِرِي سَيِّدَانِي
 مَوْعِظَه حَضْرَتِ عَمْرٍ وَعِنِ اللهُ عَمَلِ عَنْهُ زَمَانَتَه اَلْحِي تَبَانِ
 اَللَّيْسُ وَالْحَقُّ اَلْحِي كَا فِضِ حَمْدِي اَللَّيْدِي بُو قَدَرِ عَمَّا نِي رَدِي
 اَمَّا اَلْوَاكِيه كَا فِضِ طُورِ مَرُودِي اَمَّا بَرِي سَمُوْدَه بِرِي حَمْدِ رِيَا كَه
 طَيَّا نُوِي حَضْرَتِ عَمْرٍ اَللَّيْدِي بُو كَلَا بِرِي بُو قَدَرِ طَيَّا نُوِي وَارَا لِسَه
 بِرِي هَ بِرِضَعَه بَرِي اَبَانِي وَارَدِ دُنْيَا دِي هَا نِ سَمَادِي جَا عَمْرِي
 بِرِي هَرِ كِي حَرَامِ شَيْدَانِ بِرِي اَبَانِي اَشْتَا اَيْلَه نِي زُتِي اَللَّيْسُ
 دِي دِي مَكْرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي

عِنْدَ اللهِ وَعَارِزَه رُكُوعِ اَللَّيْدِي زَمَانَه وَاَلْحِي مِنْ سَرَا اَلْحِي
 وَبِرِي لَه حَرَا كَرِ دُرِ دُنْيَا وَبِرِي دُنْ مَوْلَانِي اَللَّيْدِي حَرَامِ
 اَلله دِي وَبِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي
 كَلِمَه كِي اَوْلَانِ كَسَمَه اَنْ اَلْحِي سَمُونِ اَلْحِي نُوِي لَه
 اَللَّيْدِي سَمِ اَوْلَانِ اَوْلَانِ دُنْيَا بِرِي رَسُوْلِ عَلَيْهِ اَللَّسْلَامُ وَه
 بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي
 حَقِّ مَعَالِ بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي
 جَوَابَه نُوِي اَوْلَانِ اَوْلَانِ دُنْيَا بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي
 كَلِمَتِي اَوْلَانِ دِي سَمَا اَلْحِي فَاتِ عَدَابِ دُنْيَا دَه اَلْحِي فَاتِ
 عَدَابِ اَلْحِي فَاتِ اَللَّيْدِي دُنْيَا دِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي
 اَلْحِي بِرِي دِي اَمْرِي اَلْحِي هَا نِي سَمِي لَه اَوْلَانِ
 هَا نِي نُوِي لَه اَوْلَانِ دِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي
 اَلْحِي اَلْحِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي بِرِي

بر رسول

اُولِيهٖ تَا مَكْرُ فُو لُو عِنْدَهٗ كَبِيْرُوْبٍ قَالْدُوْرُوْهٗ لِرَطُوْرَقَاتِ قَالِقَهٗ
 قَالَا اَكْرُوْبِيَهٗ دَهٗ قَالُوْهٖفَهٗ بَحَا لِي قَالُوْزَسَهٗ اَنْدَا نَ صُنُوْرَهٗ وَفَا لَا
 اَكْرَا وَاوُوْرُوْرُوْبِيْ بِيْرُوْدَهٗ سَجْدَهٗ بِهٗ وَاَرَهٗ مِّنْ اُوْلُوْرَسَهٗ
 اِرْزِيَهٗ بِيْرُوْبِيَهٗ لَرَطُوْبِيَهٗ لَرَا طِيَا نِيَهٗ وَاَيَا قُرْبِيْنَ وَاَقْبَلِيَهٗ فَرِيْطُو
 اُوْرَا دَهٗ وَاوُوْكِيَهٗ بِيْرُوْبِيَهٗ فُو مَّا يَهٗ لَرَهَا لَرَهْوَا يَهٗ رُكُوْعٍ وَاَبُو
 اِيْدِيَهٗ رُكُوْعِيْنَ سَجْدَهٗ بِهٗ زِيَادَهٗ جِهٖ اَكْبَلَهٗ مَسْئَلَهٗ بِرَا دَمِ حَسْبَهٗ
 اُوْلَا سُوْرَ مَرْيَمٰهٖ بِهٗ وَاَرَسَهٗ كِرَا لَ اَلِ اَبِيْ بَابِيْ بُوْبِيْرَهٗ وَاَقْبَلِيَهٗ مَهٗ دَت
 قَالَهٗ اَمَّا هٗ اَعْظَمُ فَوَلِيْعَهٗ عَا زِي طُوْرُوْهٗ اِمَامٍ يَكَا فَرِيْ
 فَوَلِيْعَهٗ اَشَارَتَهٗ قَالَا اِمَامٍ رُفُوْهٗ فَوَلِيْعَهٗ كُوْرُوْهٗ عَمَلًا مَعِيْكَ
 دَرْمَا نِ قَالْدِيْسِيَهٗ قَبِيْلَهٗ قَالَا اَمِيْرِيْ كُوْرُوْهٗ فَعَمَلًا مَعِيْكَ دَرْمَا نِ
 قَالَمِيْنَ حَسْبِيَهٗ عَا زِي اَبَا عِيْشِيْنِيَهٗ بِرَمِ عَا رِيْمِزِ مَابِيْلِيْنِيْمِيْدِ
 دِيْنِ دِيْطِيُوْرُوْ اَشْتَقُوْرُكُ دِيْطِيُوْرُوْ اَشْتَقُوْرُكُ دِيْطِيُوْرُوْ اَشْتَقُوْرُكُ
 وَاَرَفِيْزِ اَسِيْلَهٗ مَسْئَلَهٗ بِرِيْكَهٗ بِرُوْكُوْرُوْ وَرِيْكَهٗ عَقْلِيُوْرُوْ

بِاَبَا كِيْمِيُوْرُوْ دِيُوْبِ كِيْمُوْرُوْ دِيْزِيَهٗ بَاغْلِيْزِيْ بُوْكَكِيَهٗ بُوْزِيْرُوْكَهٗ
 اَلُوْبِ حَضِيْرَتِ عِمْرُوْهٗ كُوْرُوْبِ اَبِيْزِيْدِيْ بِيْنِ شُوْبِيْ يَسَا نِيْدَهٗ بُوْلِيْمِ دَمِي
 صَا حِيْنِ بُلِيْمِ بُوْرُوْدَانِ عِيْرِيْ عَسْكَرِ اَلْحِيْجِيَهٗ بِيْرِيْسِيَهٗ بُوْفُوْرُوْ
 دِيْزِيْ بُلِ حَضِيْرَتِ عِمْرَا وَاَلِ زِيْرُوْكَهٗ مَنَارِيْ اَلِيَهٗ وَبِيْرُوْ دِيْ زِيْرُوْكَهٗ
 دُوْ سُوْرُوْلِ دِيُوْبِ كُوْرُوْرُوْدِيْ بُوْجِيْمِيْ بُوْجِيْمِيْ بُوْجِيْمِيْ دِيْزِيْ اَلدِّيْ
 هَا نِيْكَهٗ زِيْرُوْكَهٗ صَا حِيْجِيْ اَلِيَهٗ وَاَرُوْ دِيْ كَا فَرِيْ لَرُ حِيْمَا نِ دَرْمَا نِ
 وَرَهٗ وَوَرَهٗ دِيُوْبِ حَا فَرِيْزِيْ دِيْلِيْ اَلْمِيْدِيْ دَرْمَا نِ حَرَمِ سَمِيْدِيْ نِ
 قَا حِيْجِيْ اَلِيْنِ وَجِيْعِيْ هَا نِيْ شِيْدَانِ حِيْرُوْ لُوْ دَرْمَا نِ سَمِيْدِيْ
 عَا زِيْ بِيْلِيْ مَصْحُوْرُوْ اُوْلَا لِيْ دِيْزِيْ رَسَهٗ بُوْرُوْجِيْ حَتِّ بِيْرُوْ مَسْئَلَهٗ بُوْكَكِيَهٗ
 اُوْرُوْ دَرْمَا نِيْ بِيْرُوْهٗ نَا فُوْلَهٗ عَا زِيْ قَبِيْلَهٗ اَبَا قَا وَاَرَهٗ قَلْدُوْ عِيْفِ
 رَمَلَانِ وَرِيْطِيْلِيْ نُوْ اَبَا قَا رِيْمِيْ وَرُوْ لُوْ اَلْمَسْئَلَهٗ فَرِيْضِ عَا زِيْ كِيْ
 اُوْرُوْ دَرْمَا نِيْ حَا فَرِيْزِيْ دِيْلِيْ زِيْرُوْكَهٗ سُوْلُوْ لَدَرْمَا نِ حَسْبَهٗ اُوْلُوْ
 كُرْمُوْرُوْ سَا وَرِيْزِيْ لَنِيْ وَرِيْزِيْ دِيْزِيْ دِيْ سِيْكَرِ اَبَا قَا وَرَهٗ قَالُوْهٖفَهٗ دَرْمَا نِ

بوزمان آتا یاغ آفتسه بوز هر تر یاغ اولوزسه اولسولت
 مسئله بنی صالحین آغزی قانیسه بر عاریزه قان کیشه اگر
 تو کرب عالیب اولوزسه اور وچین بوزمان اک قان
 عالیب اولوزسه بوز کفارت لایم اولمز کوشنه کونک معنا
 ایندن آتا بوز آد مکت هر زمان آغزی قانی اولسه اناک بقا زینه
 قان کیشه اور وچین بوزمان مسئله بر عورت ره صانسه
 حامله بولسه یا انکل بر لینه اگر ضایم اولم معصومه
 صغف کورسه صومنی بریده صکه کوشنه کونک قننا ایدر کور
 کفارت لایم کلن آتا بوزید وکیز معصومه زیاده صغف کور
 مسئله بز کیشه بیز قان اولوب اور وچ طوعقه قان اولسه
 اور وچین بریده هر کول بشبور بیکر بن ره بعدای
 قننیم بصدق ایمل اریق اول کوشیه و منا لایم اولم
 بز یاغ اولم احتمال بوق مسئله بز کیشه ره صانسه

طریقه بجز این آتا صانک کوشنده بیه سی ورض اولوز طوعقه بی
 حرماند مور عطفه ره معانه صبرا کی بز بر صبرا اینسه صومک
 عو صندن عو صنف صومک جنتدن مور عطفه ره معانده بش
 کوشه بز صانک اولم آجاق بزینسه و بریکه بزینسه ده
 اور وده رانه سی ریخ اولوزسه حق نیکال اول صایکده و بریدو
 نواب قدر اول کوشیه بیه ده نواب و بریز مور عطفه ره معان
 سرفیه بوقدر خیریت اناک ایچوندر کور قانک عظیم بوا بده
 ایندی ایقیدی قان بوانیه ایدر وکنندان اور ری بوانیه بو
 قدر خیریت اولیچ قانسن اگله کر بز کوشین قانک
 عظیم کسند ایچینه اولوب اگله علانیه اناک خیریتی
 قدر اولم کک کور مور عطفه ره معاننده اور وچ طونان
 ناک ایکی قریمی واردر بوی اور وچ اجارکن بوی اجرتنده
 جنته کیز مکت مسئله بر صایم قولا عنده صوا آفتسه اور وچ بی

بربيعه انما نركبك وتعلمه دنيا ان فرأفت حقا و كبر جبروتك
 جوقه فمرا انعمه اولوز سنله اهل دنيا بيو حرض اهل
 ديزلر بوحه بربك مال جوقه اولزه حرض اولسه
 اكا اهل دنيا دنيلر موعظه دنيا سي اولان ادم همان يلاه
 بركر بلا بجا اهل اول يلاوي اولتار اضلا كوكت وكي
 صوفد زمره اما انا اهل اولوز سه يلان صومرا اولدودور
 بود دنيا لقا و احي بربيلوز ادمك الكنه كبريه اول ادم اولد
 عالي مرتبه صفا ايلر اول عال ايله جبهه خيرا ر موجه ده
 تو ابلر ايدوز وكند و سي معروز اولتوز وعلم مجلسيه حاضر
 اولوز بوبيله اولان ادمه اهل دنيا دنيلر انا بو دنيا لقا
 بربلر ادمك الكنه كبريه اول عال نا حق بيو صوف
 ايلر وكند و معروز اولوز وعلم مجلسيه و انان قالوز
 انسه بوبيله ادم اهل دنيا در روز محشره اهل دنيا

حسنه اولسه اوزج طوعنه قانر اولسه اور و خيرا
 بروه توجهه كي بفتاي و بيزم كونه كون و صفا ايلر ايلو
 اوليجي اكر ابو اوليوت اولوز سه وار نيلدي و بيزلر
 موعظه و معانك اولي رحمتد و اور سه سي معفرتد
 و آخري جهنمك ارا لفتيد بوسارك ايله دنياهه حرمت
 كر كيد موعظه صائم اولان كينه نك اوزج اجر كرت
 دعاسي سبحان اولوز اول زمان دعاسي شريكه انما
 صكر كيد يارب بربي خرا تله و ايمانله حتم ايله و ارا عيرله
 و انان اولد ميسر ايله و ابا و سا هوه دحي اور و رس
 عر و عدالت و ايلو كل ميسر ايلو وين و جمله حال كيد عيون
 دحي ايلو كل ميسر ايلو وين دعيت كر كيد اكر سينت مسلمانلر
 الجون بويجه دعاسي ايدرسنك جمله ملكلره سنك اجون
 حاصت و ايلر انلك ايسيه دعاسي مسحا بيد عاقل اولان

و ايلو

لا ازم دگولدر نايلاه ده صبح سوخته ده ستمله ارونر سه جايزه دکلدر
 موعظه حضرت ابرو بکري سومت جمله تات اوزر بيه
 واحببده اجرته جمله تات مالندن حساب اوزر انا
 ابرو بکرت مالندن حساب اوتغز زيرا اول اولاه بيه
 مالين الله اجره جمله اولند زري مسئله علم بولنه کيرت
 هان حيت بولنه کيرور و ملکن کلر ايبي الله فنا کيرور
 دوشدوکل يحيي سندر مسئله امام وموزن اولنه صيلاح
 عازنه حاجي بکلت جايزه دن زيرا اول محله انسانک
 صوحي بوغند غفلت زکاتيند انا عبري عازلاره حج کلامه
 حرمه ايديون بکلت لایم دکدر صوچ کند و اکر دکر
 مسئله بالکون قاله کينه صبح سوخته بر ابرو او موحي کوزلدر
 مسئله بركينه عازله امام رکوعده انک کلون افشاح
 تکبيرن قيامده ديمون رکوعه ايلکرت ديشه عازي جايزه

بول کينه؛ فقيه ايل زياره علي ستقاي اولور وکي بود کير
 بركينه بياره جاهل صوره او غزري اوله وليت صلاته
 الا اولور دين لرکل زيرالنجي زمانه صلي وکي ايله دپا
 سحت استرکلري دکوله هردکي برصايز مسئله کومشي
 والتون وبيبي بيه وبيزير ربا اولور جايزه دکولدر حاکم
 تللي دولبندي وبيبي بر وبيسر حرامدر باربي بيايبي
 عدد الحجه الويه وبيزير گرت مسئله بلوعه کلر
 اولور انک فرض اولان شهادت کلمه سين کورور و معاشين
 اوکرنگلدر مسئله الله سگال او زرينه هيج بز واجب شي
 بوقين اولور دمي اولنر مسئل امامه اوان کينه سحاک
 واعور ز او فوره سجه؛ او فومان طور ز ريرا اول امامه
 اوان کينه فاجحه اوقومان انک جون مسئله او فومان امامه
 اوتياچي هر رکعتده فاجحه اولينده سجمله اووز صبح سوخته

کلر

كوردريك جاجيز انا بوعورت حيايمه و ابا آره جيفه اول
 عورت و كيل كوردريك جاجيز دكورد سر سياه كند و سيب
 و آره مسئله بويك و در مسئله حضرت سليمان عليهم الصلوة
 و السلام جتندن كلن قال لك اوان اكي بيلك اوشون اوز بول
 و اوان اكي بيلك اوشون اكي و ارا سدي جمله عسكر كاه اوزك
 اوز رسيه اوز و ز ر سدي بيل كورد ر كيد بوي مسئله جمله
 عاز قازان ايديسه سلام و بوعورتين عاز انجيكه كه نقابت حيداري
 صوكوزسه عازي فاسيد اوزك اكر سلام و بوعورتين اوزك صكون
 كورسه عازي فاسيد اوزك اكر سلام و بوعورتين بول اوزك
 قلبيه بول اوزك اكر سلام و بوعورتين بول اوزك
 و انجيه جتي عازان و رسيه عازان ايديز و رسيه اوزك ايديز
 بيم جاجيز بار بول اوزك اكر سلام و بوعورتين بول اوزك
 قصه ايديه اوزك اكر سلام و بوعورتين بول اوزك ايديز

رب اليت حضرتان غير بيدان مسد و امانه فليس و غير اكر
 موعظله احمقون هبتقه سبي بول كيه دزك مصحف سرفيد
 صوفوي شريف ديون الله فقال كلاميه انسان كلان مرتب
 بي كوردون لغو با لله موعظله جيت بول و ز بويوه در بويوه
 شان اوز و بجه الله بيم امانه اكي و كيدوز اكر خزان اوز و ز
 حكي طورا و زنت اذنه ده كيه انا ج طورا اكر خزان حكي
 بويوه صور سرك اذنه عيني انا ج طورا اكي عور و ز
 اكر بويوه الله فور قور سيند اوزك انا ج اوزسه اذنه ده
 بخزان الشيشه اوز سقل اوز اكر بوزك كه بوزك انا ج
 اوزسه اذنه ده اوز سقل اوز اكر بوزك اولد بول
 كوز اذنه كه له اوز اذنه بويوه اذنه كور مسئله بوعورت
 صبح عورنده حيايمه و ابا آره جيفه اولد اوزك ايديز
 حله و بول اوزك اكر سلام و بوعورتين بول اوزك ايديز

كوردريك

قَارِ اَوْسْتِنْدَه نَمَاز جَابِزِ اَوْلُو قَارِي لِحْجَه بِرَه يَا صَبِيحَتِ
 مَسْئَلَه بِرُوحِ اَوْسْتِنْدَه نَمَاز جَابِزِ اَوْلُو مَسْئَلَه بِنَمَائِ اَرْتَبِ
 اَوْسْتِنْدَه جَابِزِ زَرِ بِرُوحِ صَبِيحِ مَسْئَلَه بِرُومُوسِ وَرُوشَه بِرُوشَانِ
 اَتَمَكِ كَلْمُورِ دِ عَيْشِرِ بَعْضِ قَمَازِ اَوَكَا بَلَدِ زَنَدَه مَسْئَلَه اِيْمَانِ اَحْمَدِ
 قَوْلِيَه وَاجِبِ تَرَكِ اَيْدِي سَكَنِ سَبِيحَه جَهَنْدَه سَبَازِ سَكَنَه
 اَرَا سْتِنْدَه وَرُكُوعِ اَدَاكِ طَرُوعِ وُجُوعِ بِرُكُوعِ سَبْحَانَ اَللّٰهَ دِي كَلِمَ
 مِقْدَارِي طَرُوعِ مَقْدُورِ اَرَا تَرَكِ تَرَكِ اَلَيْسَه سَكَنَانِ
 سَبِيحَه جَهَنْدَه سَبَازِ مَسْئَلَه سَجْدَه وَ اِي كِي اَتَمَكِ مَسْئَلَه رَشِيْدِي
 اَكَا زِ سَجْدَه اَكَا اَوْلُنْدِي اَعْدِي بِرُكُوعِ اَكَا تَرَكِ اِي كِي اَيْدِي زَرِ
 بُو بِلَه اِيْمَانِ اَوْلُنْدِ قِ مَوْعِظَه زَعَمَانَه شَوْ طَه اَنْدِي رَمَلَانِ
 بُو بِلَه اَنْدِي دِي رُوحَانَه سُبْحَانَ هَمَانِ سَبَا سُبُحَانَ كِي سَبِيحِ
 دِي رُبِ اَلْبِرَّةِ جَهَنْدِي رَمَلَانِ سَبَا قَاوِرِ زَرِ جَهَلَه اَيْدِي اَنْدِ
 قَلَانِ اَللّٰهَ نَمَازِ جَهَنْدِي زَرِ مَوْعِظَه بِرُكُوعِ سَبِيحَه كِي

بِرُكُوعِ نَمَازِ اَوْ كَسْرُوكِي اَوْلُنْدَه بَا اَكُو زِ صَوْبِي قَانِيَه رَبِّ بِي
 رَشِيْدَه قَانِيَه سَبِيحِ اَسْبَحِي لِحْجَه رِيَادَه قَانِيَه اَيْدِي مَسْئَلَه
 بِرُكُوعِ اَزِ اَوْسْتِنْدَه دِي زِ اَوْسْتِنْدَه وَ اَل اَوْسْتِنْدَه سَجْدَه كِي
 اَبَاكِ جَابِزِ اَكَا فَخْلِدِ قَلْمِي بِرُكُوعِ اَيْدِي اَرْفَاسِيَه
 دَه سَجْدَه اَبَاكِ جَابِزِ زَرِ مَسْئَلَه بِرُكُوعِ اَكَا كُو زَرِ رُكُوعِ
 بِرُكُوعِ اَوْلُنْدَه عَمَّا عَمَّ اَلْجَمَاعَه اَوْلُنْدَه اَكَا اَكَا مَلِكِ
 بِرُكُوعِ سَكَلِ اَنْ اِي كِي بِرُكُوعِ وَ اَرَا كِي جَابِزِ اَوْلُنْدَه اَكَا
 اَوْلُنْدَه اِي كِي بِرُكُوعِ اَكَا اَكَا اَيْدِي جَابِزِ زَرِ مَسْئَلَه بِرُكُوعِ
 بِرُكُوعِ اَوْلُنْدَه اَوْلُنْدَه اَكَا اَكَا اَكَا عَمَّ اَسْبَابِيَكِ اَكَا
 اَوْلُنْدَه سَجْدَه اَلْبَسْمِ اَلْبَسْمِ جَابِزِ اَوْلُنْدَه اَكَا بِرُكُوعِ
 يَا رُوحِ قَلْبِي كِي بِرُكُوعِ مَسْئَلَه بِرُكُوعِ وَ اَكَا جَهَنْدِي
 يَا رُوحِ نَمَازِ فَاكُلِ اَوْلُنْدَه اَكَا جَهَنْدَه اَكَا بَعِي سَبِيحِ يَا صُوبِ اَكَا
 سَجْدَه اَيْدِي دِي اَبَاكِ بِرُكُوعِ اَكَا كُو زَرِ اَكَا سَبِيحَه

حَيَاتِهِ لِيُزَيِّنَ بَيْنَهُ دَرَارِ حَوَالِكَ وَأَنْ فَلَاحَ آيَاتِهِ مَسْئَلَهُ وَأَنَّ عِيَانَهُ
 بِرَأَيْتِهِ مَخَالَفَ ائْتِقَادِ ائِسَاءِ اَبِي جَهَنَّمَ قَالُوا مَسْئَلَهُ فَلَا رَأْيَ
 اَوَّيَا حَقِيقُونَ دِيمَا مَكْرٍ وَهَدْرٍ حَرِيقُونَ دِيمَا جَانِبُ مَسْئَلَهُ
 حَبْنُ يُوْرِيْنَهُ وَحَسْبُهُ لِقْدَةٌ غَازِي بِرَأْيِهِ قَلْبَهُ جَانِبُ دَرَسْمَلِكٍ
 بِنَسَائِمَتِهِ عَمَلَاتُ اَتَيْتُ بِمِثْنِ بِلِ عَادَاتِ اَنْدَانِ حَبْرِي لُوْرُوْرِي دَعِي
 مَوْعِظُهُ رَسُوْلٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَهْوُرُ دِيْلِكُمْ سَبِيْرُ حَبْرِي كِي وَحَمَلُهُ
 اَرَسَدُهُ وَرَأَتْ اَوْلُو كُوْرُنْدُوْرَهُ رَسْمَانِ شَرِيْفِي كِي وَحَمَلُهُ
 كُوْرِي رَا وُوْعَلِمُ حَبْلِيْرِيْهُ حَبْرِي كِي اَرَسَدُوْرَكَ غَاوَلِي
 اَوْلَاكَ دِيُوْبُوْرُوْرِي مَوْعِظُهُ هَرُ كُوْرِي كِي اَوْلُوْرُوْرَانِ شَائِمَتَهُ
 نَسَا اَبِيُوْرُوْرِي دِيُوْرِي كِي مِثْنِ بِلِ كُوْرِي سَبِيْرُوْرَكَ اُوْرُوْرِي كُوْرِي
 اَسْمَاءُ اِيْلَهُ كَلِمَةُ يُوْرُوْرِي مِثْنِ اَبِيُوْرُوْرِي هَرُ حَبْرِي كِي اَشْكَلِي
 سَكُوْرُوْرِي حَبْرِي دِيُوْرُوْرِي كِي اَبِيُوْرُوْرِي كِي مِثْنِ بِلِ مِثْنِ مِثْنِ اَدَاتِ
 اَبِيُوْرُوْرِي دِيُوْرُوْرِي كُوْرِي وَهَرُ كِي مِثْنِ بِلِ سَبِيْرَا اَبِيُوْرُوْرِي وَهَرُ كُوْرِي

حَامٍ كِيُوْرُوْرِي وَتَانَ اَنْكَلَهُ حَامِيَةً بِلِجَهُ نَهَ كِيُوْرُوْرِي سَمَارَهُ كِيُوْرُوْرِي
 دُوْرُوْرِي بِيْرَانَتَهُ اَنْكَلَهُ بِلِجَهُ كِيُوْرُوْرِي اَوْلُوْرُوْرِي حَامِيَةً بِلِجَهُ كِيُوْرُوْرِي
 اَيْمَانُكَ وَعَمَلَاتُكَ وَاَنْ اَسِيَهُ وَاَبُوْرُوْرِي كُوْرُوْرِي حَامِيَةً بِلِجَهُ
 كِيُوْرُوْرِي مَوْعِظُهُ اَشِيْتَهُ مَوْعِظُهُ مَرَارَهُ بِلِجَهُ كِيُوْرُوْرِي اَبِيُوْرُوْرِي
 مِثْنِ حَامٍ حَامِيَتِهِ كُوْرُوْرِي سَمَارَكَ اَبِيُوْرُوْرِي سَمَلُوْرِي اَوْلُوْرُوْرِي كِيُوْرُوْرِي
 سَمِي مَوْعِظُهُ سَمَارَهُ حَامٍ وَمَسْمَالُ كُوْرُوْرِي دَرَسْمَانِي بَاغٍ وَاَبَاغِيَهُ
 اَلْوَلُوْرُوْرِي اَبَاغِيَهُ كِيُوْرُوْرِي مَسْئَلَهُ حَبْرِي مِثْنِ بِلِ وَفِي رَسْمَانِ اَبِيُوْرُوْرِي
 بِيْرَعْمَلِي قَلْبِي مَوْعِظُهُ غَازِي مِثْنِ بِلِ حَبْرِي اَوْلُوْرُوْرِي اَبِيُوْرُوْرِي
 دِيُوْرُوْرِي طُوْرُوْرِي حَبْرِي دَعِي اَوْلُوْرُوْرِي اَبَاغِيَهُ طَرِيعُوْرُوْرِي مَوْعِظُهُ كِيُوْرُوْرِي
 دُوْرُوْرِي حَبْرِي وَفِي مِثْنِ اَبِيُوْرُوْرِي عَلَيْهِ اَللَّهُ تَعَالَى اَحْتِسَامُ دِيُوْرُوْرِي اَبِيُوْرُوْرِي
 مِثْنِ بِلِ حَبْرِي اَبَاغِيَهُ دَرِ اَبِيُوْرُوْرِي وَفِي سَمَالِ اَبِيُوْرُوْرِي اَبِيُوْرُوْرِي
 دِيُوْرُوْرِي اَبِيُوْرُوْرِي يُوْرُوْرِي اَبِيُوْرُوْرِي اَبِيُوْرُوْرِي اَبِيُوْرُوْرِي اَبِيُوْرُوْرِي
 مِثْنِ بِلِ حَبْرِي مَوْعِظُهُ مِثْنِ بِلِ حَبْرِي مِثْنِ بِلِ حَبْرِي مِثْنِ بِلِ حَبْرِي

سته جوق کلاه و از در دیکر اسیدی بهم جام عاقل ایست بوزوا
 جوقیده جمله اولدینف و آخرینف جمعیتی لجنیده نه اول
 جاونون وکر آلهه ایشک اشله موعظه قلجلر باسلند ورنی
 کی قلدلده باسلون حمان ندنرله اومجوب و اولو کی جوق
 اکاغله قلدنک باسی سلونو جکایت زمان کا صندیه نرنیا و شفا
 هفک بر و زیزی و ارا ایوی بو و نرنک شوقلقد مال و از دکر
 حسان بجزوه ی بو و نرنک انکه بی بیوک بیام کورنی ارقا^{سته}
 دوریتون بیلک اوتولوق بر وقتان کیوب ده دوریتون
 جارکده نخی بو منرال اوزره کیننق و شوق سینه آل قاشند
 روت طور زلر کبار بلاهدن بر خصم صندک او نور کی
 بو و نرنه حشتم الیدوب اسلک حصیره صا روت لفظ با غیله
 انشه با ندری و جمله رزقی سیری یله الدیلر و انده سنت
 عریان و کریانک صوقاعه بر تدریلر حتی کوجنک بیام کورنی

هر کجه صند و قدر و از اول صند و قدر لجنه بیجه کتر نور
 سگوز خیر دن و سندن یازنک انکه کا صر بو لور سب کبر
 امیدی بهم جلم عاقله لار نمدیر که صند و کلری ایچنه بوز
 جکانت طولد و میه یکی جهنک صند و می صکی کوزک
 لیا نکل و جومر کوز و نزلک تکلیم بوزی و ایمان نوزی طولد و
 باکره و سکه دو سانه و شوق صند و کلری اجد و می
 زمان بوزی آق اولو موعظه بو و سینه پتر اوله ایله
 بیزینسته مطن سمانک اعیز کلن لشقه کیندنر انما قیامت
 کورنده خیر و شوق طار نشند و می زمان اعیز کلن
 یوز و کینه بریکسه ناک حیرمی اعیز کلنسه بو کورده
 جیقلر کا کر بونی جمله خلق کورنه کور فلان بین فلان لطف
 سده جوق حیرمی و از کوز کر و دیکر کلاه ای اعیز کورسه
 اولدنی بوزیه یوزر با اعیز جمله صلق کورده کور فلان لطف

جفار کبر حخته دخی بونبانه دزا ایددی همان کبر و حخته عیب
 د کبر دینه بر ائو کبر حخته دخی جفار عفته حاجا ائو کبر کبر
 مو عظه رسول علیه السلام بیور د بیل کبر حخته کبر حخته
 فو کبر ز کورتی و بر حخته لر کبر حخته علاج ابلک حخته
 و بر حخته و ابلک ری دخی ابلک حخته و ده ها ابلک حخته د بیل
 مسئله بر کبر حخته و بر حخته کبر حخته اول حخته کبر حخته
 بورجم و اول بور حخته کبر حخته اول حخته کبر حخته اول حخته
 بور کبر حخته اول حخته کبر حخته اول حخته کبر حخته اول حخته
 فی الحقیقه ایدر لر حخته کبر حخته اول حخته کبر حخته اول حخته
 بر کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته
 د کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته
 ز کورتی و بر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته
 اول حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته

جابیز د کور لر مو عظه ابن مسعود حضرت ائو رضی الله تعالی
 عنه رسول علیه السلام مدله و ائو ایدر کبر حخته کبر حخته
 کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته
 حقی سوره قایل اول حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته
 زمان قایل اول حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته
 کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته
 تعالی ائو کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته
 ایدر کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته
 ایمان حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته
 طو حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته
 اول حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته
 د کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته
 کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته کبر حخته

لَرَقِيْبُوْا وَاُولُوْا مَسْئَلَةً بِيْرِيْدُوْنَ جِحَابَتِ اَثَرِيْهِ كَقِيْسِهِ اَوَّلُ يَرِيْدُهُ عَنَّا ز
 فَرَقٌ جَابِزٌ اَوَّلُوْنَ اَمَّا جِحَابَتُهُ اَثِمَاتٌ اَوَّلُوْنَ اَوَّلُوْنَ يَرِيْدُوْنَ مَسْئَلَةً بِيْرِيْ
 بِيْعِيْبِيْنَ يَرِيْدُوْنَ فَيَكُوْنُ اَوَّلُوْا دِيْهِ كَاثِرٌ اَوَّلُوْا كَانُ لَكَ يَكْتَفِي
 اَوَّلُوْا دِيْهِ كَرَكِيْدُوْا مَسْئَلَةً سِيْمِيْ نُوْرِيْكَ اَبَا عِيْنٍ فَيَلِيْهِ فَرَشُوْ
 فَيُرِيْمَانِ اَفْضَلُوْنَ مَوْعِيْلَهُ بِيْرِيْكَهٗ اَللّٰهُ يَابُ سُوْرَمِ دِيْ سِيْكَهٗ
 كُوْرِيْكَ اَكْرَهَاتِيْ يَابُ سُوْرَمِ كَرَجِيْدُوْا اَمَّا كَرَفَرَاتِيْ
 حَكْمِيْلَهُ عَمَّا قِيْلَهُ اَمَّا وَرِيْهٗ كَرِيْهٗ اَللّٰهُ يَابُ سُوْرَمِ دِيْ سِيْكَهٗ
 اَبَا جِيْدِيْ رَوَاتِيْ اَوَّلُوْدُ رَسُوْلِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِمُوْرٍ دِيْلِيْ كَرِيْ
 سِيْمِيْ كَرُوْدُوْنَ رَسُوْلُوْا دِيْ صَاكُوْهٗ اَبُوْبِيْكَ دُوْنَ اَفْضَلُ كَيْسِيْهِ يُوْقِدُوْنَ
 جِلْمَهُ بَرَا لِيْشِيْ اَلْحَيَّةُ دِيْ يُوْ سُوْرٍ دِيْلِيْ اَبُوْبِيْكَ حَقْمِيْدَهُ رَحِيْ
 اِنَّهُ نَعَالُ عَاثَةٍ وَعَظْمُهُ اَجْمَعِيْنَ مَوْعِيْلَهُ بِيْرِيْكَهٗ هَهُوَ قَعِيْرٌ
 اَوَّلًا وَهُوَ مَسْكِيْ بَرَا وَاَوَّلُ كَرِيْسِيْهِ نَابُ كِيْرِيْ هَاكُنْ قِيْسِيْ
 كُوْرِيْسِيْهِ اِيْجِيْهٗ يَابُ قَتَانِ كِيْمِكُ بِيْرِيْكَهٗ مَسْئَلَةً اَوَّلُوْا يَابُ كَرِيْ

لَقَدَّ رَجُوْا اَوَّلُوْا مَسْئَلَةً لَامِيْ دُوْ كَرِيْدُوْا اَمَّا يَابُ مَوْعِيْلِيْ
 اَوَّلُوْا مَسْئَلَةً اَوَّلُوْا اَوَّلُوْا رِيْمَانُ زَكُوْتِيْ وَبِيْرِيْ مَسْئَلَةً بِيْرِيْكَهٗ يَابُ
 اِيْكَرِيْبِيْكَ مَعْدَارِيْ زَكُوْتٍ وَبِيْرِيْكَهٗ سِيْلِيْشِيْ اَلْحَيَّةُ سِيْ اَوَّلُوْا سِيْلِيْ
 عَامُ اَوَّلُوْا اِيْكَرِيْ كُوْرِيْ قَالَسَهُ دِيْ اَوَّلُوْا اِيْكَرِيْ يَابُ اِيْجِيْهِ مَلِكُ كُوْرِيْشِيْ
 وَبِيْرِيْكَهٗ يَابُ مَوْعِيْلِيْ دُوْنَ يُوْرِيْ يَابُ اَلْحَيَّةُ مَلِكِيْهِ اَوَّلُوْا يُوْرِيْ يَابُ
 اَلْحَيَّةُ نَابُ سِيْلِيْ زَكُوْتِيْ وَبِيْرِيْكَهٗ سِيْلِيْشِيْ اَلْحَيَّةُ مَلِكِيْهِ اِيْكَرِيْ
 اَوَّلُوْا دِيْ سِيْلِيْ عَامُ اَوَّلُوْا دِيْ سِيْلِيْ اَوَّلُوْا اَوَّلُوْا اِيْكَرِيْ
 سِيْلِيْكَهٗ جِلْمُ اَوَّلُوْا جِلْمُهُ جِلْمُهُ وَبِيْرِيْكَهٗ مَسْئَلَةً بِيْرِيْكَهٗ حَقْمِيْدَهُ مَسْئَلَةً
 يُوْرِيْكَهٗ بِيْرِيْكَهٗ يُوْرِيْكَهٗ مَسْئَلَةً بِيْرِيْكَهٗ مَسْئَلَةً بِيْرِيْكَهٗ مَسْئَلَةً
 كَرِيْسِيْهِ فَوْرِيْهِ اَوَّلُوْا دِيْ قَعْمُ يُوْرِيْهِ اَبُوْا اَوَّلُوْا حَقْمِيْدِيْهِ اَوَّلُوْا
 دِيْ سِيْ دِيْ سِيْ اَوَّلُوْا اَوَّلُوْا اَوَّلُوْا اَوَّلُوْا اَوَّلُوْا اَوَّلُوْا اَوَّلُوْا اَوَّلُوْا
 مَسْئَلَةً بِيْرِيْكَهٗ مَسْئَلَةً بِيْرِيْكَهٗ مَسْئَلَةً بِيْرِيْكَهٗ مَسْئَلَةً بِيْرِيْكَهٗ
 اَوَّلُوْا اَوَّلُوْا قِيْلِيْ كِيْسِيْهِ اَوَّلُوْا كَرِيْ حَقْمِيْدِيْ دُوْرُوْا يَابُ صُوْرَالِيْهِ صُوْرَالُوْا

۱۳۵

طشه و کلدی ایزده سپی عوزرتن اتر ایمی دعراچی اولورس
 اقدیری اولور و دندیل اقدیر نیک دتی اتر ایمی جی عذری
 بر برینه کیر و کیر ایکی جانیدن سکتی نوز کیمه فکیر سرت
 کجیزی اون یایری آن کوز دیلر صغره بر یله اولدی ایزدی
 بزم حاتم یلا نیک بیوک تنه بونی بد جمله قسا در کرب با بی یایرت
 سو نکلدر کوز دیک بر آرم ایلر سوز ناکلی عادت ایزدی سستی
 اونک یایته یوره سینه اوغرا سته اگر با یایک ایشته ده صرتی
 محکمدر صافتم کزک بیت حکراب اولدی یایله دینی و عیلت
 یلاندر مطلقا دشمن و عیلت مسئله مبریزه اولسه عرسب
 دیرک طشه کور کوزره اولسه اطر ایمی بر ایزدی مسئله قرآن عظیم
 میدخنده بقی بین العیون صحت و کوز او اولدی عوز غلطه
 کوز یاسکر نوم هلاک اولمدر حقه کمالی ایش اعلمه ده
 موعظله حضرت ابوبکر رضی الله تعالی عنه اون دورت

بیزدی اقدیری بوجرای ایشید و ب شاییدی هوان او کوز
 ایزدی شیخیم اشد اگر لیکوز جیم کله کیدیم ییو ک
 اگر دلایل بیون کیزی و ایدی بر یزه آا ایشام الایجه
 ایزدی او یوردی ایشام او حقه کلدی صد دین بو عوزمه
 مکار و ویش بر اعون بناغ و سیری دوشلیم بر قیلر یوزدی
 بر کسکین چاق کاضر لایش ایدی هانک دوشک کیر و سب
 یایدی قصیده له حور لعله ما ییلدی آما زوزغان التندرت
 تانک کوز دینه یی قاری ایشی ایشی قیل الله بلور سیه
 شیخی الورم دین هوان تالقون دولایدن اوشی و سب
 الوب ایتدی بده بجا یایت حکله ما ییلدی اقدیری بوح
 بوی کوز کوز کوزه ملو سوا غلام دین و کوز صحت اولد و یه
 دیوت خاصه ما ییل اولدی عورت دکی علم کلچان هوان اقدیری
 صحابه اولد چاق عوزتک قاز سیه سوبله اولد کیر ایشی عیلتی

طشه

هيريزي بوسوز سويلر شيطان بونكوز اقرين اقرين ايلدي وكنز
 ديز انا بيشيطان دني كلوز استوزين بونوزين كينسه
 علم جليسه كيدوز كن و اردوم بونكا اغوا ايدون به كله بولون
 شول قاران ايشوك كوز اوزنج قاندي به كوز اجنهي
 بزجند شنگ اولد و غر سلطان واز كليه سين دپو بوز درلش
 اغوا ايدون علم جليسه واز مازان آل قوم ديز همان بونك
 شيطان بوجوان ايشيد چكوت بر خندان بونك بونيكه
 صارون اوزر بوجوان همان ايشيه بيم خاص فولد سستين
 ديوب بزه ديز قفتان و تاج كوتوك ديوب تاج و قفتان كوز دوز
 بونكا كيد و دوز تا كند و مختبسه او بوز دوز اول بيشيطان
 بون بونيله كوزوب بونيشه ديز لير كوزونه اهنيا اشدرك
 بيزوم هر بوجوز دوز در لوز كناه كسان ايشيد و اول
 بزه القاني ايتدي ده بوشل ايش اجهله بونيله اكر اعمل ايلدي

الله لقا احوصرتي كوزيد زيه بن اين عمن ايلرم عقلي اولكته
 بوز برك اولك قومه اللهم بوز وعينه محالين ايشيد
 اجهله چيه ههوان اولد بيز هيريزي بوز در لوز عبد ابيله زياره
 ههوان اولد بيز اخرتده چكلك ازين كنه الله نقالك
 بوز يا انلري ههوان ايدوكي زمان الله نقالك كنه كيريم
 ايشي ايشيد ايدوكي به انوك ايشلري خوزد خوزيد بوز سنيكم
 كيريم اينك انلري چيه ههوان ايلدي باسن كنه معزوز
 اولوز سن شتا عني اين بونده الله كوزيد دجهله قوز شلورمي
 صان سن اكر ديز سات كير اولكي قوم صوج ايشيد بيم صوجم
 بوزيه قرآن عظيم حكمان طشه ايش ايتكوز صوج اولان
 اكر ديز سات بيم قرآن عظيم طشه ايش بومجه ابيله زياره
 كوزل ادمين بونده سكا سوز بومجه اكر خله افضلكل زياره
 اوبير كنده و ارضه شلر ابيله حق نقالك سكا كوزالك

160

هُوَ الَّذِي رَزَقَهُ لِيَحْيِيَ بَعْضَ سَائِلِي سَائِلَ الْيَدِ وَكَعَايِبِ لَا يَمُوتُ أَوْلَادِي لَنْ يَزِيدَ
 إِلَيْكَ أَيْدِي يَوْمَ حُكْمِ عَاقِبَةٍ لَا تَزِيدُكَ إِلَّا حَقَّ نَقَائِي فَتَالِ عَمَلِي
 تَعَالَى أَمِيرَ الْيَدِ أَيُّهَا الْمُسْتَضَرِّفُ وَبَعْضِي مُسْتَضَرِّفِي عَامَ يَزِيدُ بِرِجَالِهِ
 أَنْزَلَهُ رَسِيدِيكَ كَسَمِّ أَوْسَمَةِ الشَّيْخَةِ عَاقِلٌ يُؤَدُّ لِي بِرُحْمَتِهِ بِرَأْسِهِ
 اللَّهُ اسْتَبَدَّ طَلْفَةَ ابْنِيكَ اسْتَلْبِيهِ وَهَذَا لَوْلَا رَدُّ لَوْ شِئْنَا عَمِي لِيَبْرَهُ
 اللَّهُ كَرِيمٌ دَجِيْلٌ قُوْرٌ يَزِيدُ كَيْدَهُ يُوْعَاثُ الْحَقُّ لَيْفَ تَزِيدُكَ
 بُوْدِيَةً دَعِيَّتَ هَذَانِ شَرِيكَ لَيْسَ بِكَ بَكْرٌ ذَكَرَ الْوَالِدِينَ وَأَوْدَانِي طَوْعًا
 دِيْرُكَ بِيَا وَعِلْمٌ أَوْلَسْتُ بِرِي دِيْرُكَ دِيْرُكَ يَوْمَ يَأْتِي بِأَدَمَ صَفِي
 أَوْ تَلْمِذِي بِطَوْرِهِ أَوْ عَوْلِ اسْتَوْسِيْنَ هَلْهُ أَوْلَى صَكَرَهُ اسْتَبْرَهُ بُو
 دِيْرُكَ بُوْقٌ مِنْ أَوْلَادِي اسْتَوْسَمَ اللَّهُ لِقَالِ كَرِيمٌ وَرُوْحِيْنَ
 اللَّهُ كَرِيمٌ الْيَا هَرَمٌ لَيْسَ بِرِي سَبِيْبٌ مَوْسُوْدٌ مَا دَامَ كَمَا اسْتَبَانَهُ
 مِيَا سِيْرَتِ أَوْغِيَهُ أَوْلَادِي كَرِيْمٌ أَدَمٌ بِيَا مِيَا عَمْرُوِي أَوْلَاهُ
 أَوْ عَوْلِ اسْتَبْرَهُ طَوْرَهُ أَوْ عَمِلِ أَوْلَادِي مَا دَامَ كَرِيمٌ أَوْلَاهُ

زِيَادَةَ عِلْمِ أَيْتِكَ الشَّيْخَةُ بُوْدِيَتْ مَوْسُوْدَةً سَبِيْبَةً صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَضْرَتِي بُوْدِيَتْ كَرِيمٌ بِيَا سَبِيْبَتِي بِيَا بِيَا
 أَنْتَ هَيِّجِي بِيَجِيْتُ بُوْدِيَتْ اللَّهُ لِقَالِ كَرِيمٌ أَصْلًا بِيَا بِيَا
 قُوْمَانِي وَدِيْ سَبِيْبَتِي أَيْتِكَ لِيَعْنِي بِرُحْمَتِكَ رِيْفَ خِيَالِي
 بِيَا مَلِكِي وَبِيَا أَيْتِكَ وَأَوْلَادِي كُوْرٌ قَلْبِي أَيْتِكَ وَدِيْ كَرِيمَتِي
 بِيَا أَنْ أَيْتِكَ مِيَا بِيَا كَرِيمٌ زِيَادَةَ عِلْمِهِ أَنْزَلَهُ كُوْرٌ
 عِيَادَتِي اللَّهُ تَعَالَى أَوْلَادِي بِيَا أَنْزَلَهُ كُوْرٌ أَدَمَهُ وَبِيَا وَدِيْ
 بِيَا كَرِيمٌ وَأَوْلَادِي اسْتَبْرَهُ أَوْلَادِي هَرَمٌ بِيَا بِيَا بِيَا
 عَمْرُوِي طَوْرَهُ رُوْحِيْ أَخْبِرِيْ اللَّهُ تَعَالَى حَضْرَتِي أَنْزَلَهُ وَبِيَا
 دِيْ بُوْدِيَتْ رِيْفَتِي عَمْرُوِي بِيَا كَرِيمَتِي بِيَا كَرِيمَتِي كَرِيمَتِي
 أَوْلَادِي كَرِيمِي مِقْدَرِي حَقِّي هَالِ حَبِيْبَتِي بِيَا زِيَادَةَ حُجُوْفِ
 سَائِلِي بِيَا بِيَا بِيَا كَرِيمٌ اللَّهُ تَعَالَى هَقِيْقَتِي وَرُحْمَتِي قُوْرِي
 بِيَا بِيَا كَرِيمٌ كُوْرٌ وَكُوْرٌ كُوْرِيْ سَائِلِيكَ الشَّيْخَةُ

طبايع

يسون ريدى جاعى زىل كوتون انور دى مانجه بىر كىر
 كلك كاكى كرىنچان كولدې ياد شاه پچون كورسرى دىدى
 حكامى هيج شسته بوق دىدى ياد شاه اقلام ايدون الشك
 ايدى وزير سىنه كولدك دردى حكايى انيسه بونلرى بلزىرى
 بوجىلر در قفا من ايدى دى كوز دىر معينه اولدېلر ايتدى
 بز زمان كرىنچان زىل كان اولدو و در و در كى موز انا
 كلكا كوزوش اكا ايتدى سىن شاهدا اول بى نا حق يره اولدور
 بوز دىدى كاطرجه اول كلدې بىن ايسه اونك شاهى
 طوز دىن قوشك ايتن جوب بيم اونك سقا هسته كولرم
 دىدى ياد شاه بوجراب اشىر دىچان اشارت ايلدى حرايى
 طوز دىلر ايتدى ايتدى سىن اول ادى نا حق يره اولدو شىب
 اشسته بوجىلر سىنله كلك اعران ايلدك دىوب ايتىده اولدو
 دىلر اول نا حق يره اولدو مسلمانك قان ظالم اورنوه ايلوب

بوجىلر بونته قران حكيميه عمل ايتىوب مشور الله تعالى
 كرىنچان بجا و كوچنلر و بوز دىلر هان بوجا كىلر حجات
 بز بار زكان بوجا كىلر دىر بوجا مى بولنه ايتىوب مالى اوب
 كىلر بوي اولدو سىك بىر طاع اچىك ايتدى اولدو رحان
 يره وانچ بو بار زكان كوز سىنه كرىنچان سىلر
 كىلر بار زكان جاعىر ايتدى باق كلكىل بوجام بىر
 نا حق يره قىل ايتىده بوز ايتدى سىن شهادت ايتىده سىن بولدمان
 بيم قائم ايتىلر دىدى حرا ايتىد كولدې ايتى بوجرىف
 دلوا ايتى هيج قوشى شهادت ايتىرى دىوب بار زكانى
 اولدردى و مالى ايتى كىلر بىر كولا اول ولايتك بار شىلر
 صورت بىل اوه جوقون كرىلر بىر كلكىل طوز دىلر كىلر
 ايتىوب اولدو ب بىر كىلر بوجا بىر اولدو كىلر كىلر
 ياد شاه ايتى كوز دىلر شىل ادى طاعىر و لك كىلر ماسج اچى

اُولام برين يا حق سبحانك و تعالی لطیف و کریمی بربله خدایم
 سُوَقَدَر کیش اید که درینگز و جنتان در و سکر و سحر و سحر
 صفاده اول که و محشر برینده عمل ایدینه و از آن
 ایا دعوتی او اولو ربارت العالمین بوجمله عمل اعدی دین
 حق تعالی حضرت تکریمه اول کینه و قرآن و تیز و شراب
 دین آن الوردی که تا جهنم بوزی او زده بر اعون و هر کس
 قرآنه عمل اندیشه آن در حق تعالی آن
 دین و شانه و بر و شانه آن الوردی که تا جهنم فور و حمله
 لوار می کور و و جهنم کشر برینده بوسا نوب صلوات
 او زده بود و در وی رحمت بودشان کند و عمل اندیش او کینه
 طور و بجهنم کله بوزی او بوسا نوب استک ایچون دکو لدر بر
 اشته بجم صام زمان عظیم شویله بر سلطان بزرگ عقلت
 و آریسه و صفت فوت اولدین قرآن عظیم ایله عمل ایدین

الایلم ایدین نقاده ترازه و سواد ایشلر سگ صافه کرایا نیکه قالون
 ایکی جهنم یورنه افاق اولسون دین سگ بوبله ایشلر زلف
 قاجوب یا حق بربله کیشینک کما طریقا ایچینه موعظه عزایلی
 علیه السلام اول الله ایله بیکسنتک جانین الله کلدک زمان
 بائین و جمله اعضایی فو قار اگر اعضایی قرآن فو قار سه
 ایا دین که کما مؤمن کل ربک اقرار و اگر نه بربله بوبنک جانین
 الوردی آنک طاره فو بد قوری زمان قرآن عظیم برب کوزلک
 صورنده بویک صفا کوز دین که بن سول قرآن کریم یاد سن
 بنی او فو بجم حکم ایله عمل قلدک ایدین سنی جمله برین اقلدن
 ای فو بجم اشته شیدی سکا کلام اصلا سستدان ابر لم دین و منکر
 کلین سستدان ایدین که زمان تعلیم ایدین شویله دی بوبله
 دین دینوب هفت او کور دور بونزدان صکره دین که بارب العالمین
 بن سستک و سکتک بوبله طار برده و فوری طبری او زره

وصلوة و برزده این صلا و بزوزنده صکره کبیرا بله قالد زرش
 ائیه بلیک هالی ای با جلو طور دروغی برودن قالد و روت قولا علیه
 الوب یجات افضلدر مسئله برکسته بیلام غازیته یح کلسه امامه
 رکوعده یغنیسه اگر بوا دم کبیرا رکوعی هب ایدیم دریمه امامه
 رکوعده قالد زرش اول اده هان افشاح کبیرن قانمه ایدر
 ده رکوعده وازر رکوعده وازر رکوعده شیخ برینه اوج کوه
 کبیرا یدر اولی اولان بوز مسئله برکسته بیلام غازیته
 اول رکعتیه یغنیسه اکی رکعتیه یغنیسه صکره بر رکعتی
 قالد زرش کند و باشده قالا را اولد فده اول رکعت کبیرا رکوعی
 اول او نورده یمن درخی الله ایدیم دین اول فایحه بر وضو
 سوره بر او نورده کبیرا رکوعی ایدر مسئله برکسته بیلام غازیته
 یح کلسه کوزسه بر امام یجاتده او نور و اول ادم غازیته
 یغنیسه صلا نوبنده دو نوبت کبیرا هان یغنیته ایدوب او نوبه امام

و سنای شریفین او کتر کوز موعظله اهل قران ائلدر بر کبیر
 لرزه قران او قور و کوزند لرزه او یح اولور و هرد لرزه
 لغدن بری اولور ایشده اهل قران بولور بر یوخسه قران
 بولور و بربده موهه خاکنه لرزه تا اوله او نیا یا ک رکعدیم
 اول اصل کسسته قران اصل اولر اگر اول قران سلیدی
 شطیح او شامق دگرله اغار مقدر کوزنا حموت کبیره کوزند
 اغاری مسئله بیلام غازی سگبیرا رکوعی و اچمیز اول
 کبیرده این با غلر صکره اکی کبیر درخی ایلر ائلدره اکت
 با غلر ایشده صالر و دردی کبیرده کسه این با غلر غاز
 در قیلور اکی رکعتده اولان نکبیرده اریق این با غلر
 ایشده صالر و امام اولان رکعتده کسسته بونک کبیرا رکوعی
 اراشده اوج کوه سبحان الله و یجات مقداری اکلان کلدلر
 تا کرحله جماعت کبیرا رکوعی ایدیم و بیلام غازی کبیرنده

اولورسه ابروف جماعيله قائلر باشنه ايگن رگنتم ديمي قائلر
 مسئله بر جماعت تراويحي قائلر لکن ديسنه لکه بز تراوي ارون سکر
 قلدق ايک ديمي قالدني بيسک ايام ديسنه که بون کيزي عام قلدق
 ديسنه ايامان ظن عالي البتده عام اولدوقغه ايشه اگر اولک
 جماعت چيه نيك امدده اولورسه ديمي جمعه سي اوان سکر قلدق
 ديمرسه انلرک جمعه سيه اعتدال اولنر ايامک سورينه اعتدال
 اولور مسئله بويه در مسئله حالکيلر تراويحي اولور اني قائلر
 بز سکر جماعيله اولور اني قايه سي حاجت دکلدن اما بز آدم ده
 باشلر باشنه اولور اني قايه سي حاجت در مسئله بز آدم تراويحيه
 ايکي رگنتمه اولور ديمي اولدوب دور ديمي کيه قالفسه
 سننه لايه کلن حاجت بز در مسئله تراويحيه صلوات دعائيت
 مستدر البتده اولور ديمي کر کدر اگر زياده حيله سي اولوب
 بون اوقياسسه ماري اللهه صلي على محمد و ع آل اکرميه

حاجت واره ايچ ديمر عکران مائسو غايزن ان ابلد کده تلويحي
 بوي عکران ادا ايلر اگر ديمر سنک مائسو حنين اسبابه قلدق
 ايچون سینه دوندن اما تراويحي قلدق ويني زمان فراجيه
 چقار سني اندي موز ان ايله قلدق يک تراويحي بجز اول
 دوند ورجواب اولدورک انک ايچون دوند ورجک
 تراويح مائسودن صنفکده قلدقسه کر کدر کر ججک
 تراويحي قلدق ويني زمان عيمز ايدي اما تراويحي مائسودن
 اول قلدق اولدي مائسوي قلدق وعتدالين صول سنني ده و ترا
 ويحيه عکران کنه قلا در مسئله بز کيه تراويحيه
 مخ کوب بز قاع رگنتمه بيشمه ايام و تري قلا در کتب
 بوايم اول قلا در تراويحي قلا در ده و تري صنفکده مائسلو
 باشنه قلا در مسئله بز جماعت تراويحي قلا در کن بيله مسکر
 وان سکر ي اولدي بويحيه کيزي ي اولدي اگر بويه شينه

عَمَّا قَوْلِكَ يَا بُو سَيِّدُ الْمَسْئَلَةِ بِرَبِّهِ أَوْ قَدْ وَرِثَهُ بُو لَاحِظًا
 أَرَبِيَّةً أَوْ دَرَهْمًا وَأَوْ قَدْ وَرِثَهُ مِنْ كَيْفِهِ دُونَ ذَٰلِكَ
 بِمَنْجِي أَرَبِيَّةً بَرْدًا وَرِثَهُ وَبُو زَارِبَةٌ بِرَبِّهِ الْمَسْئَلَةِ شَهِيدًا لِرُكُوعِ
 أَرَاوَيْ حَقِّ تَعَالِيكَ أَسْمَاءُ حَبَّتْهُ بِبَيْتِ قَوْمِ لَكَ قَوْمٌ صَغِيرَةٌ قَوْمِيَّةٌ
 اسْتَعْدَدَكَ بِرَبِّي سَيِّدَانِ أَيْدِيكَ أَمَّا وَرِثَتِيهِ أَوْلَادُهُمْ فَكُنْ صَاحِبَهُ
 أَوْلَادِهِ اسْتَأْذِنْتُكَ صَوْرَتَهُ طَوْرًا رَوَّافًا أَوْلَادُهُمْ رَسُولُ
 عَلَيْهِ السَّلَامُ بِبُورِ بَلَدِ سَبْرَةَ لَيْلَةً قَدَرِي أَرَسَدُ وَتَلَّكَ أَمَّا وَرِثَتِي
 شَرِيْفَاتٍ أَوْلَادُ كَوْمِي قَالِحِي زِيَادَةَ بَيْتِ أَرَسَدُ وَرُكُوعِ بُو زَارِبَةَ لَيْلَةً
 لَيْلَةً قَدَرَةً سَبْرَةَ بُو زَارِبَةَ بِنْتِ إِسْمَاعِيلَ الْجَنْدِيَّةِ بِرَبِّهِ نَبِيَّكَ أَيْ
 عَمَّارَةَ أَوْلَادِي نَبِيَّكَ أَيْ الْجَنْدِيَّةِ أَصْلَاهُ وَمَوْتَاهُ وَحَنَانِ الْأَنْبِيَاءِ
 أَوْ زَارِبَةَ جُو زَمَرِي فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَمَّارَةَ الْبَلَدِيَّةِ الْأَخْيَابِ كَرِيمَةِ
 رَضْوَانِ اللَّهِ فَتَعَالَى عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ بُو بِنِ الْبَشِيرِ بِيَّكَ دِيدِ بَلَدِكَ
 لَكَ بِجَنَّتِي سَوْأَلُ كَوْمَةٍ تَلَّكَ حَابَتِيكَ كَرِيمَةَ أَيْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَمَّارَةَ لَيْلَةً

16b

دِيدِ وَبِنِ السَّلَامَةِ وَبِنِ كَوْمِي رَكْعَتِي الْمَسْئَلَةِ بِرَبِّهِ نَبِيَّكَ بِرَبِّهِ عَمَّارِي
 قَالَتْ سَكُنْ بِبَيْتِ جَنَّتِي سَارًا أَمَّا بِرَبِّكَ أَوْ رُو بِي قَالَتْ سَكُنْ بِبَيْتِ
 بَيْتِ بِنَاتِ الْبَشِيرِ بُو زَمَرِي بِرَبِّهِ سَاعَتِ الْبَشِيرِ سَاعَتِ الْبَشِيرِ
 بِبَا بِنِ الْبَشِيرِ الْمَسْئَلَةِ بِرَبِّهِ نَبِيَّكَ أَيْ رَكْعَتِي عَمَّارِي قَالَتْ سَكُنْ
 أَوْلَادُكَ بِرَبِّهِ بَيْدِي بُو زَارِبَةَ وَبِنِ عَمَّارَةَ الشَّيْخَةَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
 أَوْلَادُكَ رَكْعَتِي عَمَّارِي بِرَبِّهِ كَوْمِي أَوْلَادُكَ مَسْئَلَةِ رَسُولِ عَلَيْهِ
 السَّلَامُ عَمَّارِي الْبَشِيرِيَّةِ قَالَتْ أَوْلَادُكَ رَكْعَتِي سَوْرَةَ بَقِيَّةِ الْبَشِيرِ
 سَوْرَةَ بَقِيَّةِ الْبَشِيرِ أَوْلَادُكَ رَكْعَتِي الْبَشِيرِيَّةِ سَوْرَةَ بَقِيَّةِ الْبَشِيرِ
 سَوْرَةَ بَقِيَّةِ الْبَشِيرِ أَوْلَادُكَ رَكْعَتِي الْبَشِيرِيَّةِ سَوْرَةَ بَقِيَّةِ الْبَشِيرِ
 حَضْرَتِي بِنَاتِ حَبَّتِي صَبَاةً عَمَّارِيَّةً أَمَّا أَوْلَادُكَ رَوَّافًا أَوْلَادُكَ
 رَسُولِ عَلَيْهِ السَّلَامُ دِيدِ الْبَشِيرِيَّةِ بِرَبِّهِ كَرِيمَةِ حَضْرَتِي
 أَبُو بَكْرٍ لَكَ حَضْرَتِي عَمَّارِيَّةِ كَرِيمَةِ بَشِيرِيَّةِ وَبُو زَارِبَةَ لَيْلَةً
 سَبْرَةَ بُو كَرِيمَةَ عَمَّارَةَ هَرْدَدُ لَوْ فَعَلْنَا رَبِيَّةً أَوْلَادُكَ الْبَشِيرِيَّةِ

عَمَّارِي

168

فطير يورون ويران ملك فطيره سي قانچ ايجيه ايندرسه هه
 بز فقيره ويران بز ايجيه سين بز فقيره ويران ايجيه سين بز فقيره
 ويران سي جان اولون ويران ملك اكر فولدن اولاد دن بنس
 اولون اديسي اولسه بنس ادمك اولجر ايجيه دن اولون بنس ايجيه
 ايندر اولسه اولون بنس ايجيه بز بز دن بيا دمه ويرانسه هه ان بز
 ادمك فطيره سين ويران سين اولون بز فقيره ويران وكر زيارت
 اوج ايجيه ويران و اينده ايشته بيا ادمك فطيره سي اوج ايجيه
 دخي ايرق ايشته بيا ادمك دخي ديه اوج ايجيه دخي ايرق ايشته
 بيا ادمك دخي ديه بويموال اولوزه قانچ ادم ايشته بويلجه ويران
 مسئله فطيره دي فطيرت جوز كوز سي ابراهيم اولسه سكه انيله
 انا لاني ايلت اولوزسه كيمه سي جان اكر جوز كوز سي ابلان
 اولوزيه سكه ايله انا لاني ابراهيم اولوزسه كيمه سي جان اولون
 مسئله بونك بيا ادمه كون بز كوز بون جفجه عاز حرامدر

ايجيه قاندر اولونه واجب اولور انا ايام شافعي قولنده نكدر
 فقير دخي اولوزسه ياري بري برينه ويرانون اولون اولك
 اكا ويران اول اكا ويران همد الليرينه نواب كيرور وهست
 ايجيه لري برينه كلور مور عطفه ره صان سزيفنده اوج طوكا
 ناك اولور و مجقبول اولدو عيغه علامت بودر كرمه صا صيكه كم
 وارسان طبل صورنا وصا ليجي سيزينه وسجا نينه وارسان اكر
 بونلوك برين ان سجا ب ايدرسه اولور و عاري مقبول
 اولدو سندن علامتي بودر مسئله برينه سجا ايجر وكي زيارت
 ايمان جعوبه ورف كو نه دكين كير مدي وكي صحن روض
 كون ايجيه اولوزسه چجه اولون عدي تدارك اولدرت
 كير كير مسئله برينه نكدر قول و جار يه سي اولسه اكر مسلماندر
 اكر كير در اولدرن اوري صدقه و فطيره ويران وهتدر
 بالغ اولدق اوعل و خري وار ايسه اكر دن اوري صدقه و

فضلي

مکن بزرگ آیه او را بزرگ کنه سجای بر قیدی بر طار ایله طریندی
 و و شریعی دین اسلامه ضعف کوب سجای در شسون و سبو
 بوبله جائیدی اندی هر بیره دین اسلامه ضعف کجای
 اینقدر دن در جی قاجوب و دین اسلام ای بوکسک طوققه جائیشق
 کر کوز روایت او لوز حضرت طلحه دن صکره حضرت ابی اویب
 انصاری عیله اولدی رسول علیه السلام زمان سرفکر نیده
 ایلم ایدی و حضرت ابوبکر و حضرت عمر و حضرت عثمان
 و حضرت علی رضوان الله تعالی علیهم اجمعین زمان لر نیده عیله
 انلر ایدی حی حضرت معاذ و به رضی الله تعالی عنه خلیفه
 اولد و من زمانده اسلامه قبول الله سر دار کونن در کج
 زمان کر نه سجای ای ابی اویب انصاری اندی اسلامه قبول کوب
 ایچ ایچ نیتدن اولدی مسلم لری مجتله کومند یلر و سار نش
 بوز سوز آبله در بیلر کاجو آری خیا نلر ایتمونلر ر سبو

ای کوندر بوی جقمه سی افضلدر کورطک بربا تمسه بر کونندر
 بوز جقمی قلن کک کدن ای کوندر بوی اولجه طریق
 مکر و هدر بیل بوننده قشان واردن اونک چون تر قلیوندر کم
 مسئله بیلیم نماز نیده اذان و اقامت و صلاه و برکت جائیز و کلدر
 معتصمه بالله خلیفه بیلیم نماز نیده اذان او فودوب و اقامت
 اندر و کندن او بوی سلطنتی کتدی مسئله هر بیانات بزوبه
 سی و ر علایق فیه بی نفیر در مسئله بر صحابه امامله نماز قلن
 کن ایمان او کجه سندن سنون او کجات بچاق ارفقه سب
 مقیداری باری کینوز کر کدر روایت اولوز طلحه حضرت لری
 رضی الله تعالی عنه رسول علیه السلام ان عیله ای اندی
 بچن سید و کوراسته جفید یل اول زمان سجای طلحه حضرت
 کونور و دایمی دشمن طلحه حضرت نینک او زوبه شوبله اولدی
 لدر ک سجای بی قیام دیو حضرتی طلحه نه نک ایکن کسدر بیلر کیمش

۱۲۱

هیچ او نورسته نشوئیدله اولورسه محمد نه و ارجین قدر اولورسه
 کینه سجده به سوز لازمه کلور همان نجایندن اولدی تیرنجایت قالده
 دینیل انا بوردیم و کله فرزند و ولجیده وست موگده در دست
 موگده ده اخلاصا انقلدر افضل سجده به سوزی آنچه اعرده بیلر
 ست موگله اولیای نه صلوات دعاسین او فرجایز در مستغله
 برکسته امامیه اونسه قطعه به اولیده اولدوب صلوات دعاسین
 او فرسه اگاسجده به سوز لازمه کلر اما امامه فرضت اوج در کعبه
 قلوب دورد بجیده پیشه امامه سلام و تبرکده شکره بوکسته
 اول اوج رکعتی فلقه قلوب درخی بر رکعتی قلوب نجای نه ده
 او بوروب نجایندن شکره صلوات دعاسین اولدوب او فرسه
 الله نلت الفین در و کینین سجده به سوز لازمه کلور اول امامه
 اول بان اولورسه سجده به سوز لازمه اولدورخی نجای نه اما علیه سلمه
 اولدورخی حیثه در بوکسته بوکله امامه در کولدر ایت اجرت

صکره بو دیار سلطان و لایحی فورق فاقان قالدر کعبه
 اندان او زینبی تایدیلر اولمشی بودر بو سجده ایله صوریه ده
 باشی کسیر لیده باشه آینه اوب کندی دیدکری به ندر اصل
 بو قدر روایت اولور حضرت رسول علیه السلام مد شکر حضرت
 ایکی اوب انصاری رضی الله عنه روایت ایدر لکر برکته
 رمضان شریف صائم اولسه و سؤال ایینه الی کون صائم اولسه
 اول کینی بترن نیلی صائم اولمشی کسیدن سوز دیلر و سؤال ایینه
 الی کون صائم اولمشی سجده امام اعظم رضی الله تعالی عنه
 سوز دیلر کبر بو الی کون صیا و آن ری طویل کسینه و لایز
 ابره سی و آنک اولن اوجیده و اولن پیشه طبعه سی اولدر
 سوز دیلر زینکار کایز لبر کند و لردن مکرخی کولر زیا ده
 ایلدیلر انله تشبیه اولسون دیوبو الی کون ابرو حجه
 ابرو وجهه طوعنی کبر کردن دیدیلر مسئله برادریم کند و هی کایزه

کلوزی

۱۶۰
 اَوْ كَالْمِائَةِ مِائَةٍ حَتَّىٰ حَكَمَ عَلَيْهِ عَدْلًا وَنَهَىٰ سِقَاطَ اَوْلِيَاءِ رَجُلَيْهِ
 رَسُولَ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِمَوَدَّةِ سِنِّ دُنْ بِرِكُونِ خِيَامِ اَوْلِيَاءِ كَلْبِي
 بِنِ سِنِّ دُنْ بِحَارَمِ دِيُو بِوَرِيْلِ مَوْعِظَةٍ بِرِكْسِيهِ جَهَنَّمَ كِنَاهُ
 حَقْدَارِ يَأْتِي رَحِيَّ اللهُ تَعَالَى اَوْلَىٰ كِسْبِهِ بِصَفَارِوْبِ جِسْتِهِ فَوَدِي
 زَمَانَ النَّبِيَّهَ بِوَقَوْلِ جَهَنَّمَ اِرَادَ اَنْ يُوْرِيَكَ اَنْ لَوْ عَامَ نَبِيَّ
 بِيْلِ رَحِيَّ يُوْرِي حِكْمَ نَبِيَّ بِيْلِدَانِ صُكْرَهَ رَبِّ الْعِزَّةِ كَيْتَهَ عَمُوْ اِيُوْ
 سِيْلِي كَيْتَهَ اَعْدِي جَهَنَّمَ بَانَ قَدْ نَصَحْتَهُ كَيْتَهَ حَتَّىٰ خَلَقْتَنِي
 اِيْحَتَهَ بِوَعَاوِي دِيُوْرِي كُوْرِي كَيْتَهَ وَاِلَانِ سَاهِي دِي كِي طَمَعَه
 اَوْ سَلُوْ بِنِيَّهَ النَّوْكَ اِيْرُوْسِيَهَ بِوَرِيَهَ حِكْمَكْ فِكْرَ اَوْلِيَهَ اِيْكَ اَوْ
 اِيْنِي اَنْفَلَهَ سَسْئَلَهَ عَارِزَهَ سِلَامَ وَبِرُوْكَفَ زَمَانَ السَّلَامَ عَلَيْكَ
 وَرَحْمَتِ اللهِ وَبِرِيْبِي وَرِيْكَ اَتَهَ دِيُوْرِي سِيْ زِيْرَا دِيُوْرِي عَلَيْهِ السَّلَامُ
 دِيُوْرِي وَعَارِزَهَ سِلَامَ وَبِرُوْكَفَ زَمَانَ صَاغُوْرِي وَصَوْكَ اَتَهَ
 اَوْلَىٰ مَسْأَلِي رَحِيَّ وَبِحَاوِي كُوْرِي طَوْرَهَ سِيْنِ اَمَامِي سَاهِي دِيُوْرِي

سَجْدَهَ مِيْزَا بِيْدِي رَوَايَتِ اَوْلِيُوْرِي رَسُولِ عَلَيْهِ السَّلَامُ حَضْرَتِ بَلِي
 بِوَرِي طَوْرِي كَرِي حَضْرَتِ اَبُو بَكْرِي سَمِي قَوْلَهَ كَيْتَهَ وَحَضْرَتِ عَمْرُ
 كُوْرِي كَيْتَهَ بِوَرِي بِيْلِي بِرِي نَبِيَّ مَسْأَلَهَ سِيْنِ بِيْلِدَانِ فَوَلَفَ
 اِفْتَقَلَدَ كُوْرِي دَانَ اَبُو بَكْرِي مَسْأَلَهَ سِي بُوْرِي كَلْدَانِ عَمْرُ
 سَسْئَلَهَ بِرِي عَالِكِ مَسْأَلَهَ سِي كَانِي اُوْرِي بِيَهَ سِدْرَا كِي كَيْتَهَ بِيْلِدَانِ
 اُوْرِي بِيَهَ حِكَايَتِ اَوْلِيُوْرِي حَضْرَتِ عَمْرُ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ خَلِيْفَه
 اِيْكَ بِرِي كَيْتَهَ حَضْرَتِ عَمَّا نَدَانَ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ نَبِيَّ دِيُوْرِي
 كُوْرِي سِي طَلَبِ اَيْدِي سَسْئَلَهَ نَبِيَّ دِيُوْرِي وَبِرُوْرِي دِيُوْرِي
 حَضْرَتِ عَمَّا نَدَانَ بُوْرِي دِيُوْرِي حَضْرَتِ عَمْرُ اَوْلَىٰ كِسْبِهِ سَاهِي دِي
 وَارِي دِيُوْرِي اَوْلَىٰ كِسْبِهِ اَيْدِي سَاهِي دِيُوْرِي بِيْلِي اَلِيْسُوْرِي
 دِيُوْرِي حَضْرَتِ عَمْرُ حَضْرَتِ عَمَّا نَدَانَ اَيْدِي كَيْتَهَ دِيُوْرِي سِي اَيْدِي
 دِيُوْرِي حَضْرَتِ عَمَّا نَدَانَ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ عَمْرُ اَعْدِي اُوْرِي اَتَهَ
 كُوْرِي كُوْرِي دَانِ اَوْلَىٰ كِسْبِهِ نَبِيَّ دِيُوْرِي كُوْرِي سِي طَوْرَهَ سِيْنِ

اشبهه

۱۲۰

کبر و بی تابگی که یونان او تبار کن بر آید همه آنوک بوبین اوز نسک
 سترعا بیز نسک لانه کلن غنا البلیق اوز در یک صفت مسلمان دکلا صفت
 خراج و بریز مسئله بیکه عورتان یکی آنگندان و یکی آباغیند
 غیر بی بریز بی آت سنک و غیره و بریز آت سنک و کند و بی سراج و غیره
 کینه لر وک بریز به بکرتسه عورتی بوش اوز عاری بی بود کسر
 کفاری با بی قول آرا ایدر کوی بیترسه کوی بیترسه التفتی کوز
 اوز بی طوطا اگر بیترایسه التفتی فقیق طپور و وسوز اگر سنک
 وسوز هدیغی سنک بریزینه بکرتسه کینه بوبله در مسئله بر
 مصومه یکی آیشیه کیز سران اول بر عورتی آتسه اول عورت
 آنوک سوز آتسه بی اوز و فوجه بی سوز یا بی اولوز امام اعظم
 قولنده یکی آیشی بکرتسه امرسه اولوز آتسین قولنده یکی
 بوجی آیشیه و از بجه در امام زین قولنده اوزج آیشیه و از بجه
 امرسه در دیشش بوبدن کجوبنده امرسه اولوز سنک بر کتسه بانه

ایوه سین اگر صفتگده اینسه صاعقه که سلامه و بریز وکل زمان اما بی
 نیتسه طوته سین صولنده اینم دکل اگر صولنده اینسه صوله
 سلامه و بریز وکل زمان نیتسه طوته نیتسه صاعده اینم دکل
 اگر امامت اوردنده فدلک اینسه هه صاعه هه صوله سلامه
 و بریز وکل زمان آکسینده دخی اما بی نیت طوته سین مسئله
 هر کوزن اسر الله ابله بریموشی نوز التفتی ملک بک کلر فاسق
 التفتی ملک بک کلر کوزی سین ملک بکل موشی فاسق
 کافری بک کلر ملک کلر کوزی بکلر کوزی بکلر کوزی بکلر
 کلر هر کوزن یکی یکی ملک کلر کوزی قولن بدیشر ملک
 بکل موعظه کراما کاتین ملک کوی بجه و کوزند و بکلوب
 طور لر دهان بر فیله کیر اعزیندن جفارا کوز خیر
 اگر شتر خیر اینسه صاعدن اولان ملک فی الحان لار اگر
 شتر اینسه صولنده اولان ملک صاعده اولان ملک طایفه لار

ایلی

شَرَانُ اَوْ قَوْمِي يَا بَرِيهَتَا اَيْتَنُ زَبَلْدُ وَكَانَ رَعْمَانُ اَللّهُ رَضَا سَجِيحُونَ
 اَيْدُونَ اَنْدَنُ اَيْدِيه سَسِيكُم يَا رَبِّي اَكَا كَرَبَنُكُ فَوَل اَنْدَنُ اَيْتَنُ اَيْتَنِيه
 تَوَابِنِ فَلا وَرَه يَا غَنِيَالَهُم اَنَا اَوْلَا اَنْتَا وَكَانَ حَبِيْرُ اَللّهِ اَجْرُ اَنْتَا
 كَرَكِيْدُ فَلَا نَ اَجْرُن اَيْدِيْمُ دَرِيْسَانُ كَجَابِرِ اَوْلَا مَوْعِيْطَه تَا مَكْت
 وَبَا مَت كُوْرِيْتَه اَوْجُ فَوَلَكُ كَيْسِيَه عَدَابُ اَوْلُوْرُ بَرِيهِي شَوْلُ اَوْقُو
 مَشِيْدِيْمُ اَيْلُ كُوْرَسُونُ دِيُو اَوْ قَوْمِيْنِ بَرِيهِي دِي شَوْلُ عَاْرِي دَرِي كَسِه
 فَلَا نَ كَيْسِيَه بِيْرَا بِيْلُوْلَانُ كَيْسِيَه دَر دِيْسُوْلَانُ دِيُو دَر كَشِيْشِ رَضَا
 مَوْلَا اَجْرُنُ جَنَنُكُ اَيْتَه مِيْشِي بَرِيهِي دِي شَوْلُ عَشِيْدِيْمُ كَرَكِيْدِيَه
 وَيَرْ زِيْجِيَه اَللّهُ اَجْرُنُ وَبَرِيهِيْنِ اَوْلَا فَا مَت كُوْرِيْتَه دَرِيْ كَشِيْدِيْمُ دَر دِي
 دِيْسُوْلَانُ دِيُو وَبَرِيهِيْنِ اَوْلَا فَا مَت كُوْرِيْتَه دَرِيْ كَشِيْدِيْمُ دَر دِي
 اَجْرُنُ حَبِيْرُ اَعْبُدِيْمُ كُوْرُوْنُ فَلَا نَ كَيْسِيَه كُوْرَسُونُ دِيُو اَنْتَا دَر كُوْرُوْرُ
 تَوَابِنِ اَنْتَا رُوْنُ اَلْكُوْرُ اِي قَا سَقْرَا اِي قَا جِرُ لَزِيْ كُوْرِيْمُ مَوْعِيْطَه
 حَلَا مَعْدُ عِبَادَتِ اَجْنِيْدَه طَرُوْقَتِيْمُ دَر كَا اَوْلَسِيَه عَقُوْلَا اَوْلَا

سِيْنُكُ عَاْرِي بُوْرِيْمُ دَر دِيْ كَا وَرُوْرُ لَعْنُ وَدِيْ تَا لَكُ شُوْرُوْ سِيْتَه
 بِيْوِيْسِيَه اَللّهُ اَعْرُ سَسْتَلَه بَرِيهِيَه هَرِيْجِيَه سَا آرُكُ سُوْرُ سِيْتَه
 اَوْ قَوْمِيَه دِي اَيْتَنِيَه فَبِيْرَا بِنْدَانُ حَلَا مَعْدُ اَوْلَا دَر عَقِيْلِيْمُ سَسْتَلُ بِيْرَا
 بِيْرَا عَاْرِي اَوْلِيْ كُوْرُنُ فَوَلِيْسِيَه اَكْبِيْ كُوْرُنُ فَوَلِيُوْرُ عَدْرَا لَه اَمَّا اَكْبِي
 كُوْرِيْتَه بَرِيْ كَانُ اَوْجُ فَوَلِيْمُ اَيْتَنِيَه اَوْ جِيْ كُوْرُنُ فَوَلِيُوْرُ كُوْرُجَلُ بِيْرَا مَعْدَه
 عَدْرُ سُوْرُ فَوَلِيُوْرُ اَكْبِيْ كُوْرُنُ لَكِيْمُ كَرَا هَتِيْلَه اَوْ جِيْ كُوْرُنُ
 عَدْرَا لَه فَوَلِيُوْرُ مَوْعِيْطَه حَتِي اَقَا لُ حَضْرَتِ جَلَا جَلَا لَه بِيُوْرُ دِيْمُ
 هَرَكِيْدِيْمُ بَكَا حَضِيْمَتِ اَيْدِيَه دَه بِيْجَا بَرِيهِي بَرِيهِي سَرِيْ كُ فَوَلِيْمُ مَعْدَه
 اَيْتَنُ هَرِيْمُ سَرِيْ كُ فَوَلِيْمُ سِيَه تَوَابِنِ اَنْدَنُ اَلسُوْرُ وَكَشِيْدِيْمُ
 اَيْتَنُ اَوْلَسُوْرُ دِيُو بِيُوْرُ دِي اَعْبُدِيْمُ سَرِيْ كُ فَوَلِيْمُ دَه زِيَا دَه صَا
 فَوَلِيْمُ كَكُ كَرِيْدِيْمُ سَرِيْ كُ فَوَلِيْمُ سَسْتَلُ اَللّهُ اَعْبُدِيْمُ
 اَوْلُوْرُ دَه وَدَرِيْدُنُ اَكَا قَا بِيْدَه لَو اَكُوْرُ صَرُوْرُ لَو بَرِيهِيْدُوْرُ اَوْلَا
 دَر اَوْلُوْرُ نَ سَا دَر اَسْتِيْعِيَه دَر مَسْتَلَه هَرِيْجِيْنِ اَوْلَشِيْلُكُ جَا اَجْرُنُ

تاز

اسكن اوده استغفار زياده ايديه مستغفري ده سجده ولا مستغله
 اوده نماز قلاوان و مسافر اذان و اقامت ايتم سجده رسا في اذان
 و اقامت ايتمه مكر و عذر اما يبر اوان اتمه سنه لانم كلن حمله اوقلا
 اذان كفايت ايدي روايت اول نور حضرت ابو بكر بلا الحسبي حصه نيزين
 فرقه و قيمه التونه صتون الذي و دري بوبله و فرقه كسنه و دري
 الليند مو عطفه اگر حق فق ال حضرت سندن راغي ميدير يا كل
 ميدير بليك استر سناك اكن اندان كلانك بالاره لاصي اولور
 سنك اولد خي سندن راغيندر اگر سن اندان كلن بالاره را صخي
 اليوت اكا بوبكا نيكايت ايدير سنك اولد خي سندن راغي كلدر
 علامتي بود مو عطفه الله تعالى حال جلاله بويدير بيميز او زرينه
 زنا و لواطه و زنيوت و عني ظاهر اولسه اول كند و اوليم
 يقار نيده صكه و نياكي يقايخ ديور بويدير ميدينه مناره سنه
 التي محمود اعني اذان اوقلا و اوقلا ركن ليدنيخ ايوت التيب الله

زياده اذان زياده صغيق ككدر سنه جازده كرو صغفه قلوت
 نو ابلور در موحيد اكنه زياده در ساير و ضلوره اول صغفه قله
 زياده نوب و بولور جازده ارد صغفه قله زياده نوب و بولور
 سنه و صغي قلب سلام و بريد و كلكين بيز جك فالقيه و رض
 ايله سنك اراسين فصل ايده بو فرض ايله سنك اراسين فصل ايتمك
 ايله نيجه قوه هوان اوليندر بركيه و رضن سلام و بريد
 بين فالقوب اخي سنه ككبين ايتم ايدي حضرت عمر رضي الله
 عنه كوروب و در رندي فرض ايله سنك اراسين فصل ايله
 ديور بويدير لغدر فصل اولد بريدك بغير صل الله بحساك
 عليه و سلم حضرت نوري و رضن سلام و بريدك نمنك بوين
 اوقلا و دي اللهم انت السلام و صيغ السلام تباركت يا ذا الجلال
 و الاكرام ايتمه بو قدر فصل اولد بريدك نمن و يا حي قالكه
 مكر و عهد رسوله فرض سجده مستغفري اوده قلن افضلدر كره

روايت اولور رسول عليهم السلام بويورديلر كره قرائي بلويتده
 عمل ايميلر كا اولور اول جهنمه كيرن كر مسئله بركيشه
 قرائي تحميم اولور اولور مسقع اولور تحميم
 ديورهر آبي كند وبي اجران بلكه ديور مسئله حافظ
 ديور قرائي از بر ليكه كه ديور حافظ ديور صاه ايله اشغلي
 ايندور ورمي ديتك اولور مسئله رسول عليه السلام بويورديلر
 كر بركيشه ديسكه كه هيج بوقه قرائن بيزه دهر قرائت
 كر كند اولور كشي بوزدن كندور ديور بويورديلر موعظه
 بركيشه حقه بركيشه انيش مسئله حتى قرائن اكا علم
 تابع ويزم حلالا كست بولم وكماعت بولم وعربي از اولور
 وحررت بولم ودعاي مقبول اولور او نسيق اولور وحق
 باطلي بجز اولور مسئله اعانات اوجيوز التمش قولي اولور
 حلالا كست اولور قولي ايجب بيبه واليعوض نيه اتمك دير

بايدي موعظه الله سبحانه و تعال جلا جلاله ادم او غلامته ايدوكم
 ايلور كروي كلكه وقيز انسان كند وبي طلب ايجبه مسئله رعد
 ملكي بولمور سبحان الله والحمد لله ديور جلا جلاله موعظه مزارده
 يتان اولور به جاعز مقيومه يتان صوبه جاعز مقيوم كيد الله
 تقاليدن عبريه جاعز مقيوم بولمور الله تقاليدن عبريه كمال
 عزوب مزار استين كا مزيور كا مزيور دعاي ضالدين مسئله بركيشه
 اذان او قند و غلبه قلوب غاري قلمه برسيد مزار صكه
 قلمه اولور صكه قلمه ان كيشه بوردن ايجده اولور الله اجران
 صدقه ايله اولور قلائك مزار بيه تبشه مزار اولور و شك فضلي
 اجرانك دنيا اور زرينه فضلي كيدن مسئله ايام ومو زرينه
 جامع جويجه اولور دن ديور بلكات كايير دكلير بر صبا غارنده
 بغير عليه السلام حضرتان بكمو قلايدل بغير عليه السلام
 ايو ايد و كير ديور بويورديلر مسئله بركيشه و طيفقه الله ورحي

رَوَاتٍ اَوْلُوْر رَسُوْلٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِوَرْدٍ يَلُوْرُكَ بِمَوْجِئِ كَيْفِهِ
 سِي كُوْرْدَمُ بَرَادِي اَكْسَهِي اَوْسْتَهِي يَا تُوْرَسْتِيْلُ بِرِسِيَه قَرْمَش
 سِنْدَه بِرَطَاشِي اَيْلَه اُوْلُ يَا تَاكُتَ بَا سْتَه اُوْرزُ بَا بِي اَرْسِلُوْر
 اُوْلُ طَا بِي كَرِهَه اَلَهَ اَلْحَه كَرِهَه بَا شِ بُوْن اُوْلُوْر جَبْر اَيْلَه كَر
 سَمَّال اَيْلَه بُو بِي بُو بِيَه عَدَاب اُوْلُوْر اَيْتِي بُو كَشِي
 وَ اَنْ لَبُوْرِي لَ اَكُنْ حَكِيْمَه عَلِ اَلْمُرُوِي بِبُوْرِي بِلُوْر سَمَلَه
 زَكُوَه وَ بَرِيْمَكُ بَرَهَانِ اَعْمَالُ رُوْمَسْتَه مَن صَمَلْ عَلِ مَعِ لَه
 بِبُوْرِي رُوْمَه زَرَه بِبِيْمَكُ رُجِيْعَه مَسْهِيْمِيْلُوْر اَصْلُ بُو قُوْر كَر
 مَوْعِيْلَه دِي بِي وَ دِي بَا ي اَوْجِ سْتَه هَلَاك اَيْلُر اَوَّلَكِي
 دِي بَا ي بِنَكُ سَمِيْمَكُ اَصْ بِي لَفْسِي هُو اَسِنَه بَا بِي اَوَّلَق
 اَوْ جِي بِي عَلِيَه وَ عِيَا رِي تَه حَيِّ اَعْمَالُ مَسْمَلَه حَمَلَه نَقْدَن
 وَ ضَلُوْر وَ لَكُ اَبِي اَمْرُ مَعْرُوْن وَ بِي

منه انما كذا

فتا الكتاب

٢

عاز